

**Ülevaade aineõpetajate ja
koolijuhtide veebiküsitlusest
*“Uutest riiklikest õppekavadest
lähtuv kooliõppekavade arendus ja
rakendamine”***

Koostajad: Imbi Henno,
Signe Granström
üldharidusosakonna peaeksperdid

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	5
-------------------	---

I ÜLEVAADE AINEÕPETAJATE VEEBIKÜSILUSEST „UUTEST RIIKLIKEST ÕPPEKAVADEST LÄHTUV KOOLIÕPPEKAVADE ARENDUS JA RAKENDAMINE“	6
--	----------

1. Valimi kirjeldus.....	6
2. Kooliõppekava arenduse ja rakendamise küsimused.....	7
2.1. Kas teie olite/olete kaasatud uue kooliõppekava üldosa väljatöötamisse?.....	7
2.2. Kas teie koolis moodustati lõimingu saavutamiseks valdkondlikud õpetajatetöörupid?.....	8
2.3. Kas te osalesite nende töögruppide töös?	8
2.4. Kas läbivad teemad on põhikooli riikliku õppekava ja gümnaasiumi riikliku õppekava läbivate teemadega	8
2.5. Kuidas on planeeritud läbivate teemade käsitlemine teie koolis	9
2.6. Millisest klassist alustatakse teie koolis numbrilist hindamist?	10
2.7. Kuidas annate tagasisidet õpilaste õpitulemuste saavutusest?	10
2.8. Millised on kujundava hindamise rakendamise suurim(ad) probleem(id)?.....	11
2.9. Kas õpetajat toetab hariduslike erivajadustega ja õpiraskustega õpilaste õppekorralduse süsteem koolis?.....	12
2.10. Kuidas teie kooli juhtkond toetab teid õppe-kasvatustegevuses?	13
2.11. Milliseid häid külgi näete uues riiklikus õppekavas?	17
2.12. Millised on olnud kooliõppekava koostamise suurim(ad) probleem(id)?	17
2.13. Kas teie kooliõppekavas on kehtestatud III kooliastme loovtöö korraldamise ja läbiviimise põhimõtted?.....	19
2.14. Kui teie kool on gümnaasium, kas siis teie kooliõppekavas on kehtestatud õpilasuuringute ja praktilise tööde ettevalmistamise, juhendamise, vormistamise, hindamise, retsenseerimise, kaitsmise tingimused ning kord?	19
2.15. Kui teie kool on gümnaasium, siis mis on/oli aluseks gümnaasiumis õpetatavate valikainete/-kursuste valikul?.....	19
3. Ainekavade arenduse ja rakendamise küsimused.....	20
3.1. Kuidas koostasid/koostavad õpetajad oma uued ainekavad	21
3.2. Mis võeti koolis uue kooliõppekava üldosa ja ainekavade koostamise/vormistamise aluseks.....	21
3.3. Kas ainekavad koostati kõikidele klassidele korraga (1-9. klassile põhikoolis ja 10- 12. klassile gümnaasiumis) või järkjärgult, vastavalt rakendussätetele?	22
3.4. Õppekavade üldosas kirjeldatud aspektide arvestamine ainekavade koostamisel	22
3.5. Millised on olnud õpetajate jaoks ainekava koostamise suurim(ad) probleem(id)? 23	
3.6. Kas valdkonnakava/ ainekava koostamisel oli võimalik saada abi ja kellelt seda paluti?.....	23
3.7. Milliseid häid külgi näevad õpetajad oma aine uues ainekavas?	25
3.8. Kas ja milliseid muutusi teeksid õpetajad oma aine ainekavas.....	26
3.9. Kas õpetajate arvates on riiklikus õppekavas kirjeldatud kooliastmete õpitulemused saavutatavad?.....	27
3.10. Uue õppekava alusel kirjastatud õppekirjandusega seotud küsimused.....	29
3.10.1. Õpetajate rahulolu kooli jõudnud uue õppekava alusel kirjastatud uute tööraamatute, aineõpikute ja töövihikutega.....	29
3.10.2. Hinnangud õppekirjandusele.....	30

3.10.3.	Mis klassi õppekomplektiga oli tegemist	31
3.10.4.	Kas õpetajad kasutavad ainult õpikuid või õpikuid koos töövihikuga.....	32
3.10.5.	Kas see õpik/tööraamat toetab uue õppekava oluliste aspektide kujundamist	34
3.10.6.	Kas see õpik koos töövihikuga toetab uue õppekava oluliste aspektide kujundamist	34
3.10.7.	Mis väärrib selle õppekomplekti puhul esiletõstmist õpetajate arvates.....	36
3.11.	Milliseid materjale vajavad õpetajad veel õppeprotsessi ettevalmistamiseks	36
3.12.	Milliseid muutusi planeerivad õpetajad õppeprotsessi käesoleval ja järgmisel õppeaastal.....	37
3.13.	Milline on õpetajate hinnang õpetajate koostööle koolis	45
Kokkuvõtte aineõpetajate veebiküsitlusest.....		48

II ÜLEVAADE AINEÕPETAJATE VEEBIKÜSITLUSEST „UUTEST RIIKLIKEST ÕPPEKAVADEST LÄHTUV KOOLIÕPPEKAVADE ARENDUS JA RAKENDAMINE“

1. Valimi kirjeldus.....	54
1.1. Kes koordineerib koolis kooliõppekava väljatöötamist ja arendust?	54
1.2. Kas te olete alustanud uutest riiklast õppekavadest tulenevalt kooliõppekava koostamisega?.....	55
1.3. Kes olid/on kaasatud uue kooliõppekava üldosa väljatöötamisse (sh aruteludesse, kooskõlastusse)?	55
2. Kooliõppekava arenduse ja rakendamise küsimused.....	56
2.1. Kas seoses uue õppekava rakendamisega koolis organiseeriti ainete vahelise lõimingu saavutamiseks valdkondlikud õpetajate töögrupid?.....	56
2.2. Kas õpetajad koostasid/koostavad uued ainekavad üksinda või koos teistega?.....	56
2.3. Mis võeti koolis kooliõppekava üldosa ja ainekavade koostamise/vormistuse aluseks?.....	57
2.4. Kas ainekavad koostati kõikidele klassidele korraga (1-9. klassile põhikoolis ja 10-12. klassile gümnaasiumis) või järkjärgult, vastavalt rakendussätetele?	57
2.5. Millisel kujul on kooli õppekava üldosa kättesaadav?.....	57
2.6. Millisel kujul on kooli õppekava ainekavad kättesaadavad?	58
2.7. Kas õpetajat toetab hariduslike erivajadustega ja õpiraskustega õpilaste õppekorralduse süsteem koolis?.....	59
2.8. Kas kooli õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on riikliku õppekava põhimõtetega samad?	60
2.9. Kas kooliastmete üldpädevused on põhikooli ja gümnaasiumi riiklike õppekavade kooliastmete pädevustega samad?	60
2.10. Kas läbivad teemad on põhikooli riikliku õppekava ja gümnaasiumi riikliku õppekava läbivate teemadega samad?	61
2.11. Kuidas on planeeritud läbivate teemade käsitlemine teie koolis?.....	61
2.12. Kuidas planeeritakse lõimingu saavutamine.....	62
2.13. Kas kooli õppekavas on kehtestatud loovtööde korraldamise ja läbiviimise põhimõtted	63
2.14. Valikained I kooliastmes	64
2.15. Valikained II kooliastmes.....	64
2.16. Valikained III kooliastmes	65
3. Gümnaasiumi õppekava arenduse küsimused	66
3.1. Kui teie kool on gümnaasium, kas siis teie kooliõppekavas on kehtestatud õpilasuurimuste ja praktilise tööde ettevalmistamise, juhendamise, vormistamise, hindamise, retsenseerimise, kaitsmise tingimused ning kord?	66
3.2. Millised on gümnaasiumide õppesuunad	67

3.3.	Mis on/oli aluseks gümnaasiumis õpetatavate valikkursuste valikul	68
3.4.	Kes olid kaasatud gümnaasiumi valikkursuste jaotuse kujundamisse.....	68
3.5.	Gümnaasiumi valikkursused, mis ei ole samad riiklikus õppekavas kirjeldatutega	69
4.	Hindamise küsimused	72
4.1.	Millises dokumendis on kirjeldatud hindamise põhimõtted ja korraldus	72
4.2.	Mida sisaldab kooli hindamise korraldus.....	72
4.3.	Millistest klassidest alustatakse numbrilist hindamist.....	73
4.4.	Millised on kujundava hindamise peamised probleemid.....	74
4.5.	Kuidas annab kool tagasisidet õpilaste õpitulemuste/ pädevuste saavutatusest.....	74
5.	Kulutused õppekava rakendamiseks	75
5.1.	Kuidas on saadud kasutada eelmise kalendriaasta jooksul eraldatud riigieelarvelist koolitusraha	75
5.2.	Kui palju on kasutatud eelmise kalendriaasta jooksul eraldatud riigieelarvelist koolitusraha koolitustele.....	75
5.3.	Kas kooli õpetajad on osalenud/osalevad uute õppekavade rakendamisega seotud ESF-i rahastusega koolitustel.....	76
5.4.	Kas kool osaleb mõnes uute õppekavade rakendamist toetavas projektis.....	76
5.5.	Millistes uute õppekavade rakendamist toetavas projektis koolid osalevad.....	76
5.6.	Kuidas on saadud kasutada eelmise kalendriaasta jooksul eraldatud riigieelarvelist õppevahendite raha	76
5.7.	Kuidas on kasutatud sellel õppeaastal eraldatud riiklikult eraldatud õppevahendite raha	76
5.8.	Milleks vajatakse rohkem vahendeid, et uusi õppekavu ellu rakendada.....	77
6.	Ainekavade arenduse ja rakendamise küsimused	78
6.1.	Koolijuhtide seisukoht, kui tihti tuli eelmisel õppeaastal ette õpetajaid toetavaid tegevusi.....	78
6.2.	Kas kooli õppekavas on esitatud õpetaja töökava koostamise ühtsed nõuded.....	81
6.3.	Milliseid muutusi on planeeritud õppeprotsessis käesoleval ja järgmisel õppeaastal	81
6.4.	Õpetajate koostöö koolis	83
6.5.	Muud lisandused.....	84
	Kokkuvõtte koolijuhtide veebiküsitlusest.....	86

III AINEÕPETAJATE JA KOOLIJUHTIDE VEEBIKÜSILUSTE „UUTEST RIIKLIKEST ÕPPEKAVADEST LÄHTUV KOOLIÕPPE-KAVADE ARENDUS JA RAKENDAMINE“

VÕRDLEV ANALÜÜS	88
1. Valimite võrdlus	88
2. Kooliõppekava arenduse ja rakendamise küsimused	88
3. Gümnaasiumi õppekava arenduse küsimused	94
4. Hindamise küsimused	95
5. Õpetajate toetamine ja koostöö koolis	96
Kokkuvõtte aineõpetajate ja koolijuhtide veebiküsitluse võrdlusest	102
KOKKUVÕTE	105
LISA 1. Aineõpetajate põhjendustest, miks ei ole õpitulemused saavutatavad	112
LISA 2. Milliseid materjale vajavad õpetajad veel õppeprotsessi ettevalmistamiseks	117

SISSEJUHATUS

Seoses uue põhikooli riikliku õppekava ja gümnaasiumi riikliku õppekava vastuvõtmisega on tekkinud vajadus seirata kooliõppekavade arendamise ja rakendamise küsimusi. Õppekava uuringutega on võimalik saada tagasisidet uute riiklike õppekavade lähteülesandes püstitatud eesmärkide (*nagu õppija areng ja õppimine; õpilase koormuse ja koolist väljalangevuse vähendamine; hariduslike erivajadustega (sh andekate) laste tõhusam arendamine; õpikeskkonna parendamine; lõimingu suurendamine jne.*) saavutamise probleemistikast, fikseerida kooliõppekava- ja ainekavaarenduse peasuunad, selgitada välja nii parimad praktikad kui ka probleemid ning edaspidiseks koolide ja õpetajate nõustamistööks vajaminev info.

Seetõttu korraldaski Haridus- ja Teadusministeeriumi (edaspidi HTM) üldharidusosakond aineõpetajate ning koolijuhtide veebiküsitluse „*Utest riiklikest õppekavadest lähtuv kooliõppekavade arendus ja rakendumine*” jaanuaris ja veebruaris 2012. Õpetajate veebiküsitluse 41 küsimusele vastas 1839 õpetajat ja koolijuhtide veebiküsitluse 47-le küsimusele 162 koolijuhti.

Õpetajatelt koguti infot kolmes osas:

- 1) taustainfo;
- 2) kooliõppekava arendus ja rakendamine;
- 3) ainekavade arenduse ja rakendamise problematika.

Koolijuhtidelt koguti infot kuues osas:

- 1) taustainfo;
- 2) kooliõppekava arenduse ja rakenduse alased küsimused
- 3) gümnaasiumi õppekava arendus;
- 4) hindamise korraldus;
- 5) õppekava rakendamise kulutused;
- 6) ainekavade arenduse ja rakendamise problematika.

Mõlemate küsitluste läbiviimiseks kasutati *Limesurvey* keskkonda. Respondendid märkisid ka kooli, kus nad töötavad. Vastused, sh avatud küsimustele sisestati Excelisse. Kõik õpetajate/koolijuhtide vabalt vastatud vastused süstematiseeriti ja kodeeriti. Pikemaid vastuseid vaadeldi terviktekstina, milles analüüsiti tekstiühikuid. Ühte ja samatüübilist mõtet/arusaama/tegevust kandvad märksõnad/mainingud fikseeriti ja kategoriseeriti loendamisühikutena ning kodeeriti numbriliste väärtusena. Mõlema küsitluse statistilised analüüsid teostati andmetöötluspaketiga SPSS.

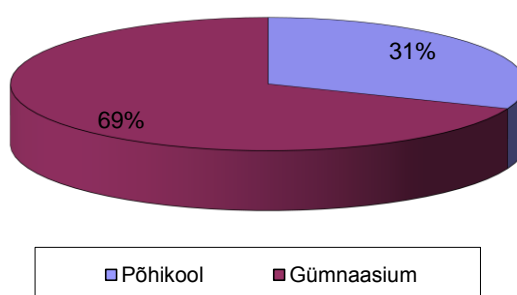
Saadud tulemustele tuginedes koostati kolm aruannet, millistest moodustavad ülevaate kolm peatükki:

- Ülevaade aineõpetajate veebiküsitlusest „Utest riiklikest õppekavadest lähtuv kooliõppekavade arendus ja rakendumine”, koostaja I. Henno.
- Ülevaade koolijuhtide veebiküsitlusest „Utest riiklikest õppekavadest lähtuv kooliõppekavade arendus ja rakendumine”, koostajad I. Henno ja S. Granström.
- Õpetajate ja koolijuhtide veebiküsitluste „Utest riiklikest õppekavadest lähtuv kooliõppekavade arendus ja rakendumine” võrdlev analüüs, koostaja I. Henno.

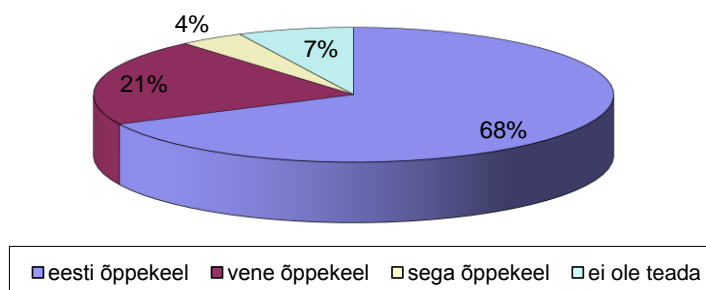
I ÜLEVAADE AINEÕPETAJATE VEEBIKÜSILUSEST „UUTEST RIIKLIKEST ÕPPEKAVADEST LÄHTUV KOOLIÕPPEKAVADE ARENDUS JA RAKENDAMINE“

1. Valimi kirjeldus

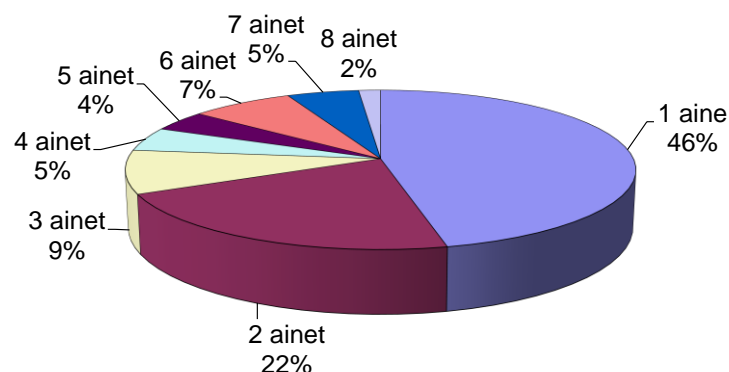
Küsimustikule vastas 1839 õpetajat 350-st koolist. Naisi oli vastanutest 90,6%, mehi 9,4%; klassiõpetajaid oli 26,5%, aineõpetajaid 81,1%. 69% vastanutest õpetas gümnaasiumis (joonis 1) ja 68% õpetas eesti õppekeelega koolides (joonis 2). Vastanutest 46% õpetas ainult ühte, 22% kahte, 9% kolme, 5% nelja, 4% viite ja 7% kuute ainet (joonis 3).

Joonis 1. Õpetajate protsent koolitüübiti

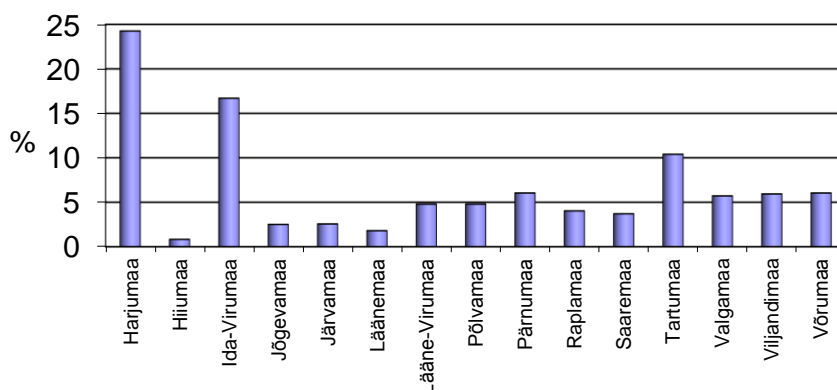

Joonis 2. Õpetajate protsendiline osakaal erinevate õppekeelega koolides

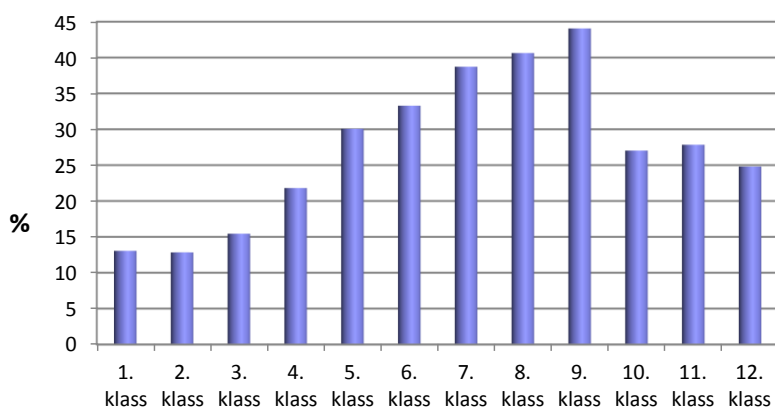
Joonis 3. Õpetajate poolt õpetatavate ainete arv

Suurim vastanute % oli Harjumaalt - ligi 24%, Ida-Virumaalt oli 17% ja Tartumaalt 11% vastanutest (joonis 4). 109 koolist vastas ainult üks õpetaja. Kõige rohkem vastas ühest koolist 48 õpetajat.

Joonis 4. Küsimustikule vastanud õpetajate protsent maakonniti

Küsimustikule vastanud õpetajate ainetundide jaotust klassiti kirjeldab joonis 5. Küsimusele: *Millistes klassides te 2011/2012. õppeaastal õpetate? Millistes klassides õpetamine moodustab suurima osakaalu teie põhikoormusest? Valige kuni kolm klassi antud vastustest ilmses, et suurem osa vastanutest õpetas põhikooli III kooliastmes.*

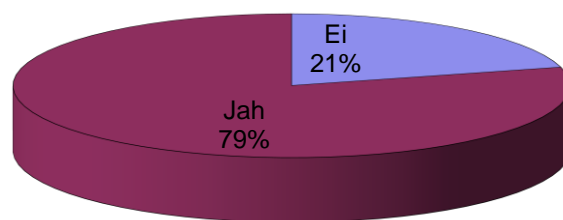
Joonis 5. Erinevates klassides õpetavate õpetajate protsent

2. Kooliõppekava arenduse ja rakendamise küsimused

Küsimustiku 2. osas oli tähelepanu all kooliõppekava arendus ja rakendamine, juhtkonna toetus õpetajatele ning muud koolikorralduslikud küsimused. Ülevaade küsimustest ja vastuste analüüs on esitatud järgnevalt.

2.1. Kas teie olite/olete kaasatud uue kooliõppekava üldosa väljatöötamisse?

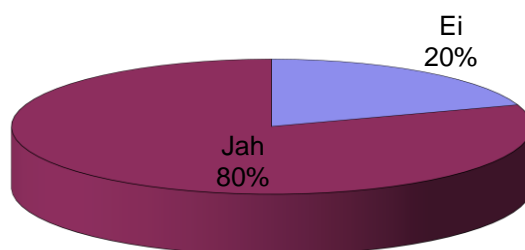
Õpetajate väitel oli neist 79% kaasatud uue kooliõppekava üldosa väljatöötamisse (joonis 6).

Joonis 6. Kooliõppekava üldosa väljatöötamisse kaasatud õpetajate protsent

2.2. Kas teie koolis moodustati lõimingu saavutamiseks valdkondlikud õpetajatetöörühmid?

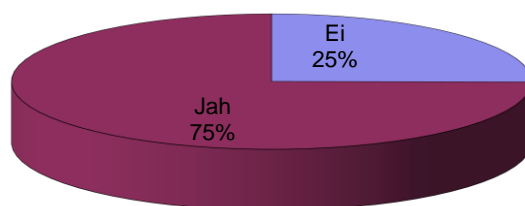
80% õpetajate väitel moodustati koolides lõimingu saavutamiseks ka valdkondlikud õpetajate töörühmid (jooniselt 7).

Joonis 7. Koolide %, kus lõimingu saavutamiseks on moodustatud õpetajate töörühmid

2.3. Kas te osalesite nende töögruppide töös?

Jooniselt 8 ilmneb, et 75% õpetajatest osales lõimingu saavutamiseks moodustatud valdkondlike töögruppide töös. Kuna eelmisele küsimusele vastas 80% õpetajatest, et sellised töörühmad üldse moodustati, siis järelikult 5% õpetajatest ei osalenud nende töörühmade töös.

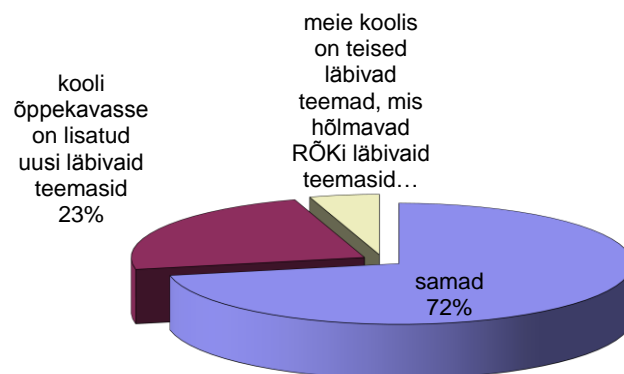

Joonis 8. Kooliõppekava üldosa väljatöötamisse töögruppides osalenud õpetajate protsent

2.4. Kas läbivad teemad on põhikooli riikliku õppekava ja gümnaasiumi riikliku õppekava läbivate teemadega

Õpetajatele oli ette antud järgmised valikud:

- samad;
- kooli õppekavasse on lisatud uusi läbivaid teemasid;
- meie koolis on teised läbivad teemad, mis hõlmavad RÕKi läbivaid teemasid.

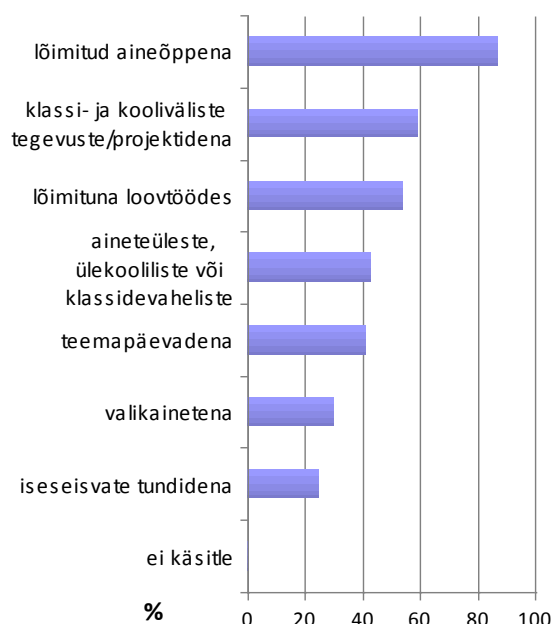
Joonis 9. Õpetajate arvamus kooli ja riikliku õppekava läbivate teemade sarnasusest ja erinevusest

Ilmnes, et 72% vastanud õpetajate väidetel on koolide läbivad teemad põhikooli riikliku õppekava ja gümnaasiumi riikliku õppekava läbivate teemadega samad, 23% õpetajate väitel on aga kooli õppekavasse lisatud uusi läbivaid teemasid ja 5% väitel on koolis teised läbivad teemad, mis hõlmavad RÕKi läbivaid teemasid.

2.5. Kuidas on planeeritud läbivate teemade käsitlemine teie koolis

Õpetajatele oli ette antud järgmised valikud:

- iseseisvate tundidena;
- lõimitud aineõppena;
- lõimituna loovtöodes;
- valikainetena;
- teemapäevadena;

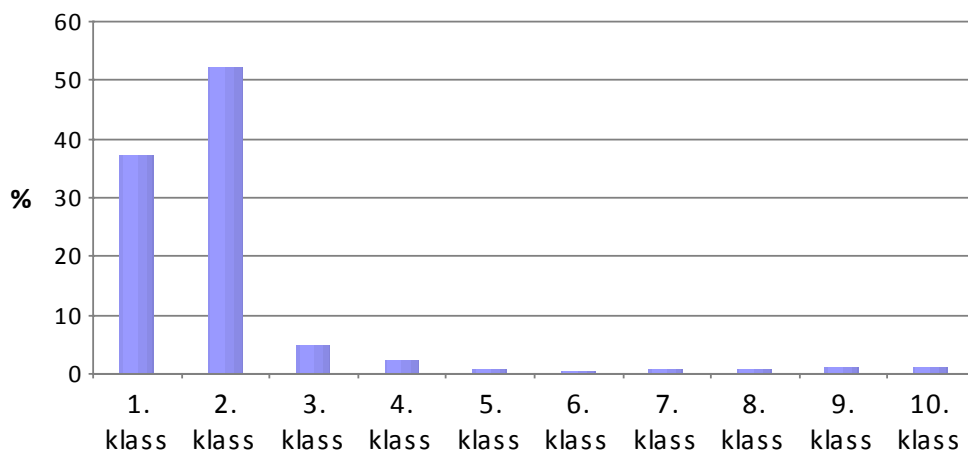

Joonis 10. Õpetajate arvamus, kuidas on planeeritud läbivate teemade käsitlemine koolis

- aineteüleste, ülekoolliste või klassidevaheliste projektidena;
- klassi- ja kooliväliste tegevuste/projektidena;
- ei käsitle.

Küsimuse: „Kuidas on planeeritud läbivate teemade käsitlemine teie koolis“ vastuste üldistamisel selgus (joonis 10), et 87% aineõpetajate seisukohtade järgi käsitletakse läbivaid teemasid lõimitud aineõppe raames, 59% rakendab läbivaid teemasid klassi- ja kooliväliste tegevuste/projektide raames, 54% lõimituna loovtöodes. 25% aineõpetajatest rakendab läbivaid teemasid iseseisvate tundide raames.

2.6. Millisest klassist alustatakse teie koolis numbrilist hindamist?

Joonis 11. Numbrilise hindamise algus koolides

Jooniselt 11 ilmneb, et 37% õpetajate väidete alusel alustatakse koolides numbrilist hindamist 1. klassist ja 52% õpetajate seisukohtade järgi 2. klassist. 11% õpetajate puhul alustatakse numbrilist hindamist kas 3. või hilisemas klassis.

2.7. Kuidas annate tagasisidet õpilaste õpitulemuste saavutatusest?

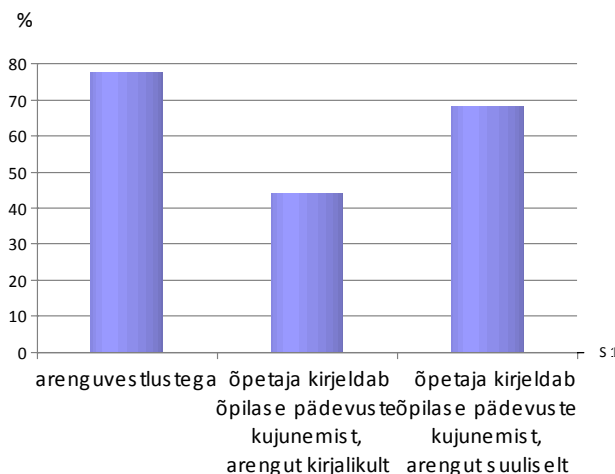
Õpetajatele oli ette antud järgmised valikud:

- arenguestlustega;
- õpetaja kirjeldab õpilase pädevuste kujunemist, arengut kirjalikult;
- õpetaja kirjeldab õpilase pädevuste kujunemist, arengut suuliselt;
- midagi muud.

Õpetulemuste saavutatusest annab arenguestlustega õpilastele tagasisidet 77% õpetajatest. 44% õpetajatest kirjeldab õpilase pädevuste kujunemist, arengut kirjalikult ja 68% õpetajatest suuliselt.

65 õpetajat lisas kommentaari valiku *midagi muud* alla. 37 õpetajat märkisid numbrilist hindamist ja 7 õpetajat e-kooli kasutamist. Üks õpetaja märkis näiteks, et: „2 korda aastas annab iga aineõpetaja kirjalikku tagasisidet iga õpilase kohta +2 korda aastas toimuvad arenguestlused“. Veel esines selliseid vastuseid: „Enesehinnangulehed, kaaslase hinnangud; Isiklikult kasutan Exceli trackereid, tiimiti pallikeste kogumist ja eneseanalüüsi tundides; Kirjalikult kinnisesse süsteemi; Palun õpilastel iga veerandi lõpus

kirjutada eneseanalüüs minu ainega seondvalt. Vastan omapoolsete kommentaaridega samal lehel; Regulaarne tagasiside kirjalikele töödele; Õpimapi analüüs“ jne.

Joonis 12. Õpitulemuste saavutatuse tagasiside õpetajate poolt

2.8. Millised on kujundava hindamise rakendamise suurim(ad) probleem(id)?

See oli lahtine küsimus ja 1839 õpetajast vastas antud küsimusele 1771 õpetajat. Kõik õpetajate vabalt vastatud vastused süstematiseeriti ja kodeeriti üldisemate sisuliste mainingutena. Neid vastuseid vaadeldi terviktekstina, milles analüüsiti tekstiühikuid. Autor fikseeris ja kategoriseeris loendamisühikuteks ühte ja samatüübilist mõtet/arusaama/tegevust kandvad märksõnad/mainingud ja kodeeris need numbriliste väärtusena.

Üle 200 õpetaja märkis, et probleemid puuduvad, et nad on seda varemgi teinud. 50 õpetajat vastas, et ei tea või ei oska öelda. Üle 500 õpetaja kirjeldas, et kujundav hindamine on ajamahukas ja klassid on suured. Väga paljud rõhutasid õpetaja töökoormuse suurenemist.

Õpetaja kommentaare oli erinevaid ja nendest peegeldus, et enamus õpetajaid mõistavad kujundava hindamise nüansse. Näiteid kommentaaridest: „Õpilased ei soovi võtta vastutust oma õppimise eest; Õppekavade liigse ülekoormatuse tõttu pole aineõpetajal piisavalt aega kujundava hindamise (ühe teema kohta mitmete hindeliste tööde läbiviimise) jaoks. Arvan, et selline hindamine sobib rohkem I kooliastmele; Õpilased soovivad end võrrelda kaaslastega ning kasutavad hindeid võrdlemise kriteeriumitena. Püüan LÕK õpilast kujundavalt hinnata, aga tema tahab järjekindlat igas tunnis teada, mis hinde ta nüüd saab!; Õpetajal kulub tohutult lisaaega kirjalikku kujundavat hinnangut anda; Õpilane ootab koolist eelkõige hinnet ja ei pruugi kujundavast hindamisest aru saada; Väljakujunenud mõttemallide muutmine. Kindlad tegevuspõhimõtted on kirjeldamata; Vanemad ei saa aru mis on kujundav hindamine; Tagasihoidlikuma keeleandega õpetajatel on raskusi sobivate sõnade kirjapanemisega“ jne.

Samas oli ka vastuseid, kus õpetajad tunnistasid vähest informeeritust: „Teadmatus, kuidas see täpselt olema peab; Uus ja harjumatu; Konkreetsete juhendite puudumine; Kujundav hindamine on ise üks suur probleem; Kujundav hindamine on uus ja arusaamatu;

Vähene informeeritus. Pole veel läbinud selleteemalisi kursusi; Puudub ühine arusaam, millega on tegemist; RÕK jätab paljud asjad lahtiseks“ jne.

Oli siiski ka vastuseid, kus õpetaja ei mõistnud kujundava hindamise olemust: „*Ei ole mingit konkreetset hindamisskaalat; Ei pea seda õigeks, kuna see ei ole piisavalt täpne ja ei motiveeri õpilast; Veerandi lõpus suur töömaht; Hindamise skaala on väike, arusaamatu ja minu arvates ebavajalik*“ jne.

Õpetaja rolliks on ju õpilasel motivatsiooni tekitada. Kujundav hindamine realiseerub õpetaja ja õpilase ühistegevuses. Kui õpetaja ise ei mõista oma rolli kujundavas hindamises, siis ei saa ta muuta kujundavat hindamist tähenduslikuks ka õpilase jaoks. Üks õpetaja oligi tegelikult probleemina välja toonud, et „*vähesed õpetajad mõistavad kujundava hindamise vajalikkust*“.

2.9. Kas õpetajat toetab hariduslike erivajadustega ja õpiraskustega õpilaste õppekorralduse süsteem koolis?

Järgnevalt uuriti, kas õpetajat toetab hariduslike erivajadustega ja õpiraskustega õpilaste õppekorralduse süsteem koolis.

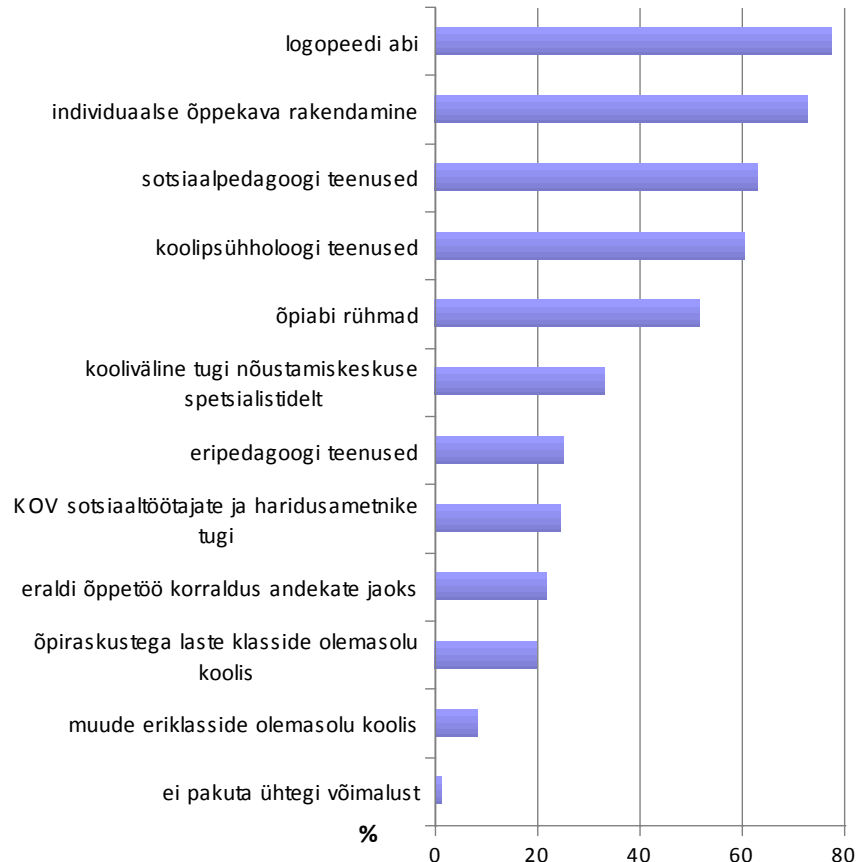
Õpetajatele oli välja pakutud järgmised valikud:

- logopeedi abi;
- õpiabi rühmad;
- õpiraskustega laste klasside olemasolu koolis;
- muude eriklasside olemasolu koolis;
- individuaalse õppekava rakendamine;
- koolipsühholoogi teenused;
- eripedagoogi teenused;
- sotsiaalpedagoogi teenused;
- eraldi õppetöö korraldus andekate jaoks;
- kooliväline tugi nõustamiskeskuse spetsialistidelt;
- KOV sotsiaaltöötajate ja haridusametnike tugi;
- ei pakuta ühtegi võimalust;
- muu.

Ilmnes (joonis 13), et logopeedi abi oli kättesaadav ligi 78% õpetajatele. 73% õpetajate väitel oli võimalus rakendada individuaalset õppekava. Sotsiaalpedagoogi teenuseid oli võimalus kasutada 63%-l ja koolipsühholoogi abi 60%-l õpetajatest. 53%-l õpetajatest olid toeks õpiabi rühmad. Kooliväline tugi nõustamiskeskuse spetsialistidelt oli kättesaadav väidetavalt 33%-le õpetajatele, KOV sotsiaaltöötajate ja haridusametnike ning eripedagoogide tugi aga ainult 25% õpetajatele. 22% õpetajatest märkis eraldi õppetöö korraldust andekate jaoks ja 20% õpiraskustega laste klasside olemasolu koolis. 1,3% õpetajate arvates ei pakutud neile koolis ühtegi võimalust.

145 õpetajat lisas kommentaari *muu* all. Nendest 26 õpetajat nimetasid HEV-koordinaatorit, 9 abiõpetajat, 4 LÕK klassi; 8 parandusõpet, 3 pikapäevarühma; 3 tunnirahuklassi; 3 individuaalset lähenemist jne. Kuid oli ka üksikute õpetajate vastuseid, mis teiste vastustest eristusid. Näiteks: *ümarlaud-raskustega õpilastele; hooliv*

juhtkond, õpetajate omavaheline abi ja koostöö jne. Ühe vene õppekeelega kooli õpetajad nentis ministeeriumipoolse abi puudumist.

Joonis 13. Õpetajat toetav hariduslike erivajadustega ja õpiraskustega õpilaste õppekorralduse süsteem koolis

2.10. Kuidas teie kooli juhtkond toetab teid õppe-kasvatustegevuses?

Järgmise küsimusega uuriti, kuidas kooli juhtkond toetab õpetajat õppe-kasvatustegevuses? Õpetajatel paluti märkida, kui tihti tuli alltoodud nimetatud tegevusi ja käitumist ette eelmisel õppeaastal.

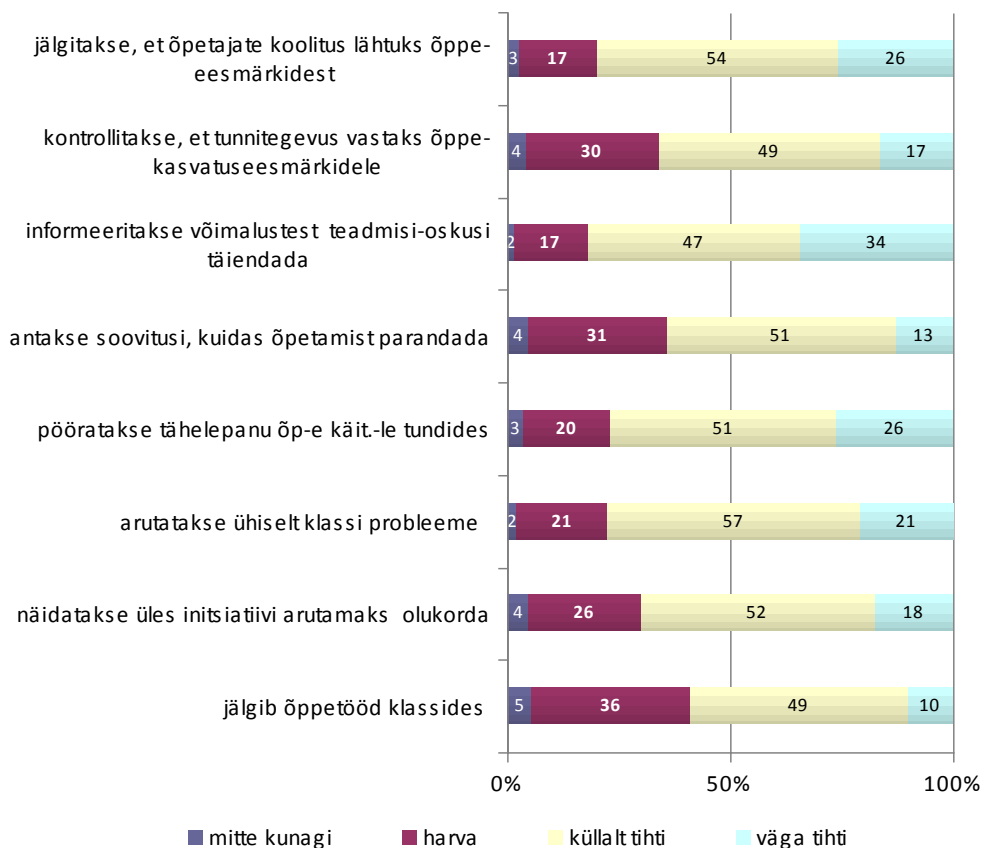
Õpetajatele oli ette antud järgmised variandid:

- jälgib õppetööd klassides;
- kui mul on probleeme oma klassiga, siis näidatakse üles initsiatiivi, et olukorda arutada;
- kui ma räägin probleemist klassis, siis lahendatakse see probleem ühiselt;
- pööratakse tähelepanu õpilaste häirivale käitumisele tundides;
- antakse soovitusi, kuidas õpetajad saaksid oma tööd õpetamisel parandada;
- informeeritakse õpetajaid võimalustest oma teadmisi ja oskusi täiendada;
- kontrollitakse, et tegevus tundides vastaks kooli õppe-kasvatuseesmärkidele;
- jälgitakse, et õpetajad täiendavad ennast, lähtudes kooli õppe-eesmärkidest.

Õpetajad pidid tegema valiku neljasel skaalal: *mitte kunagi; harva; küllalt tihti; väga tihti*. See küsimus oli kasutusel ka PISA 2009 uuringus, kus samu küsimusi küsiti kooli juhtkonnalt. PISA palus koolijuhtidel kirjeldada oma juhtimiskäitumiste sagedust (*mitte kunagi; harva; küllalt tihti; väga tihti*) järgmiste küsimuste abil: *ma veendun, et õpetajad*

täiendavad ennast, lähtudes kooli õppe-eesmärkidest; ma kindlustan, et õpetajate töö lähtub kooli kasvatusesmärkidest; ma jälgin õppetööd klassides; ma kasutan õpilaste õpitulemusi kooli kasvatusesmärkide arendamiseks; ma annan õpetajatele soovitusi, kuidas nad saaksid oma tööd õpetamisel parandada; ma jälgin õpilaste tööd; kui õpetajal on probleeme oma klassiga, siis näitan üles initsiatiivi, et olukorda arutada; informeerin õpetajaid võimalustest oma teadmisi ja oskusi täiendada; kontrollin, et tegevus tundides vastaks kooli kasvatusesmärkidele; arvestan õppekavaarendust mõjutavate otsuste puhul eksamitulemusega; tagan, et õppekava koordineerimisel on selge, kes vastutab; kui õpetaja räägib probleemist klassis, siis me lahendame selle probleemi ühiselt; pööran tähelepanu õpilaste häirivale käitumisele tundides; asendan tundi õpetaja ootamatu puudumise korral. (OECD, 2010: 99)

Nende küsimuste baasil moodustati *koolijuhtimise indeks*, mille keskmine oli null ja standardhälve OECD riikides üks. Kõrgemad väärtused näitasid tugevamat juhipositsiooni koolis. PISA riikide seas oli *koolijuhtimise indeks* üks kõrgeimaid Suurbritannias (1,13) ja Hong Kong (Hiinas) (1,13) (OECD, 2010: 99) ja madalaim Jaapanis (-1,29) (63. koht) ja Soomes (-0,61) (62. koht). Eesti oli selle indeksi väärtusega (-0,15) 48. kohal. (Henno, 2011)

Joonis 14. Õpetajate toetus nimetatud õppe-kasvatustegevuses kooli juhtkonna poolt eelmisel õppeaastal

PISA 2009 uuringust ilmnas ka, et 72% OECD riikide 57% Eestis õpilastest õppis koolides, kus koolijuhid teatasid, et nad kindlustavad *küllalt tihti* või *väga tihti*, et õpetajate tegevus tundides vastaks kooli õppe-kasvatuseesmärkidele. Käesolevad uuringus vastas antud küsimusele analoogiliselt aga ainult õpetajatest 66% (joonis 14).

86% OECD, 72% Eesti ja 77% Soomes õpilastest õppis koolides, kus koolijuht *küllalt tihti* või *väga tihti* tegi algatuse, et kui õpetajal oli probleeme klassiga, siis näidati üles initsiatiivi, et olukorda arutada (Henno, 2011). Antud uuringus väitis nii 70% õpetajatest ja see oli sarnane koolijuhtide vastustega.

75% Eesti koolijuhtidest (OECD keskmine oli 66%) väitis PISA 2009 uuringus, et ta *küllalt* või *väga tihti* jälgib õppetööd klassides. Antud uuringus väitis selliselt 59% õpetajatest.

83% Eesti koolijuhtidest väitis, et kui õpetaja räägib probleemist klassis, siis lahendatakse see probleem ühiselt. Antud uuringus väitis seda 78% õpetajatest.

PISA 2009 uuringust ilmnas, et:

- 90% OECD riikide ja 79% Eesti õpilastest õppis koolides, kus koolijuhid teatasid, et nad *küllalt* või *väga tihti* pööravad tähelepanu õpilaste häirivale käitumisele tundides. Antud uuringus väitis seda 77% õpetajatest.
- 69% OECD riikide ja 58% Eesti õpilastest õppis koolides, kus koolijuhid teatasid, et nad *küllalt tihti* või *väga tihti* annavad soovitusi, kuidas õpetajad saaksid oma tööd õpetamisel parandada. Antud uuringus väitis seda isegi enam - 64% õpetajatest.
- 89% OECD riikide ja 93% Eesti õpilastest õppis koolides, kus koolijuhid teatasid, et nad *küllalt tihti* või *väga tihti* informeerivad õpetajaid võimalustest oma teadmisi ja oskusi täiendada. Antud uuringus väitis seda 82% õpetajatest.
- 88% OECD riikide ja 92% Eesti õpilastest õppis koolides, kus koolijuhid teatasid, et nad *küllalt tihti* või *väga tihti* jälgivad, et õpetajad täiendavad ennast, lähtudes kooli õppe-eesmärkidest. Antud uuringus väitis seda 80% õpetajatest.

Ilmneb, et osades küsimustes langevad õpetajate ja koolijuhtide arvamused kokku, osades küsimustes võib täheldada märkimisväärsed erinevusi.

Üldistades eeltoodud võib väita, et küsitluses osalenud õpetajad väidavad PISA 2009-s osalenud koolijuhtidest harvemini, et koolijuhtkond:

- *jälgib õppetööd klassides;*
- *pööratakse tähelepanu õpilaste häirivale käitumisele tundides;*
- *informeeritakse õpetajaid võimalustest oma teadmisi ja oskusi täiendada;*
- *kontrollitakse, et tegevus tundides vastaks kooli õppe-kasvatuseesmärkidele.*

Eriti märkimisväärne oli erinevus küsimuse puhul: *jälgitakse, et õpetajad täiendavad ennast, lähtudes kooli õppe-eesmärkidest.*

Küsitluse osalenud õpetajate arvamused langevad PISA 2009-s osalenud koolijuhtidega peaaegu kokku järgmistes tegevustes:

- *kui mul on probleeme oma klassiga, siis näidatakse üles initsiatiivi, et olukorda arutada;*
- *kui ma räägin probleemist klassis, siis lahendatakse see probleem ühiselt.*

Huvitav on see, et küsitluse osalenud õpetajad väidavad PISA 2009-s osalenud koolijuhtidest sagedamini, et koolijuhtkond annab soovitusi, kuidas õpetajad saaksid oma tööd õpetamisel parandada.

Näitena võib välja tuua, et Soome koolijuhid olid PISA 2009-s OECD koolijuhtidest üldiselt vähem kehtestavamad v. a küsimustes: *pööran tähelepanu õpilaste häirivale*

käitumisele tundides; kui õpetaja räägib probleemist klassis, siis me lahendame selle probleemi ühiselt; informeerin õpetajaid võimalustest oma teadmisi ja oskusi täiendada. Eesti koolijuhid, vastupidiselt aga Soome koolijuhtidele, näitasid OECD keskmisest harvemini üles initsiatiivi, et arutada olukorda, kui õpetajal on probleeme oma klassiga; kui õpetaja räägib probleemist klassis, siis lahendavad selle probleemi ühiselt; asendavad tundi õpetaja ootamatu puudumise korral, kontrollivad, et tegevus tundides vastaks kooli kasvatusesmärkidele. Kirjeldatust jäi mulje, et Soome koolijuhid väitsid end toetavat kooli õppe- ja kasvatustegevuses õpetajat palju enam, kui tegi seda Eesti koolijuht. (Henno, 2011) Käesolevast uuringust ilmnas täiendavalt siis Eesti õpetajate ja koolijuhtide seisukohtade erinevus ja sarnasus, kusjuures see sarnasus oli sellistest tegevustes, mille sagedus oli OECD keskmisest madalam.

Joonis 15. Õpetajate positiivsed ja negatiivsed arvamused uutest õppekavadest

2.11. Milliseid häid külgi näete uues riiklikus õppekavas?

See oli avatud küsimus, millele said õpetajad vabalt vastata. Õpetajate vastused süstematiseeriti ja kodeeriti 28-ks erinevateks tunnusteks.

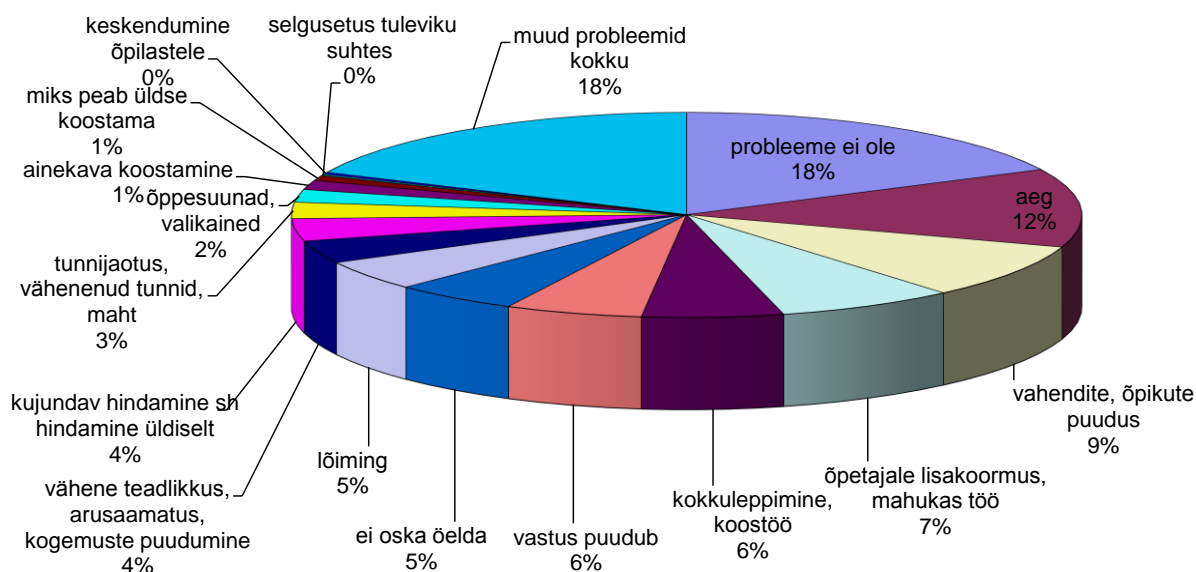
1839 õpetajast jättis sellele küsimusele vastamata 5,3 %. 6,6% õpetajatest ei näinud uues riiklikus õppekavas häid külgi, 12,5% väitis, et ei oska öelda või, et on vara veel üldistada (joonis 15).

75% õpetajatest tõi esile uute õppekavade mingeidki häid aspekte. Positiivsete külgedena toodi õpetajate poolt enim välja suuremat õpilaskeskust, õpilaste iseärasuste arvestamist (14,6%), valikuvõimalusi õpetajatele 10%, lõimingut (8,9%), õpilaste loovuse arendamist (5,8%), kujundavat hindamist ja hindamist üldisemalt (3,9%), uurimistööde, praktiliste tööde olemasolu (3,8%), kaasaegsust ja seotust igapäevaeluga (3,5%) jne.

2.12. Millised on olnud kooliõppekava koostamise suurim(ad) probleem(id)?

See oli avatud küsimus, millele said õpetajad vabalt vastata. Õpetajate vastused süstematiseeriti ja kodeeriti 17-ks erinevateks tunnusteks.

1839 õpetajast jättis sellele küsimusele vastamata 5,6%. 17,7% õpetajatest ei näinud uues õppekava koostamisel mingeid probleeme, 5,1% väitis, et ei oska öelda või, et on vara veel üldistada (joonis 16).

Joonis 16. Õpetajate arvamus kooliõppekava koostamise suurimatest probleemidest

12,4% õpetajatest tõi põhiprobleemina välja ajapuudust. 8,6% õpetajatest märkis, et kooliõppekava koostamise suurimaks probleemiks on õppevahendite, rahaliste ressursside ja õpikute puudumine. 7,3% vastanutest rõhutas, et kooliõppekava koostamine on mahukas töö ja suur lisakoormus õpetajatele. Oskamatust lõimingut sisse kirjutada rõhutas 4,7% vastanutest. Külaltki sageli (3,6%) rõhutati infopuudust ja õpetajate endi kogenematust, teadmiste ja oskuste puudumist ning arusaamatust, mida

tegelikult tuleks teha. Probleemina tõstatati ka kujundava hindamise (3,5%) problemaatikat. 5 õpetajat kurtsid, et neil on üldse selgusetu oma kooli tulevik.

Õpetajad on loomingulised ja seetõttu on arusaadav, et välja toodi väga palju erinevaid probleeme. Neid kirjeldati tunnuse: *muud probleemid* all. Õpetajate vastustest tõusis esile ka juhtkonna pädevuse küsimus. Näiteks oli selliseid seisukohti: *"Direktsiooni ebakompetentsus"* või *"Meie koolis hetkel see, et ei ole koolis pädevat eestvedajat"*; *"Vähene info juhtkonnalt, kiirustamine koostamisel-vähe aega süvenemiseks"*.

15 õpetaja vastuses sisaldus mõte, et miks peab üldse kooliõppekava koostama, kui on olemas juba riiklik õppekava. Näiteks vastused: *"Kui Eesti Vabariigis on kehtestatud riiklik õppekava ja põhiharidus on kohustuslik, siis on arusaamatu, miks iga kool peab põlve otsas oma õppekava tegema - seadust ju peab niikuinii täitma. Miks iga väike kool peab hakkama seadust enda moodi üle ja ümber"*; *"Kui meil on ühtluskool (1.-9.kl), siis miks peab iga kool seda välja treima?"*; *"Miks peavad kõik koolid/õpetajad koostama oma ainekavad? Riiklikust ainekavast peaks piisama. Koolil/õpetajal võiks olla õigus, kuid mitte kohustus riiklikku ainekava muuta/kohandada"*; *"Milleks peab iga kool jalgratast leiutama? Hea on see võimalus nõ erilistele koolidele"*.

Mitu õpetajat märkis negatiivsena õppekava kopeerimise problemaatikat. Näiteks: *"Peamiseks probleemiks on tobe ümberkopeerimine, mis tuleneb dokumentide vormistamise nõuetest"*. Mitmed rõhutasid probleeme üldisemate eesmärkide ja õppekava rakendamisega: *"Raske on näha uuendamise vajalikkust, sest ka varem olid koolil suhteliselt vabad käed olulised põhimõtted lahti kirjutada oma õppekavas, sh hindamine ja valikkursuste pakkumine"*; *"Idealistlik vabariiklik plaan, mille teostamiseks ei ole mitte mingisuguseid materiaalseid võimalusi. Niimoodi ei saa uuendusi läbi viia ja peaks väga kaaluma, kas on võimalik plaanida uusi uuendusi, kui ei suudeta eelnevaidki kohustusi täita."*; *"Koostada võib igasuguseid toredaid asju, kuid ellurakendamine on keeruline, kui puuduvad õppevahendid ja õppematerjalid"*; *"Riikliku õppekava üldised eesmärgid on õigesti paika pandud, kuid ainekavad on väga erineva tasemega, väga erineva ülesehitusega"*; *"Õppekava on koostatud läbi mõtlemata ja see on populistlik. Toimub pidev taseme langetamine ja nõudmiste vähendamine"*; *"Õpilaste koormus ei vähenenud uue õppekavaga. Pigem muutus see veel tihedamaks ja raskemaks"*.

Paar õpetajat tõi uudse lahendusena välja, et kooliõppekava peaks koostama ainult õpetajad-metoodikud: *"Selle peaksid koostama õpetajad- metoodikud"* või *"Учебную программу должны разрабатывать методисты, а не учителя в свое личное время после уроков"*.

Mitmel juhul ilmnes huvitav arusaam, et noor õpetaja ei osale kooliõppekava koostamises: *"Olen noor õpetaja ja ei koostanud seda"*. Mitu õpetajat rõhutasid probleemina ka seda, et nad pidid õppekava koostama üksinda: *"Olles ainuke aineõpetaja koolis, tuli ka ainekava koostada üksinda. Meeldinud oleks meeskonnatöö"*.

Mitmed õpetajad nägid probleeme õpetajate endi suhtumises või käitumises: *"Suurimaks probleemiks on inimeste suhtumine tehtavasse. Kahjuks on küllalt neid õpetajaid, kes loodavad, et ehk see asi läheb mööda ja ei peagi midagi tegema ega muutma või ehk keegi teeb ära"*; *"Väga suur vastutus ainult õpetaja kanda: ajapuudus; puudub juhendamine"*; *"Õpetajate vastuseis muudatustele"*; *"Õpetajate vanus"*.

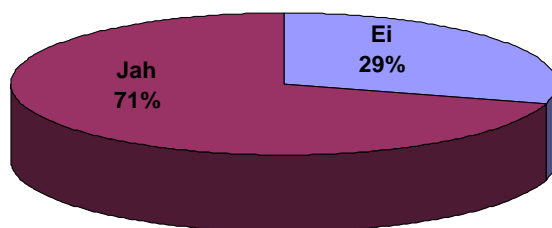
Mõned tegid etteheiteid HTM-ile: "Vähene HTM-i tugi, puuduvad rakendussätted, lahti kirjutatud selgitused, HTM-i ja REKK-i arusaam eesti keelest"; "Vähene selgitustöö haridusministeeriumi poolt, väga üldsõnalised ja ka paljusõnalised juhendid".

Järgnevad näited vastusest on rubriigist „seinast-seina“: "Iga aine peab end kõige tähtsamaks"; "Omanäolisuse sissekirjutamine"; "Suur vingumine meedias"; "Suurimaks probleemiks on eesti keelsest tekstist aru saada"; "Väga suur vabadus"; "Vähene õpilaste arv gümnaasium ja seetõttu vastavate gruppide moodustamine" jne.

2.13. Kas teie kooliõppekavas on kehtestatud III kooliastme loovtöö korraldamise ja läbiviimise põhimõtted?

2011. a Vabariigi Valitsuse kinnitatud põhikooli riiklikus õppekavas sätestatakse, et kool korraldab põhikool III kooliastmes õpilastele läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimiva loovtöö. Loovtöö liigid võivad olla uurimus, projekt, kunstitöö või muu taoline töö. Loovtööd võib teha õpilane nii individuaalselt kui ka rühmas.

Õpetajatelt uuriti, et kas nende koolis on kehtestatud III kooliastme loovtöö korraldamise ja läbiviimise põhimõtted. 71% õpetajate väidetel oli nende koolis kehtestatud III kooliastme loovtöö korraldamise ja läbiviimise põhimõtted (joonis 15).

Joonis 17. Õpetajate protsent, kelle koolides on kehtestatud III kooliastme loovtöö korraldamise ja läbiviimise põhimõtted

2.14. Kui teie kool on gümnaasium, kas siis teie kooliõppekavas on kehtestatud õpilasuuringute ja praktilise tööde ettevalmistamise, juhendamise, vormistamise, hindamise, retsenseerimise, kaitsmise tingimused ning kord?

1839 õpetajast 1067 (58%) määratles end gümnaasiumis töötavaks õpetajaks ja vastas sellele ning järgmisele küsimusele. Vastanud õpetajatest 89% väitis, et kooliõppekavas on kehtestatud õpilasuuringute ja praktilise tööde ettevalmistamise, juhendamise, vormistamise, hindamise, retsenseerimise, kaitsmise tingimused ning kord. 11% aga, et nende gümnaasiumides seda korda ei ole kehtestud.

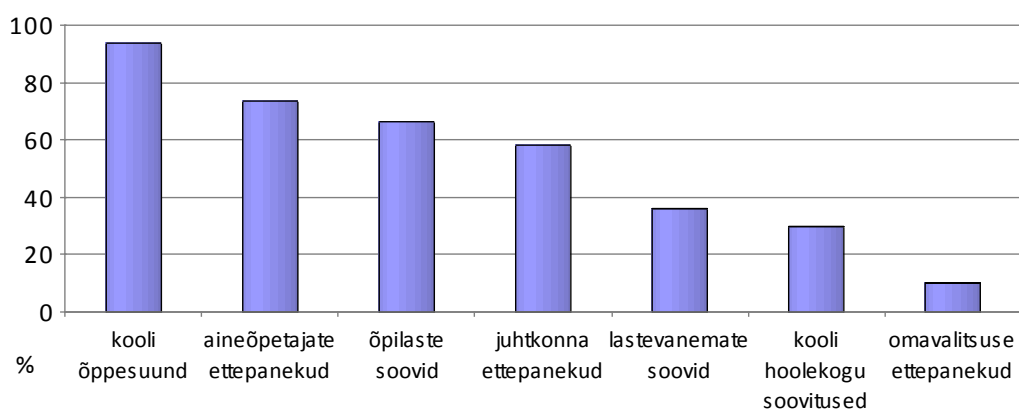
2.15. Kui teie kool on gümnaasium, siis mis on/oli aluseks gümnaasiumis õpetatavate valikainete/-kursuste valikul?

Õpetajatele oli ette antud järgmised variandid:

- kooli õppesuund;
- omavalitsuse ettepanekud;

- juhtkonna ettepanekud;
- kooli hoolekogu soovitusel;
- aineõpetajate ettepanekud;
- lastevanemate soovid;
- õpilaste soovid;
- muu.

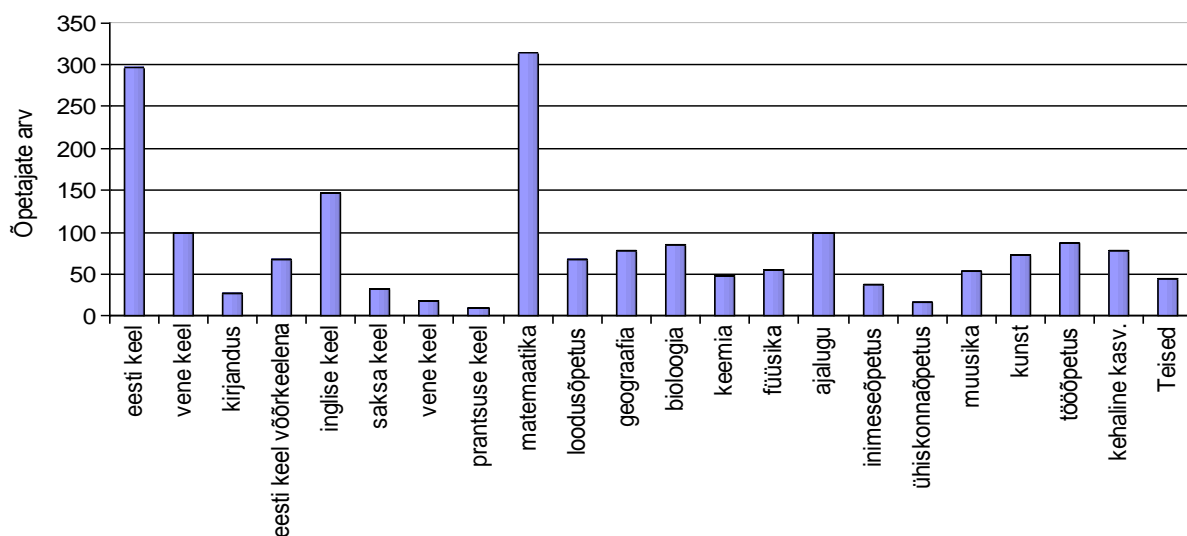
Vastanutest 94% väitis, et gümnaasiumis õpetatavate valikainete/-kursuste valikul oli aluseks kooli õppesuund (joonis 18), 74% väitis, et õpetatavate valikainete/-kursuste valikul oli aluseks aineõpetajate ettepanekud, 66% väitis, et õpilaste ning 36%, et lastevanemate soovid. 10% õpetajaid väitis, et arvestati ka omavalitsuse ettepanekud.

Joonis 18. Õpetajate arvamused gümnaasiumis õpetatavate valikainete/-kursuste valiku alustest

3. Ainekavade arenduse ja rakendamise küsimused

Ainekavade arendus- ja rakendamise küsimustele vastamisel paluti klassi- ja aineõpetajatel lähtuda ainult ühest aineist ja valida see aine.

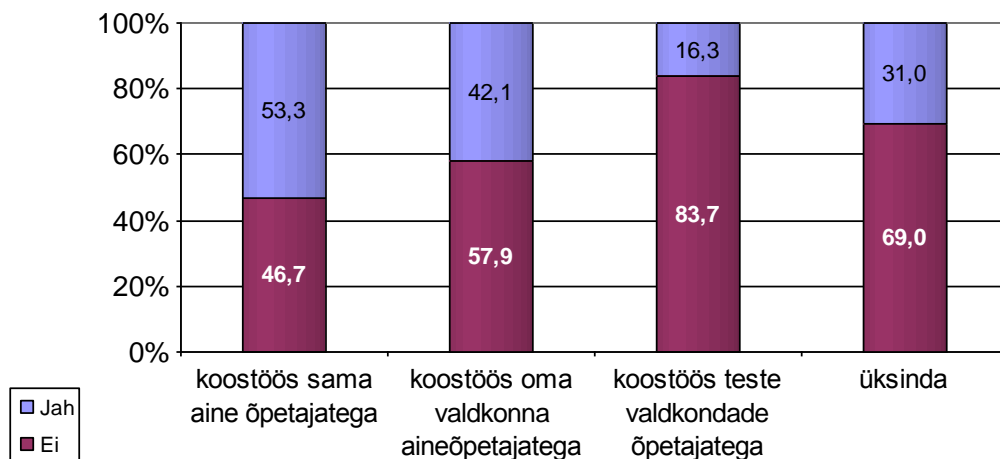
Joonis 19. Ainekavade rakendamise küsimustele vastanud õpetajate jaotumus aineti

Vastanute hulgas oli enim eesti keele ja matemaatika õpetajaid (joonis 19).

3.1. Kuidas koostasid/koostavad õpetajad oma uued ainekavad

Õpetajatelt uuriti: *Kas te koostate/koostasite oma uued ainekavad:*

- koostöös sama aine õpetajatega;
- koostöös oma valdkonna aineõpetajatega;
- koostöös teiste valdkondade õpetajatega;
- üksinda

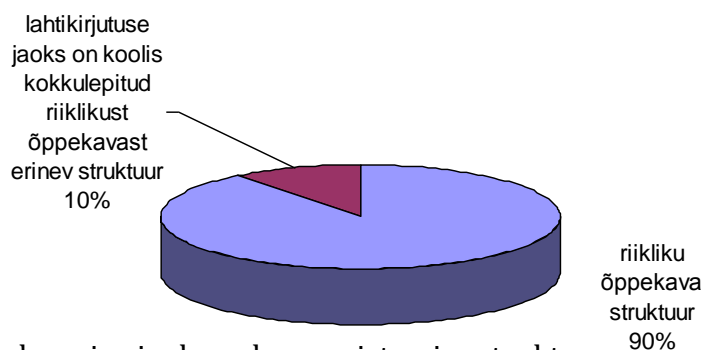
Joonis 20. Õpetajate koostöö ainekavade koostamisel

Õpetajate vastustest ilmnes (joonis 20), et uute ainekavade koostamisel tehti enamasti koostööd (53%) sama aine õpetajatega. Üksinda koostas ainekavad 31% vastanud õpetajatest ja teiste valdkondade õpetajatega tegi koostööd ainult 16% õpetajatest.

3.2. Mis võeti koolis uue kooliõppekava üldosa ja ainekavade koostamise/vormistamise aluseks

Õpetajatelt uuriti: *Kas teie koolis on uue kooliõppekava üldosa ja ainekavade koostamise/vormistuse aluseks võetud riikliku õppekava struktuur või on lahtikirjutuse jaoks koolis kokkulepitud riiklikust õppekavast erinev struktuur.*

Õpetajate vastust ilmnes (joonis 21), et enamuse õpetajate (90%) koolides on uue kooliõppekava üldosa ja ainekavade koostamise/vormistuse aluseks riikliku õppekava struktuur.

Joonis 21. Kooliõppekava ja ainekavade vormistamise struktuur

3.3. Kas ainekavad koostati kõikidele klassidele korraga (1-9. klassile põhikoolis ja 10-12. klassile gümnaasiumis) või järkjärgult, vastavalt rakendussätetele?

Õpetajatelt uuriti: *Kas te koostasid uuest õppekavast lähtuvad ainekavad kõikidele klassidele korraga (1-9. klassile põhikoolis ja 10-12. klassile gümnaasiumis) või järkjärgult, vastavalt rakendussätetele (näiteks 2011. õ/a-l uuele õppekavale üleminevatele: 1., 4., 7., 10.klassidele jne).*

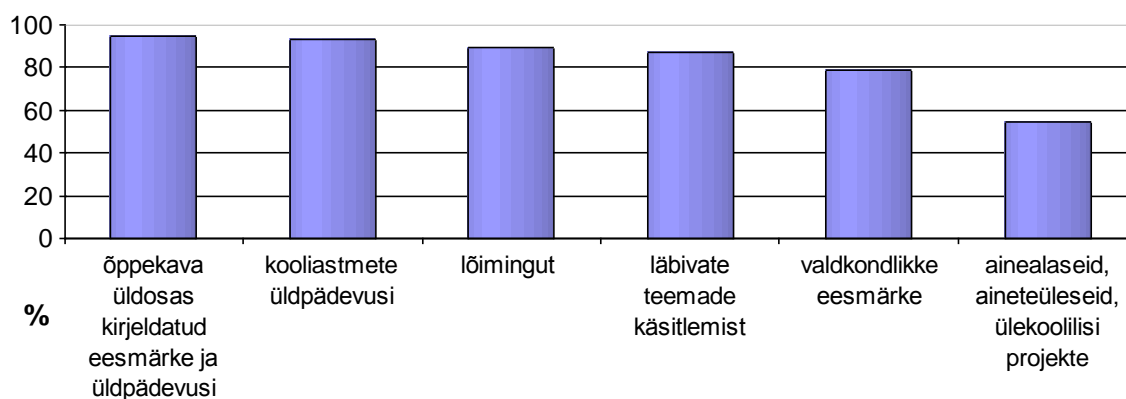
Õpetajate vastustest ilmnes, et 68% õpetajatest koostas ainekavad 1-9. klassile põhikoolis ja 10-12. klassile gümnaasiumis korraga. 32% õpetajatest koostas ainekavad vastavalt rakendussätetele, järkjärgult.

3.4. Õppekavade üldosas kirjeldatud aspektide arvestamine ainekavade koostamisel

Õpetajatele jaoks oli jah/ei küsimusele: *Kas kooli ainekavasid koostades arvestasite vastamisel välja pakutud järgmised variandid:*

- õppekava üldosas kirjeldatud eesmärgid ja üldpädevusi;
- kooliastmete üldpädevusi;
- valdkondlikke eesmärgid;
- lõimingut teiste õppeainetega;
- läbivate teemade käsitlemist;
- ainealaseid, ainevahelisi, klassidevahelisi, ülekoolilisi projekte ning pikemaajalisi koolidevahelisi projekte;
- midagi veel.

Õpetajatel paluti valida kõik mis sobib.

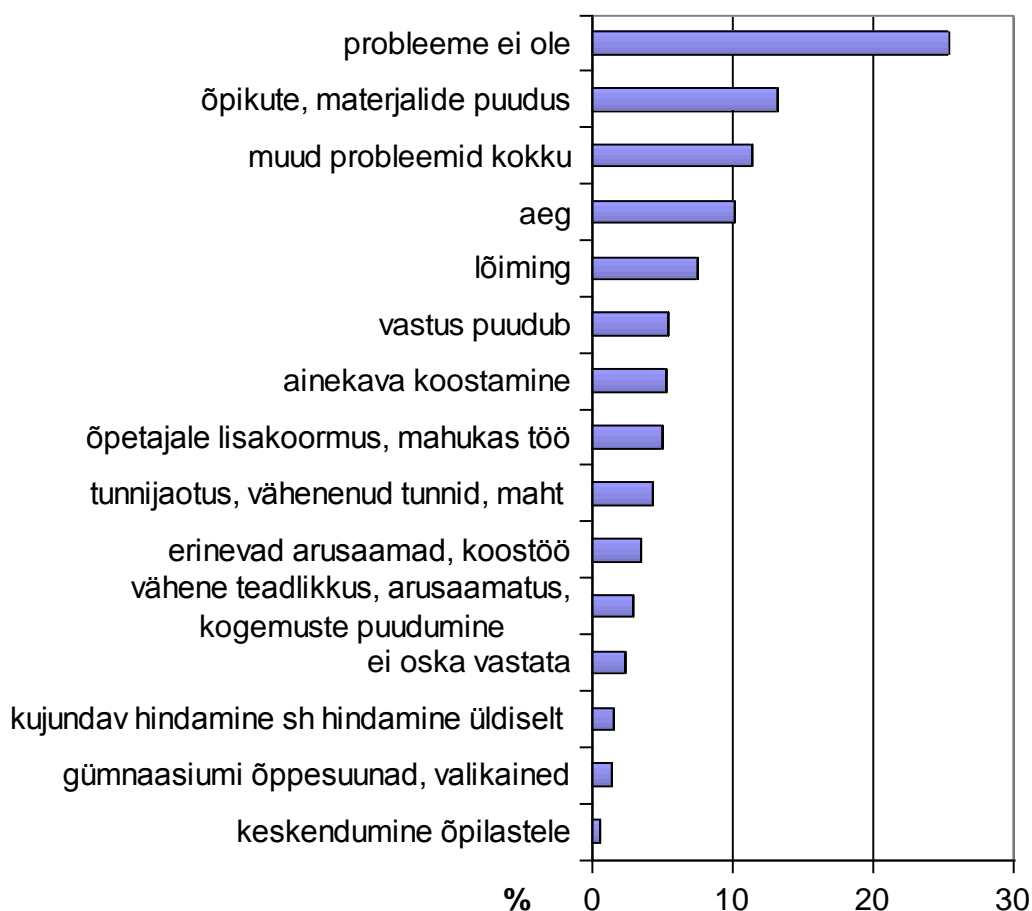
Joonis 22. Millisel määral arvestasid õpetajad ainekavasid koostades õppekavade üldosas kirjeldatud aspekte

Ainekavade koostamisel arvestasid õpetajad enamasti kõiki loetletud aspekte (joonis 22). Vähim arvestasid (55%) õpetajad erinevaid projekte. Õppekava arenduse rõhuasetustega ei ole kooskõlas, et valdkondlikke eesmärgid ei pidanud vajalikuks arvestada 22%, läbivate teemade käsitlemist 13% ja lõimingut 11% õpetajatest.

3.5. Millised on olnud õpetajate jaoks ainekava koostamise suurim(ad) probleem(id)?

See oli avatud küsimus, millele said õpetajad vabalt vastata. Õpetajate vastused süstematiseeriti ja kodeeriti 15-ks erinevaks tunnuseks.

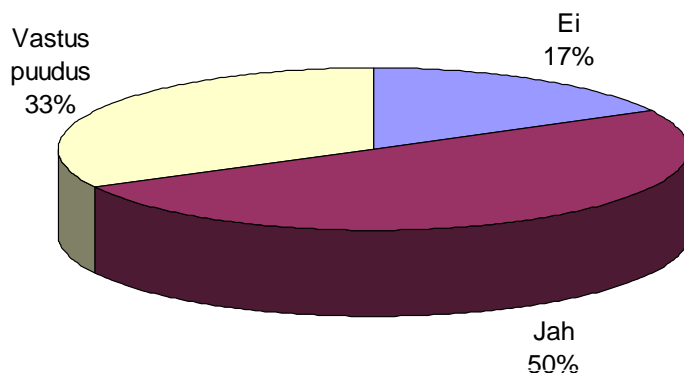
Õpetajatest 25% ei näinud õppekavade koostamise juures probleeme (joonis 23). Ainekavade koostamise suurimaks probleemiks pidasid aga õpetajad (13%) õpikute puudumist. Olulisteks probleemideks pidasid õpetajad ka ajapuudust (10%) ja lõiminguga tegelemist (7%). 5% õpetajatest nimetas, et ainekavade koostamine on õpetajatele lisakoormus ja väga mahukas töö. 4% nimetas probleemiks muutunud tunnijaotust ja vähenenud tundide arvu. 3,5% õpetajatest tõi probleemidena välja õpetajatevahelise koostöö ja erinevad arusaamad. 3% märkis vähest teadlikkust, kogemuste puudumist ja üldist arusaamatust.

Joonis 23. Õpetajate arvamus, mis on ainekavade koostamise suurimad probleemid kohta

3.6. Kas valdkonnakava/ ainekava koostamisel oli võimalik saada abi ja kellelt seda paluti?

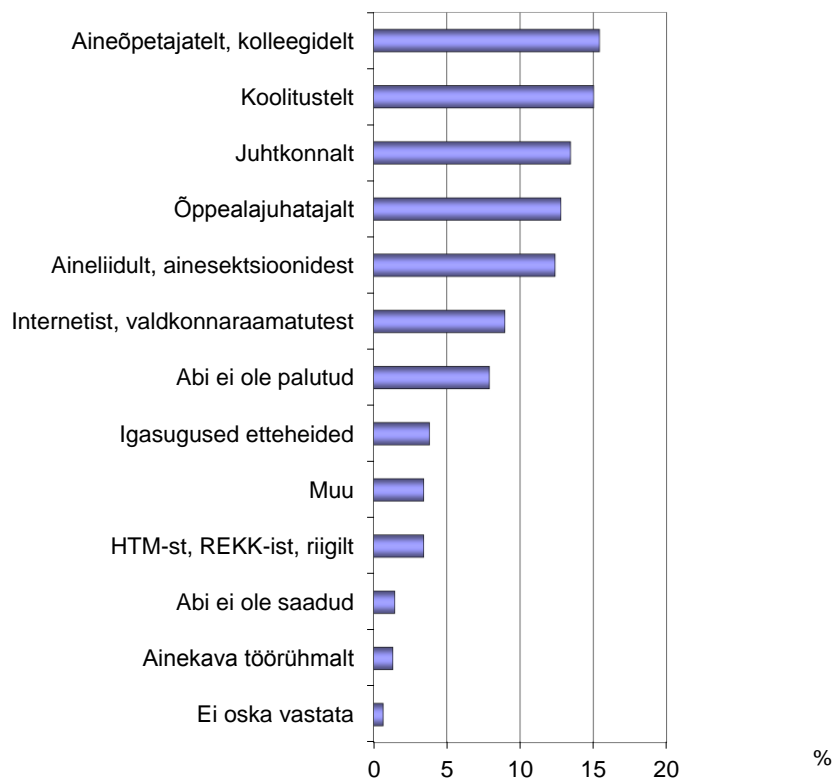
Õpetajatel küsiti: *Kas valdkonnakava/ ainekava koostamisel on olnud võimalik saada abi? Kellelt (milliselt institutsioonilt) on seda palutud?* Paluti valida, kas jah või ei ja pakuti võimalus ka kommenteerida oma valikut.

Joonis 24. Kas valdkonnakava/ ainekava koostamisel oli võimalik saada abi

Antud küsimusele vastas jaatavalt 50% õpetajatest, 17% väitis, et nemad ei ole abi saanud ja 33% õpetajatest jättis küsimusele vastamata (joonis 24). 1839 õpetajast lisas kommentaari 759.

759 õpetaja vastused süstematiseeriti ja kodeeriti 13-ks erinevaks tunnusteks. Ilmnes, et üle 15% õpetajatest (joonis 25) olid ainekava koostamisel abi saanud teistelt aineõpetajatelt ja kolleegidelt. 15% õpetajatest oli abi koolitustest ja õppepäevadest. Näiteks tõid õpetajad järgmisi näiteid *"Kooli metoodik-nõustajalt"*; *"Kooli tuleb vastav koolitaja"*; *"Meie maakonda aitas Anu Tuulmets, kes kirjutas riiklikust õppekavast välja kõik mõisted, oskused ja pädevused ja jagas need 9 aasta peale ära"*; *"Oleme vaadanud teiste koolide ainekavasid"*; *"Õpin Tallinna Ülikoolis, seal sain teada, kuidas ainekava koostada"*; *"Käisime REKKis ja oli üks eriti sisutühi AMI koolitus"* jne.

Joonis 25. Kellelt on saadud abi valdkonnakava/ainekava koostamisel

Väga paljud nimetasid Merleconsi koolitusi. Kuna ligi 13% õpetajaid nimetas eraldi õppealajuhatajat ja sama palju ka kooli juhtkonda, siis rõhutamaks õppealajuhataja olulisust, kodeeriti õppeala juhataja eraldi tunnuseks ning seega tervikuna sai kooli juhtkonnalt abi ligikaudu 26% vastanud õpetajatest. Väga mitmed (12%) nimetasid ainelisuse ja ainesektsioonide tuge ja 9% rõhutasid abi internetist ja www.oppekava.ee kodulehe valdkonnaraamatutest. Abi ei soovinud 8% õpetajatest.

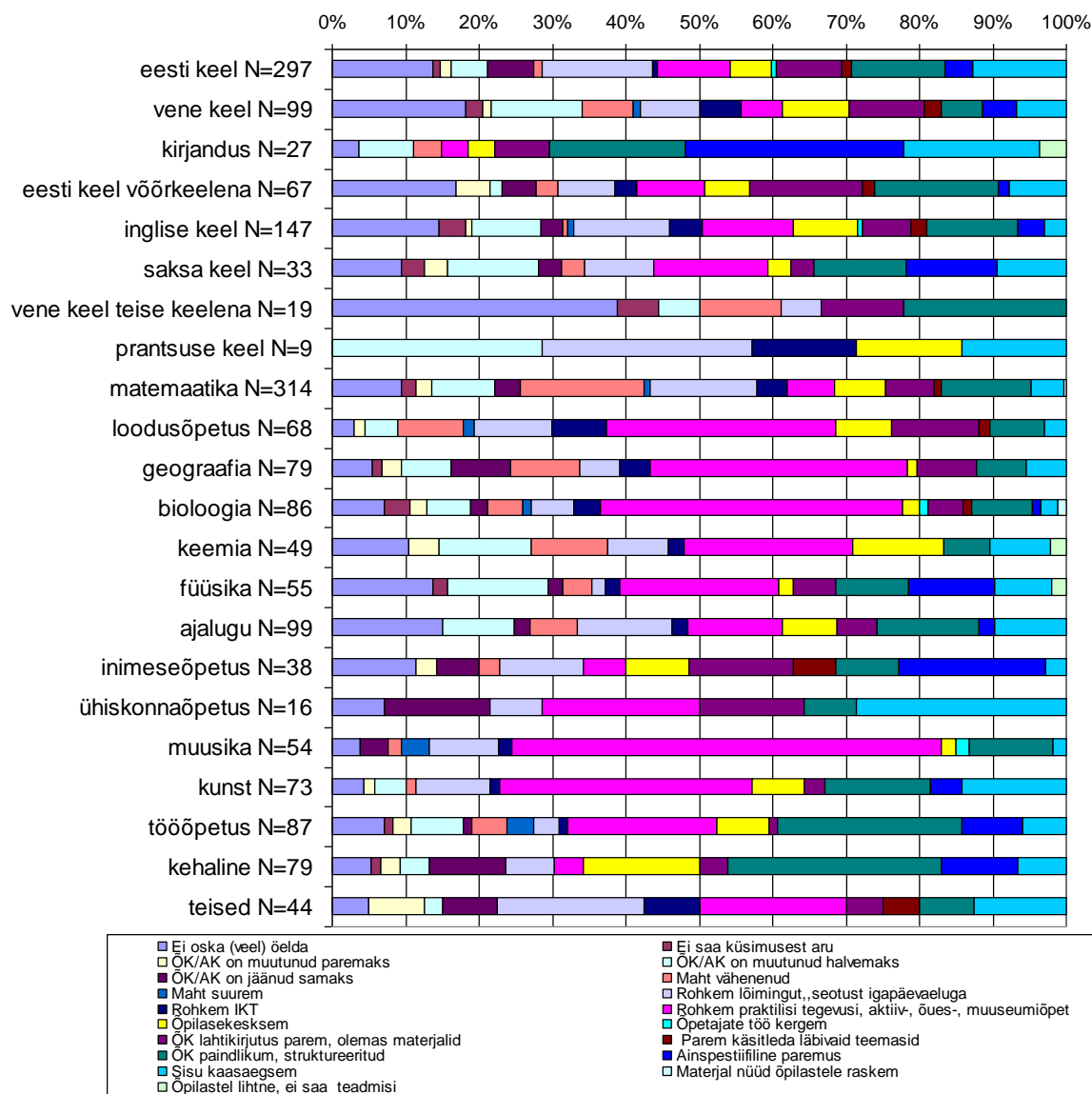
Erinevaid etteheiteid tegi ligi 4% vastanutest. Järgnevalt esitatakse näiteid õpetajate selletaolistest kommentaaridest: „Erinevad koolitajad interpreteerivad teemat erinevalt. Leian, et ainekava koostamine igas koolis eraldi on täiesti mõttetu tegevus. Iga kool leiutab jalgratast omaette. HM poolt peaks olema esitatud ainekava põhi, kus on ca 10% mängumaad arvestades kooli erisust, kallakut, vms”; „Kedagi ei näi abivajadus huvitavat”; „Keegi ei jaga materjale”; „Keegi ei saanud päris täpselt aru, mida tegema peab”; „Keegi ei tea midagi, ainekava on läbi mõtlemata ja sisuline analüüs poolik, pigem ühe inimese nägemus kui rühmatöö”; „Kui küsida juhtkonnalt laiutab õppealajuhataja ainult käsi”; „See on metoodikute töö, mitte tavaliste õpetajate töö. Kirjutan kavasid, aga tundide läbiviimise kohta mõtlemiseks ei ole juba aega”; „Õpetaja on sisuliselt üks, aga juhtkond nõuab ainekava”; „Arutlusi pole sisuliselt olnud. Olen küsinud konkreetseid küsimusi ainekava koostajatelt, aga ka sealt ei osata vastata, sest ka nende töös on tehtud kärpeid. Kummaline on aga see, et õpetajatele uue ainekava koolitusi ja ümarlaudu korraldati puhkuse ajal. Infot ei saadetud ka edasi. Pärast imestati, et nii vähe õpetajaid oli kohal. Kummaline on aines ühe õppemeetodi eriline esiletõstmine, mida tõlgendatakse erinevalt (projektõpe)”; „Olen väsinud kerjamisest! Aastast- aastasse seda teinud!” jne.

3.7. Milliseid häid külgi näevad õpetajad oma aine uues ainekavas?

See oli avatud küsimus. Õpetajate vastused süstematiseeriti ja kodeeriti 19-ks erinevaks tunnuseks. Järgnev joonis 26 kirjeldab õpetajate hinnanguid ainete kaupa. Joonis on väga inforikas, aga pakub aineti seetõttu ka ilmeka üldpildi.

Õppekava paremat struktureeritust ja paindlikkust rõhutavad enim tööõpetuse ja kehalise kasvatuse õpetajad. Loodusainete, kunsti ja muusikaõpetajad tähtsustavad rohkem praktilisi tegevusi, aktiiv- ja muuseumiõpet. Sisu kaasaegsust rõhutavad teistest enam ühiskonnaõpetajad. Teistest enam peavad mahu vähenemist heaks küljeks matemaatika õpetajad. Teistest enam nimetavad õpilasekesksust kehalise kasvatuse, keemia ja prantsuse keele õpetajad. Õppekava paremat lahtikirjutust rõhutavad rohkem inimese-, ühiskonna- ja loodusõpetuse õpetajad. Häid ainespetsiifilisi aspekte on kõige enam nimetanud inimeseõpetuse ja kirjanduse õpetajad.

Häid külgi ei oska veel välja tuua kõige enam vene keel võõrkeelena õpetajad. Teistest õpetajatest sagedamini väidavad prantsuse keele, keemia ja füüsika õpetajad, et õppekava on muutunud halvemaks.

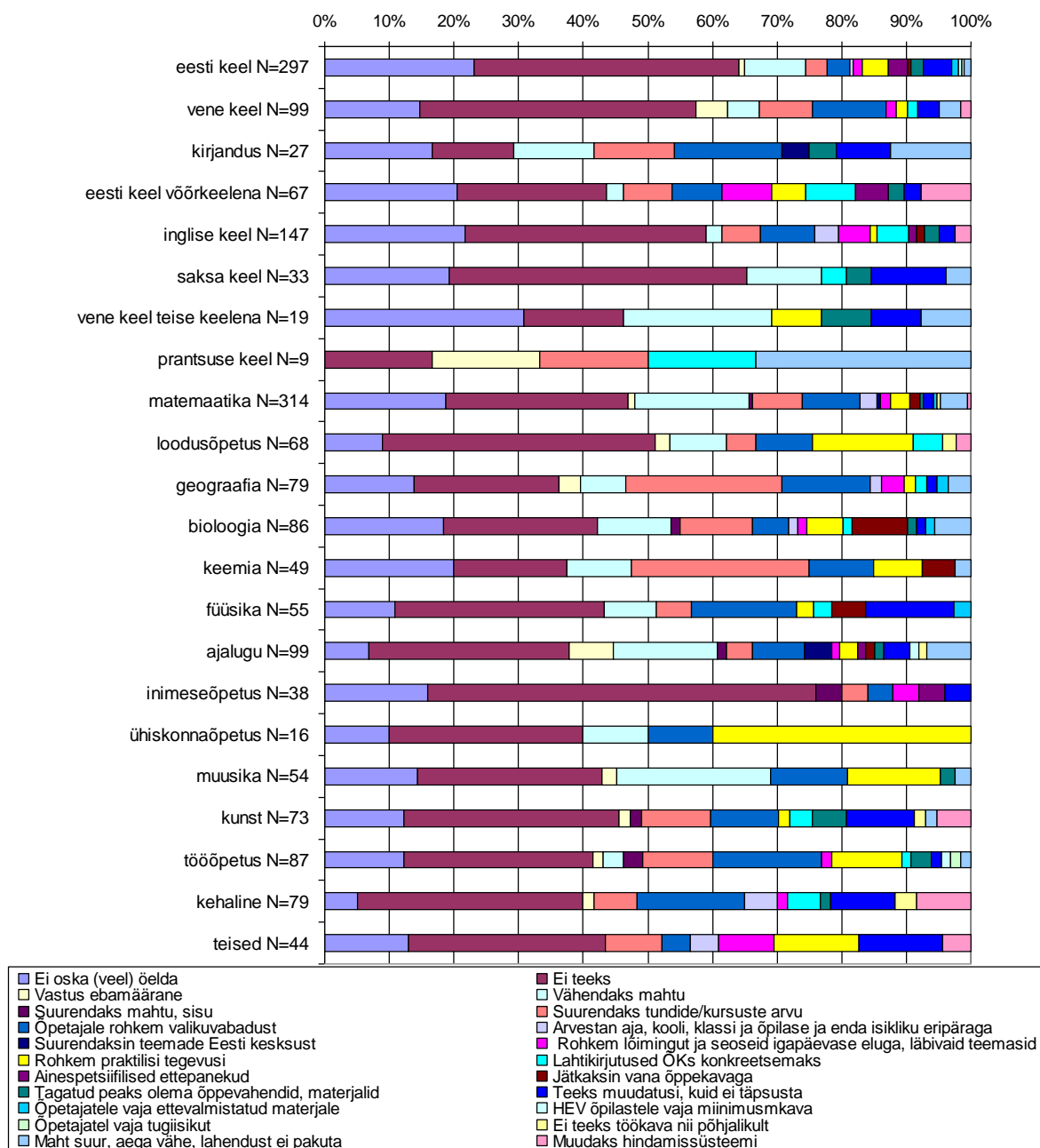

Joonis 26. Erinevate ainete õpetajate arvamused uue ainekava headest külgedest

3.8. Kas ja milliseid muutusi teeksid õpetajad oma aine ainekavas

Õpetajatelt uuriti, kas ja millised muutusi teeksite oma aine ainekavas? See oli avatud küsimus. Õpetajate vastused süstematiseeriti ja kodeeriti 22-ks erinevaks tunnuseks.

Teistest õpetajatest enim märkisid inimeseõpetuse (60%), saksa keele (46%), inglise keele (37%) ja loodusõpetuse (42%) õpetajad, et nad ei teeks ainekavas muutusi (joonis 27). Tundide arvu suurendaksid teistest õpetajatest enam keemia (27%) ja geograafia (24%) õpetajad. Mahtu vähendaksid teistest õpetajatest sagedamini muusika ja vene keel teise keelena õpetajad (23%), matemaatika (18%) ning ajaloo (16%) õpetajad. Õpetajale tahaksid suuremat valikuvabadust kirjanduse (17%) ja füüsika (16%) õpetajad. Rohkem praktilisi tegevusi eeldaks veel ühiskonna- (40%) ja loodusõpetuse (16%) õpetajad. Kõige sagedamini märkisid kõikide õpetajate võrdluses *ei oska öelda* aga vene keel võõrkeelena õpetajad (31%).

Joonis 27. Õpetajate arvamus, milliseid muutusi nad teeksid uues ainekavas

3.9. Kas õpetajate arvates on riiklikus õppekavas kirjeldatud kooliastmete õpitulemused saavutatavad?

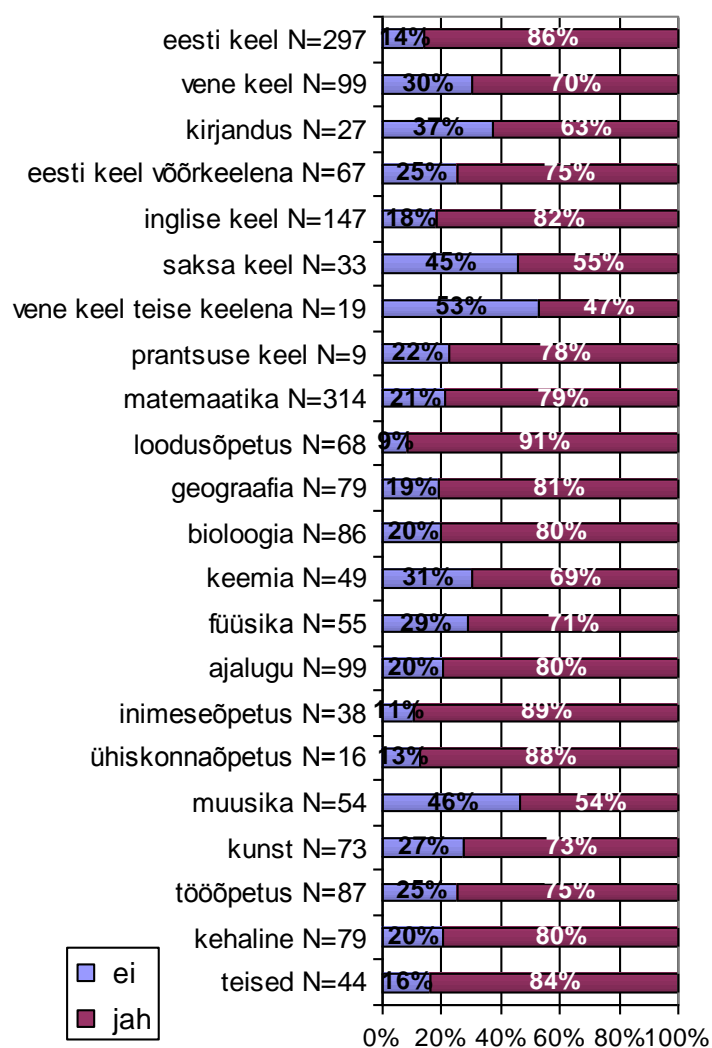
Õpetajatelt uuriti, et *kas riiklikus õppekavas teie aines kirjeldatud kooliastmete õpitulemused on saavutatavad*. Õpetajatel paluti põhjendada oma arvamust ja tuua paar konkretselt näidet, mis ei ole jõukohased.

Uue õppekava kooliastmete õpitulemusi pidas küsitlusele vastanud 1839-st pedagoogist saavutatavaks 1433 ehk 78%. Erinevate õpetajate arvamus aineti on näha joonisel 28. Vene keel võõrkeelena (53%) ja saksa keele (45%) õpetajad olid kõige pessimistlikumad õpitulemuste saavutamise küsimuses. Loodusõpetuse õpetajatest arvas aga 91%, et õpitulemused on saavutatavad. Teistest loodusainete õpetajatest arvas nii geograafia

õpetajatest 81% ja bioloogia õpetajatest 80%. Seevastu madalam hinnang oli loodusainetest keemia õpetajatel, kus õpitulemusi pidas saavutatavaiks 69% ja füüsika õpetajatest vastavalt 71%.

Kommenteerimise võimalust kasutas 858 õpetajat. Õpetajate vastused süstematiseeriti ja kodeeriti 9-ks erinevaks tunnuseks. 24% õpetajatest märkisid, et õpitulemused on saavutatavad või need on üldjoontes saavutatavad. Ligikaudu 19% väitsid, et kõikide õpilaste (keskpäraste, nõrkade, õpiraskustega, HEV) jaoks ei ole õpitulemused saavutatavad. Ligi 18% õpetajatest tõid välja konkreetseid ainealaseid näiteid, miks ei ole saavutatavad. Ainete kaupa on õpetajate arvamused esitatud lisas 1. Seal tuuakse näiteid aineti tähestikulises järjekorras õpetajate põhjendustest, miks ei ole õpitulemused saavutatavad. Samasisulisi sisulisi põhjendusi on püütud mitte korrata.

14% õpetajatest märkisid väga erisisulisi aspekte, mida oli raske ühe tunnuse alla kodeerida. 8% õpetajatest märkis, et õpitulemused ei ole saavutatavad, sest napib aega, 6% väitis, et takistuseks on erinevate ressursside (õpikute, raha, õppevahendite jmt) puudumine ja 3%, et maht on liialt suur. 6% mainis, et vara veel öelda või ei oska öelda. Natuke üle 2% õpetajatest väitis põhjendamata, et õpitulemused ei ole saavutatavad.

Joonis 28. Õpetajate arvamus, kas kooliastmete õpitulemused on saavutatavad

3.10. Uue õppekava alusel kirjastatud õppekirjandusega seotud küsimused

Järgmised 7 küsimust olid seotud õppekirjandusega.

3.10.1. Õpetajate rahulolu kooli jõudnud uue õppekava alusel kirjastatud uute tööraamatute, aineõpikute ja töövihikutega

Õpetajatele esitati küsimus: *Juhul, kui te õpetate 1., 4., 7. või 10. klassis, kas olete rahul kooli jõudnud uue õppekava alusel kirjastatud uute tööraamatute, aineõpikute ja töövihikutega? Palun põhjendage oma arvamust. Palun valige ainult üks järgnevatest:*

- *Olen kooli jõudnud uute õpikutega rahul*
- *Ei ole kooli jõudnud uute õpikutega rahul*
- *Ei ole võimalust olnud uute õpikutega töötada*
- *Ma ei õpeta 1., 4., 7. või 10. klassis*

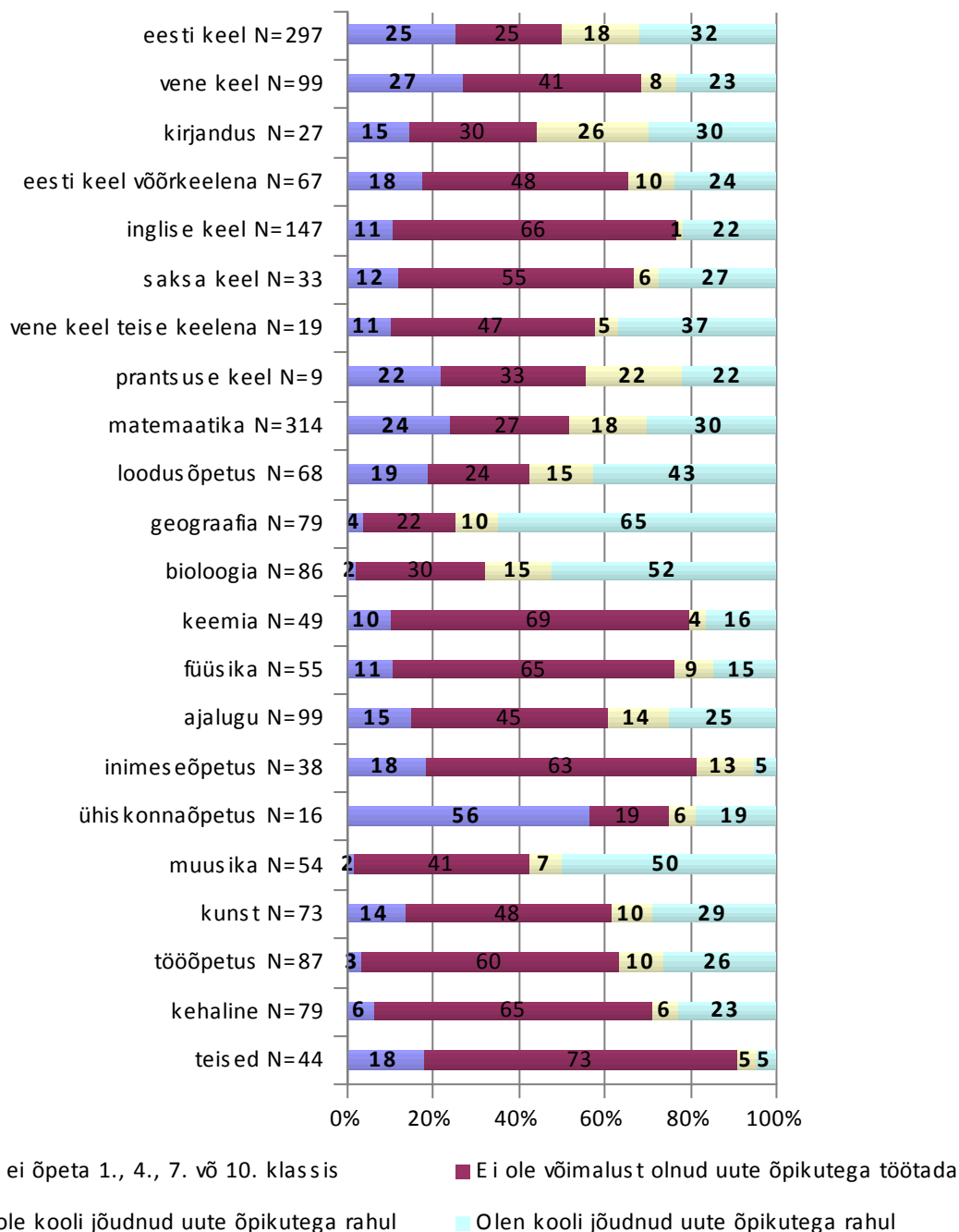
Kommenteerige oma valikut.

Antud küsimusele vastas 1839 õpetajat. Arvestades kõikide ainete õpetajate arvamusi, siis uute õpikutega oli rahul 30% ja ei olnud rahul 12% õpetajatest. Ülejäänud 41% õpetajatest ei olnud võimalust uute õpikutega veel töötada ja 17% vastanutest ei õpeta 1., 4., 7. või 10. klassis (joonis 29).

Kõige rahulolevamad olid uute õpikutega geograafia õpetajad, kellele järgnesid bioloogia ja muusikaõpetajad. Uute õpikutega olid kõige vähem rahul kirjanduse, eesti keele ja prantsuse keele õpetajad. Samas kirjanduse ja prantsuse keele õpetajaid, kes antud küsitlusele vastasid, oli arvuliselt väga vähe. Vastavalt kirjanduse õpetajaid oli 27 ja prantsuse keele õpetajaid 9.

Analüüsides näiteks aga loodusainete õpetajate vastuseid, selgub, et kõige enam olid rahul uute õpikutega geograafia (65%) ja bioloogia (52%) õpetajad. Suurim protsent õpetajaid, kellel ei ole olnud võimalust uute õpikutega töötada oli keemia ja füüsika õpetajad, vastavalt siis keemia 69% ja füüsika 65% õpetajatest. Teiste loodusainete õpetajatega võrreldes olid uute õpikutega kõige rahulolematud samuti bioloogia (15%) ja loodusõpetuse (15%) õpetajad. Ilmnes, et võrreldes teiste loodusainete õpetajatega oli nii õpikutega rahulolevaid kui mitte rahulolevaid bioloogiaõpetajaid suhteliselt palju.

Oma valikut kommenteeris 888 õpetajat. Õpetajate vastused kodeeriti kaheksaks maininguks: 1) õppekomplektiga oli rahul 207 õpetajat; 2) õppekomplektiga ei olnud rahul 133 õpetajat; 3) õppekomplekti ei olnud 441-l õpetajal; 4) 41 õpetajat arvas, et liiga vara on arvamust avaldada.; 5) 31 õpetajat arvas, et õpik on raske; 6) 18 õpetajat väitis, et kasutab oma materjale; 7) 13 õpetajat väitis, et õpik on liiga mahukas; 8) 8 õpetajat tundis puudu õpetajaraamatust.

Joonis 29. Õpetajate rahulolu 1., 4., 7. ja 10. klassi kooli jõudnud uue õppekava alusel kirjastatud uute õpikutega

3.10.2. Hinnangud õppekirjandusele

Järgnevas küsimuses paluti õpetajatel anda hinnang ühele õpikule. Esitati küsimus: *Palun andke järgnevalt hinnang ühele õpikule. Millise kirjastuse õpikut te kasutate? Palun valige ainult üks järgnevatest:*

- Koolibri
- Avita
- Loodusfoto
- Stuudium

- Muu

Valides "muu", palun kirjutage kirjastuse nimi kommentaaride kasti. Antud küsimusele sai vastata ainult siis, kui olid täidetud järgmised tingimused: õpetaja oli valinud eelmise küsimuse puhul vastused: 'Ei ole kooli jõudnud uute õpikutega rahul' või 'Olen kooli jõudnud uute õpikutega rahul'.

Erinevate ainete õpetajad kasutasid ja andsid hinnangu erinevate kirjastuste õpikutele. Hinnangu saanud õppekomplektide kohta annab ülevaate aineti pakub tabel 1.

Tabel 1. Erinevate ainete õpetajate poolt hinnatud erinevate kirjastuste õppekomplektid

Aine	Vastanute arv	Koolibri	Avita	Loodusfoto	Stuudium	Muu
eesti keel	149	29%	65%	0%	0%	6%
vene keel	31	35%	48%	0%	3%	13%
kirjandus	15	33%	67%	0%	0%	0%
eesti keel	23	70%	13%	4%	0%	13%
inglise keel	34	9%	6%	0%	44%	41%
saksa keel	11	55%	9%	0%	0%	36%
vene keel	8	13%	0%	0%	0%	88%
prantsuse keel	4	25%	75%	0%	0%	0%
matemaatika	152	40%	59%	0%	0%	1%
loodusõpetus	39	49%	44%	3%	5%	0%
geograafia	59	10%	27%	5%	58%	0%
bioloogia	58	12%	84%	3%	0%	0%
keemia	10	80%	20%	0%	0%	0%
füüsika	13	85%	8%	0%	0%	8%
ajalugu	39	0%	100%	0%	0%	0%
inimeseõpetus	7	100%	0%	0%	0%	0%
ühiskonnaõpetus	4	25%	75%	0%	0%	0%
muusika	31	19%	81%	0%	0%	0%
kunst	28	14%	21%	0%	0%	64%
tööõpetus	32	6%	16%	0%	0%	78%
kehaline kasv.	23	35%	35%	0%	0%	30%
teised	4	0%	0%	0%	0%	100%
Vastanute arv kokku	774	226	391	7	52	98

3.10.3. Mis klassi õppekomplektiga oli tegemist

Õpetajatelt uuriti: Mis klassi õpik/tööraamat see on? Palun valige ainult üks järgnevatest:

- 1. kl
- 4. kl
- 7. kl
- gümnaasium

Ka sellele küsimusele sai vastata ainult siis, kui olid täidetud järgmine tingimus: Õpetaja oli valinud üle-eelmise küsimuse puhul - Juhul, kui te õpetate 1., 4., 7. või 10. klassis, kas olete rahul kooli jõudnud uue õppekava alusel kirjastatud uute tööraamatute, aineõpikute ja töövihikutega? vastused: 'Ei ole kooli jõudnud uute õpikutega rahul' või 'Olen kooli jõudnud uute õpikutega rahul'.

Ülevaate arvuliselt, millistele õppekomplektidele andsid õpetajad hinnangu, annab tabel 2. Põhiliselt kirjeldasid õpetajad kõige sagedamini 7. klassi õpikuid ja vähim 1. ja 4. klassi õpikuid.

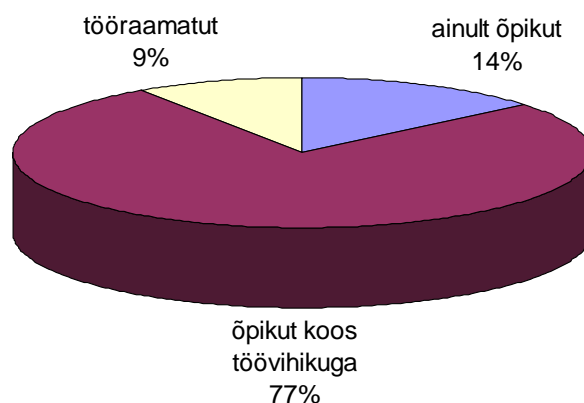
Tabel 2. Milliste klasside õppekomplektidele andsid õpetajad hinnangu

Aine	Vastanute arv	1. klass	4. klass	7. klass
eesti keel	149	53	48	48
vene keel	31	8	7	16
kirjandus	15	0	0	15
eesti keel võõrkeelena	23	3	7	13
inglise keel	34	3	11	20
saksa keel	11	0	1	10
vene keel	8	0	0	8
prantsuse keel	4	0	0	4
matemaatika	152	25	28	99
loodusõpetus	39	9	16	14
geograafia	59	0	0	59
bioloogia	58	0	0	58
keemia	10	0	0	10
füüsika	13	0	0	13
ajalugu	39	0	1	38
inimeseõpetus	7	0	1	6
ühiskonnaõpetus	4	0	0	4
muusika	31	7	10	14
kunst	28	3	3	22
tööõpetus	32	2	4	26
kehaline kasv.	23	4	3	16
teised	4	0	1	3
Vastanute arv kokku	774	117	141	516

3.10.4. Kas õpetajad kasutavad ainult õpikuid või õpikuid koos töövihikuga

Õpetajatelt uuriti: Kas te kasutate:

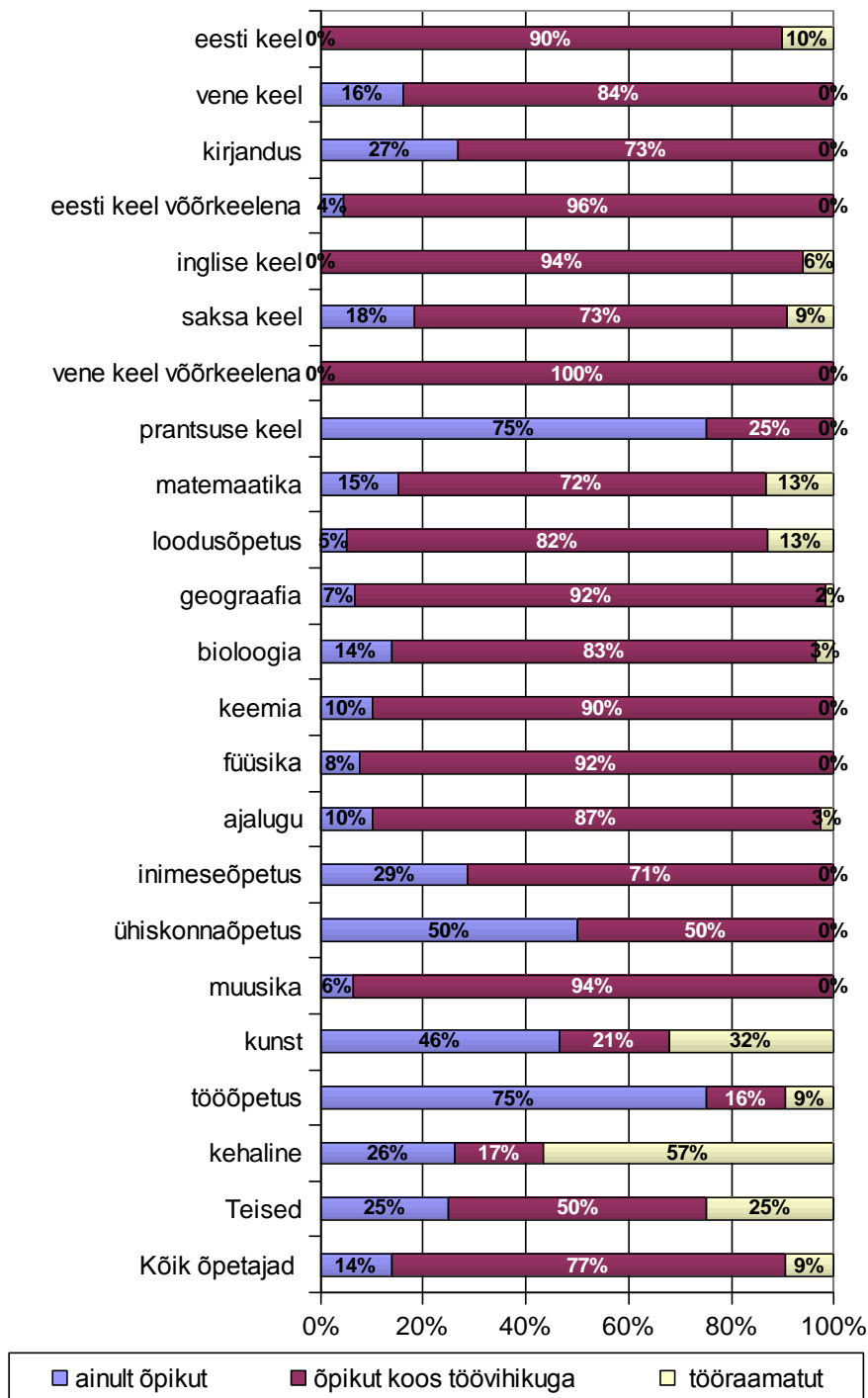
- ainult õpikut
- õpikut koos töövihikuga
- tööraamatut

Joonis 30. Kas õpetajad kasutavad ainult õpikuid või õpikuid koos töövihikuga

Ka sellele küsimusele sai vastata ainult siis, kui olid täidetud järgmine tingimus: Õpetaja oli valinud küsimuse puhul - *Juhul, kui te õpetate 1., 4., 7. või 10. klassis, kas olete rahul kooli jõudnud uue õppekava alusel kirjastatud uute tööraamatute, aineõpikute ja töövihikutega?* vastused: 'Ei ole kooli jõudnud uute õpikutega rahul' või 'Olen kooli jõudnud uute õpikutega rahul'.

Jooniselt 30 nähtub, kasutas 77% õpetajatest õpikut koos töövihikuga. Tööraamat oma olemuselt on samuti õpiku ja töövihiku ühisosa ja seetõttu võib väita, et ainult 14% õpetajatest kasutab uue õppekava alusel kirjastatud õpikirjanduse puhul ainult õpikut.

Joonis 31. Kas erinevate ainete õpetajad kasutavad ainult õpikuid või õpikuid koos töövihikuga

Aineti erisusi kajastab joonis 31. Eesti keele, inglise keele ja vene keel võõrkeelena õpetajad kasutavad ainult õpikut koos töövihikuga. Õpikut üksinda kasutab 75% prantsuse keele ja tööõpetuse ning 50% ühiskonnaõpetuse õpetajatest. Siin tõstatub küsimus, kas nendes ainetes ei ole siis töövihikuid või on siin mingid muud põhjused. Jooniselt 31 nähtub, et töövihikute kasutamine koos õpikuga on iseloomulik just keele, loodusainete, matemaatika, ajaloo ja muusika õpetajatele. Ilmselt on enamikel juhtudel need ained kindlustatud ka töövihikutega.

3.10.5. Kas see õpik/tööraamat toetab uue õppekava oluliste aspektide kujundamist

Õpetajatelt uuriti, kas see õpik/tööraamat toetab uues õppekavas kirjeldatud:

- üldpädevuste kujundamisel
- valdkonnapädevuste kujundamisel
- ainealaste õpitulemuste kujundamisel
- läbivate teemade rakendamisel
- lõimingu rakendamisel
- ainealaste õpitulemuste saavutamisel
- praktiliste tööde läbiviimisel (näiteks loodusainetes)
- näiteks veel

Ka sellele küsimusele sai vastata ainult siis, kui olid täidetud järgmine tingimus: Õpetaja oli valinud küsimuse puhul - *Juhul, kui te õpetate 1., 4., 7. või 10. klassis, kas olete rahul kooli jõudnud uue õppekava alusel kirjastatud uute tööraamatute, aineõpikute ja töövihikutega?* vastused: 'Ei ole kooli jõudnud uute õpikutega rahul' või 'Olen kooli jõudnud uute õpikutega rahul'.

Näiteid lisasid 24 õpetajat, kusjuures sisulisi näiteid tõi 11 õpetajat, ülejäänud lisasid mingi negatiivse kommentaari.

Kokkuvõtte selle ja järgmise küsimuse analüüsist esitatakse järgmise küsimuse lõpus.

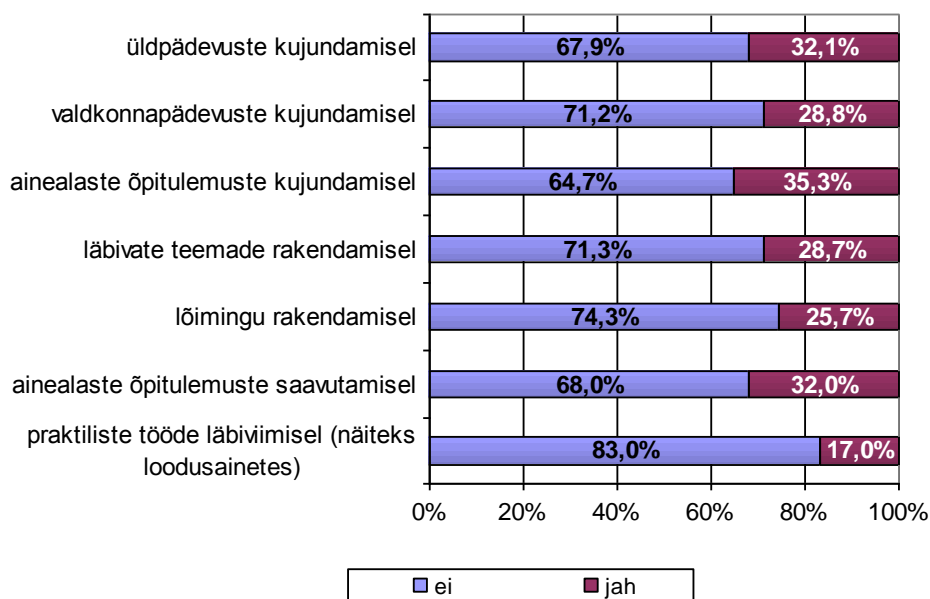
3.10.6. Kas see õpik koos töövihikuga toetab uue õppekava oluliste aspektide kujundamist

Õpetajatelt uuriti, kas see õpik/tööraamat toetab uues õppekavas kirjeldatud:

- üldpädevuste kujundamisel
- valdkonnapädevuste kujundamisel
- ainealaste õpitulemuste kujundamisel
- läbivate teemade rakendamisel
- lõimingu rakendamisel
- ainealaste õpitulemuste saavutamisel
- praktiliste tööde läbiviimisel (näiteks loodusainetes)
- näiteks veel

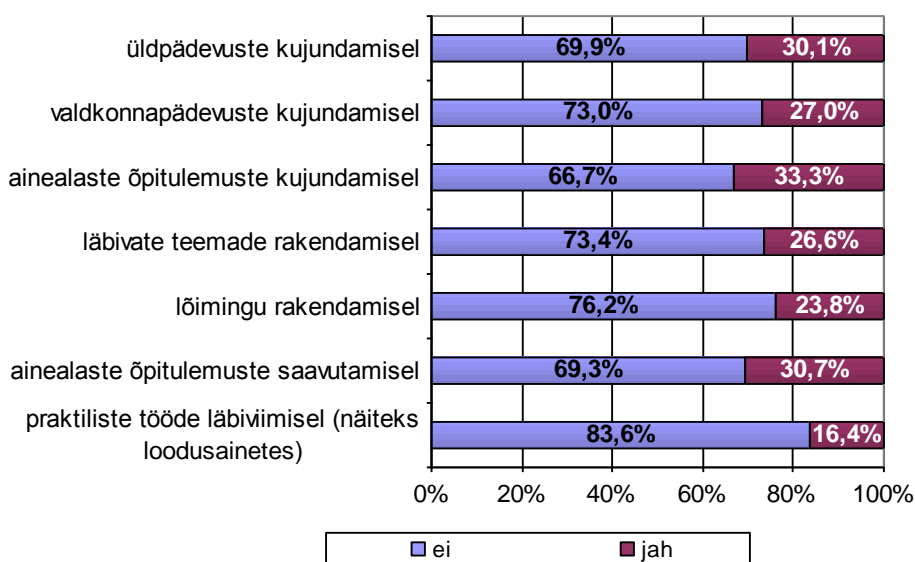
Ka sellele küsimusele sai vastata ainult siis, kui olid täidetud järgmine tingimus: Õpetaja oli valinud küsimuse puhul - *Juhul, kui te õpetate 1., 4., 7. või 10. klassis, kas olete rahul kooli jõudnud uue õppekava alusel kirjastatud uute tööraamatute, aineõpikute ja töövihikutega?* vastused: 'Ei ole kooli jõudnud uute õpikutega rahul' või 'Olen kooli jõudnud uute õpikutega rahul'.

Näiteid lisas siia 39 õpetajat, kusjuures sisulisi näiteid tõi 5 õpetajat. 15 õpetajat märkis, et töövihikuid ei ole ja ülejäänud lisasid mingi negatiivse kommentaari.

Joonis 32. Õpetajate arvamus, kas õpik/tööraamat toetab uue õppekava oluliste aspektide kujundamist

Õpetajate arvamuse (joonis 32) kohaselt toetavad uue õppekava järgi väljaantud õpikud kõige enam ainealaste õpitulemuste kujundamist (35% vastanutest) ja saavutamist ning üldpädevuste kujundamist (32% vastanutest). Valdkonnapädevuste kujundamist ja läbivate teemade rakendamist toetavad uued õpikud ainult 29% vastanute arvates. Praktiliste tööde läbiviimist toetavad õpikud ainult 17% vastanute arvates.

Joonis 33. Õpetajate arvamus, kas õpik koos töövihikuga toetab uue õppekava oluliste aspektide kujundamist

Ülaltoodud kaks viimast küsimust erinesid ainult selle poolest, et teises küsimuses paluti hinnata õpikut ja töövihikut koos. Ilmnes, et kõikide valikute puhul erines õpetajate

hinnang õppekomplekti kui terviku asus ainult ühe-kahe protsendiühiku võrra. Praktiliste tööde puhul jäi vastanute protsent lausa samaks (~17%). Õpetajate hinnangute analüüsimisel võib siis väita, et küsimuses, kas õpik üksinda (joonis 32) või õpik koos töövihikuga (joonis 33) toetab riikliku õppekavaga ettenähtud rakendustingimusi, olulisi erinevusi ei täheldata. See on probleemne, et õpetajad hindavad õpiku panust riikliku õppekavaga ettenähtud tingimuste ellurakendamisel praktiliselt samaväärseks kogu õppekomplekti panusega. Õpetajate arvamuste tuginedes jääb mulje, nagu ei annaks töövihik õpikule enam midagi oluliselt juurde. Teisest küljest, tulles tagasi üle-eelmise küsimuse juurde, nägime, et 77% õpetajatest (joonis 30) kasutab ju uue õppekava ellurakendamiseks korraga nii õpikuid kui ka töövihikuid. Ainult 16% arvates toetavad õppekomplektid praktiliste tööde läbiviimist.

Samuti ei ole loogiline, et ligikaudu 30% õpetajate arvates toetavad õppekomplektid üldpädevuste ja valdkonnapädevuste kujundamist ja mõne protsendi võrra rohkem õpetajate arvates toetavad need õpitulemuste kujundamist ja saavutamist. Tundub, et õpetajad ei ole süvenenud küsimustele vastamisel eriti küsimuste sisusse.

3.10.7. Mis väärrib selle õppekomplekti puhul esiletõstmist õpetajate arvates

Õpetajatelt uuriti, mis väärrib selle õppekomplekti puhul esiletõstmist? Ka sellele küsimusele sai vastata ainult siis, kui olid täidetud järgmine tingimus: Õpetaja oli valinud küsimuse puhul - *Juhul, kui te õpetate 1., 4., 7. või 10. klassis, kas olete rahul kooli jõudnud uue õppekava alusel kirjastatud uute tööraamatute, aineõpikute ja töövihikutega?* vastused: *'Ei ole kooli jõudnud uute õpikutega rahul'* või *'Olen kooli jõudnud uute õpikutega rahul'*.

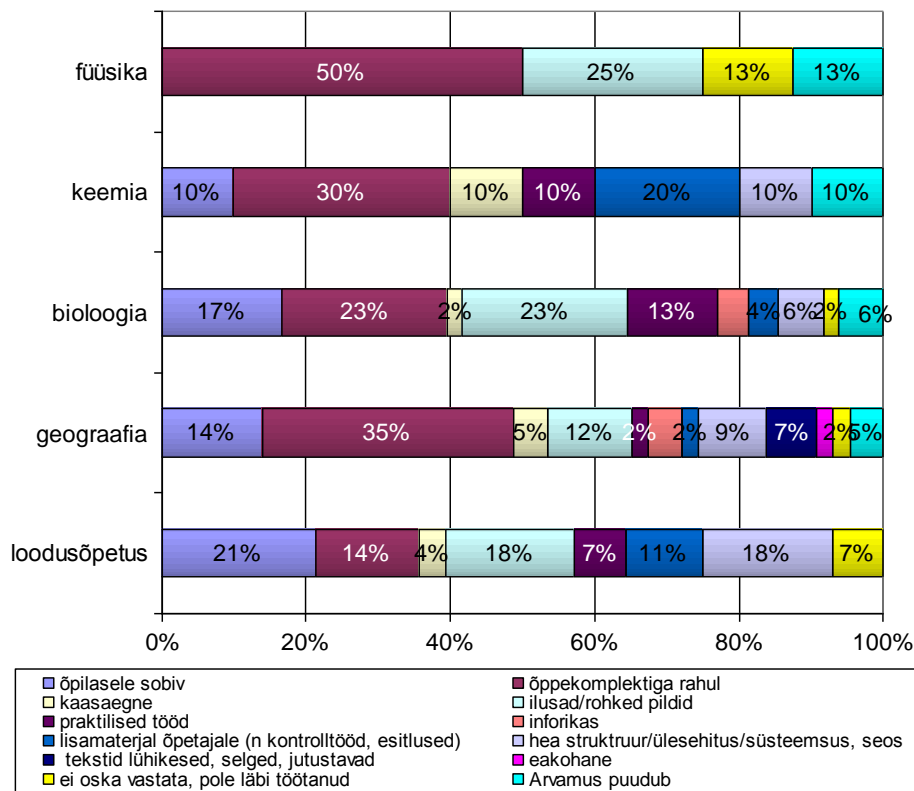
Õpetajatel paluti anda hinnang ja avaldada arvamust, mis on antud õppekomplekti puhul esiletõstmist väärt. Lühikese kommentaari kirjutas 559 õpetajat. Õpetajate vastused süstematiseeriti ja kodeeriti 14-ks erinevaks tunnuseks.

Järgmine joonis 34 kirjeldab näiteks loodusainete õpetajate rahulolu uute õppekomplektidega. Ligi pooled loodusainete õpetajatest on õppekomplektiga rahul, või leiavad, et see on õpilastele sobiv ja on kaasaaegne. Väga paljud tõstavad õppekomplektide puhul esile ilusaid pilte. Ligi neljandikul füüsikaõpetajatest aga arvamus näiteks hoopis puudub.

3.11. Milliseid materjale vajavad õpetajad veel õppeprotsessi ettevalmistamiseks

Õpetajatele esitati küsimus: *Milliseid materjale vajaksid õpetajad veel õppeprotsessi ettevalmistamiseks?*

Õpetajate arvamused on esitatud LISAs 2. Need aineti üldistused pärinevad uue riikliku õppekava rakendamisega seotud õpetajate veebiküsitluste eksperthinnangutest, mida koostasid aineeksperdid Eesti Õpetajate Liidu tellimusel ja Haridus- ja teadusministeeriumi rahastamisel. Kuna kõikide ainete kohta eksperthinnanguid ei

Joonis 34. Loodusainete õpetajate rahulolu uute õppekomplektidega

laekunud, siis esitaud ülevaated on koondatud ainult laekunud ekspertiisidest (ajalugu, bioloogia, geograafia; keemia, füüsika, matemaatika, inimeseõpetus, eesti keel teise keelena, inglise keel, saksa keel, vene keel võõrkeelena, muusika, kunst ja tehnoloogia koos eraldianalüüsitud käsitööga). Küsimuse analüüsimiseks ja üldistamiseks pidid aineeksperdid analüüsima ka REKK põhikooli valdkonnaraamatute uuringu „Põhikooli õpetajate küsitlus veebipõhiste (www.oppekava.ee) põhikooli valdkonnaraamatute kasutamise ja kasulikkuse kohta“ http://www.oppekava.ee/images/8/8e/P%C3%B5hikooli_%C3%B5petajate_k%C3%BCsitluse_tulemuste_kokkuv%C3%B5te_juhendmaterjalide_%28oppekava.ee%29_kasulikkuse_kohta.doc tulemusi ja võrdlema neid õpetajate veebiküsitluste tulemustega.

3.12. Milliseid muutusi planeerivad õpetajad õppeprotsessi käesoleval ja järgmisel õppeaastal

Õpetajatele esitati Likerti tüüpi küsimus: *Hinnake, millised muutused on planeeritud õppeprotsessis käesoleval ja järgmistel õppeaastatel (Palun andke hinnang skaalal 1-st kuni 5-ni lähtudes, et 1 on madalaim ja 5 kõrgeim hinnang). Võrreldes varasemaga pööran ma rohkem tähelepanu (Palun valige kõige sobivaim vastus: 1 2 3 4 5):*

1. õpilaste motivatsiooni suurendamisele
2. õpilaste individuaalsuse arvestamisele
3. õpilaste erivajaduste arvestamisele
4. andekate õpilaste väljaselgitamisele ja arendamisele
5. õpiraskustega õpilastega tegelemisele
6. õpilaste õpioskuste kujundamisele

7. õpilaste sotsiaalsete oskuste kujundamisele
8. õpilaste väärtushinnangute kujundamisele
9. õpilaste arengu jälgimisele
10. õpilaste loovuse arendamisele
11. õpilaste enesehindamisoskuse arendamisele
12. õpilaste kriitilise mõtlemisoskuse arendamisele
13. õpilaste analüüsi ja järeldusoskuste kujundamisele
14. õpilaste aktiveerimisele ainetunnis
15. kujundavale hindamisele
16. praktiliste, uurimuslike ja iseseisvate tööde tegemisele
17. aktiivõppemeetodite laialdasemale kasutamisele
18. IKT võimaluste laialdasemale kasutamisele
19. veebiressursside laialdasemale kasutamisele aineõppes
20. muuseumiõppe, õuesõppe jmt kasutamisele
21. õpilaste karjääriteadlikkuse kujundamisele
22. aineõppe seostamisele igapäevaeluga
23. projektitööle

Võrreldes teiste ainetega, pöörasid **keeleainete** õpetajad rohkem tähelepanu õpilaste aktiveerimisele ainetunnis (tabel 3). **Võõrkeele** (v.a eesti keel II keelena) õpetajad pöörasid õpetajate keskmisest vähem tähelepanu õpilaste individuaalsuse arvestamisele. Keeleõpetajad (v.a eesti keel ja eesti keel II keelena) pöörasid vabariigi keskmisest vähem tähelepanu ka õpilaste erivajaduste arvestamisele.

Tabel 3. Keeleainete õpetajate võrdlus vabariigi keskmisega õppeprotsessi muutuste küsimuses

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
AINE	MOTIV	INDIV	ERIVAJ	ANDEK	ÕPIRAS	ÕPIO SK	SOTS OSK	VÄÄRTUS	AREN G	LOOV US	ENES E HIN	MÕTL EM	ANAL OSK	AKTIV	KUJU ND HIND	PRAK TIL TEG	AKTIV ÖP MET	IKT	VEEB RES	MUUS EUM	KARJ ÄÄR	IGAPA EV	PROJ EKT
eesti keel	4,01	4,03	3,92	4,02	3,89	4,20	4,05	4,20	4,01	4,08	3,93	3,93	4,01	4,11	3,73	3,65	3,76	3,73	3,61	3,39	3,27	4,06	3,19
vene keel	3,85	3,83	3,81	3,85	3,77	3,92	3,78	3,97	3,84	3,84	3,80	3,70	3,71	4,04	3,79	3,70	3,73	3,73	3,59	3,36	3,42	3,96	3,13
kirjandus	3,78	3,89	3,81	4,00	3,81	3,93	3,81	4,07	3,78	4,15	3,96	4,04	4,11	4,00	3,56	3,96	3,89	3,89	3,93	3,19	3,48	4,11	3,22
eesti keel võõrkeelena	4,25	4,28	4,12	4,18	3,88	4,18	3,96	4,03	4,07	4,07	4,09	3,87	3,84	4,25	4,19	3,91	4,27	4,22	3,97	3,58	3,73	4,27	3,60
inglise keel	3,82	3,88	3,77	3,91	3,67	4,02	3,88	3,97	3,79	3,82	3,83	3,83	3,93	4,07	3,78	3,61	3,73	3,79	3,77	2,91	3,35	4,05	3,44
saksa keel	3,94	3,88	3,76	3,91	3,45	3,97	3,79	4,03	3,85	3,79	3,76	3,45	3,73	4,03	3,42	3,45	3,73	3,79	3,73	3,18	3,36	4,00	3,36
vene keel	4,05	4,05	3,79	3,95	3,63	4,11	3,84	3,95	3,74	3,79	3,84	3,68	3,63	3,95	2,89	3,21	3,53	3,42	3,32	2,53	3,11	4,11	2,63
prantsuse keel	3,78	3,56	3,67	4,00	3,78	3,78	3,44	3,67	3,56	3,44	3,78	3,89	3,89	4,00	3,00	3,67	3,22	3,67	3,67	2,78	3,00	3,67	2,78
Vabariigi keskmine	3,90	3,94	3,85	3,97	3,71	4,01	3,86	4,02	3,87	3,96	3,89	3,88	3,99	4,04	3,67	3,72	3,71	3,75	3,62	3,21	3,33	4,07	3,22

Võrreldes teiste ainetega, pöörasid **matemaatika ja loodusainete** õpetajad rohkem tähelepanu õpilaste analüüsi ja järeldusoskuste kujundamisele (tabel 4). Õpetajate keskmisest enam pöörasid matemaatika ja loodusainete õpetajad (v.a. matemaatika ja füüsika) tähelepanu ka aineõppe seostamisele igapäevaeluga.

Õpetajate vabariigi keskmisest **vähem** pöörasid **matemaatika ja loodusainete õpetajad (v.a. loodusõpetuse õpetajad)** tähelepanu:

- õpilaste motivatsiooni suurendamisele,
- õpilaste individuaalsuse arvestamisele,
- õpilaste erivajaduste arvestamisele,
- õpilaste õpioskuste kujundamisele,
- õpilaste arengu jälgimisele,

- õpilaste loovuse arendamisele,
- õpilaste enesehindamisoskuse arendamisele;
- õpiraskustega õpilastega tegelemisele (v.a. matemaatika).
- õpilaste karjääriteadlikkuse kujundamisele (v.a. keemia).

Tuleb märkida, et PISA s 2006- olime ka õpilaste loodusteadusliku karjääriteadlikkuse indeksiga ühel viimasel kohal!

Tabel 4. Matemaatika ja loodusainete õpetajate võrdlus vabariigi keskmisega õppeprotsessi muutuste küsimuses

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
	MOTIV	INDIV	ERIVAJ	ANDK	ÕPIRAS	ÕPIO SK	SOTS OSK	VÄARTUS	ARENG	LOOVUS	ENES E HIN	MOTLEM	ANAL OSK	AKTIV	KUJUND HIND	PRAKTIL TEG	AKTIV OP MET	IKT	VEEB RES	MUUSEUM	KARJÄÄR	IGAPAEV	PROJEKT
AINE																							
matemaatika	3,85	3,90	3,84	3,91	3,74	3,97	3,71	3,83	3,86	3,82	3,86	3,84	3,96	3,96	3,56	3,51	3,57	3,75	3,48	2,82	3,29	4,06	3,00
loodusõpetus	4,12	4,12	4,00	4,10	3,84	4,21	3,85	4,10	4,07	4,12	4,07	4,04	4,12	4,19	4,04	4,26	4,07	4,06	3,90	3,62	3,31	4,21	3,37
geograafia	3,90	3,80	3,58	3,78	3,52	3,92	3,71	3,96	3,70	3,84	3,65	3,84	4,13	3,95	3,46	3,90	3,72	3,92	3,82	3,30	3,27	4,16	3,09
bioloogia	3,74	3,76	3,66	3,93	3,71	3,99	3,70	3,88	3,65	3,81	3,74	3,85	4,08	3,97	3,44	4,06	3,70	3,84	3,79	3,47	3,15	4,08	3,19
keemia	3,76	3,76	3,67	3,86	3,57	3,84	3,61	3,90	3,69	3,90	3,65	3,69	3,94	4,10	3,47	4,12	3,73	4,04	3,71	3,18	3,41	4,24	3,16
füüsika	3,84	3,69	3,55	3,98	3,44	3,96	3,64	3,84	3,67	3,85	3,67	4,00	4,22	3,95	3,31	3,95	3,53	3,75	3,75	2,96	3,25	4,02	3,09
Vabariigi keskmine	3,90	3,94	3,85	3,97	3,71	4,01	3,86	4,02	3,87	3,96	3,89	3,88	3,99	4,04	3,67	3,72	3,71	3,75	3,62	3,21	3,33	4,07	3,22

Võrreldes teiste ainetega, pöörasid **sotsiaalainete õpetajad** rohkem tähelepanu õpilaste sotsiaalsete oskuste ja väärtushinnangute kujundamisele, õpilaste enesehindamisoskuse ja kriitilise mõtlemisoskuse arendamisele ning analüüsi ja järeldusoskuste kujundamisele (tabel 5).

Võrreldes teiste ainetega, pöörasid kunsti ja tööõpetuse õpetajad rohkem tähelepanu õpilaste loovuse ja väärtushinnangute kujundamisele (tabel 5). Vabariigi keskmisest vähem pöörasid ajaloo ja inimeseõpetuse õpetajad tähelepanu õpilaste motivatsiooni suurendamisele.

Tabel 5. Sotsiaalainete, kunsti, muusika, tehnoloogia ja kehalise kasvatusõpetajate võrdlus vabariigi keskmisega õppeprotsessi muutuste küsimuses

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
	MOTIV	INDIV	ERIVAJ	ANDK	ÕPIRAS	ÕPIO SK	SOTS OSK	VÄARTUS	ARENG	LOOVUS	ENES E HIN	MOTLEM	ANAL OSK	AKTIV	KUJUND HIND	PRAKTIL TEG	AKTIV OP MET	IKT	VEEB RES	MUUSEUM	KARJÄÄR	IGAPAEV	PROJEKT
AINE																							
ajalugu	3,83	3,98	3,94	4,08	3,68	4,06	4,03	4,04	3,77	3,96	3,96	4,03	4,14	4,02	3,44	3,73	3,73	3,75	3,68	3,51	3,33	4,06	2,91
inimeseõpetus	3,89	3,95	3,92	3,76	3,82	3,95	4,13	4,32	3,92	3,89	4,21	4,11	4,05	3,97	4,00	3,68	3,97	3,74	3,55	3,18	3,58	4,08	3,34
ühiskonnaõpetus	3,94	3,69	3,44	4,06	3,44	4,13	4,38	4,25	3,75	3,94	4,06	4,25	4,13	4,19	3,69	3,81	3,75	3,75	3,69	3,19	3,69	4,25	3,44
muusika	3,91	4,00	3,93	4,19	3,50	3,89	3,91	4,11	3,93	4,22	4,02	3,78	3,89	4,07	3,46	3,44	3,69	3,56	3,43	3,20	3,06	3,89	3,11
kunst	4,04	4,16	4,07	4,07	3,90	4,07	4,00	4,23	3,99	4,38	4,11	4,01	4,15	4,18	4,01	4,01	3,85	3,84	3,75	3,52	3,44	3,99	3,74
tööõpetus	3,84	4,07	3,94	4,07	3,64	3,92	3,90	4,13	3,87	4,33	3,99	4,05	4,08	3,99	3,69	3,80	3,54	3,52	3,33	3,22	3,38	4,21	3,85
kehaline kasv.	3,76	3,94	3,90	3,89	3,51	3,75	3,67	4,01	3,90	3,84	3,97	3,80	3,86	3,99	3,84	3,37	3,34	3,04	3,01	3,42	3,11	3,90	2,92
teised	3,86	3,91	3,91	4,02	3,57	3,82	3,89	3,95	3,80	3,93	3,84	3,77	3,89	3,91	3,66	3,89	3,84	3,73	3,68	2,93	3,66	4,11	3,55
Vabariigi keskmine	3,90	3,94	3,85	3,97	3,71	4,01	3,86	4,02	3,87	3,96	3,89	3,88	3,99	4,04	3,67	3,72	3,71	3,75	3,62	3,21	3,33	4,07	3,22

Võrreldes teiste ainetega pöörasid **õpilaste motivatsiooni suurendamisele** rohkem tähelepanu eesti ja vene keele ning loodusõpetuse ja kõige vähem bioloogia, keemia ja kehalise kasvatusõpetajad (tabel 6).

Õpilaste **individuaalsuse arvestamisele** pöörasid rohkem tähelepanu eesti keele ja kunsti ning loodusõpetuse õpetajad (tabel 6). Vähim arvestavad õpilaste individuaalsust prantsuse keele, ühiskonnaõpetuse ja füüsika õpetajad. **Õpilaste erivajadusi arvestasid** enim eesti keele ja kunsti ning loodusõpetuse õpetajad, vähim ühiskonnaõpetuse, füüsika ja geograafia õpetajad.

Tabel 6. Aineõpetajate vastuste keskväärtused väite „Võrreldes varasemaga pööran ma rohkem tähelepanu“ alavalikutele: õpilaste motivatsiooni suurendamisele, õpilaste individuaalsuse arvestamisele, õpilaste erivajaduste arvestamisele

Aine nr-ga	MOTIV	Aine nr-ga	INDIV	Aine nr-ga	ERIVAJ
4 eesti keel	4,25	4 eesti keel	4,28	4 eesti keel	4,12
10 loodusõpetus	4,12	19 kunst	4,16	19 kunst	4,07
7 vene keel	4,05	10 loodusõpetus	4,12	10 loodusõpetus	4,00
19 kunst	4,04	20 tööõpetus	4,07	20 tööõpetus	3,94
1 eesti keel	4,01	7 vene keel	4,05	15 ajalugu	3,94
6 saksa keel	3,94	1 eesti keel	4,03	18 muusika	3,93
17 ühiskonnaõpetus	3,94	18 muusika	4,00	16 inimeseõpetus	3,92
18 muusika	3,91	15 ajalugu	3,98	1 eesti keel	3,92
keskmine	3,90	16 inimeseõpetus	3,95	22 Teised	3,91
11 geograafia	3,90	keskmine	3,90	21 kehaline	3,90
16 inimeseõpetus	3,89	21 kehaline	3,94	keskmine	3,90
22 Teised	3,86	22 Teised	3,91	9 matemaatika	3,84
9 matemaatika	3,85	9 matemaatika	3,90	3 kirjandus	3,81
2 vene keel	3,85	3 kirjandus	3,89	2 vene keel	3,81
20 tööõpetus	3,84	5 inglise keel	3,88	7 vene keel	3,79
14 füüsika	3,84	6 saksa keel	3,88	5 inglise keel	3,77
15 ajalugu	3,83	2 vene keel	3,83	6 saksa keel	3,76
5 inglise keel	3,82	11 geograafia	3,80	13 keemia	3,67
3 kirjandus	3,78	12 bioloogia	3,76	8 prantsuse keel	3,67
8 prantsuse keel	3,78	13 keemia	3,76	12 bioloogia	3,66
21 kehaline	3,76	14 füüsika	3,69	11 geograafia	3,58
13 keemia	3,76	17 ühiskonnaõpetus	3,69	14 füüsika	3,55
12 bioloogia	3,74	8 prantsuse keel	3,56	17 ühiskonnaõpetus	3,44

Võrreldes teiste ainetega pöörasid **andekate õpilaste väljaselgitamisele ja arendamisele** rohkem tähelepanu muusika, eesti võõrkeelena ning loodusõpetuse ja kõige vähem vene keele, geograafia ja inimeseõpetuse õpetajad (tabel 7). **Õpiraskustega õpilastega tegelemisele** pöörasid rohkem tähelepanu kunsti ja eesti keele õpetajad. Vähim pöörasid õpiraskustega õpilastele tähelepanu füüsika, ühiskonnaõpetuse ja saksa keele õpetajad. **Õpilaste õpioskusi kujundasid** enim loodusõpetuse ja eesti keele õpetajad ning vähim prantsuse keele ja kehalise kasvatusõpetajad.

Tabel 7. Aineõpetajate vastuste keskväärtused väite „Võrreldes varasemaga pööran ma rohkem tähelepanu“ alavalikutele: andekate õpilaste väljaselgitamisele ja arendamisele; õpiraskustega õpilastega tegelemisele; õpilaste õpioskuste kujundamisele

Aine nr-ga	ANDEK	Aine nr-ga	ÕPIRAS	Aine nr-ga	ÕPIOSK
18 muusika	4,19	19 kunst	3,90	10 loodusõpetus	4,21
4 eesti keel	4,18	1 eesti keel	3,89	1 eesti keel	4,20
10 loodusõpetus	4,10	4 eesti keel	3,88	4 eesti keel	4,18
15 ajalugu	4,08	10 loodusõpetus	3,84	17 ühiskonnaõpetus	4,13
20 tööõpetus	4,07	16 inimeseõpetus	3,82	7 vene keel	4,11
19 kunst	4,07	3 kirjandus	3,81	19 kunst	4,07
17 ühiskonnaõpetus	4,06	8 prantsuse keel	3,78	15 ajalugu	4,06
22 Teised	4,02	2 vene keel	3,77	5 inglise keel	4,02
1 eesti keel	4,02	9 matemaatika	3,74	keskmine	3,90
3 kirjandus	4,00	keskmine	3,90	12 bioloogia	3,99
8 prantsuse keel	4,00	12 bioloogia	3,71	6 saksa keel	3,97
14 füüsika	3,98	15 ajalugu	3,68	9 matemaatika	3,97
keskmine	3,90	5 inglise keel	3,67	14 füüsika	3,96
7 vene keel	3,95	20 tööõpetus	3,64	16 inimeseõpetus	3,95
12 bioloogia	3,93	7 vene keel	3,63	3 kirjandus	3,93
5 inglise keel	3,91	13 keemia	3,57	11 geograafia	3,92
9 matemaatika	3,91	22 Teised	3,57	20 tööõpetus	3,92
6 saksa keel	3,91	11 geograafia	3,52	2 vene keel	3,92
21 kehaline	3,89	21 kehaline	3,51	18 muusika	3,89
13 keemia	3,86	18 muusika	3,50	13 keemia	3,84
2 vene keel	3,85	6 saksa keel	3,45	22 Teised	3,82
11 geograafia	3,78	17 ühiskonnaõpetus	3,44	8 prantsuse keel	3,78
16 inimeseõpetus	3,76	14 füüsika	3,44	21 kehaline	3,75

Võrreldes teiste ainetega pöörasid **õpilaste sotsiaalsete oskuste kujundamisele** rohkem tähelepanu ühiskonna- ja inimeseõpetuse ning eesti keele õpetajad ja kõige vähem tähelepanu prantsuse keele, keemia ja füüsika õpetajad (tabel 8). **Õpilaste väärtushinnangute kujundamisele** pöörasid rohkem tähelepanu ühiskonna- ja inimeseõpetuse ning kunsti õpetajad. Vähim pöörasid tähelepanu prantsuse keele, matemaatika ja füüsika õpetajad. **Õpilaste arengu jälgimisele pöörasid** enim eesti keele ja loodusõpetuse õpetajad ning vähim prantsuse keele, bioloogia ja füüsika õpetajad.

Tabel 8. Aineõpetajate vastuste keskväärtused väite „Võrreldes varasemaga pööran ma rohkem tähelepanu“ alavalikutele: *õpilaste sotsiaalsete oskuste kujundamisele; õpilaste väärtushinnangute kujundamisele; õpilaste arengu jälgimisele*

Aine nr-ga	SOTS OSK	Aine nr-ga	VÄÄRTU S	Aine nr-ga	ARENG
17 ühiskonnaõpetus	4,38	16 inimeseõpetus	4,32	4 eesti keel	4,07
16 inimeseõpetus	4,13	17 ühiskonnaõpetus	4,25	10 loodusõpetus	4,07
1 eesti keel	4,05	19 kunst	4,23	1 eesti keel	4,01
15 ajalugu	4,03	1 eesti keel	4,20	19 kunst	3,99
19 kunst	4,00	20 tööõpetus	4,13	18 muusika	3,93
4 eesti keel	3,96	18 muusika	4,11	16 inimeseõpetus	3,92
18 muusika	3,91	10 loodusõpetus	4,10	21 kehaline	3,90
20 tööõpetus	3,90	3 kirjandus	4,07	20 tööõpetus	3,87
22 Teised	3,89	15 ajalugu	4,04	keskmine	3,90
5 inglise keel	3,88	6 saksa keel	4,03	9 matemaatika	3,86
keskmine	3,90	4 eesti keel	4,03	6 saksa keel	3,85
10 loodusõpetus	3,85	keskmine	3,90	2 vene keel	3,84
7 vene keel	3,84	21 kehaline	4,01	22 Teised	3,80
3 kirjandus	3,81	5 inglise keel	3,97	5 inglise keel	3,79
6 saksa keel	3,79	2 vene keel	3,97	3 kirjandus	3,78
2 vene keel	3,78	11 geograafia	3,96	15 ajalugu	3,77
9 matemaatika	3,71	22 Teised	3,95	17 ühiskonnaõpetus	3,75
11 geograafia	3,71	7 vene keel	3,95	7 vene keel	3,74
12 bioloogia	3,70	13 keemia	3,90	11 geograafia	3,70
21 kehaline	3,67	12 bioloogia	3,88	13 keemia	3,69
14 füüsika	3,64	14 füüsika	3,84	14 füüsika	3,67
13 keemia	3,61	9 matemaatika	3,83	12 bioloogia	3,65
8 prantsuse keel	3,44	8 prantsuse keel	3,67	8 prantsuse keel	3,56

Võrreldes teiste ainetega pöörasid **õpilaste loovuse arendamisele** rohkem tähelepanu kunsti ja tööõpetuse ning muusika õpetajad ja kõige vähem tähelepanu prantsuse, vene ja saksa keele õpetajad (tabel 9). **Õpilaste enesehindamisoskuse arendamisele** pöörasid rohkem tähelepanu inimeseõpetuse, kunsti ja eesti keele õpetajad. Vähim pöörasid tähelepanu füüsika, keemia ja geograafia õpetajad. **Õpilaste kriitilise mõtlemisoskuse arendamisele** pöörasid enim ühiskonna-, inimese- ja tööõpetuse ning vähim saksa ja vene keele ning keemia õpetajad.

Võrreldes teiste ainetega pöörasid **õpilaste analüüsi ja järeldusoskuste kujundamisele** rohkem tähelepanu füüsika, kunsti ja ajaloo õpetajad ning kõige vähem tähelepanu vene ja saksa keele õpetajad (tabel 10). **Õpilaste aktiveerimisele ainetunnis** pöörasid rohkem tähelepanu eesti keel võõrkeelena, loodusõpetuse ja ühiskonnaõpetuse õpetajad. Vähim pöörasid sellele tähelepanu teiste ainetes, füüsika ja vene keele õpetajad. **Kujundavale hindamisele** pöörasid enim tähelepanu eesti keel võõrkeelena, loodusõpetuse ja kunsti õpetajad ning vähim vene, prantsuse keele ning füüsika õpetajad.

Tabel 9. Aineõpetajate vastuste keskväärtused väite „Võrreldes varasemaga pööran ma rohkem tähelepanu“ alavalikutele: õpilaste loovuse arendamisele; õpilaste enesehindamisoskuse arendamisele; õpilaste kriitilise mõtlemisoskuse arendamisele

Aine nr-ga	LOOVUS	Aine nr-ga	ENESE HIN	Aine nr-ga	MÕTLEM
19 kunst	4,38	16 inimeseõpetus	4,21	17 ühiskonnaõpetus	4,25
20 tööõpetus	4,33	19 kunst	4,11	16 inimeseõpetus	4,11
18 muusika	4,22	4 eesti keel	4,09	20 tööõpetus	4,05
3 kirjandus	4,15	10 loodusõpetus	4,07	10 loodusõpetus	4,04
10 loodusõpetus	4,12	17 ühiskonnaõpetus	4,06	3 kirjandus	4,04
1 eesti keel	4,08	18 muusika	4,02	15 ajalugu	4,03
4 eesti keel	4,07	20 tööõpetus	3,99	19 kunst	4,01
keskmine	3,90	21 kehaline	3,97	14 füüsika	4,00
15 ajalugu	3,96	3 kirjandus	3,96	1 eesti keel	3,93
17 ühiskonnaõpetus	3,94	15 ajalugu	3,96	8 prantsuse keel	3,89
22 Teised	3,93	1 eesti keel	3,93	keskmine	3,90
13 keemia	3,90	keskmine	3,90	4 eesti keel	3,87
16 inimeseõpetus	3,89	9 matemaatika	3,86	12 bioloogia	3,85
14 füüsika	3,85	7 vene keel	3,84	9 matemaatika	3,84
2 vene keel	3,84	22 Teised	3,84	11 geograafia	3,84
11 geograafia	3,84	5 inglise keel	3,83	5 inglise keel	3,83
21 kehaline	3,84	2 vene keel	3,80	21 kehaline	3,80
9 matemaatika	3,82	8 prantsuse keel	3,78	18 muusika	3,78
5 inglise keel	3,82	6 saksa keel	3,76	22 Teised	3,77
12 bioloogia	3,81	12 bioloogia	3,74	2 vene keel	3,70
7 vene keel	3,79	14 füüsika	3,67	13 keemia	3,69
6 saksa keel	3,79	13 keemia	3,65	7 vene keel	3,68
8 prantsuse keel	3,44	11 geograafia	3,65	6 saksa keel	3,45

Tabel 10. Aineõpetajate vastuste keskväärtused väite „Võrreldes varasemaga pööran ma rohkem tähelepanu“ alavalikutele: õpilaste analüüsi ja järeldusoskuste kujundamisele; õpilaste aktiveerimisele ainetunnis; kujundavale hindamisele

Aine nr-ga	ANAL OSK	Aine nr-ga	AKTIV	Aine nr-ga	KUJUND HIND
14 füüsika	4,22	4 eesti keel	4,25	4 eesti keel	4,19
19 kunst	4,15	10 loodusõpetus	4,19	10 loodusõpetus	4,04
15 ajalugu	4,14	17 ühiskonnaõpetus	4,19	19 kunst	4,01
11 geograafia	4,13	19 kunst	4,18	16 inimeseõpetus	4,00
17 ühiskonnaõpetus	4,13	1 eesti keel	4,11	21 kehaline	3,84
10 loodusõpetus	4,12	13 keemia	4,10	2 vene keel	3,79
3 kirjandus	4,11	5 inglise keel	4,07	5 inglise keel	3,78
12 bioloogia	4,08	18 muusika	4,07	1 eesti keel	3,73
20 tööõpetus	4,08	keskmine	3,90	20 tööõpetus	3,69
16 inimeseõpetus	4,05	2 vene keel	4,04	17 ühiskonnaõpetus	3,69
1 eesti keel	4,01	6 saksa keel	4,03	keskmine	3,90
keskmine	3,90	15 ajalugu	4,02	22 Teised	3,66
9 matemaatika	3,96	3 kirjandus	4,00	9 matemaatika	3,56
13 keemia	3,94	8 prantsuse keel	4,00	3 kirjandus	3,56
5 inglise keel	3,93	20 tööõpetus	3,99	13 keemia	3,47
8 prantsuse keel	3,89	21 kehaline	3,99	18 muusika	3,46
18 muusika	3,89	16 inimeseõpetus	3,97	11 geograafia	3,46
22 Teised	3,89	12 bioloogia	3,97	15 ajalugu	3,44
21 kehaline	3,86	9 matemaatika	3,96	12 bioloogia	3,44
4 eesti keel	3,84	11 geograafia	3,95	6 saksa keel	3,42
6 saksa keel	3,73	7 vene keel	3,95	14 füüsika	3,31
2 vene keel	3,71	14 füüsika	3,95	8 prantsuse keel	3,00
7 vene keel	3,63	22 Teised	3,91	7 vene keel	2,89

Võrreldes teiste ainetega pöörasid **praktiliste, uurimuslike ja iseseisvate tööde tegemisele** rohkem tähelepanu loodusõpetuse, keemia ja bioloogia õpetajad ning kõige vähem tähelepanu vene keele, kehalise ja muusika õpetajad (tabel 11). **Aktiivõppemeetodite laialdasemale kasutamisele** pöörasid rohkem tähelepanu eesti

keel võõrkeelena, loodusõpetuse ja inimeseõpetuse õpetajad. Vähim pöörasid sellele tähelepanu prantsuse ja vene keele ning kehalise kasvatusõpetajad. **IKT võimaluste laialdasemale kasutamisele** pöörasid enim tähelepanu eesti keel võõrkeelena, loodusõpetuse ja keemia õpetajad ning vähim kehalise kasvatusõpetuse, vene keele ja tööõpetuse õpetajad.

Tabel 11. Aineõpetajate vastuste keskväärtused väite „Võrreldes varasemaga pööran ma rohkem tähelepanu“ alavalikutele: *praktiliste, uurimuslike ja iseseisvate tööde tegemisele; aktiivõppemeetodite laialdasemale kasutamisele; IKT võimaluste laialdasemale kasutamisele*

Aine nr-ga	PRAKTIL TEG	Aine nr-ga	AKTIIV ÕP MET	Aine nr-ga	IKT
10 loodusõpetus	4,26	4 eesti keel	4,27	4 eesti keel	4,22
13 keemia	4,12	10 loodusõpetus	4,07	10 loodusõpetus	4,06
12 bioloogia	4,06	16 inimeseõpetus	3,97	13 keemia	4,04
19 kunst	4,01	3 kirjandus	3,89	11 geograafia	3,92
3 kirjandus	3,96	19 kunst	3,85	3 kirjandus	3,89
14 füüsika	3,95	22 Teised	3,84	12 bioloogia	3,84
4 eesti keel	3,91	1 eesti keel	3,76	19 kunst	3,84
11 geograafia	3,90	17 ühiskonnaõpetus	3,75	5 inglise keel	3,79
22 Teised	3,89	5 inglise keel	3,73	6 saksa keel	3,79
17 ühiskonnaõpetus	3,81	13 keemia	3,73	keskmine	3,90
20 tööõpetus	3,80	2 vene keel	3,73	17 ühiskonnaõpetus	3,75
15 ajalugu	3,73	6 saksa keel	3,73	9 matemaatika	3,75
keskmine	3,90	15 ajalugu	3,73	15 ajalugu	3,75
2 vene keel	3,70	11 geograafia	3,72	14 füüsika	3,75
16 inimeseõpetus	3,68	keskmine	3,90	16 inimeseõpetus	3,74
8 prantsuse keel	3,67	12 bioloogia	3,70	1 eesti keel	3,73
1 eesti keel	3,65	18 muusika	3,69	2 vene keel	3,73
5 inglise keel	3,61	9 matemaatika	3,57	22 Teised	3,73
9 matemaatika	3,51	20 tööõpetus	3,54	8 prantsuse keel	3,67
6 saksa keel	3,45	14 füüsika	3,53	18 muusika	3,56
18 muusika	3,44	7 vene keel	3,53	20 tööõpetus	3,52
21 kehaline	3,37	21 kehaline	3,34	7 vene keel	3,42
7 vene keel	3,21	8 prantsuse keel	3,22	21 kehaline	3,04

Tabel 12. Aineõpetajate vastuste keskväärtused väite „Võrreldes varasemaga pööran ma rohkem tähelepanu“ alavalikutele: *veebiressursside laialdasemale kasutamisele aineõppes; muuseumiõppe, õuesõppe jmt kasutamisele; õpilaste karjääriteadlikkuse kujundamisele*

Aine nr-ga	VEEB RES	Aine nr-ga	MUUSE UM	Aine nr-ga	KARJÄÄR
4 eesti keel	3,97	10 loodusõpetus	3,62	4 eesti keel	3,73
3 kirjandus	3,93	4 eesti keel	3,58	17 ühiskonnaõpetus	3,69
10 loodusõpetus	3,90	19 kunst	3,52	22 Teised	3,66
11 geograafia	3,82	15 ajalugu	3,51	16 inimeseõpetus	3,58
12 bioloogia	3,79	12 bioloogia	3,47	3 kirjandus	3,48
5 inglise keel	3,77	21 kehaline	3,42	19 kunst	3,44
19 kunst	3,75	1 eesti keel	3,39	2 vene keel	3,42
14 füüsika	3,75	2 vene keel	3,36	13 keemia	3,41
6 saksa keel	3,73	11 geograafia	3,30	20 tööõpetus	3,38
13 keemia	3,71	20 tööõpetus	3,22	6 saksa keel	3,36
17 ühiskonnaõpetus	3,69	keskmine	3,90	5 inglise keel	3,35
22 Teised	3,68	18 muusika	3,20	15 ajalugu	3,33
15 ajalugu	3,68	17 ühiskonnaõpetus	3,19	keskmine	3,90
8 prantsuse keel	3,67	3 kirjandus	3,19	10 loodusõpetus	3,31
keskmine	3,90	16 inimeseõpetus	3,18	9 matemaatika	3,29
1 eesti keel	3,61	13 keemia	3,18	1 eesti keel	3,27
2 vene keel	3,59	6 saksa keel	3,18	11 geograafia	3,27
16 inimeseõpetus	3,55	14 füüsika	2,96	14 füüsika	3,25
9 matemaatika	3,48	22 Teised	2,93	12 bioloogia	3,15
18 muusika	3,43	5 inglise keel	2,91	21 kehaline	3,11
20 tööõpetus	3,33	9 matemaatika	2,82	7 vene keel	3,11
7 vene keel	3,32	8 prantsuse keel	2,78	18 muusika	3,06
21 kehaline	3,01	7 vene keel	2,53	8 prantsuse keel	3,00

Võrreldes teiste ainetega pöörasid **veebiressursside laialdasemale kasutamisele aineõppes** rohkem tähelepanu eesti keel võõrkeelena, kirjanduse ja loodusõpetuse õpetajad ning kõige vähem tähelepanu vene keele, kehalise kasvatus ja tööõpetuse õpetajad (tabel 12). **Muuseumiõppe, õuesõppe jmt kasutamisele** pöörasid rohkem tähelepanu loodusõpetuse, eesti keel võõrkeelena ja kunsti õpetajad. Vähim pöörasid sellele tähelepanu vene ja prantsuse keele ning matemaatika õpetajad. **Õpilaste karjääriteadlikkuse kujundamisele** pöörasid enim tähelepanu eesti keel võõrkeelena, ühiskonnaõpetuse ja teiste ainete õpetajad ning vähim kehalise vene ja prantsuse keele ning muusika õpetajad.

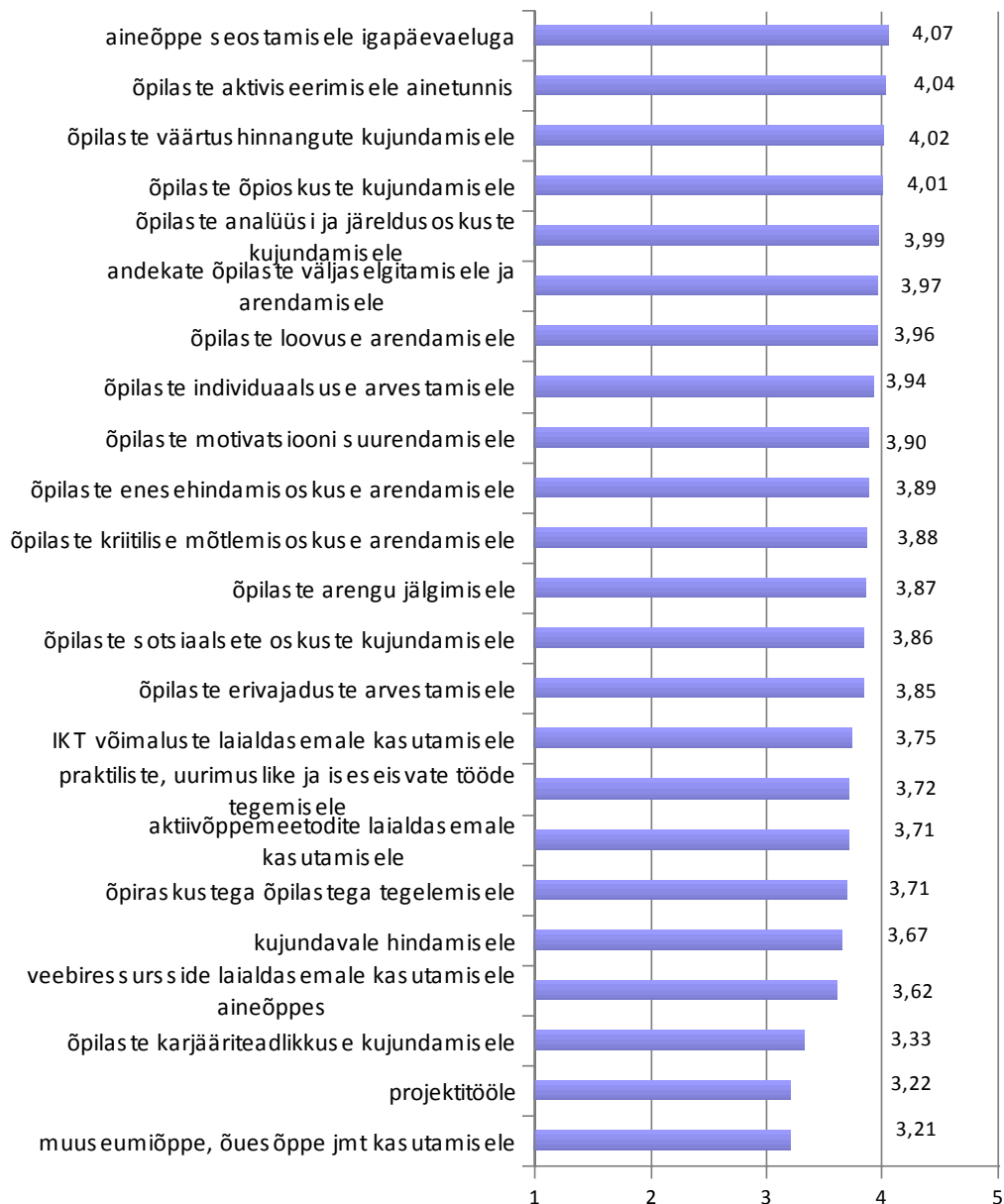
Võrreldes teiste ainetega pöörasid **aineõppe seostamisele igapäevaeluga** rohkem tähelepanu eesti keel võõrkeelena, ühiskonnaõpetuse ja keemia õpetajad ning kõige vähem tähelepanu prantsuse keele muusika ja kehalise kasvatus õpetajad (tabel 13). **Projektitööle** pöörasid rohkem tähelepanu tööõpetuse, kunsti ja eesti keel võõrkeelena õpetajad. Vähim pöörasid sellele tähelepanu prantsuse ja vene keele ning ajaloo õpetajad.

Tabel 13. Aineõpetajate vastuste keskväärtused väite „Võrreldes varasemaga pööran ma rohkem tähelepanu“ alavalikutele: *aineõppe seostamisele igapäevaeluga; projektitööle*

Aine nr-ga	IGAPAEV	Aine nr-ga	PROJEKT
4 eesti keel	4,27	20 tööõpetus	3,85
17 ühiskonnaõpetus	4,25	19 kunst	3,74
13 keemia	4,24	4 eesti keel	3,60
20 tööõpetus	4,21	22 Teised	3,55
10 loodusõpetus	4,21	5 inglise keel	3,44
11 geograafia	4,16	17 ühiskonnaõpetus	3,44
22 Teised	4,11	10 loodusõpetus	3,37
3 kirjandus	4,11	6 saksa keel	3,36
7 vene keel	4,11	16 inimeseõpetus	3,34
12 bioloogia	4,08	3 kirjandus	3,22
16 inimeseõpetus	4,08	keskmine	3,90
keskmine	3,90	12 bioloogia	3,19
1 eesti keel	4,06	1 eesti keel	3,19
15 ajalugu	4,06	13 keemia	3,16
9 matemaatika	4,06	2 vene keel	3,13
5 inglise keel	4,05	18 muusika	3,11
14 füüsika	4,02	14 füüsika	3,09
6 saksa keel	4,00	11 geograafia	3,09
19 kunst	3,99	9 matemaatika	3,00
2 vene keel	3,96	21 kehaline	2,92
21 kehaline	3,90	15 ajalugu	2,91
18 muusika	3,89	8 prantsuse keel	2,78
8 prantsuse keel	3,67	7 vene keel	2,63

Antud küsimuses väljapakutud valikute kõikide aineõpetajate vastuste keskväärtusi kirjeldab järgmine joonis 35.

Võrreldes varasemaga planeerivad õpetajad käesoleval ja järgmistel õppeaastatel õppeprotsessis enam seostada aineõpet igapäevaeluga, aktiveerida õpilaste ainetunnis, kujundada õpilaste õpioskusi ja väärtushinnanguid. Millegipärast vähem planeerivad õpetajad käesoleval ja järgmistel õppeaastatel õppeprotsessis tegeleda õpiraskustega õpilastega, kujundava hindamisega, aktiivõppemeetodite, veebiressursside, muuseumiõppe, õuesõppe jmt ja laialdasema kasutamisega ning projektitööga. Eriti murettekitav on, et õpetajad ei tähtsusta õpilaste karjääriteadlikkuse kujundamist.

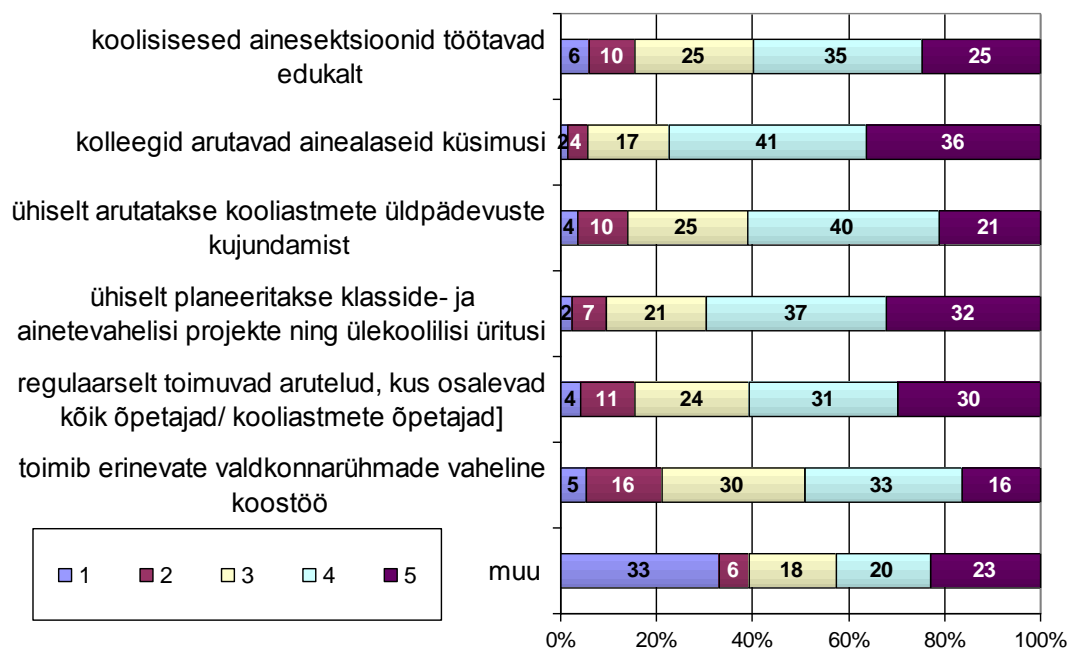

Joonis 35. Õpetajate hinnang 5-e pallilisel skaalal, milliseid muutusi on nad võrreldes varasemaga planeerinud õppeprotsessis käesoleval ja järgmistel õppeaastatel

3.13. Milline on õpetajate hinnang õpetajate koostööle koolis

Õpetajatele esitati Likerti tüüpi küsimus: *Palun hinnake õpetajate koostööd koolis. Palun andke hinnang lähtudes, et 1 on madalaim ja 5 kõrgeim hinnang. Palun valige kõige sobivaim vastus skaalal 1-5.*

- koolisesed valdkonnasektsioonid töötavad edukalt
- koolisesed ainesektsioonid töötavad edukalt
- kolleegid arutavad ainealaseid küsimusi
- ühiselt arutatakse kooliastmete üldpädevuste kujundamist
- ühiselt planeeritakse klasside- ja ainetevahelisi projekte ning ülekoolilisi üritusi
- regulaarselt toimuvad arutelud, kus osalevad kõik õpetajad/ kooliastmete õpetajad
- toimib erinevate valdkonnarühmade vaheline koostöö
- muu (palun täpsustage hiljem)

Joonis 36. Õpetajate hinnang õpetajate koostööle koolis

Vaadeldes lähemalt tulemusi ilmneb, et kõige madalamalt hinnati valikut: *toimib erinevate valdkonnarühmade vaheline koostöö*. Antud juhul pakkus 49% õpetajatest hinnangu väärtuses 4 või 5.

60% vastanutest töötab koolides, kus väidetavalt eksisteerivad valdkonnasektsioonid, mis töötavad nende hinnangu järgi *hästi* ja *väga hästi*. Positiivseks võib lugeda ka tunnuse *kolleegid arutavad ainealaseid küsimusi* tulemust, mis näitab, et üle 77% õpetajatest suhtlevad ainealaselt tihedalt või väga tihedalt. Ligikaudu 2/3 õpetajatest osalevad aktiivselt ühisaruteludes kooliastme üldpädevuste kujundamises. Ligikaudu 70% õpetajatest osaleb ühisürituste ja projektide planeerimises.

61% õpetajatest väidavad, et nad osalevad tihti või väga tihti aruteludes. Valik - *regulaarselt toimuvad arutelud, kus osalevad kõik õpetajad/ kooliastmete õpetajad* ei täpsusta, mis arutelud need on – kas õppenõukogud, temaatilised koosolekud või puhketoa vestlused vahetundides. Enamikes koolides toimuvad ühisarutelud, olgu need siis vähem või rohkem regulaarsed või osalevad aruteludest kõik või osa õpetajatest. Antud tunnuse puhul on võimalik vastuseid tõlgendada mitmeti ning see võib mõjutada saadud tulemusi, sest küsimus sisaldab kahte väidet (regulaarsus, kõik õpetajad).

Kuigi analüüsist ilmnes, et õpetajad teevad kolleegidega võrdlemisi tihedat koostööd, näitavad vastused viimasele tunnusele: *palun hinnake õpetajate koostööd koolis – muu (palun täpsustage hiljem)*, et osad õpetajad ei hinda selle koostöö kvaliteeti eriti kõrgelt. Vaadeldes hinnanguna 1 või 2 andnud õpetajate kommentaare, selgus kehva koostöö tegelik põhjus, mille kõige võtab kokku ühe õpetaja kommentaar: „*Ei tehta palju koostööd, kui just ise ei tee.*“

1839 õpetajast jättis *muu* valiku vastamata 631. 213 märkis, et tal pole midagi lisada. Ülejäänud 1000 õpetajat, lisasid kommentaare, mis jagunesid üldjoontes seitsme tüüpvastuse vahel: 1) koostöö juhtkonnaga; 2) hea koostöö kollektiivis; 3) ühised

väljasõidud; 4) ühised koolitused; 5) ühine metoodiline töö (hindamine, kasvatusprobleemid); 6) erialane koostöö (olümpiaadid, mõisted); 7) koostöö teiste õppeasutustega.

Kokkuvõte aineõpetajate veebiküsitlusest

Jaauanuaris 2012 aineõpetajate veebiküsitluses *“Uutest riiklikest õppekavadest lähtuv kooliõppekavade arendus ja rakendumine”* osales 350 kooli 1839 õpetajat. Naisi oli vastanutest 90,6% ja suurem osa vastanutest õpetas põhikooli III kooliastmes.

Küsimustiku II osas oli tähelepanu all kooliõppekava arendus ja rakendamine, juhtkonna toetus õpetajatele ning muud koolikorralduslikud küsimused. II osa vastuste puhul ligi 4/5 õpetajate väitel olid nad kaasatud uue kooliõppekava üldosa väljatöötamisse ja koolides moodustati lõimingu saavutamiseks valdkondlikud õpetajate töögrupid. Samas 3/4 õpetajatest osales nende valdkondlike töögruppide töös.

Ligi 3/4 õpetajate väitel on läbivad teemad koolides põhikooli riikliku õppekava ja gümnaasiumi riikliku õppekava läbivate teemadega samad, 1/4 õpetajate väitel on kooli õppekavasse lisatud uusi läbivaid teemasid. Enamuse aineõpetajate seisukohtade järgi käsitletakse läbivaid teemasid lõimitud aineõppe raames, 2/3 rakendab läbivaid teemasid klassi- ja kooliväliste tegevuste/projektide raames ning 1/4 aineõpetajatest rakendab läbivaid teemasid iseseisvate tundide raames.

2/5 õpetajate väidatel alustatakse koolides numbrilist hindamist 1. klassist ja poolte õpetajate seisukohtade järgi 2. klassist ning kümnendiku õpetajate järgi, kas 3. või hilisemast klassis. Õpetulemuste saavutatusest annab arenguestlustega õpilastele tagasisidet 3/4 õpetajatest. Pääaegu pooled õpetajatest kirjeldavad õpilase pädevuste kujunemist, arengut kirjalikult ning 2/3 suuliselt. Kujundava hindamise rakendamise suurimateks probleemideks pidas ligi kolmandik õpetajatest ajamahukust ja suuri klasse. Väga paljud rõhutasid õpetaja töökoormuse suurenemist. Osad tunnistasid ka mittepädevust.

Õpetajad hindasid hariduslike erivajadustega ja õpiraskustega õpilaste õppekorralduse süsteem tuge koolides erinevalt. Logopeedi abi oli kättesaadav 4/5 ja sotsiaalpedagoogi teenused 2/3 õpetajatest. 3/4 õpetajatest oli võimalus rakendada individuaalset õppekava. KOV sotsiaaltöötajate ja haridusametnike tuge tunnetas ainult 1/4 õpetajatest. Mõningate õpetajate arvates ei pakutud koolis neile mingit tuge. Ainult 26 õpetajat nimetas HEV koordinaatori tuge.

Analoogiliselt PISA 2009 uuringule uuriti, kuidas kooli juhtkond toetab õpetajat õppekasvatustegevuses. Ilmnes, et osades küsimustes langevad õpetajate ja koolijuhtide arvamused kokku ning osades mitte. Küsitluses osalenud õpetajad väidavad PISA 2009-s osalenud koolijuhtidest harvemini, et koolijuhtkond: jälgib õppetööd klassides; pöörab tähelepanu õpilaste häirivale käitumisele tundides; informeeritakse õpetajaid võimalustest oma teadmisi ja oskusi täiendada; kontrollitakse, et tegevus tundides vastaks kooli õppekasvatuseesmärkidele. Eriti ilmekas oli erinevus küsimuse puhul: *jälgitakse, et õpetajad täiendavad ennast, lähtudes kooli õppeeesmärkidest*. Küsitluse osalenud õpetajate arvamused langesid PISA 2009-s osalenud koolijuhtidega kokku tegevustes, kus väideti, et kui õpetajatel on probleeme oma klassiga, siis näidatakse üles initsiatiivi, et olukorda arutada; kui õpetaja räägib probleemist klassis, siis lahendatakse see probleem ühiselt. Huvitav oli see, et küsitluse osalenud õpetajad väidavad PISA 2009-s osalenud koolijuhtidest sagedamini, et koolijuhtkond annab soovitusi, kuidas õpetajad saaksid oma tööd õpetamisel parandada.

Uues riiklikus õppekavas ei näinud häid külgi 7% õpetajatest. Üle kümnendiku õpetajatest väitis, et ei oska öelda või, et on vara veel üldistada. 3/4 õpetajatest loetlesid uute õppekavade mingeidki häid aspekte. Positiivsete külgedena toodi õpetajate poolt enim välja suuremat õpilaskeskust, õpilaste iseärasuste arvestamist, valikuvõimalusi õpetajatele, lõimingut, õpilaste loovuse arendamist, kujundavat hindamist ja hindamist üldisemalt, uurimistööde, praktiliste tööde olemasolu, kaasaegsust ja seotust igapäevaeluga jne.

Uue õppekava koostamisel ei näinud mingeid probleeme 17,7% õpetajatest, 5% väitis, et ei oska öelda või, et on vara veel üldistada, 12,4% õpetajatest tõi põhiprobleemina välja ajapuudust. Veel märkisid õpetajad, et kooliõppekava koostamise suurimaks probleemiks on õppevahendite, rahaliste ressursside ja õpikute puudumine, et see on mahukas töö ning suur lisakoormus õpetajatele. Rõhutati infopuudust ja õpetajate endi teadmiste ja oskuste puudumist.

Ligi 3/4 õpetajate väidetel oli nende koolis kehtestatud III kooliastme loovtöö korraldamise ja läbiviimise põhimõtted. Enamuse õpetajate kooliõppekavas on kehtestatud gümnaasiumis õpilasuurimuste ja praktilise tööde ettevalmistamise, juhendamise, vormistamise, hindamise, retsenseerimise, kaitsmise tingimused ning kord. Enamuse gümnaasiumis õpetatavate valikainete/-kursuste valikul oli aluseks kooli õppesuund, 3/4 väidetel ka aineõpetajate ettepanekud, 2/3 väidetel õpilaste ning 2/5 väidetel lastevanemate soovid.

Ainekavade arenduse- ja rakenduse küsimustele vastamisel paluti klassi- ja aineõpetajatel vastamisel lähtuda ainult ühest ainest.

Pooled õpetajad tegid uute ainekavade koostamisel enamasti koostööd sama aine õpetajatega. Üksinda koostasid ainekavad 31% vastanud õpetajatest ja teiste valdkondade õpetajatega tegi koostööd ainult üle kümnendiku vastanud õpetajatest. Enamuse õpetajate koolides on uue kooliõppekava üldosa ja ainekavade koostamise/vormistuse aluseks riikliku õppekava struktuur. 2/3 õpetajatest koostas ainekavad 1-9. klassile põhikoolis ja 10-12. klassile gümnaasiumis korraga, ülejäänud koostasid ainekavad vastavalt rakendussätetele, järkjärgult.

Ainekavade koostamisel arvestasid õpetajad enamasti õppekava üldosas kirjeldatud eesmärgi ja üldpädevusi; kooliastmete üldpädevusi; valdkondlikke eesmärgi; lõimingut teiste õppeainetega; läbivate teemade käsitlemist; ainealaseid, ainetevahelisi, klassidevahelisi, ülekoolilisi projekte ning pikemaajalisi koolidevahelisi projekte). Vähim arvestati erinevaid projekte. Õppekava arenduse rõhuasetustega ei ole kooskõlas, et valdkondlikke eesmärgi ei pidanud vajalikuks arvestada 1/5, läbivate teemade käsitlemist ja lõimingut 1/10 õpetajatest.

Ainekavade koostamisel ei näinud probleeme 1/4 õpetajatest. Suurimaks probleemiks pidasid õpetajad õpikute puudust. Ainekavade koostamise olulisteks probleemideks pidasid õpetajad ka ajapuudust ja probleeme lõimingu sissekirjutamist. Õpetajad nimetasid, et ainekavade koostamist õpetajatele liskoormuseks ja väga mahukas tööks. Osad märkisid vähest teadlikkust, kogemuste puudumist ja üldist arusaamatust.

Pooled õpetajad olid valdkonnakava/ ainekava koostamisel saanud abi, 17% väitis, et nemad ei ole abi saanud ja 1/3 õpetajatest jättis küsimusele vastamata ning 1/3 õpetaid lisas kommentaari. Ilmnes, et enamasti olid õpetajad abi saanud teistelt aineõpetajatelt ja kolleegidelt, koolitustelt ja õppepäevadelt. Kooli juhtkonnalt oli saanud abi ligikaudu 1/4 vastanud õpetajatest. Kümnendik nimetas ainelitute ja ainesektsioonide tuge või abi internetist ja www.oppekava.ee kodulehelt valdkonnaraamatute olulisust.

Milliseid häid külgi näevad õpetajad oma aine uues ainekavas analüüsiti ainete kaupa. Õppekava paremat struktureeritust ja paindlikkust rõhutavad enim tööõpetuse ja kehalise kasvatus õpetajad. Rohkem praktilisi tegevusi, aktiiv- ja muuseumiõpet tähtsustasid loodusainete, kunsti ja muusikaõpetajad. Sisu kaasaegsust rõhutasid teistest enam ühiskonnaõpetajad. Mahu vähenemist pidasid teistest enam heaks küljeks matemaatika õpetajad. Õpilasekesksust nimetasid teistest enam kehalise kasvatus, keemia ja prantsuse keele õpetajad. Et õppekava lahtikirjutus on parem, seda rõhutasid rohkem inimese-, ühiskonna- ja loodusõpetuse õpetajad. Kõige sagedamini *ei osanud veel* häid külgi välja tuua vene keel võõrkeelena õpetajad. Teistest õpetajatest enim väitsid, et õppekava on muutunud halvemaks prantsuse keele, keemia ja füüsika õpetajad. Positiivseid ainespetsiifilisi aspekte on kõige enam nimetanud inimeseõpetuse ja kirjanduse õpetajad.

Teistest õpetajatest enim märkisid, et nad ei teeks ainekavas muutusi inimeseõpetuse ja saksa keele, inglise keele ja loodusõpetuse õpetajad. Tundide arvu suurendaksid teistest õpetajatest enim keemia ja geograafia õpetajad. Mahtu vähendaksid teistest õpetajatest rohkem muusika ja vene keel teise keelena, matemaatika ning ajaloo õpetajad. Õpetajale tahaksid suuremat valikuvabadust kirjanduse ja füüsika õpetajad. Rohkem praktilisi tegevusi eeldaks veel ühiskonna- ja loodusõpetuse õpetajad.

Uue õppekava kooliastmete õpitulemuse pidas küsitlusele vastanud 1839-st pedagoogist saavutatavaks 4/5. Loodusõpetuse õpetajatest arvas 90%, et õpitulemused on saavutatavad. Kõige pessimistlikumad õpitulemuste saavutamise asjus olid vene keel võõrkeelena ja saksa keele õpetajad.

Kommenteerijatest märkisid 1/4, et õpitulemused on saavutatavad või need on üldjoontes saavutatavad. Ligikaudu 1/5 väitsid, et kõikide õpilaste (keskpäraste, nõrkade, õpiraskustega, HEV) jaoks ei ole õpitulemused saavutatavad. Ligi 1/5 õpetajatest tõid välja ka konkreetseid ainealaseid näiteid, miks ei ole õpitulemused saavutatavad. Lisaks märgiti, et õpitulemused ei ole saavutatavad, sest napib aega, puuduvad ressursid (õpikud, raha, õppevahendid jmt).

7 küsimust olid seotud õppekirjandusega. Arvestades kõikide ainete õpetajate arvamusi, siis uute õpikutega oli rahul ligi 1/3 ja ei olnud rahul kümnendik õpetajatest. Ülejäänud 3/5 õpetajatest ei ole olnud võimalust uute õpikutega töötada või nad ei õpetanud 1., 4., 7. või 10. klassis. Kõige rahulolevamad olid uute õpikutega geograafia õpetajad, kellele järgnesid bioloogia ja muusikaõpetajad. Uute õpikutega olid kõige vähem rahul kirjanduse, eesti keele ja prantsuse keele õpetajad.

3/4 õpetajatest kasutab õpikut koos töövihikuga. Eesti keele, inglise keele ja vene keel võõrkeelena õpetajad kasutavad õpikut ainult koos töövihikuga. Õpikut üksinda kasutab aga 3/4 prantsuse keele ja tööõpetuse ning pooled ühiskonnaõpetuse õpetajatest. Siin

tõstatub küsimus, kas nendes ainetes siis töövihikuid ei ole või on siin mingid muud põhjused.

Õpetajate arvamuse kohaselt toetavad uue õppekava järgi väljaantud õpikud kõige vähem lõimingu rakendamist (1/4 vastanutest) ja praktiliste tööde läbiviimist (1/5 vastanutest). Õpetajate hinnangute võrdlemisel võib väita, et küsimustes, kas õpik üksinda või õpik koos töövihikuga toetab riikliku õppekavaga ettenähtud rakendustingimusi, olulisi erinevusi ei täheldatud. See ei ole loogiline, et õpetajad hindavad ainult õpiku panust samaväärseks õpiku ja töövihikuga. Õpetajate arvamustele tuginedes võib tunduda, nagu ei annaks töövihik õpikule riikliku õppekavaga ettenähtud tingimuste toetamisel enam midagi oluliselt juurde. Teisest küljest kasutab 3/4 õpetajatest uue õppekava ellurakendamiseks nii õpikuid kui ka töövihikuid. Samuti ei ole loogiline, et ligikaudu 30% õpetajate arvates toetavad õppekomplektid üldpädevuste ja valdkonnapädevuste kujundamist ja mõne protsendi võrra rohkem toetavad need õpitulemuste kujundamist ja saavutamist. Tundub, et õpetajad ei ole süvenenud küsimustele vastamisel eriti küsimuste sisusse.

Õpetajad andsid hinnangu, millised muutusi on nad planeerinud õppeprotsessis käesoleval ja järgmistel õppeaastatel. Võrreldes teiste ainetega, pöörasid keeleainete õpetajad rohkem tähelepanu õpilaste aktiveerimisele ainetunnis. Võõrkeeles (v.a eesti keel II keelena) õpetajad pöörasid õpetajate keskmisest vähem tähelepanu õpilaste individuaalsuse arvestamisele. Keeleõpetajad (v.a eesti keel ja eesti keel II keelena) pöörasid vabariigi keskmisest vähem tähelepanu ka õpilaste erivajaduste arvestamisele.

Võrreldes teiste ainetega, pöörasid matemaatika ja loodusainete õpetajad rohkem tähelepanu õpilaste analüüsi ja järeldusoskuste kujundamisele. Õpetajate keskmisest enam pöörasid matemaatika ja loodusainete õpetajad (v.a füüsika) tähelepanu ka aineõppe seostamisele igapäevaeluga. Õpetajate vabariigi keskmisest vähem pöörasid matemaatika ja loodusainete õpetajad (v.a loodusõpetuse õpetajad) tähelepanu: õpilaste motivatsiooni suurendamisele, õpilaste individuaalsuse arvestamisele, õpilaste erivajaduste arvestamisele, õpilaste õpioskuste kujundamisele, õpilaste arengu jälgimisele, õpilaste loovuse arendamisele, õpilaste enesehindamisoskuse arendamisele; õpiraskustega õpilastega tegelemisele (v.a. matemaatika), õpilaste karjääriteadlikkuse kujundamisele (v.a. keemia).

Võrreldes teiste ainetega, pöörasid sotsiaalainete õpetajad rohkem tähelepanu õpilaste sotsiaalsete oskuste ja väärtushinnangute kujundamisele, õpilaste enesehindamisoskuse ja kriitilise mõtlemisoskuse arendamisele ning analüüsi ja järeldusoskuste kujundamisele. Võrreldes teiste ainetega, pöörasid kunsti ja tööõpetuse õpetajad rohkem tähelepanu õpilaste loovuse ja väärtushinnangute kujundamisele. Vabariigi keskmisest vähem pöörasid ajaloo ja inimeseõpetuse õpetajad tähelepanu õpilaste motivatsiooni suurendamisele.

Võrreldes teiste ainetega pöörasid õpilaste motivatsiooni suurendamisele rohkem tähelepanu eesti ja vene keele ning loodusõpetuse ja kõige vähem bioloogia, keemia ja kehalise kasvatusõpetajad. Õpilaste individuaalsuse arvestamisele pöörasid rohkem tähelepanu eesti keele ja kunsti ning loodusõpetuse õpetajad. Vähim arvestasid õpilaste individuaalsust prantsuse keele, ühiskonnaõpetuse ja füüsika õpetajad. Õpilaste erivajadusi arvestasid enim eesti keele ja kunsti ning loodusõpetuse õpetajad, vähim

ühiskonnaõpetuse, füüsika ja geograafia õpetajad. Võrreldes teiste ainetega pöörasid andekate õpilaste väljaselgitamisele ja arendamisele rohkem tähelepanu muusika, eesti võõrkeelena ning loodusõpetuse ja kõige vähem vene keele, geograafia ja inimeseõpetuse õpetajad. Õpiraskustega õpilastega tegelemisele pöörasid rohkem tähelepanu kunsti ja eesti keele õpetajad. Vähim pöörasid õpiraskustega õpilastele tähelepanu füüsika, ühiskonnaõpetuse ja saksa keele õpetajad. Õpilaste õpioskusi kujundasid enim loodusõpetuse ja eesti keele õpetajad ning vähim prantsuse keele ja kehalise kasvatuse õpetajad.

Võrreldes teiste ainetega pöörasid õpilaste sotsiaalsete oskuste kujundamisele rohkem tähelepanu ühiskonna- ja inimeseõpetuse ning eesti keele õpetajad ja kõige vähem tähelepanu prantsuse keele, keemia ja füüsika õpetajad. Õpilaste väärtushinnangute kujundamisele pöörasid rohkem tähelepanu ühiskonna- ja inimeseõpetuse ning kunsti õpetajad, vähim prantsuse keele, matemaatika ja füüsika õpetajad. Õpilaste arengu jälgimisele pöörasid enim tähelepanu eesti keele ja loodusõpetuse õpetajad ning vähim prantsuse keele, bioloogia ja füüsika õpetajad.

Võrreldes teiste ainetega pöörasid õpilaste loovuse arendamisele rohkem tähelepanu kunsti ja tööõpetuse ning muusika õpetajad ja kõige vähem tähelepanu prantsuse, vene ja saksa keele õpetajad.

Õpilaste enesehindamisoskuse arendamisele pööravad rohkem tähelepanu inimeseõpetuse, kunsti ja eesti keele õpetajad. Vähim pööravad tähelepanu füüsika, keemia ja geograafia õpetajad. Õpilaste kriitilise mõtlemisoskuse arendamisele enim ühiskonna-, inimese- ja tööõpetuse ning vähim saksa ja vene keele ning keemia õpetajad. Võrreldes teiste ainetega pöörasid õpilaste analüüsi ja järeldusoskuste kujundamisele rohkem tähelepanu füüsika, kunsti ja ajaloo õpetajad ning kõige vähem vene ja saksa keele õpetajad. Õpilaste aktiviseerimisele ainetunnis pöörasid rohkem tähelepanu eesti keel võõrkeelena, loodusõpetuse ja ühiskonnaõpetuse õpetajad, vähim füüsika ja vene keele õpetajad. Kujundavale hindamisele pöörasid enim tähelepanu eesti keel võõrkeelena, loodusõpetuse ja kunsti õpetajad ning vähim vene, prantsuse keele ning füüsika õpetajad.

Võrreldes teiste ainetega pöörasid praktiliste, uurimuslike ja iseseisvate tööde tegemisele rohkem tähelepanu loodusõpetuse, keemia ja bioloogia õpetajad ning vähim vene keele, kehalise ja muusika õpetajad. Aktiivõppemeetodite laialdasemale kasutamisele pöörasid rohkem tähelepanu eesti keel võõrkeelena, loodusõpetuse ja inimeseõpetuse õpetajad, vähim prantsuse ja vene keele ning kehalise kasvatuse õpetajad. IKT võimaluste laialdasemale kasutamisele pöörasid enim tähelepanu eesti keel võõrkeelena, loodusõpetuse ja keemia õpetajad ning vähim kehalise kasvatuse, vene keele ja tööõpetuse õpetajad.

Võrreldes teiste ainetega pöörasid veebiressursside laialdasemale kasutamisele aineõppes rohkem tähelepanu eesti keel võõrkeelena, kirjanduse ja loodusõpetuse õpetajad ning kõige vähem tähelepanu vene keele, kehalise kasvatuse ja tööõpetuse õpetajad. Muuseumiõppe, õuesõppe jmt kasutamisele pööravad rohkem tähelepanu loodusõpetuse, eesti keel võõrkeelena ja kunsti õpetajad. Vähim pöörasid sellele tähelepanu vene ja prantsuse keele ning matemaatika õpetajad. Õpilaste karjääriteadlikkuse kujundamisele pöörasid enim tähelepanu eesti keel võõrkeelena,

ühiskonnaõpetuse ja teiste ainete õpetajad ning vähim kehalise vene ja prantsuse keele ning muusika õpetajad.

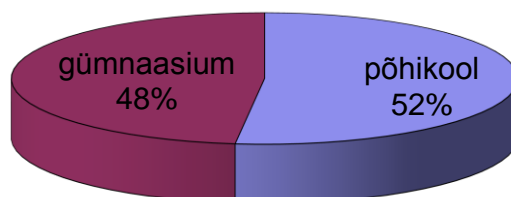
Võrreldes teiste ainetega pöörasid aineõppe seostamisele igapäevaeluga rohkem tähelepanu eesti keel võõrkeelena, ühiskonnaõpetuse ja keemia õpetajad ning vähim prantsuse keele muusika ja kehalise kasvatus õpetajad. Projektitööle pöörasid rohkem tähelepanu tööõpetuse, kunsti ja eesti keel võõrkeelena õpetajad ning vähim prantsuse ja vene keele ning ajaloo õpetajad.

Õpetajate arvamus koostööst koolis selgus, et 3/5 vastanutest töötab koolides, kus nende väidetavalt eksisteerivad valdkonnasektsioonid, mis töötavad *hästi ja väga hästi*. Ligi 4/5 õpetajatest suhtlevad ainealaselt tihedalt või väga tihedalt. Ligikaudu 2/3 õpetajatest osalevad aktiivselt ühisaruteludes kooliastme üldpädevuste kujundamises. Ligikaudu 3/4 õpetajatest osaleb ühisürituste ja projektide planeerimises. Umbes 1000 õpetajat lisasid kommentaari, mis jagunesid üldjoontes seitsme tüüpvastuse vahel: 1) hea koostöö juhtkonnaga, 2) hea koostöö kollektiivis, 3) ühised väljasõidud, 4) ühised koolitused, 5) ühine metoodiline töö (hindamine, kasvatusprobleemid), 6) erialane koostöö (olümpiaadid, mõisted) 7) koostöö teiste õppeasutustega.

II ÜLEVAADE AINEÕPETAJATE VEEBIKÜSILUSEST „UUTEST RIIKLIKEST ÕPPEKAVADEST LÄHTUV KOOLIÕPPEKAVADE ARENDUS JA RAKENDAMINE“

1. Valimi kirjeldus

Küsimustikule vastas 162 koolijuhti. Naisi oli vastanutest 73% ja mehi 27%. 48% vastanutest märkis, et nende koolis on gümnaasiumiaste (joonis 1).

Joonis 1. Koolijuhtide protsent koolitüübiti

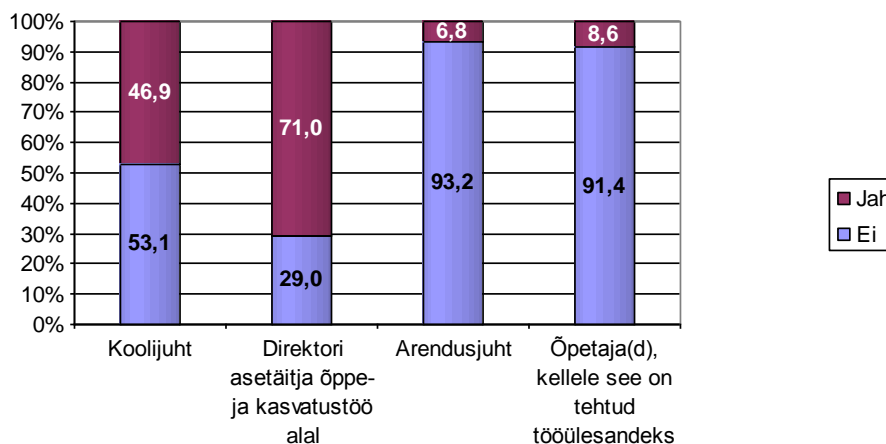
1.1. Kes koordineerib koolis kooliõppekava väljatöötamist ja arendust?

Koolijuhtidele oli ette antud järgmised valikud:

- koolijuht;
- direktori asetäitja õppe- ja kasvatustöö alal;
- arendusjuht;
- õpetaja, kellele see on tehtud tööülesandeks;
- keegi muu (palun märkige).

Neil paluti valida **kõik** mis sobib.

71% koolijuhtide väitel koordineerib koolis kooliõppekava väljatöötamist ja arendust direktori asetäitja õppe- ja kasvatustöö alal (joonis 2).

Joonis 2. Koolijuhtide seisukoht, kes koolis koordineerib kooliõppekava väljatöötamist ja arendust

1.2. Kas te olete alustanud uutest riiklast õppekavadest tulenevalt kooliõppekava koostamisega?

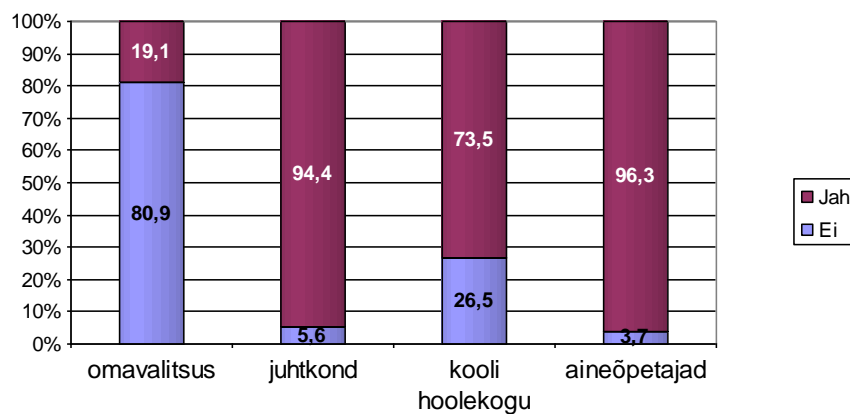
Ilmneb, et uutest riiklast õppekavadest tulenevalt on kooliõppekava koostamisega alustanud 162-st koolist 161.

1.3. Kes olid/on kaasatud uue kooliõppekava üldosa väljatöötamisse (sh aruteludesse, kooskõlastusse)?

Koolijuhtidele oli ette antud järgmised valikud:

- omavalitsus;
- juhtkond;
- kooli hoolekogu;
- aineõpetajad;
- lastevanemad;
- õpilased;
- keegi muu (palun märkige).

Neil paluti valida **kõik** mis sobib.

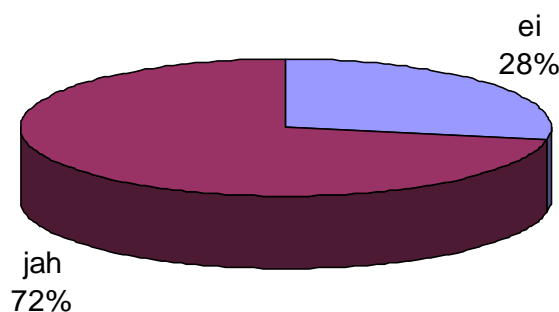

Joonis 3. Koolijuhtide seisukoht, kes olid/on kaasatud uue kooliõppekava üldosa väljatöötamisse

Keegi muu valikuga vastustest selgus, et õppekava üldosa väljatöötamisel olid abiks veel sisehindamise nõunikud, klassijuhatajate töögrupid, lasteaiad, õpilasesindused, aineühendused, tugispetsialistid ja koostööpartnerid.

2. Kooliõppekava arenduse ja rakendamise küsimused

2.1. Kas seoses uue õppekava rakendamisega koolis organiseeriti ainete vahelise lõimingu saavutamiseks valdkondlikud õpetajate töögrupid?

Joonis 4. Koolide %, kus lõimingu saavutamiseks on moodustatud valdkondlikud õpetajate töögrupid

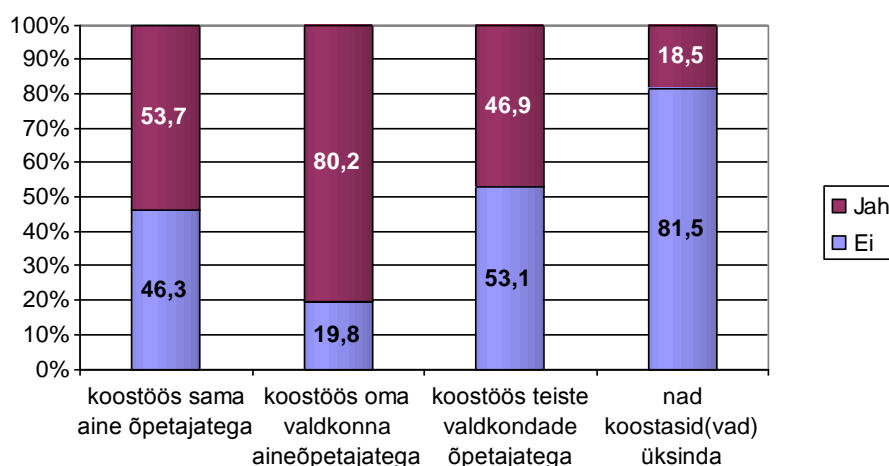
72% koolijuhtide väitel moodustati koolides lõimingu saavutamiseks ka valdkondlikud õpetajate töögrupid (jooniselt 4).

2.2. Kas õpetajad koostasid/koostavad uued ainekavad üksinda või koos teistega?

Koolijuhtidele oli ette antud järgmised valikud:

- koostöös sama aine õpetajatega;
- koostöös oma valdkonna aineõpetajatega;
- koostöös teiste valdkondade õpetajatega;
- nad koostasid(vad) üksinda.

Neil paluti valida **kõik** mis sobib.

Joonis 5. Õpetajate koostöö ainekavade koostamisel

Koolijuhtide vastustest ilmnes (joonis 5), et uute ainekavade koostamisel tehti enamasti koostööd (80%) sama aine õpetajatega. Üksinda koostas ainekavad ~19% õpetajatest ja teiste valdkondade õpetajatega tegi koostööd ainult 47% õpetajatest.

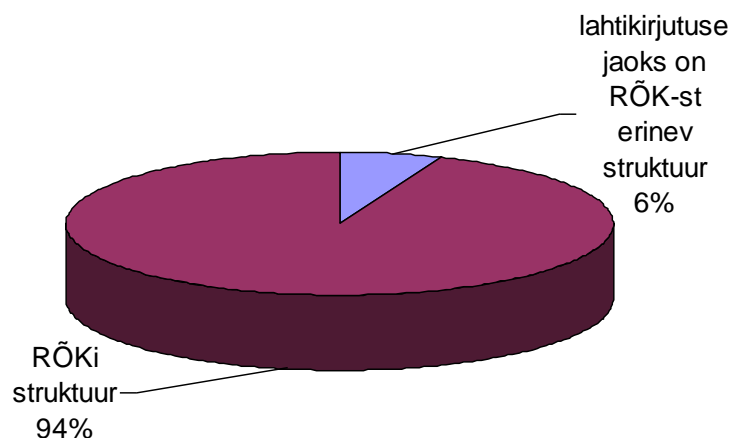
2.3. Mis võeti koolis kooliõppekava üldosa ja ainekavade koostamise/vormistuse aluseks?

Küsimusele - Kas teie koolis võetakse kooliõppekava üldosa ja ainekavade koostamise/vormistuse aluseks olid vastamiseks järgmised variandid:

- riikliku õppekava struktuur;
- lahtikirjutuse jaoks on kokku lepitud riiklikust õppekavast erinev struktuur.

Neist tuli valida **ainult üks**.

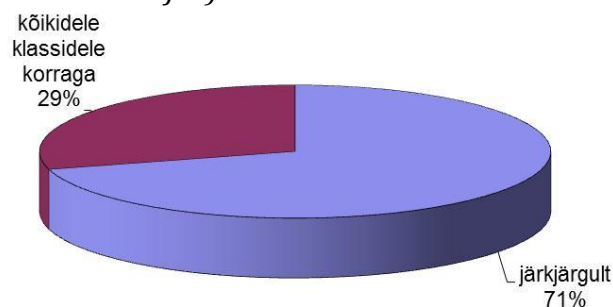
Koolijuhtide vastustest ilmnas (joonis 6), et enamuses (94%) koolides on uue kooliõppekava üldosa ja ainekavade koostamise/õpetajate vormistuse aluseks riikliku õppekava struktuur.

Joonis 6. Kooliõppekava ja ainekavade vormistamise struktuur

2.4. Kas ainekavad koostati kõikidele klassidele korraga (1-9. klassile põhikoolis ja 10-12. klassile gümnaasiumis) või järkjärgult, vastavalt rakendussätetele?

Koolijuhtidelt uuriti: *Kas te koostasid uuest õppekavast lähtuvad ainekavad kõikidele klassidele korraga (1-9. klassile põhikoolis ja 10-12. klassile gümnaasiumis) või järkjärgult, vastavalt rakendussätetele (näiteks 2011. õ/a-l uuele õppekavale üleminevatele: 1., 4., 7., 10.klassidele jne).*

Joonis 7. Kooliõppekavade koostamine

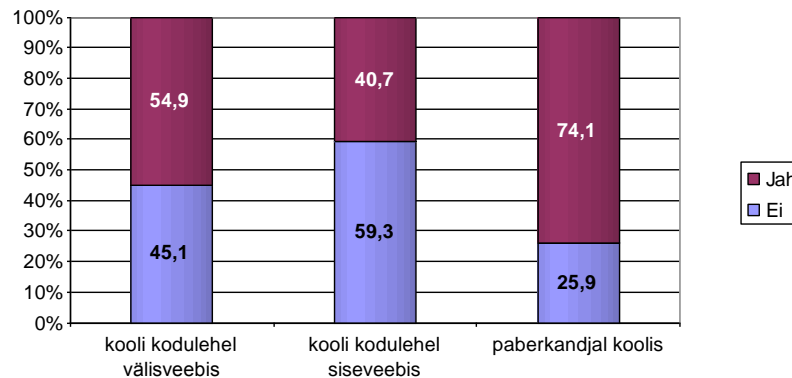
2.5. Millisel kujul on kooli õppekava üldosa kättesaadav?

Koolijuhtidele oli ette antud järgmised valikud:

- kooli kodulehel välisveebis;

- kooli kodulehel siseveebis;
- paberkandjal koolis;
- veel kusagil (palun märkige).

Neil paluti valida **kõik** mis sobib.

Joonis 8. Millisel kujul on kooli õppekava üldosa kättesaadav.

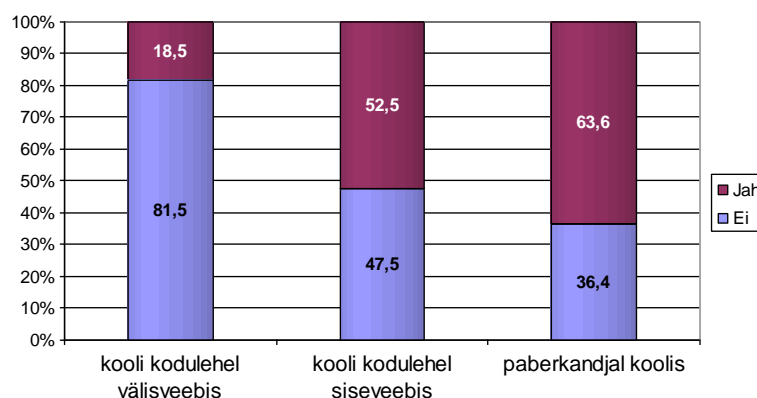
Koolijuhtide vastustest ilmneb (joonis 8), et 55% koolides on kooli õppekava üldosa kättesaadav veebist ja 74% koolides on see kättesaadav koolis ka paberkandjal. *Veel kusagil* valikuga vastusest selgub, et kooli õppekava üldosa on kättesaadav veel kooli raamatukogus, valla kodulehelt ning ühel mainitud juhul *pole veel kättesaadav*.

2.6. Millisel kujul on kooli õppekava ainekavad kättesaadavad?

Koolijuhtidele oli ette antud järgmised valikud:

- kooli kodulehel välisveebis;
- kooli kodulehel siseveebis;
- paberkandjal koolis;
- veel kusagil (palun märkige).

Neil paluti valida **kõik** mis sobib.

Joonis 9. Millisel kujul on kooli õppekava üldosa kättesaadav.

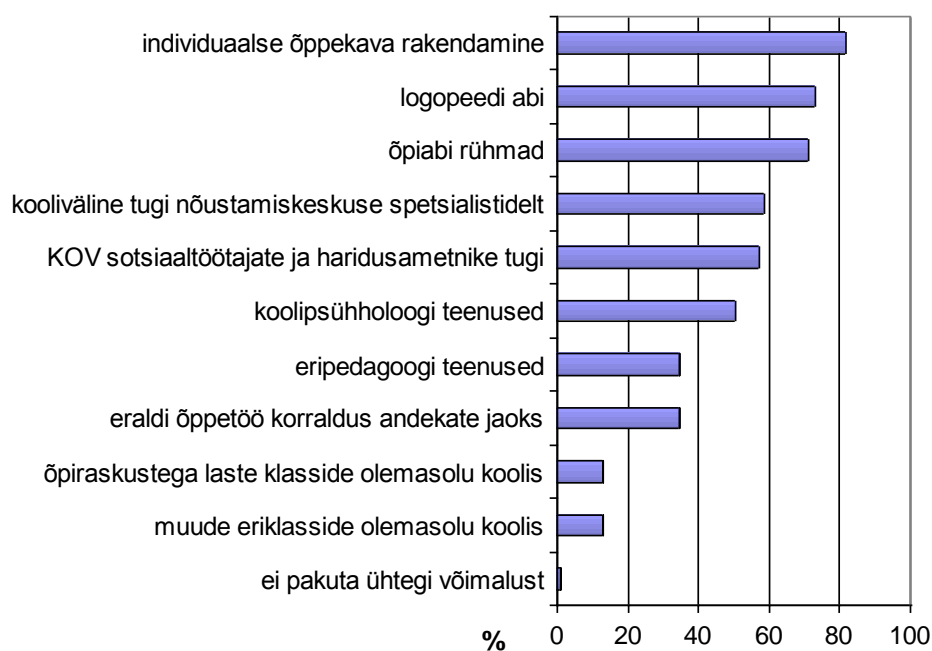
Koolijuhtide vastustest ilmneb (joonis 9), et ainult ~19% koolides on kooli õppekava ainekavad kättesaadavad veebist ja 64% koolides on need kättesaadavad koolis paberkandjal. Sageli on vastatud, et ainekavad on õpetajatel failidena olemas, samuti kooli serveris ja kahel juhul pole veel tehtud.

2.7. Kas õpetajat toetab hariduslike erivajadustega ja õpiraskustega õpilaste õppekorralduse süsteem koolis?

Järgnevalt uuriti, kas õpetajat toetab hariduslike erivajadustega ja õpiraskustega õpilaste õppekorralduse süsteem koolis.

Koolijuhtidele oli välja pakutud järgmised valikud:

- logopeedi abi;
- õpiabi rühmad;
- õpiraskustega laste klasside olemasolu koolis;
- muude eriklasside olemasolu koolis;
- individuaalse õppekava rakendamine;
- koolipsühholoogi teenused;
- eripedagoogi teenused;
- sotsiaalpedagoogi teenused;
- eraldi õppetöö korraldus andekate jaoks;
- kooliväline tugi nõustamiskeskuse spetsialistidelt;
- KOV sotsiaaltöötajate ja haridusametnike tugi;
- ei pakuta ühtegi võimalust;
- muu.

Joonis 10. Õpetajat toetav hariduslike erivajadustega ja õpiraskustega õpilaste õppekorralduse süsteem koolis

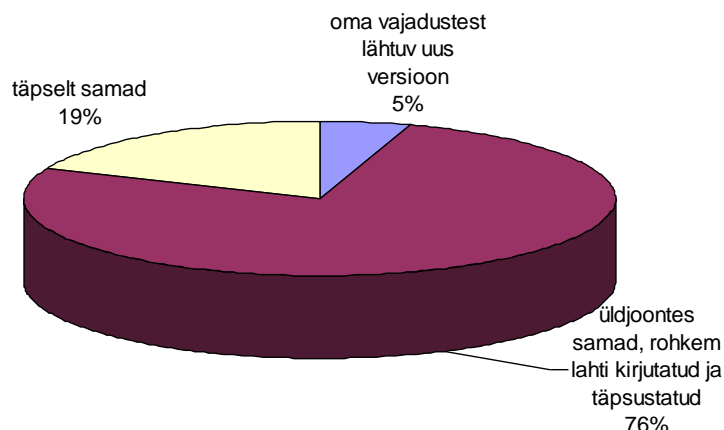
82% koolijuhtide väidetel (joonis 10) on võimalus rakendada individuaalset õppekava. Logopeedi abi oli kättesaadav ligi 73% koolides. 71%-s koolides olid õpetajatele toeks õpiabi rühmad. Sotsiaaltöötajate teenuseid oli võimalus kasutada 57%-s ja koolipsühholoogi abi 51%-s koolides. Kooliväline tugi nõustamiskeskuse spetsialistidelt oli kättesaadav väidetavalt 59% koolide õpetajatele. 35% koolijuhtidest märkis eraldi õppetöö korraldust andekate jaoks ja 13% õpiraskustega laste klasside olemasolu koolis. 1,2% koolijuhtide väitel ei pakuta nende koolis ühtegi võimalust.

2.8. Kas kooli õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on riikliku õppekava põhimõtetega samad?

Koolijuhtidele oli välja pakutud järgmised valikud:

- täpselt samad;
- üldjoontes samad, rohkem lahti kirjutatud ja täpsustatud;
- oma vajadustest lähtuv uus versioon.

Paluti valida ainult üks variant.

Joonis 11. Koolijuhtide kooli ja riikliku õppekava õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtete võrdlus

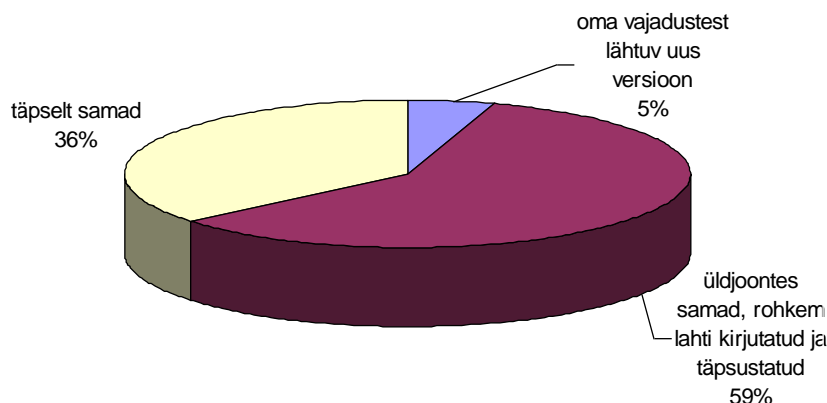
Jooniselt 11 nähtub, et enamuse koolide koolijuhtide väitel (76%) on kooli õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted võrreldes riikliku õppekava põhimõtetega üldjoontes samad, võib-olla natuke rohkem on need lahti kirjutatud ja täpsustatud.

2.9. Kas kooliastmete üldpädevused on põhikooli ja gümnaasiumi riiklike õppekavade kooliastmete pädevustega samad?

Koolijuhtidele oli välja pakutud järgmised valikud:

- täpselt samad;
- üldjoontes samad, rohkem lahti kirjutatud ja täpsustatud;
- oma vajadustest lähtuvalt ümber sõnastatud ja selgitatud.

Paluti valida ainult üks variant.

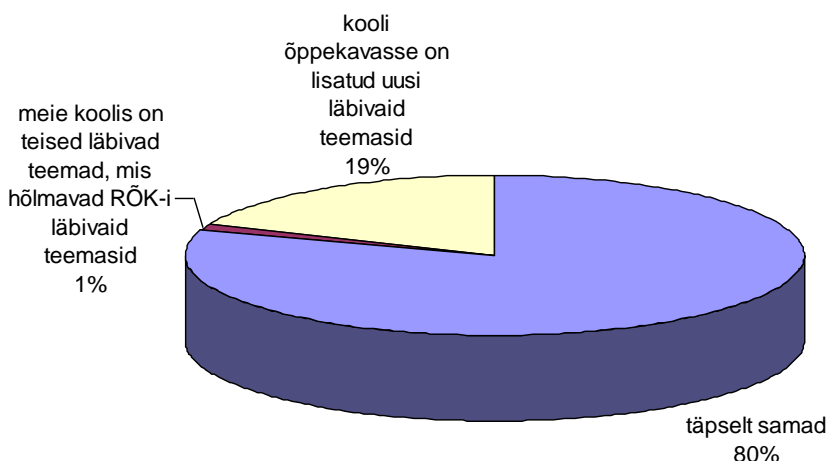
Joonis 12. Koolijuhtide kooliastmete üldpädevuste põhimõtete ja riikliku õppekava üldpädevuste põhimõtete võrdlus

Jooniselt 12 nähtub, et 59% koolide koolijuhtide väitel on kooli koolistmete üldpädevuste põhimõtted võrreldes riikliku õppekava põhimõtetega üldjoontes samad, võib-olla natuke rohkem on need lahti kirjutatud ja täpsustatud.

2.10. Kas läbivad teemad on põhikooli riikliku õppekava ja gümnaasiumi riikliku õppekava läbivate teemadega samad?

Koolijuhtidele uuriti - *Kas läbivad teemad on põhikooli riikliku õppekava ja gümnaasiumi riikliku õppekava läbivate teemadega, palun valige **ainult üks** järgnevatest:*

- täpselt samad
- kooli õppekavasse on lisatud uusi läbivaid teemasid
- meie koolis on teised läbivad teemad, mis hõlmavad RÕK-i läbivaid teemasid

Joonis 13. Koolijuhtide arvamus kooli ja riikliku õppekava läbivate teemade sarnasusest ja erinevusest

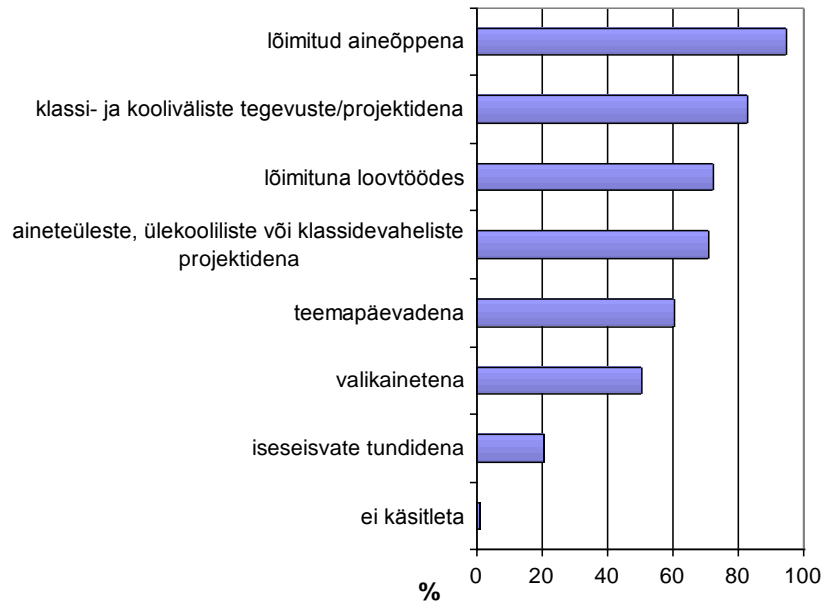
Jooniselt 13 ilmneb, et 80% koolide koolijuhtide väitel on nende koolis läbivad teemad põhikooli riikliku õppekava ja gümnaasiumi riikliku õppekava läbivate teemadega võrreldes täpselt samad.

2.11. Kuidas on planeeritud läbivate teemade käsitlemine teie koolis?

Koolijuhtidele oli välja pakutud järgmised valikud:

- iseseisvate tundidena;
- lõimitud aineõppena;
- lõimituna loovtöodes;
- valikainetena;
- teemapäevadena;
- aineteüleste, ülekooliliste või klassidevaheliste projektidena;
- klassi- ja kooliväliste tegevuste/projektidena;
- ei käsitleta;
- muul moel (palun märkige).

Paluti valida kõik, mis sobib.

Joonis 14. Koolijuhtide arvamus, kuidas on planeeritud läbivate teemade käsitlemine koolis

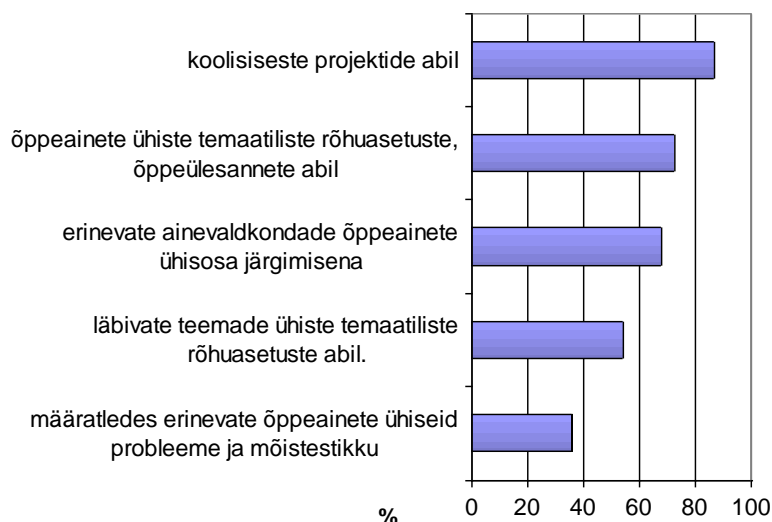
Küsimuse: „Kuidas on planeeritud läbivate teemade käsitlemine teie koolis“ vastuste üldistamisel selgus (joonis 14), et 95% koolijuhtide seisukohtade järgi käsitletakse läbivaid teemasid nende koolides lõimitud aineõppe raames, 83% arvates rakendatakse läbivaid teemasid klassi- ja kooliväliste tegevuste/projektide raames ning 72% seisukohtade järgi lõimituna loovtöodes. 20% koolijuhtide väitel rakendavad aineõpetajad läbivaid teemasid iseseisvate tundide raames. *Muul moel* vastusena selgus lisaks, et läbivate teemadega tegeletakse koostöös alusharidusega, klassijuhataja tundides, samuti arvestatakse nendega kogu õpikeskkonna korralduses. On koole kus toimuvad läbivate teemadega seotud projektinädalad, osaletakse rahvusvahelistes projektides ja kutsutakse külalislektoreid.

2.12. Kuidas planeeritakse lõimingu saavutamine

Koolijuhtidele oli välja pakutud järgmised valikud:

- erinevate ainevaldkondade õppeainete ühisosa järgimisena;
- õppeainete ühiste temaatiliste rõhuasetuste, õppeülesannete abil;
- koolisiseste projektide abil;
- läbivate teemade ühiste temaatiliste rõhuasetuste abil;
- määratledes erinevate õppeainete ühiseid probleeme ja mõistestikku;
- muud variandid (palun märkige).

Paluti valida kõik, mis sobib.

Joonis 15. Koolijuhtide arvamus, kuidas on planeeritud lõimingu saavutamine

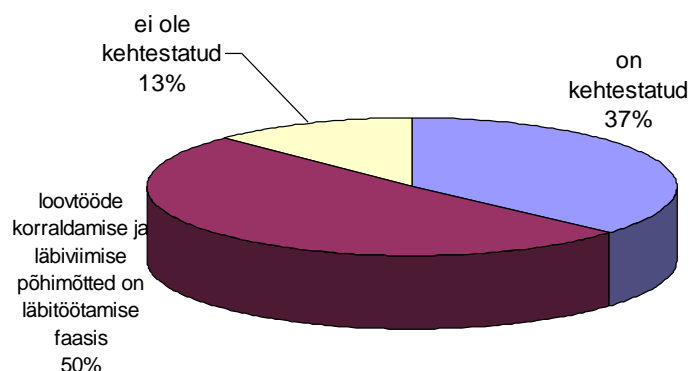
Küsimuse: „Kuidas planeeritakse lõimingu saavutamist?“ vastuste üldistamisel selgus (joonis 15), et 87% koolijuhtide seisukohtade järgi saavutatakse lõimingu koolisiseste projektide abil kaudu, 83% arvates õppeainete ühiste temaatiliste rõhuasetuste, õppeülesannete abil, 68% arvates erinevate ainevaldkondade õppeainete ühisosa järgimisena; 54% seisukohtade järgi läbivate teemade ühiste temaatiliste rõhuasetuste abil ning 36% koolijuhtide väitel määratledes erinevate õppeainete ühiseid probleeme ja mõistestikku.

Lõimingu põhimõtteid arvestatakse ka uurimistööde, projektide, loovtööde, olümpiaadide läbiviimise põhimõtetes ja huvitöö korraldamises.

2.13. Kas kooli õppekavas on kehtestatud loovtööde korraldamise ja läbiviimise põhimõtted

Koolijuhtidel tuli küsimusele vastamisel teha valik kolme variandi vahel:

- III kooliastme loovtöö korraldamise ja läbiviimise põhimõtted;
- loovtööde korraldamise ja läbiviimise põhimõtted on läbitöötamise faasis;
- ei ole kehtestatud.

Joonis 16. Koolijuhtide seisukoht loovtööde korraldamise ja läbiviimise põhimõtete kajastumise kohta kooli õppekavas

Jooniselt 13 ilmneb, et 50% koolide koolijuhtide väitel on nende koolis loovtööde korraldamise ja läbiviimise põhimõtted on läbitöötamise faasis. 13% koolijuhtide väitel neid kehtestatud ei ole.

2.14. Valikained I kooliastmes

Koolijuhtidel paluti loetleda valikained I kooliastmes. 162 koolijuhti kirjeldasid kokku 188 valikainet (tabel 1). Nende süstematiseerimisel ilmes, et kõige sagedamateks valikaineteks, mida koolides peetakse I kooliastmes vajalikuks pakkuda on arvutiõpetus, inglise keel ja matemaatika. Sage on valikainena ka kehaline kasvatus ja loodusõpetus.

Tabel 1. I kooliastme valikainete sagedused

Õppeaine	Koolijuhtide poolt aine nimetamise sagedus
informaatika, arvutiõpetus	34
inglise keel	27
matemaatika	26
kehaline	25
loodusõpetus	18
eesti keel	8
majandus	7
kunst	5
karjääriõpetus, ettevõtlikkus	4
muusika	4
inimeseõpetus	3
tööõpetus	3
vene keel	3
usundiõpetus	2
loovtöö	1
prantsuse keel	1
muu (käsitöö, relia, elamusõpe, meedia, kodulugu, õpioskused, kõne arendamine, robotika, suhtlemisõpetus, male, liiklus, folkloor, draamaõpe jne)	18
Kokku	188

2.15. Valikained II kooliastmes

Koolijuhtidel paluti loetleda valikained II kooliastmes. 162 koolijuhti kirjeldasid kokku 246 valikainet (tabel 2). Nende süstematiseerimisel ilmes, et kõige sagedamateks valikaineteks, mida koolides peetakse vajalikuks II kooliastmes pakkuda on arvutiõpetus, inglise keel ja matemaatika. Sage on valikainena ka loodusõpetus.

Tabel 2. II kooliastme valikainete sagedused

Õppeaine	Koolijuhtide poolt aine nimetamise sagedus
informaatika, arvutiõpetus	75
matemaatika	30
inglise keel	25
loodusõpetus	13
ajalugu	11
tööõpetus	9
kehaline	8
eesti keel	7
karjääriõpetus, ettevõtlikkus	7
majandus	7
muusika	7
kunst	5
vene keel	5
usundiõpetus	3
kirjandus	1
loovtöö	1
Prantsuse keel	1
muu (elamusõpe, meedia, omakultuur, kodulugu, õpioskused, loogika, kõne arendamine, sotsiaalteater, uurimustöö alused, väitlus, robotika, suhtlemisõpetus, male, eetika, liiklus, folkloor, draama)	31
Kokku	246

2.16. Valikained III kooliastmes

Koolijuhtidel paluti loetleda valikained III kooliastmes. 162 koolijuhti kirjeldasid kokku 216 valiainet (tabel 3). Nende süstematiseerimisel ilmes, et kõige sagedamateks valikaineteks, mida koolides peetakse III kooliastmes vajalikuks pakkuda on arvutiõpetus, karjääriõpetus ja ettevõtlikkus, matemaatika. Sage on valikainena ka inglise ja eesti keel.

Tabel 3. III kooliastme valikainete sagedused

Õppeaine	Koolijuhtide poolt aine nimetamise sagedus
informaatika, arvutiõpetus	65
karjääriõpetus, ettevõtlikkus	34
matemaatika	21
inglise keel	14
eesti keel	13
bioloogia	4

geograafia	4
loodusõpetus	4
majandus	4
kunst	3
loovtöö	3
muusika	3
tööõpetus	3
usundiõpetus	3
ajalugu	2
kirjandus	2
füüsika	1
inimeseõpetus	1
keemia	1
kehaline	1
prantsuse keel	1
vene keel	1
Muu (elamusõpe, meedia, disain, omakultuur, kodulugu, õpioskused, loogika, eelkutseõpe, sotsiaalteater, uurimustöö alused, väitlus, robotika, suhtlemisõpetus, male, eetika, liiklus, folkloor, draama, joonestamine, tants, kutsealane eelkoolitus)	28
Kokku	216

3. Gümnaasiumi õppekava arenduse küsimused

3.1. Kui teie kool on gümnaasium, kas siis teie kooliõppekavas on kehtestatud õpilasuurimuste ja praktilise töö ettevalmistamise, juhendamise, vormistamise, hindamise, retsenseerimise, kaitsmise tingimused ning kord?

Sellele küsimusele sai vastata ainult siis, kui koolijuht oli valinud vastuse „jah“ küsimusele „Kas teie koolis on gümnaasiumiaste?“. 78 vastanut ehk 48% koolijuhtidest väitis, et nende koolis on gümnaasiumi aste.

Koolijuhtidele oli välja pakutud järgmised valikud:

- kehtestatud õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamise, juhendamise ja vormistamise tingimused ja kord;
- kehtestatud õpilasuurimuse ja praktilise töö hindamise, retsenseerimise ja kaitsmise tingimused ja kord;
- õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamise jms korrad on koostamata/kinnitamata.

43 koolijuhti ehk 27% kõikidest vastanutest alla poolte gümnaasiumi juhtidest väitis, et kehtestatud on õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamise, juhendamise ja vormistamise tingimused ja kord. 36 koolijuhti väitis, et kehtestatud on õpilasuurimuse

ja praktilise töö hindamise, retsenseerimise ja kaitsmise tingimused ja kord. 31 koolijuhti, ehk ligi 2/5 gümnaasiumi juhtidest väitis, et õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamise jms korrad on koostamata/kinnitamata.

3.2. Millised on gümnaasiumide õppesuunad

Küsimusele: „*Millised on teie gümnaasiumi õppesuunad?*“ sai vastata ainult siis, kui koolijuht oli valinud vastuse „jah“ küsimusele „*Kas teie koolis on gümnaasiumiaste?*“. 78 vastanut ehk 48% koolijuhtidest väitis, et nende koolis on gümnaasiumi aste.

Koolijuhtidel paluti loetleda gümnaasiumi õppesuunad. 78 koolijuhti tegid kokku 203 ülestähendust (tabel 4). Nende süstematiseerimisel ilmes, et kõige sagedamateks õppesuundadeks, mida gümnaasiumides peetakse vajalikuks pakkuda on reaalsuund, loodussuund ja sotsiaalsuud. Sagedased on ka humanitaar, ettevõtlus- ja majandussuund.

Tabel 4. Gümnaasiumide õppesuunad

Õppeaine	Koolijuhtide poolt suuna nimetamise sagedus
reaal	38
loodus	34
sotsiaal	32
humanitaar	23
ettevõtlus- ja majandus	17
keeled	12
sport	11
infotehnoloogia	3
lõimitud aine ja keeleõpe	3
riigikaitse	3
rõivadisain	3
keskkonnakaitse	3
planeerimine	2
ühiskonna haridus	2
pärimus	2
ehitus	2
ökoloogia	2
kinnisvara	1
kartograafia ja kinnisvara	1
kunst	1
teatri tehnoloogia	1
viipekeel	1
Põhjamaade kultuurilugu	1
inimene muutuv maailmas	1
praktiline suund	1
riigiteadused	1
igal lapsel oma suund	1
Kokku	203

3.3. Mis on/oli aluseks gümnaasiumis õpetatavate valikkursuste valikul

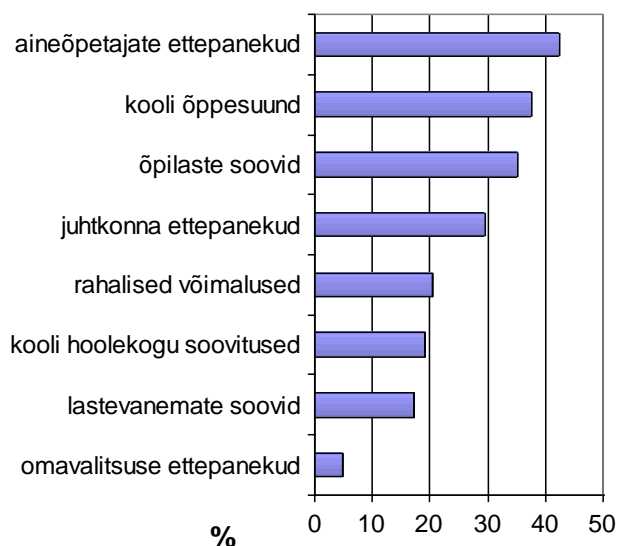
Küsimusele: „Mis on/oli aluseks gümnaasiumis õpetatavate valikkursuste valikul?“ sai vastata ainult siis, kui koolijuht oli valinud vastuse „jah“ küsimusele „Kas teie koolis on gümnaasiumiaste?“. 78 vastanut ehk 48% koolijuhtidest väitis, et nende koolis on gümnaasiumi aste.

Koolijuhtidele oli ette antud järgmised variandid:

- kooli õppesuund;
- omavalitsuse ettepanekud;
- juhtkonna ettepanekud;
- kooli hoolekogu soovitusel;
- aineõpetajate ettepanekud;
- lastevanemate soovid;
- õpilaste soovid;
- rahalised võimalused;
- muu.

Paluti märkida kõik sobilikud valikud.

Vastanutest 43% väitis, et gümnaasiumis õpetatavate valikkursuste valikul oli aluseks aineõpetajate ettepanekud (joonis 17), 38% väitis, et õpetatavate valikkursuste valikul oli aluseks kooli õppesuund, 35% väitis, et õpilaste soovid, 20% rahalised võimalused ning ainult 17%, et lastevanemate soovid. 5% koolijuhtidest väitis, et arvestati ka omavalitsuse ettepanekud. Palju mõjutasid kooli suuna valikut ka varasemad suunad, traditsioonid, regiooni eripära ja erivajadused.

Joonis 17. Koolijuhtide seisukoht, mis on/oli aluseks gümnaasiumis õpetatavate valikkursuste valikul

3.4. Kes olid kaasatud gümnaasiumi valikkursuste jaotuse kujundamisse

Küsimusele: „Kes olid kaasatud gümnaasiumi valikkursuste jaotuse kujundamisse?“ sai vastata ainult siis, kui koolijuht oli valinud vastuse „jah“ küsimusele „Kas teie koolis on

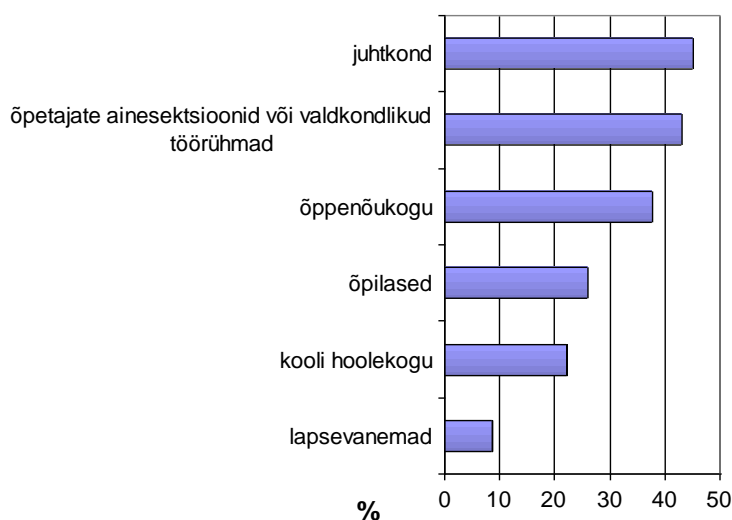
gümnaasiumiaste?“. 78 vastanut ehk 48% koolijuhtidest väitis, et nende koolis on gümnaasiumi aste.

Koolijuhtidele oli ette antud järgmised variandid:

- juhtkond;
- kooli hoolekogu;
- õppenõukogu;
- õpetajate ainesektsioonid või valdkondlikud töörühmad;
- õpilased;
- lapsevanemad;
- veel keegi (palun märkige).

Paluti märkida kõik sobilikud valikud.

Vastanutest 45% väitis, et gümnaasiumi valikkursuste jaotuse kujundamisse oli kaasatud juhtkond (joonis 18), 42% väitis, et õpetajate ainesektsioonid või valdkondlikud töörühmad, 38% väitis, et õppenõukogu, 26%, et õpilased, 22%, et kooli hoolekogu. 9% koolijuhtidest väitis, et arvestati ka lastevanemate ettepanekud. *Veel keegi* vastustena oli nimetatud veel kohalikke omavalitsusi ja Eesti Olümpiakomiteed.

Joonis 18. Koolijuhtide seisukoht, kes olid kaasatud gümnaasiumi valikkursuste jaotuse kujundamisse

3.5. Gümnaasiumi valikkursused, mis ei ole samad riiklikus õppekavas kirjeldatutega

Küsimusele: „Palun nimetage võimalusel gümnaasiumi astmes planeeritavad gümnaasiumi eripära arvestavad valikkursused, mis ei ole samad riiklikus õppekavas kirjeldatutega“ sai vastata ainult siis, kui koolijuht oli valinud vastuse „jah“ küsimusele „Kas teie koolis on gümnaasiumiaste?“. 78 vastanut ehk 48% koolijuhtidest väitis, et nende koolis on gümnaasiumi aste.

Koolijuhtidel paluti nimetada gümnaasiumi eripära arvestavad valikkursused. 78 koolijuhti tegid kokku 523 ülestähendust (tabel 5). Nende süstematiseerimisel ilmes, et kõige sagedamateks valikkursusteks, mida gümnaasiumides peetakse vajalikuks pakkuda on kunsti ja disainiga seotud kursused aga ka inglise keel ja meedia.

Tabel 5. Gümnaasiumides pakutavad valikkursused

Õppeaine	Koolijuhtide poolt gümnaasiumide eripära arvestavate valikkursuste nimetamise sagedus
Kunst ja disain	33
Inglise keel	32
Meedia	25
Eesti keele lisakursused (grammatika, kaasaegne keel, teksti analüüs jms)	21
Informaatika, arvutiõpetus ja programmeerimine	20
Majandus ja ökonoomika	19
Kohalik kultuurilugu ja pärimuskultuur, etnoloogia	18
Bioloogia õpetamist toetavad kursused (rakendusbioloogia, ettevalmistus olümpiaadiks, praktikumid, ornitoloogia jms)	18
Erinevate maade aja- ja kultuurilugu	16
Keskkonna kaitse ja ökoloogia	15
Ettevõtlus ja karjäär	13
Autoõpetus	13
Sport	13
Saksa keel	12
Füüsika õpetamist toetavad kursused (ettevalmistus olümpiaadiks, praktikumid)	12
Keemia õpetamist toetavad kursused (rakenduskeemia, ettevalmistus olümpiaadiks, praktikumid, elementide keemia, elu keemia jms)	11
Kirjanduse lisakursused (maailmakirjandus 18. sajandil, kirjandus ja film, kirjandus ja draama jms)	10
Fotograafia ja film	10
Joonestamine	10
Õpioskused	8
Tantsuline liikumine (sh rahvatants)	8
Geograafiaga seotud kursused	7
Inimene ja õigus	7
Soome keel	7
Vene keel	7
Toitlustamine ja kodundus	7
Uurimistöö alused ja koostamine	6

Koorilaul	6
Psühholoogia	6
Loodusainete õpetamist toetavad kursused (loodusainete praktikum, looduse mitmekesisus jms)	6
Instrumenti õpetus jm süvamuusika kursused	6
Renoveerimine ja ehitustööd	6
Kultuurilugu	5
Terviseõpetus	5
Piirivalve-, päästeametnik, riigikaitse	5
Sotsiaaltöö	5
Eesti kultuurilugu	4
Juhtimine	4
Etikett	4
Projektide kirjutamine	4
Väitlus	4
Usundiõpetus	4
Asjaajamine	4
Giidi õpe	4
Hispaania keel	4
Draama	3
Robootika	3
3D modelleerimine	3
Statistika	3
Filosoofia	3
Loogika	3
Õpilasfirma	3
Euroopa Liit	3
Ladina keel	3
Klienditeenindamine	3
Tehnoloogiaõpetus	3
Prantsuse keel	2
Rootsi keel	2
Kalligraafia	2
Matemaatika	2
Politoloogia	2
Mütoloogia	1
Viipekeel	1
Kartograafia, kinnisvara, planeeringud	1
Ürituste korraldamine, marketing	1
Jooga	1
Eesti poliitilise mõtte ajalugu	1
DSD eksami ettevalmistus	1
CISCO	1
Merenduse alused	1
Lapsehoid	1

Toiduainete tehnoloogia	1
Materjaliteadus	1
Õppimine teaduskoolis	1
Tootearendus	1
GIS	1
Nahkehistöö ja köitmine	1
Kokku	523

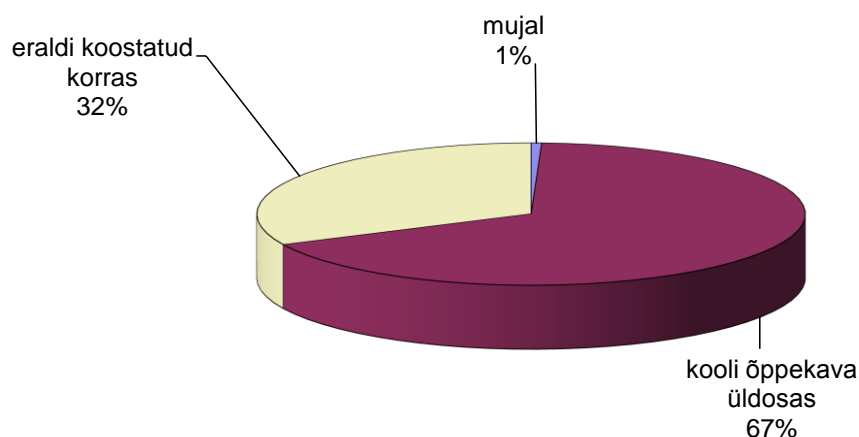
4. Hindamise küsimused

4.1. Millises dokumendis on kirjeldatud hindamise põhimõtted ja korraldus

Koolijuhtidelt uuriti: „*Millises dokumendis on kirjeldatud hindamise põhimõtted ja korraldus?*“

Paluti valida **ainult üks** järgnevatest:

- kooli õppekava üldosas;
- eraldi koostatud korras;
- mujal (palun märkige).

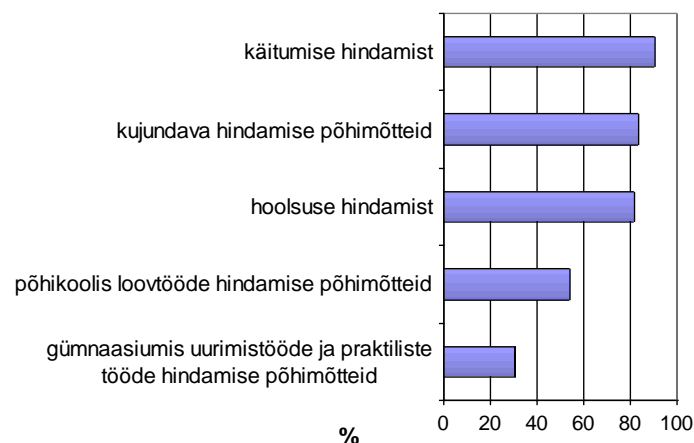
Joonis 19. Koolijuhtide seisukoht, millises dokumendis on kirjeldatud hindamise põhimõtted ja korraldus

Jooniselt 19 ilmneb, et 67% koolide koolijuhtide väitel on nende hindamise põhimõtted ja korraldus kirjeldatud kooli õppekava üldosas ja 32% koolijuhtide väitel, et eraldi koostatud korras.

4.2. Mida sisaldab kooli hindamise korraldus

Koolijuhtidelt uuriti: „*Kas teie kooli hindamise korraldus sisaldab*“ ja paluti valida kõik, mis sobib:

- käitumise hindamist;
- hoolsuse hindamist;
- kujundava hindamise põhimõtteid;
- põhikoolis loovtööde hindamise põhimõtteid;
- gümnaasiumis uurimistööde ja praktiliste tööde hindamise põhimõtteid;
- veel midagi (palun märkige).

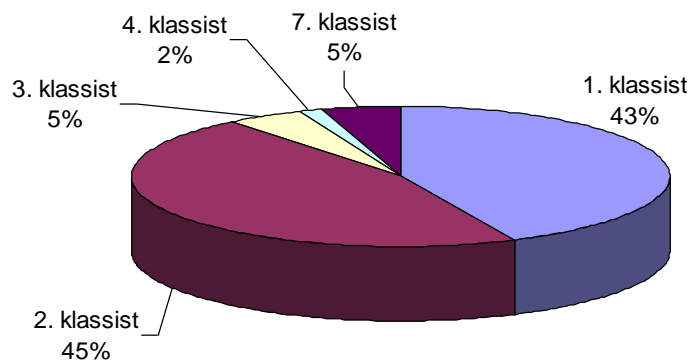
Joonis 20. Koolijuhtide seisukoht, mida sisaldab kooli hindamise korraldus

Vastanutest 91% väitis, et kooli hindamise korraldus sisaldab käitumise hindamist (joonis 20), 84% väitis, et kujundava hindamise põhimõtteid, 82% väitis, et hoolsuse hindamist, 54%, et põhikoolis loovtööde hindamise põhimõtteid. 30% väitis, et gümnaasiumis uurimistööde ja praktiliste tööde hindamise põhimõtteid, aga tuleb arvestada, et kokku oli vastanutest gümnaasiumi koolijuhte 48%.

4.3. Millistest klassidest alustatakse numbrilist hindamist

Koolijuhtidelt uuriti: „*Millisest klassist alustatakse teie koolis numbrilist hindamist?*“ ja paluti valida ainult üks järgnevatest:

1. klassist;
2. klassist;
3. klassist;
4. klassist;
5. klassist;
6. klassist;
7. klassist.

Joonis 21. Koolijuhtide seisukoht, millisest klassist alustatakse koolis numbrilist hindamist

Jooniselt 21. ilmneb, et 43% koolide koolijuhtide väitel alustavad nad numbrilist hindamist 1. klassis ja 45% koolijuhtide väitel, et 2. klassist 7. klassist alustatakse numbrilist hindamist 5% koolijuhtide väitel.

4.4. Millised on kujundava hindamise peamised probleemid

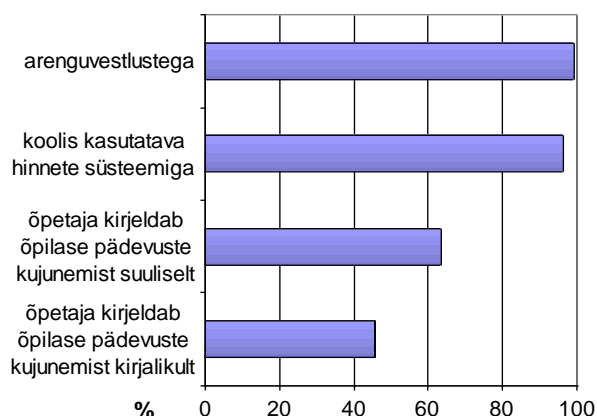
See oli lahtine küsimus ja 162-st koolijuhist vastas antud küsimusele 119 koolijuhti. Kõik koolijuhtides vabalt vastatud vastused süstematiseeriti ja kodeeriti üldisemate sisuliste mainingutena.

5 koolijuhti märkis, et probleemid puuduvad, et nad on seda varemgi teinud. Kõige enam viidati ajapuudusele ja töömahukusele, kokku 37 korral. Sageli leidis mainimise ka õpetajate eelarvamuslikkus, vähene teadlikkus ja konservatiivsus, kokku 27 korral. 20 korral leidis märkimist, et teema on veel uus ja sellest teatakse vähe. Välja toodi ka, et kujundav hindamine on võõras õpilastele ja lapsevanematele, hinnanguid on keeruline edastada (eriti kirjalikke hinnanguid), pole ühtseid kriteeriume ja ülesandeid, ning planeerimine on raske.

4.5. Kuidas annab kool tagasisidet õpilaste õpitulemuste/ pädevuste saavutatusest

Koolijuhtidelt uuriti: „Kuidas kool annab tagasisidet õpilaste õpitulemuste/pädevuste saavutatusest?“ ja paluti valida **kõik** sobivad valikud:

- arenguvestlustega;
- koolis kasutatava hinnete süsteemiga;
- õpetaja kirjeldab õpilase pädevuste kujunemist suuliselt;
- õpetaja kirjeldab õpilase pädevuste kujunemist kirjalikult
- muu.

Joonis 22. Koolijuhtide seisukoht, kuidas kool annab tagasisidet õpilaste õpitulemuste/ pädevuste saavutatusest

Õpitulemuste saavutatusest antakse arenguvestlustega õpilastele tagasisidet 99% koolides. 96% koolides kasutatavate hinnete süsteemiga, 64% koolijuhtide väitel kirjeldavad õpetajad õpilase pädevuste kujunemist suuliselt ning 46% väitel kirjalikult.

15 koolijuhti lisas kommentaari valiku *midagi muud* alla. Nimetati e-kooli, hinnetelehte, kujundavat hindamist. Tagasisidet saadakse õpetajate eneseanalüüsides. Samuti leidub vastanute seas koole, kus 1. ja 2. klassi õpetajad annavad kirjaliku tagasiside üldpädevuste kujunemise kohta. Märkimist leidis ka matrikli kasutamine ja individuaalsete õppekavade koostamine tagasiside vahendina.

5. Kulutused õppekava rakendamiseks

5.1. Kuidas on saanud kasutada eelmise kalendriaasta jooksul eraldatud riigieelarvelist koolitusraha

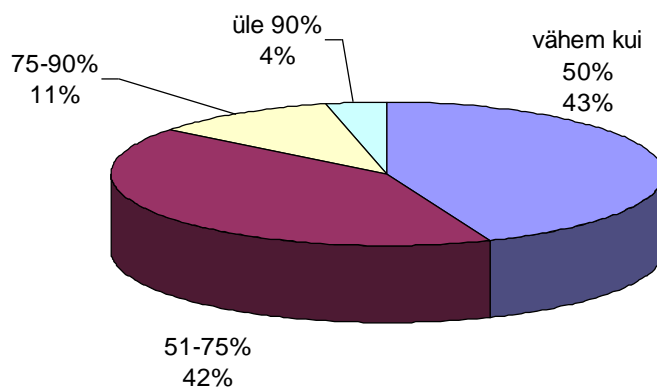
Koolijuhtidelt uuriti: „Kas olete saanud kasutada eelmise kalendriaasta jooksul eraldatud riigieelarvelist koolitusraha täies mahus?“. Ilmnes, et 86% koolijuhtidest on saanud kasutada eelmise kalendriaasta jooksul eraldatud riigieelarvelist koolitusraha täies mahus.

5.2. Kui palju on kasutatud eelmise kalendriaasta jooksul eraldatud riigieelarvelist koolitusraha koolitustele

Koolijuhtidelt uuriti: „Kui palju olete kasutanud eelmise kalendriaasta jooksul eraldatud riigieelarvelist koolitusraha uute õppekavade rakendamisega seotud koolitustele?“.

Paluti valida ainult üks järgnevatest valikutest:

- vähem kui 50%
- 51-75%
- 75-90%
- üle 90%

Joonis 23. Koolijuhtide arvamus, kui palju on nad kasutanud eelmise kalendriaasta jooksul eraldatud riigieelarvelist koolitusraha uute õppekavade rakendamisega seotud koolitustele

Jooniselt 23. ilmneb, et vähem kui 50% riigieelarvelist koolitusraha on saanud kasutada eelmise kalendriaasta jooksul uute õppekavade rakendamisega seotud koolitustele 43% koolijuhtidest ja üle 90% rahast 4% koolijuhtidest.

5.3. Kas kooli õpetajad on osalenud/osalevad uute õppekavade rakendamisega seotud ESF-i rahastusega koolitustel

Koolijuhtidelt uuriti: „Kas teie kooli õpetajad on osalenud/osalevad uute õppekavade rakendamisega seotud ESF-i rahastusega koolitustel?“ Ilmnes, et 67% koolijuhtidest väitel on nende õpetajad saanud osaleda sellisel koolitustel.

5.4. Kas kool osaleb mõnes uute õppekavade rakendamist toetavas projektis

Koolijuhtidelt uuriti: „Kas teie kool osaleb mõnes uute õppekavade rakendamist toetavas projektis?“. 26% koolijuhtide väitel osaleb nende kool mõnes sellises projektis.

5.5. Millistes uute õppekavade rakendamist toetavas projektis koolid osalevad

Koolijuhtidelt uuriti: „Millises uute õppekavade rakendamist toetavas projektis teie kool osaleb?“

See oli lahtine küsimus ja 162-st koolijuhist vastas antud küsimusele 37 koolijuhti. Enim osaletakse kujundava hindamise koolitustel ja õpikogukondades (9 vastanud kooli) ja gümnaasiumi lõpetamiseks vajaliku koolieksami ettevalmistamise pilootprojektis (8 vastanud kooli). 5 vastanud kooli osaleb Tartu Ülikooli Õppekava Arenduskeskuse projektides. Enam kui ühel korral nimetati veel tehnoloogiaõpetajate täiendkoolitust, juhtimisalast enesetäiendamist, karjääriõpetuse pilootprojekti ja Tiigrihüppe koolitusi. Osaletakse veel bioloogiaõpiku testimisel, väärtuskasvatuskoolitusel, tegeletakse lõimingu, läbivate teemade ja soodsa õpikeskkonna loomisega.

5.6. Kuidas on saadud kasutada eelmise kalendriaasta jooksul eraldatud riigieelarvelist õppevahendite raha

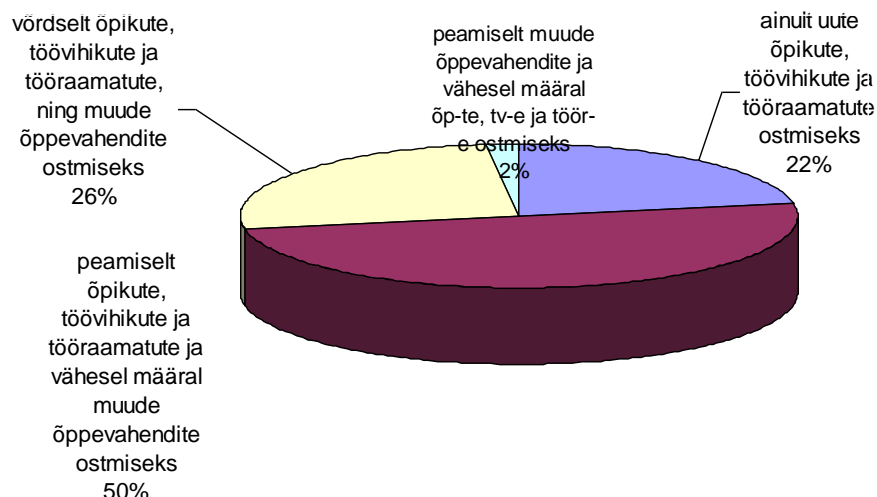
Koolijuhtidelt uuriti: „Kas olete saanud kasutada eelmise kalendriaasta jooksul eraldatud riigieelarvelist õppevahendite raha täies mahus?“. Ilmnes, et 90% koolijuhtidest väitel on nad saanud kasutada eelmise kalendriaasta jooksul eraldatud riigieelarvelist õppevahendite raha täies mahus.

5.7. Kuidas on kasutatud sellel õppeaastal eraldatud riiklikult eraldatud õppevahendite raha

Koolijuhtidelt uuriti: „Kuidas olete saanud kasutada sellel õppeaastal riiklikult eraldatud õppevahendite raha?“.

Paluti valida ainult üks järgnevatest valikutest:

- ainult uute õpikute, töövihikute ja tööraamatute ostmiseks;
- peamiselt õpikute, töövihikute ja tööraamatute ja vähesel määral muude õppevahendite ostmiseks;
- võrdselt õpikute, töövihikute ja tööraamatute, ning muude õppevahendite ostmiseks;
- peamiselt muude õppevahendite ja vähesel määral õpikute, töövihikute ja tööraamatute ostmiseks;
- ainult muude õppevahendite ostmiseks.

Joonis 24. Koolijuhtide arvamus, kuidas nad on saanud kasutada riiklikult eraldatud õppevahendite raha

49% koolijuhtidest väidab, et nad on saanud kasutada sellel õppeaastal riiklikult eraldatud õppevahendite raha peamiselt õpikute, töövihikute ja tööraamatute ja vähesel määral muude õppevahendite ostmiseks (joonis 24). 26% koolijuhtidest väidab, et nad on saanud kasutada sellel õppeaastal riiklikult eraldatud õppevahendite raha võrdselt õpikute, töövihikute ja tööraamatute ning muude õppevahendite ostmiseks. 22% koolijuhtidest väidab, et nad on saanud kasutada sellel õppeaastal riiklikult eraldatud õppevahendite raha ainult uute õpikute, töövihikute ja tööraamatute ostmiseks. Ainult 2% koolijuhtidest väidab, et nad on saanud kasutada sellel õppeaastal riiklikult eraldatud õppevahendite ainult muude õppevahendite ostmiseks.

5.8. Milleks vajatakse rohkem vahendeid, et uusi õppekavu ellu rakendada

Koolijuhtidelt uuriti: „Milleks vajaksite rohkem vahendeid, et uusi õppekavu paremini ellu rakendada?“

See oli lahtine küsimus ja 162-st koolijuhist vastas antud küsimusele 141 koolijuhti. Enim tuntakse puudust õppevahenditest (29 mainimist) ja eraldi tuuakse välja veel õpikute puudumist 8 korral, töövihikute puudumist 6 korral ja õpetajaraamatute puudumist 3 korral.

Teine suurem valdkond, milles puudujääke nähakse on kaasaegsete IKT vahendite puudumine, 29 nimetamist. Lisaks vajatakse ka IKT alast tuge (nimetatud 3 korral).

Kolmas suurem grupp, mis nimetamist leidis, on tehnilised abivahendid ja füüsilise õpikeskkonna parandamine – töö- ja kunstiõpetuse vahendid (13 nimetamist), loodusainete kabinettide sisustus ja praktiliste tööde läbiviimise vahendid (11 nimetamist), muusikariistade soetamiseks (10 nimetamist), kehalise kasvatuse vahendite täiendamiseks (7 nimetamist) ja füüsilise õpikeskkonna arendamine (6 nimetamist). Ka vajatakse vahendeid uurimistööde läbiviimiseks ja juhendaja tasuks (3 nimetamist). Suurt puudust tuntakse ka õppekäikude toetamisest, seda nimetati probleemina 12 korral. Koolitusraha nappuse üle kurdetakse 5 korral. Samuti oleksid koolid vajanud enam infot ESF-i poolt toetatud koolituste kohta.

Vajatakse veel hooldus- ja toimetulekuõpikuid, alternatiivseid õpikuid, sõnastikke, näidismaterjale, erivajadustega lastele mõeldud tehnilisi abivahendeid, materjale õppetöö diferentseerimiseks ja enam töötasufondi ulatuslikumaks individualiseerimiseks.

Olemasolevad õppevahendid peaksid õigel ajal kooli jõudma. Kurdetakse, et riigipoolne raha ei kata isegi töövihikute ja õpikute raha.

6. Ainekavade arenduse ja rakendamise küsimused

6.1. Koolijuhtide seisukoht, kui tihti tuli eelmisel õppeaastal ette õpetajaid toetavaid tegevusi

Järgmise küsimusega uuriti, kuidas kooli juhtkond toetab õpetajat õppekasvatustegevuses? Koolijuhtidel paluti märkida, kui tihti tuli alltoodud nimetatud tegevusi ja käitumist ette eelmisel õppeaastal.

Koolijuhtidele oli ette antud järgmised variandid:

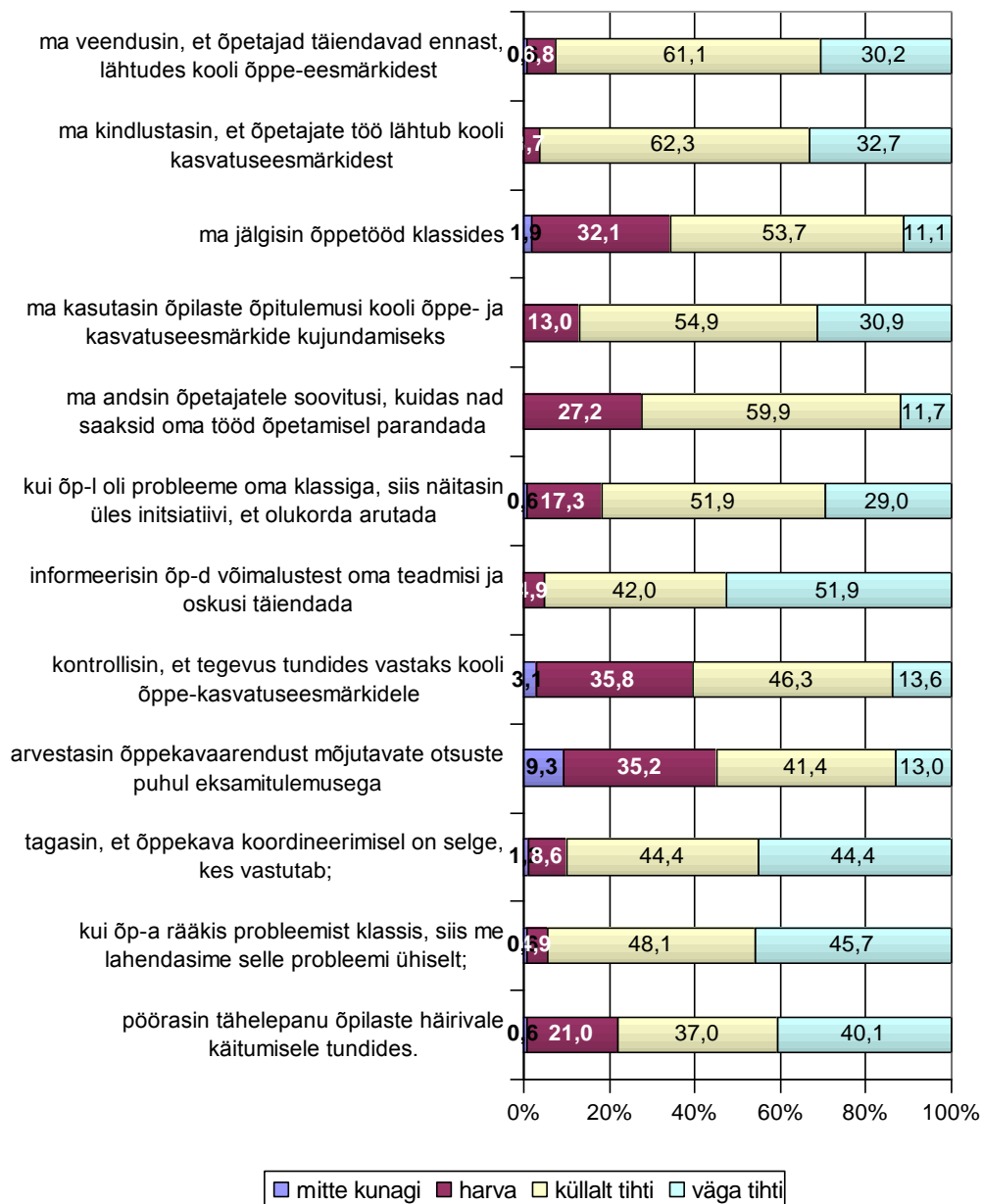
- ma veendusin, et õpetajad täiendavad ennast, lähtudes kooli õppe-eesmärkidest;
- ma kindlustasin, et õpetajate töö lähtub kooli kasvatuseesmärkidest;
- ma jälgisin õppetööd klassides;
- ma kasutasin õpilaste õpitulemusi kooli õppe- ja kasvatuseesmärkide kujundamiseks,
- ma andsin õpetajatele soovitusi, kuidas nad saaksid oma tööd õpetamisel parandada;
- kui õpetajal oli probleeme oma klassiga, siis näitasin üles initsiatiivi, et olukorda arutada;
- informeerisin õpetajaid võimalustest oma teadmisi ja oskusi täiendada;
- kontrollisin, et tegevus tundides vastaks kooli õppekasvatuseesmärkidele;
- arvestasin õppekavaarendust mõjutavate otsuste puhul eksamitulemusega;
- tagasin, et õppekava koordineerimisel on selge, kes vastutab;
- kui õpetaja rääkis probleemist klassis, siis me lahendasime selle probleemi ühiselt;
- pöörasin tähelepanu õpilaste häirivale käitumisele tundides.

Koolijuhid pidid tegema valiku neljasel skaalal: *mitte kunagi; harva; küllalt tihti; väga tihti*.

See küsimus oli kasutusel ka PISA 2009 uuringus, kus samu küsimusi küsiti kooli juhtkonnalt. PISA palus koolijuhtidel kirjeldada oma juhtimiskäitumiste sagedust (*mitte kunagi; harva; küllalt tihti; väga tihti*) järgmiste küsimuste abil: *ma veendun, et õpetajad täiendavad ennast, lähtudes kooli õppe-eesmärkidest; ma kindlustan, et õpetajate töö lähtub kooli kasvatuseesmärkidest; ma jälgin õppetööd klassides; ma kasutan õpilaste õpitulemusi kooli kasvatuseesmärkide arendamiseks; ma annan õpetajatele soovitusi, kuidas nad saaksid oma tööd õpetamisel parandada; ma jälgin õpilaste tööd; kui õpetajal on probleeme oma klassiga, siis näitan üles initsiatiivi, et olukorda arutada; informeerin õpetajaid võimalustest oma teadmisi ja oskusi täiendada; kontrollin, et tegevus tundides vastaks kooli kasvatuseesmärkidele; arvestan õppekavaarendust mõjutavate otsuste puhul*

eksamitulemusega; tagan, et õppekava koordineerimisel on selge, kes vastutab; kui õpetaja räägib probleemist klassis, siis me lahendame selle probleemi ühiselt; pööran tähelepanu õpilaste häirivale käitumisele tundides; asendan tundi õpetaja ootamatu puudumise korral. (OECD, 2010: 99)

Nende küsimuste baasil moodustati *koolijuhtimise indeks*, mille keskmine oli null ja standardhälve OECD riikides üks.

Joonis 25. Koolijuhtide seisukoht, kui tihti tuli loetletud õpetajaid toetavaid tegevusi ja käitumist ette eelmisel õppeaastal

Jooniselt 25 on näha, et 81% koolijuhtidest tegi *küllalt tihti* või *väga tihti* algatuse, kui õpetajal oli probleeme klassiga ja siis näidati üles initsiatiivi, et olukorda ühiselt arutada.

94% koolijuhtidest väitis, et kui õpetaja räägib probleemist klassis, siis lahendatakse see probleem ühiselt (joonis 25). 65% koolijuhtidest väitis, et ta *küllalt* või *väga tihti* jälgib õppetööd klassides. 77% koolijuhtidest teatasid, et nad *küllalt* või *väga tihti* pööravad tähelepanu õpilaste häirivale käitumisele tundides ja 72% koolijuhtidest teatasid, et nad annavad soovitusi, kuidas õpetajad saaksid oma tööd õpetamisel parandada. 94% koolijuhtidest teatasid, et nad *küllalt tihti* või *väga tihti* informeerivad õpetajaid võimalustest oma teadmisi ja oskusi täiendada.

91% koolijuhtidest teatasid, et nad *küllalt tihti* või *väga tihti* jälgivad, et õpetajad täiendavad ennast, lähtudes kooli õppe-eesmärkidest. 60% koolijuhtidest teatasid, et nad kindlustavad, et õpetajate tegevus tundides vastaks kooli õppe-kasvatuseesmärkidele ja 95% koolijuhtidest, et nad kindlustavad, et õpetajate töö lähtuks kooli kasvatuseesmärkidest.

86% koolijuhtidest teatasid, et nad kasutasid õpilaste õpitulemusi kooli õppe- ja kasvatuseesmärkide kujundamiseks. 54% koolijuhtidest teatasid, et nad arvestasid õppekavaarendust mõjutavate otsuste puhul eksamitulemusega. 89% koolijuhtidest teatasid, et nad tagasid, et õppekava koordineerimisel on selge, kes vastutab (joonis 25).

Koolijuhtide hinnangute keskväärtused olid langevas väärtuses esitatud järgnevalt:

- informeerisin õpetajaid võimalustest oma teadmisi ja oskusi täiendada 3,48
- kui õpetaja rääkis probleemist klassis, siis me lahendasime selle probleemi ühiselt 3,39
- tagasin, et õppekava koordineerimisel on selge, kes vastutab 3,34
- ma kindlustasin, et õpetajate töö lähtub kooli kasvatuseesmärkidest 3,29
- ma veendusin, et õpetajad täiendavad ennast, lähtudes kooli õppe-eesmärkidest 3,23
- ma kasutasin õpilaste õpitulemusi kooli õppe- ja kasvatuseesmärkide kujundamiseks 3,18
- pöörasin tähelepanu õpilaste häirivale käitumisele tundides 3,18
- kui õpetajal oli probleeme oma klassiga, siis näitasin üles initsiatiivi, et olukorda arutada 3,11
- ma andsin õpetajatele soovitusi, kuidas nad saaksid oma tööd õpetamisel parandada 2,84
- ma jälgisin õppetööd klassides 2,75
- kontrollisin, et tegevus tundides vastaks kooli õppe-kasvatuseesmärkidele 2,71
- arvestasin õppekavaarendust mõjutavate otsuste puhul eksamitulemusega 2,59

Kõige sagedamini väidavad koolijuhid end informeerivat õpetajaid võimalustest oma teadmisi ja oskusi täiendada. Samas kipuvad nad kõige harvemini väitma, et toetavad õpetajat õppe-kasvatustegevustes - nagu näiteks, kui õpetajal oli probleeme oma klassiga, siis näidatakse üles initsiatiivi, et olukorda arutada; antakse õpetajatele soovitusi, kuidas nad saaksid oma tööd õpetamisel parandada; jälgitakse õppetööd klassides; kontrollitakse, et tegevus tundides vastaks kooli õppe-kasvatuseesmärkidele. Madalaimalt on hinnatud tegevust, kus arvestatakse õppekavaarendust mõjutavate otsuste puhul eksamitulemusega.

6.2. Kas kooli õppekavas on esitatud õpetaja töökava koostamise ühtsed nõuded

Koolijuhtidelt uuriti: „Kas kooli õppekavas esitatakse õpetaja töökava koostamisele ühtsed nõuded?“. 84% koolijuhtide (136 koolijuhti tegi valiku *jah*) väitel on kooli õppekavas esitatud õpetaja töökava koostamisele ühtsed nõuded.

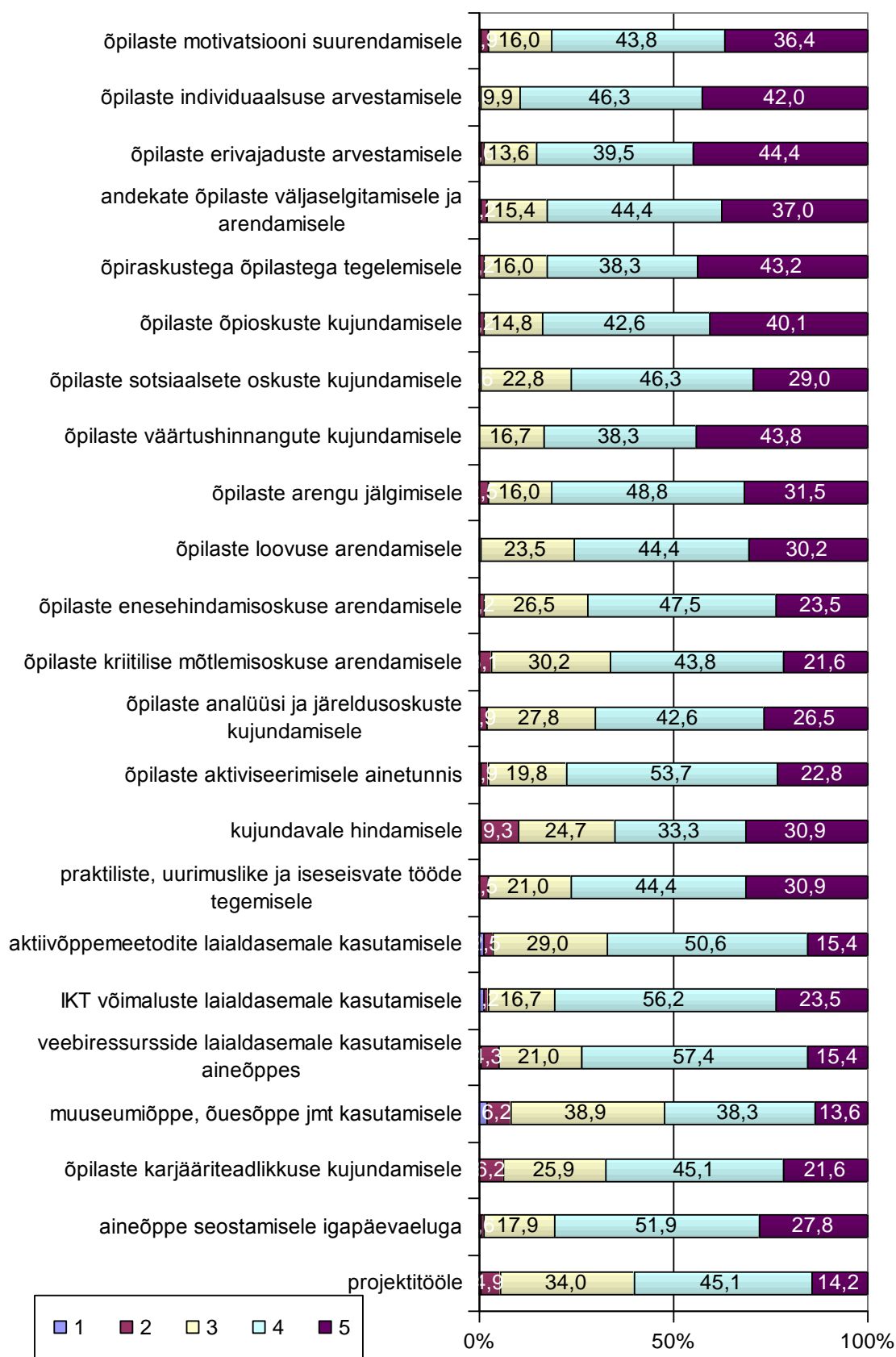
6.3. Milliseid muutusi on planeeritud õppeprotsessis käesoleval ja järgmisel õppeaastal

Koolijuhtidel paluti hinnata, mis muutused on planeeritud õppeprotsessis käesoleval ja järgmisel õppeaastatel. Paluti anda hinnang skaalal 1-st kuni 5-ni lähtudes, et 1 on madalaim ja 5 kõrgeim hinnang. Võrreldes varasemaga pööratakse rohkem tähelepanu joonisel 26 märgitud tegevustele.

Koolijuhtide hinnangute keskväärtused olid langevas väärtuses esitatud järgnevalt:

• õpilaste individuaalsuse arvestamisele	4,31
• õpilaste erivajaduste arvestamisele	4,28
• õpilaste väärtushinnangute kujundamisele	4,28
• õpiraskustega õpilastega tegelemisele	4,24
• õpilaste õpioskuste kujundamisele	4,23
• andekate õpilaste väljaselgitamisele ja arendamisele	4,18
• õpilaste motivatsiooni suurendamisele	4,15
• õpilaste arengu jälgimisele	4,11
• aineõppe seostamisele igapäevaeluga	4,07
• õpilaste sotsiaalsete oskuste kujundamisele	4,05
• õpilaste loovuse arendamisele	4,05
• praktiliste, uurimuslike ja iseseisvate tööde tegemisele	4,05
• IKT võimaluste laialdasemale kasutamisele	4,01
• õpilaste aktiveerimisele ainetunnis	3,98
• õpilaste analüüsi ja järeldusoskuste kujundamisele	3,95
• õpilaste enesehindamisoskuse arendamisele	3,94
• kujundavale hindamisele	3,86
• õpilaste kriitilise mõtlemisoskuse arendamisele	3,85
• veebiressursside laialdasemale kasutamisele aineõppes	3,84
• õpilaste karjääriteadlikkuse kujundamisele	3,83
• aktiivõppemeetodite laialdasemale kasutamisele	3,78
• projektitööle	3,68
• muuseumiõppe, õuesõppe jmt kasutamisele	3,56

Positiivne on see, et võrreldes varasemaga pööratakse koolijuhtide arvates rohkem tähelepanu õpilaste individuaalsuse arvestamisele, õpilaste erivajaduste arvestamisele, õpilaste väärtushinnangute kujundamisele ja õpiraskustega õpilastega tegelemisele ja õpilaste õpioskuste kujundamisele. Samas vähem pööratakse tähelepanu õpilaste enesehindamisoskuste ja kriitilise mõtlemisoskuse kujundamisele, kujundavale hindamisele ning karjääriteadlikkuse kujundamisele.

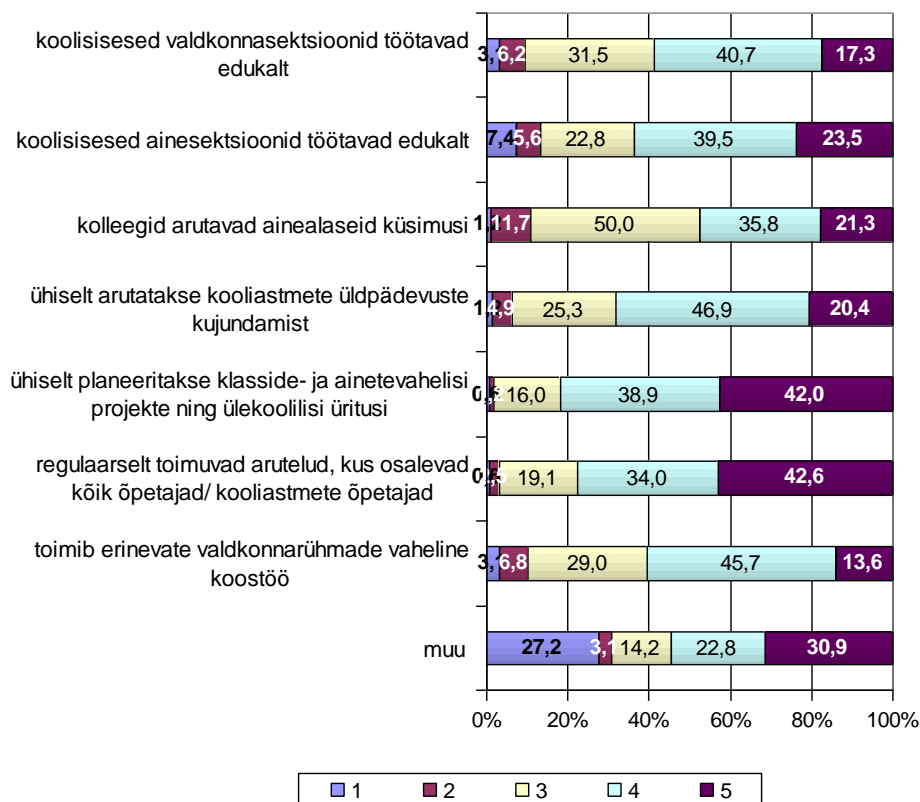
Joonis 26. Koolijuhtide seisukoht, millised muutused on planeeritud õppeprotsessis käesoleval ja järgmistel õppeaastatel

6.4. Õpetajate koostöö koolis

Koolijuhtidele esitati Likerti tüüpi küsimus: *Palun hinnake õpetajate koostööd koolis. Palun andke hinnang lähtudes, et 1 on madalaim ja 5 kõrgeim hinnang. Palun valige kõige sobivaim vastus skaalal 1-5.* Palun valige kõige sobivaim vastus:

- koolisisesed valdkonnasektsioonid töötavad edukalt;
- koolisisesed ainesektsioonid töötavad edukalt;
- kolleegid arutavad ainealaseid küsimusi;
- ühiselt arutatakse kooliastmete üldpädevuste kujundamist;
- ühiselt planeeritakse klasside- ja ainetevahelisi projekte ning ülekoolilisi üritusi;
- regulaarselt toimuvad arutelud, kus osalevad kõik õpetajad/ kooliastmete õpetajad;
- toimib erinevate valdkonnarühmade vaheline koostöö;
- muu (palun täpsustage hiljem).

Järgmise küsimusega paluti täpsustada küsimuse viimast vastust.

Joonis 27. Koolijuhtide seisukoht õpetajate koostööst koolis

58% vastanutest koolijuhtidest väidavad (joonis 27), et eksisteerivad valdkonnasektsioonid, mis töötavad nende hinnangu järgi *hästi* ja *väga hästi*. Väite: *kolleegid arutavad ainealaseid küsimusi* puhul arvas 57% koolijuhtidest, et ainealaselt suhtlevad kolleegid tihedalt või väga tihedalt.

77% vastanutest koolijuhtidest väitsid, et regulaarselt toimuvad arutelud, kus osalevad kõik õpetajad/ kooliastmete õpetajad. 63% vastanutest koolijuhtidest arvasid, et

ainesektsioonid töötavad edukalt. 67% vastanutest koolijuhtidest väitsid, et aktiivselt osaletakse ühisaruteludes kooliastme üldpädevuste kujundamises ning 81% vastanutest koolijuhtidest, et ühiselt planeeritakse klasside- ja ainetevahelisi projekte ning ülekoolilisi üritusi. 60% vastanutest koolijuhtidest olid seisukohal, et toimib erinevate valdkonnarühmade vaheline koostöö.

Koolijuhtide hinnangute keskväärtused olid langevas väärtuses esitatud järgnevalt:

- muu (palun täpsustage hiljem) 4,69
- kolleegid arutavad ainealaseid küsimusi 4,22
- ühiselt planeeritakse klasside- ja ainetevahelisi projekte ning ülekoolilisi üritusi 4,22
- regulaarselt toimuvad arutelud, kus osalevad kõik õpetajad/ kooliastmete 4,17
- ühiselt arutatakse kooliastmete üldpädevuste kujundamist 3,81
- toimib erinevate valdkonnarühmade vaheline koostöö 3,72
- regulaarselt toimuvad arutelud, kus osalevad kõik õpetajad/ kooliastmete õpetaja 3,72
- koolisisesed ainesektsioonid töötavad edukalt 3,67
- koolisisesed valdkonnasektsioonid töötavad edukalt 3,64

Kui uue õppekava prioriteediks on lõiming ja valdkonnaeesmärkida saavutamine, siis iseenesest on murettekitav, et nii koolijuhid kui ka õpetajad annavad madalaima hinnangu väitele, et koolisisesed valdkonnasektsioonid töötavad edukalt. Kõrgeima hinnangu on koolijuhtide väitel just saanud *muu* all kirjeldatu.

Kuigi analüüsist ilmnes, et õpetajad teevad kolleegidega võrdlemisi tihedat koostööd, näitavad vastused viimasele tunnusele: *palun hinnake õpetajate koostööd koolis – muu (palun täpsustage hiljem)*, et osad koolijuhid

162 koolijuhist jättis *muu* valiku vastamata 51 ja 13 märkis, et tal pole midagi lisada. Ülejäänud lisasid kommentaare. 29 kooli märkisid, et kollektiiv on väike ja tehakse tõhusalt koostööd ka spetsiaalse sekkumiseta. Koostööd tehakse juhtkonna aktiivsel eestvedamisel, ning on moodustatud ka koostöö rühmi, nimetatud 18 korda. Hariduslike erivajadustega lastega tegeledes planeeritakse koostööd 8-s koolis. Ühiskoolituse nimetati 5 korral ja 2 korda nimetati ka kooliväliseid ühistegemisi (käsitööklubi, rahvatants). Nimetati veel õpikogukondi, rahulolu-uuringuid, arenguveestlusi, erinevates projektides osalemist, koostööd hoolekogu ja õpilasesindusega jms. Koostöö puudumise osas kurdeti vähest lastevanemate huvi ja kaks-keelse kollektiivi suhtlusprobleeme.

6.5. Muud lisandused

Koolijuhtidelt uuriti: „Kas te soovite veel midagi lisada?“

See oli lahtine küsimus ja 162-st koolijuhist vastas antud küsimusele 31 koolijuhti. Põhimõtteliselt uusi teemapüstitusi välja ei tulnud. Kui, siis avaldati imestust informaatika positsiooni üle õppekavas. Eeldusele, et arvuti kasutamise tõhustamisega tegeletakse ainetundides, ei vasta koolide infrastruktuur (enamasti on kogu kooli peale üks arvutiklass).

Rõhutamist leidis, et aega napib õpetajatel, et kogu kooliõppekava sisuliselt läbi töötada, samuti vajavad uued põhimõtted aega selginemiseks ja rakendumiseks. Mitmel korral kurdeti ka raha vähesuse üle ja leiti, et see võib saada õppekavade rakendumisel suureks probleemiks. Koolitused, mida uue õppekava rakendamisega pakutakse, on formaalsed ja ei paku sisulist tuge muudatuste ellurakendamisel. Arvati, et vaja oleks üleriigilisi ainesektsioone, et tekiksid ühtsetel alustel ainekavad. Väikekoolid loodavad rasked ajad ja hariduskorralduslikud muudatused üle elada. Sooviti ka edu ja jõudu.

Kokkuvõte koolijuhtide veebiküsitlusest

Koolijuhtide uue õppekava rakendamise veebiküsitlusest (veebuar 2012) selgub, et uue kooliõppekava koostamisega on algust teinud peaaegu kõik koolid.

Kooliõppekava koostamise juhtimine on valdavalt õppealajuhataja koordineerida. Vähem kui pooled direktorid on kooliõppekava koostamise eestvedajad.

Valdavalt on kooliõppekava koostatud kõikidele klassidele korraga. Lõimingu põhimõtteid sisaldas juba 2002. aasta õppekava, kuid teiste ainete õpetajatega tehti koostööd ainekava koostamisel vähem kui pooltes vastanud koolides.

Ligi 9/10 koolijuhtide seisukohtade järgi saavutatakse lõimingu koolisiseste projektide abil kaudu, 4/5 arvates õppeainete ühiste temaatiliste rõhuasetuste, õppeülesannete abil, 7/10 arvates erinevate ainevaldkondade õppeainete ühisosa järgimisena; 1/2 seisukohtade järgi läbivate teemade ühiste temaatiliste rõhuasetuste abil ning 2/5 koolijuhtide väitel määratledes erinevate õppeainete ühiseid probleeme ja mõistestikku.

Pooltes koolides on kooli õppekava üldosa kättesaadav veebist ja 3/4 koolides ka paberkandjal. Kooli õppekava üldosa on kättesaadav veel kooli raamatukogus, valla kodulehelt. Ligi viiendikes koolides on ainekavad kättesaadavad veebist ja 2/3 koolides paberkandjal.

3/4 koolijuhtide väitel on kooli õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted võrreldes riikliku õppekava põhimõtetega üldjoontes samad ja 3/5 väidetel on kooli koolistmete üldpädevuste põhimõtted võrreldes riikliku õppekava põhimõtetega üldjoontes samad.

Koolijuhtidel väidete järgi on kõige sagedamateks valikaineteks, mida koolide I kooliastmes peetakse vajalikuks pakkuda: arvutiõpetus, inglise keel ja matemaatika ning ka kehaline kasvatus ja loodusõpetus, II kooliastmes: arvutiõpetus, inglise keel ja matemaatika ning ka loodusõpetus ja III kooliastmes: arvutiõpetus, matemaatika, karjääriõpetus ja ettevõtlikkus ning sagedasti ka inglise ja eesti keel.

Koolijuhid loetlesid gümnaasiumide õppesuundi. Ilmes, et kõige sagedamateks õppesuundadeks, mida gümnaasiumides peetakse vajalikuks pakkuda on reaalsuund, loodussuund ja sotsiaalsuud. Sagedased on ka humanitaar, ettevõtlus- ja majandussuund.

Ligi pooled koolijuhid väitsid, et gümnaasiumi valikkursuste jaotuse kujundamisse oli kaasatud juhtkond, 2/5 väitsid, et õpetajate ainesektsioonid või valdkondlikud töörühmad ning õppenõukogu, 1/5, et õpilased ja kooli hoolekogu, 1/10, et arvestati ka lastevanemate ettepanekud.

78 koolijuhti nimetas kokku 523 planeeritavat gümnaasiumi astmevalikkursust, mis ei ole samad riiklikus õppekavas kirjeldatutega. Nende süstematiseerimisel ilmes, et kõige sagedamateks valikkursusteks, mida gümnaasiumides peetakse vajalikuks pakkuda on kunsti ja disainiga seotud kursused aga ka inglise keel ja meedia.

Valdavalt alustatakse kokkuvõtvat numbrilist hindamist 1. ja 2. klassis (kokku üle 80%). Kujundavat hindamist peetakse ajamahukaks.

2/3 koolide koolijuhtide väitel on nende hindamise põhimõtted ja korraldus kirjeldatud kooli õppekava üldosas ja 1/3 koolijuhtide väitel, et eraldi koostatud korras. 9/10 koolijuhtide väitel sisaldab kooli hindamise korraldus käitumise hindamist, 4/5 väitel kujundava hindamise põhimõtteid ja hoolsuse hindamist, pooltel juhtudel loovtööde hindamise põhimõtteid ja 1/3 väitel uurimistööde ja praktiliste tööde hindamise põhimõtteid.

Ilmnes, et 67% koolijuhtide väitel on nende õpetajad saanud osaleda *ESF-i rahastusega* koolitustel.

26% koolijuhtide väitel osaleb nende kool uute õppekavade rakendamist toetavas projektis. Enim osaleti kujundava hindamise koolitustel ja õpikogukondades ja gümnaasiumi lõpetamiseks vajaliku koolieksami ettevalmistamise pilootprojektis.

86% koolijuhtidest on saanud kasutada eelmise kalendriaasta jooksul eraldatud riigieelarvelist koolitusraha täies mahus. 43% koolijuhtidest oli saanud kasutada eelmise kalendriaasta jooksul uute õppekavade rakendamisega seotud koolitustele vähem kui 50% riigieelarvelist koolitusraha ja 4% koolijuhtidest üle 90% rahast.

Kogu õppevahendite raha kulub koolidel peamiselt õpikute soetamiseks. Ilmnes, et 90% koolijuhtidest väitel oli saanud kasutada eelmise kalendriaasta jooksul eraldatud riigieelarvelist õppevahendite raha täies mahus. 1/2 koolijuhtidest väitis, et nad on saanud kasutada riiklikult eraldatud õppevahendite raha peamiselt õpikute, töövihikute ja tööraamatute ja vähesel määral muude õppevahendite ostmiseks. 1/4 väitis, et nad on saanud kasutada eraldatud õppevahendite raha võrdselt õpikute, töövihikute ja tööraamatute ning muude õppevahendite ostmiseks ning 1/5, et ainult uute õpikute, töövihikute ja tööraamatute ostmiseks.

Puuduv õppekirjandus on suurim probleem. Enim tuntakse puudust õppevahenditest ja eraldi tuuakse välja veel õpikute, töövihikute puudumist ja õpetajaraamatute, IKT vahendite ning muude õppevahendite ja tehnilise toe puudumist.

Koolijuhid märgivad, et nad toetavad õpetajaid nende igapäeva tegevustes ja probleemide lahendamisel rohkem kui õpetajad seda tunnetavad.

Positiivne on see, et võrreldes varasemaga pööratakse koolijuhtide arvates rohkem tähelepanu õpilaste individuaalsuse arvestamisele, õpilaste erivajaduste arvestamisele, õpilaste väärtushinnangute kujundamisele ja õpiraskustega õpilastega tegelemisele ja õpilaste õpioskuste kujundamisele. Samas vähem pööratakse tähelepanu õpilaste enesehindamisoskuste ja kriitilise mõtlemisoskuse kujundamisele, kujundavale hindamisele ning karjääriteadlikkuse kujundamisele.

Koolijuhid kipuvad võrreldes õpetajatega andma kõrgema hinnangu üldisematele koostöö vormidele ja õpetajad just õpetajatevahelise ja ainealase koostööga seotud vormidele.

III AINEÕPETAJATE JA KOOLIJUHTIDE VEEBIKÜSILUSTE „UUEST RIIKLIKEST ÕPPEKAVADEST LÄHTUV KOOLIÕPPEKAVA ARENDUS JA RAKENDAMINE“ VÕRDLEV ANALÜÜS

Mõlemas küsitluses oli 16 küsimust identsed ja seetõttu on võimalik võrrelda õpetajate ja koolijuhtide vastuseid.

1. Valimite võrdlus

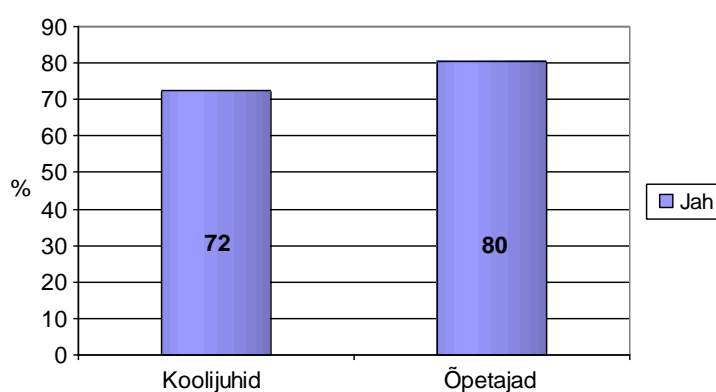
Õpetajate veebiküsimustikule vastas 350 kooli 1839 õpetajat. Naisi oli vastanutest 91%, mehi 9%. 69% vastanutest õpetas gümnaasiumis. Koolijuhtide küsimustikule vastas 162 koolijuhti, nendest naisi oli 73% ja mehi 27%. 48% koolijuhtidest märkis, et nende koolis on gümnaasiumiaste.

2. Kooliõppekava arenduse ja rakendamise küsimused

Koolijuhtide väitel oli 162-st koolist alustanud kooliõppekava koostamisega 161. 71% koolijuhtide väitel (paluti valida kõik variandid mis sobivad) koordineerib koolis kooliõppekava väljatöötamist ja arendust enamasti direktori asetäitja õppe- ja kasvatustöö alal ja 47% väitel ka koolijuht ise. 9% koolijuhtidest märkis, et seda tööd koolis koordineerib õpetaja.

Koolijuhtide seisukoha järgi olid/on uue kooliõppekava üldosa väljatöötamisse üldjuhul kaasatud kooli juhtkond (94% vastanutest), hoolekogu (74%) ja õpetajad (96%). Samas õpetajate küsimustikust ilmnis, et uue kooliõppekava üldosa väljatöötamisse oli kaasatud 79% õpetajatest.

Koolijuhtide ja õpetajate käest uuriti, et kas seoses uue õppekava rakendamisega koolis organiseeriti ainete vahelise lõimingu saavutamiseks valdkondlikud õpetajate töögrupid?

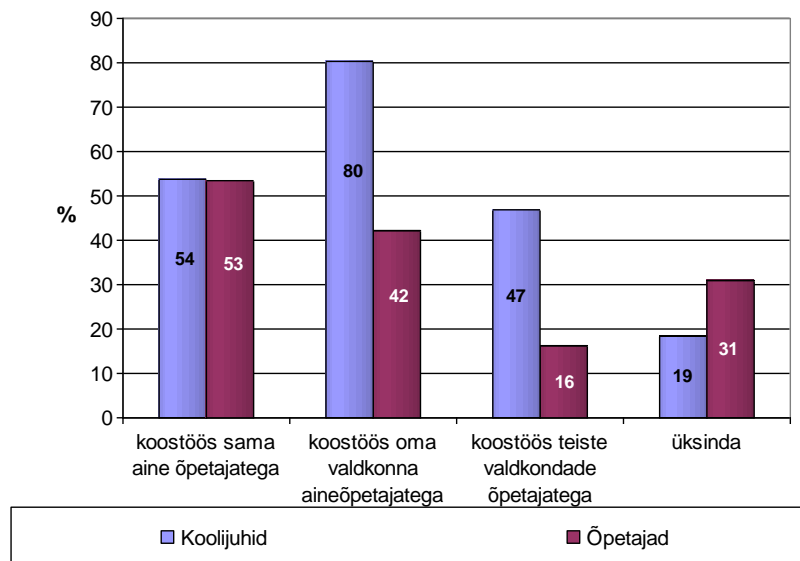

Joonis 1. Koolijuhtide ja õpetajate %, kes väitsid, et lõimingu saavutamiseks on moodustatud valdkondlikud õpetajate töögrupid

Jooniselt 1 ilmneb, et 72% koolijuhtide ja 80% õpetajate väitel moodustati koolides lõimingu saavutamiseks valdkondlikud õpetajate töögrupid.

Nii koolijuhtide kui ka õpetajate käest uuriti, et *kas õpetajad koostasid/koostavad uued ainekavad üksinda või koos teistega* ja paluti valida kõik variandid mis sobivad.

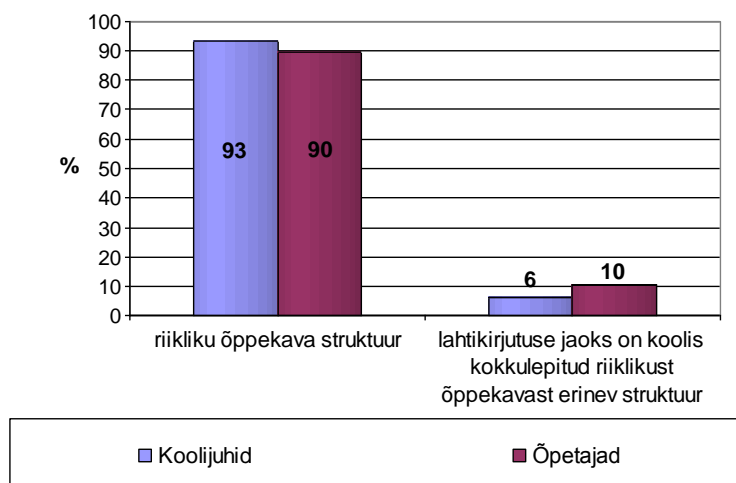
Vastuste võrdlemisel ilmneb (joonis 2), et koolijuhtide ja õpetajate arvamused langevad kokku sama aineõpetajatega koostöö küsimuses. Koolijuhid kipuvad aga väitma poole sagedamini kui õpetajad, et koostööd tehakse sama ja teiste valdkondade õpetajatega. Õpetajad aga väidavad tunduvalt sagedamini, et koostööd ei tehta ja ainekavad koostatakse üksinda.

Joonis 2. Koolijuhtide ja õpetajate arvamus koostööst ainekavade koostamisel

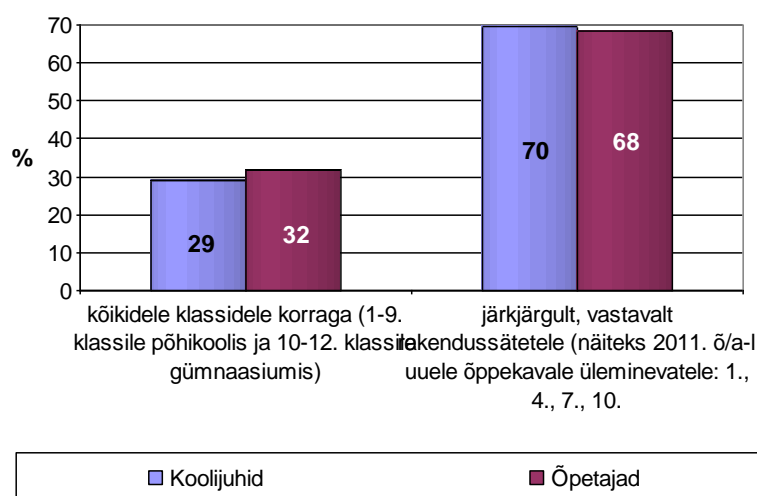
Nii koolijuhtide kui ka õpetajate käest uuriti, kas koolis võeti kooliõppekava üldosa ja ainekavade koostamise/ vormistuse aluseks riikliku õppekava struktuur või lahtikirjutuse jaoks lepitati kokku riiklikust õppekavast erinev struktuur.

Koolijuhtide ja õpetajate vastustest ilmnas (joonis 3), et enamuses koolides on uue kooliõppekava üldosa ja ainekavade koostamise/õpetajate vormistuse aluseks riikliku õppekava struktuur. Samas kipuvad õpetajad sagedamini väitma, et kooliõppekava lahtikirjutuse jaoks lepitati kokku riiklikust õppekavast erinev struktuur.

Joonis 3. Kooliõppekava ja ainekavade vormistamise struktuur

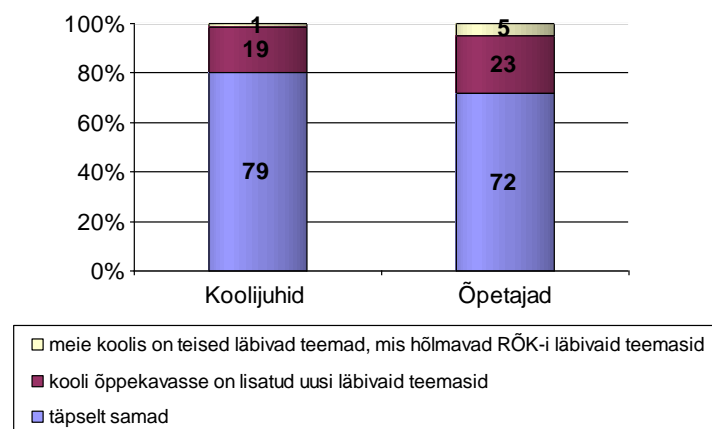
Järgnevalt uuriti koolijuhtide ja õpetajate käest, et kas nad koostasid uuest õppekavast lähtuvad ainekavad kõikidele klassidele korraga (1-9. klassile põhikoolis ja 10-12. klassile gümnaasiumis) või järkjärgult, vastavalt rakendussätetele (näiteks 2011. õ/a-l uuele õppekavale üleminevatele: 1., 4., 7., 10. klassidele jne).

Joonis 4. Kooliõppekavade koostamine

Koolijuhtide ja õpetajate vastuste vahel suuri lahknevusi ei ole (joonis 4). Üle 2/3 vastanutest väidab, et uuest õppekavast lähtuvad ainekavad koostati järkjärgult.

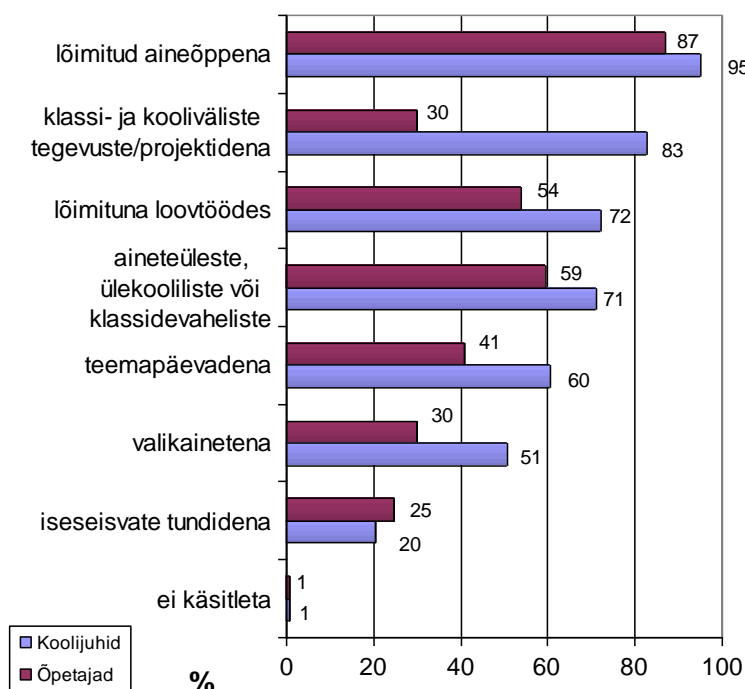
Õpetajad ja koolijuhid vastasid ka sarnasele küsimusele: kas läbivad teemad on põhikooli riikliku õppekava ja gümnaasiumi riikliku õppekava läbivate teemadega täpselt samad, kooli õppekavasse on lisatud uusi läbivaid teemasid ning meie koolis on teised läbivad teemad, mis hõlmavad RÕK-i läbivaid teemasid. Valida paluti ainult üks valikutest

Joonis 5. Koolijuhtide arvamus kooli ja riikliku õppekava läbivate teemade sarnasusest ja erinevusest

Jooniselt 5 ilmneb, et 79% koolijuhtide ja 72% õpetajate väitel on nende koolis läbivad teemad põhikooli riikliku õppekava ja gümnaasiumi riikliku õppekava läbivate teemadega võrreldes täpselt samad. Võrreldes koolijuhtidega väidab neli korda rohkem õpetajaid, et koolis on teised läbivad teemad, mis hõlmavad RÕK-i läbivaid teemasid.

Sarnane oli ka küsimus, kus uuriti, *kuidas on planeeritud läbivate teemade käsitlemine teie koolis*. Paluti valida kõik, mis sobib.

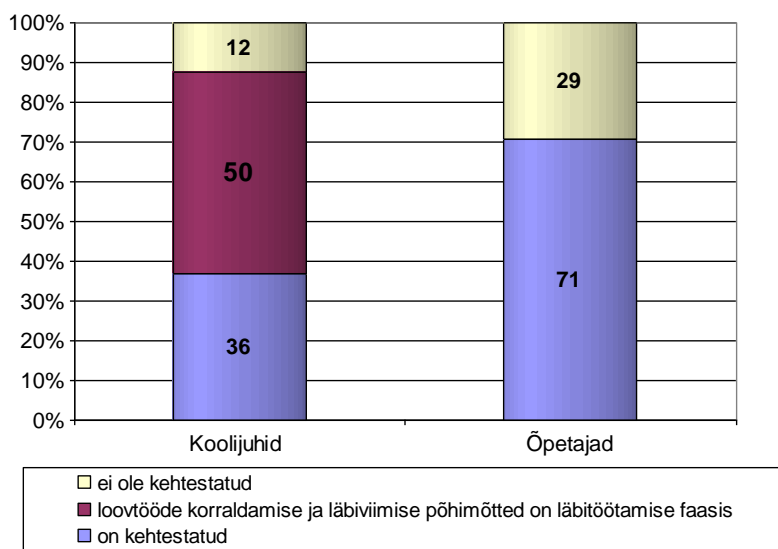
Joonis 6. Õpetajate ja koolijuhtide arvamus, kuidas on planeeritud läbivate teemade käsitlemine koolis

Küsimuse: „*Kuidas on planeeritud läbivate teemade käsitlemine teie koolis*“ vastuste üldistamisel selgus (joonis 6), et enamuse valikute puhul on koolijuhid võrreldes

õpetajatega vastanud märksa positiivsemalt. Kõige sagedamini väidetakse (95% koolijuhtide ja 87% õpetajate seisukohtade järgi), et läbivaid teemasid käsitletakse koolis lõimitud aineõppe raames, Ligi kolmandiku võrra sagedamini kui õpetajad, väidavad koolijuhid, et nende koolides rakendatakse läbivaid teemasid lõimituna loovtöodes, valikainetena, teemapäevadena, aineteüleste, ülekooliliste või klassidevaheliste projektidena. Ligi kahe kolmandiku võrra sagedamini kui õpetajad, väidavad koolijuhid, et nende koolides rakendatakse läbivaid teemasid klassi- ja kooliväliste tegevuste/projektide raames. Ainult ühe valiku puhul on õpetajate arvamus kõrgem ja see on seisukoht, et aineõpetajad rakendavad läbivaid teemasid iseseisvate tundide raames.

Koolijuhtidelt ja õpetajatelt küsiti, et *kas kooli õppekavas on kehtestatud loovtööde korraldamise ja läbiviimise põhimõtted?* Koolijuhtidel tuli küsimusele vastamisel teha valik kolme variandi vahel: *III kooliastme loovtöö korraldamise ja läbiviimise põhimõtted; loovtööde korraldamise ja läbiviimise põhimõtted on läbitöötamise faasis; ei ole kehtestatud* ning õpetajatel kahe valiku vahel

Jooniselt 7 ilmneb, et 12% koolijuhtide ja 29% õpetajate väitel nende koolis loovtööde korraldamise ja läbiviimise põhimõtted on kehtestatud ei ole.

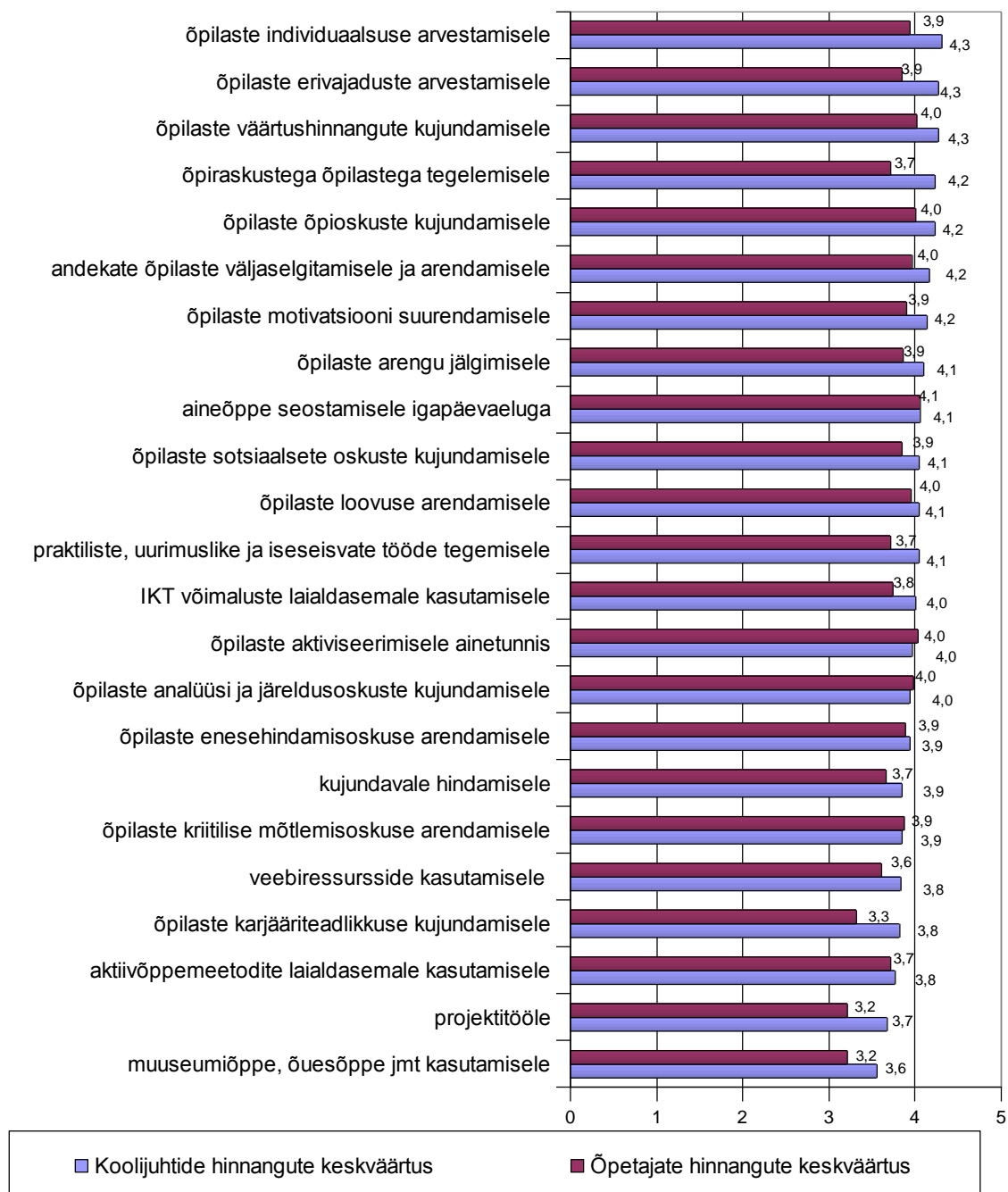

Joonis 7. Õpetajate ja koolijuhtide seisukoht loovtööde korraldamise ja läbiviimise põhimõtete kajastumisest kooli õppekavas

Õpetajatel ja koolijuhtidel paluti hinnata, mis muutused on planeeritud õppeprotsessis käesoleval ja järgmistel õppeaastatel. Paluti anda hinnang skaalal 1-st kuni 5-ni lähtudes, et 1 on madalaim ja 5 kõrgeim hinnang. Võrreldes varasemaga pööratakse rohkem tähelepanu järgmistele joonisel 8 märgitud tegevustele. Joonisel 8 on esitatud koolijuhtide hinnangute keskvaartused langevas väärtuses.

Tuleb märkida, et koolijuhtide hinnangute keskvaartused olid kõrgemad kui õpetajate hinnangud. Koolijuhtide arvates pööravad õpetajad võrreldes varasemaga rohkem tähelepanu just õpilaste individuaalsuse ja erivajaduste arvestamisele. Uue õppekava üldosas ongi nendele aspektidele ka rohkem osundatud. Nii koolijuhtide kui õpetajate

hinnangud sarnanevad väärtushinnangute kujundamise küsimuses. Mõlemad tähtsustavad ka õpioskuste kujundamist. Samas peavad õpetajad kõige olulisemaks muutuseks aineõppe seostamist igapäevaeluga. Kui koolijuhtid usuvad, et võrreldes varasemaga pööratakse enam tähelepanu õpiraskustega õpilaste õpetamisele, siis õpetajad seda küll nii ei kipu arvama. Uues õppekavas on palju suurema rõhuasetusega ka kujundav hindamine, õuesõppe ja karjääriteadlikkuse kujundamine. Ometigi ei kipu ei õpetajad ega ka koolijuhtid väitma, et nendele aspektidele pööratakse igapäeva koolielus võrreldes varasemaga rohkem tähelepanu.

Joonis 8. Õpetajate ja koolijuhtide seisukoht, millised muutused on planeeritud õppeprotsessis käesoleval ja järgmistel õppeaastatel

Positiivne on see, et võrreldes varasemaga pööratakse koolijuhtide väitel rohkem tähelepanu õpilaste individuaalsuse arvestamisele, õpilaste erivajaduste arvestamisele,

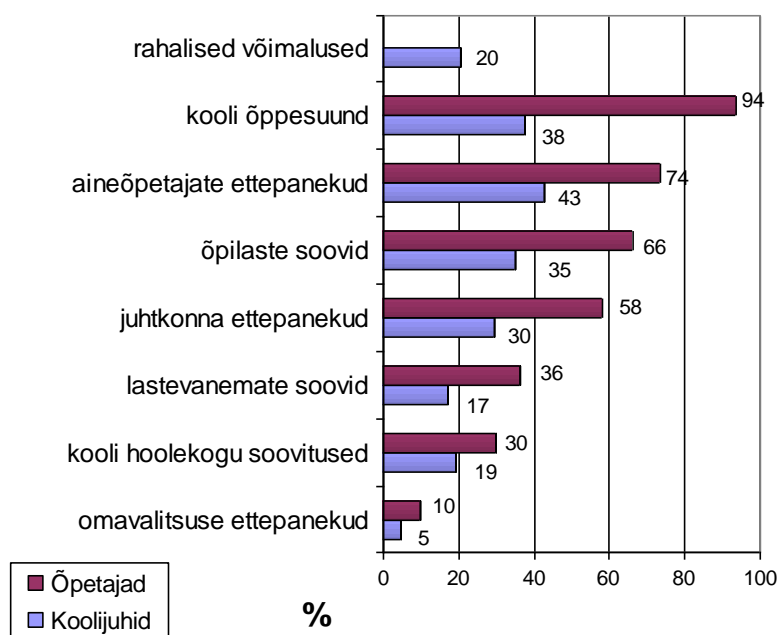
õpilaste väärtushinnangute kujundamisele ja õpiraskustega õpilastega tegelemisele; õpilaste õpioskuste kujundamisele.

3. Gümnaasiumi õppekava arenduse küsimused

Järgnevalt uuriti, et kui teie kool on gümnaasium, kas siis teie kooliõppekavas on kehtestatud õpilasuurimuste ja praktilise tööde ettevalmistamise, juhendamise, vormistamise, hindamise, retsenseerimise, kaitsmise tingimused ning kord? 1839 õpetajast 1067 (58%) määratles end gümnaasiumis töötavaks õpetajaks ja vastas sellele ning järgmisele küsimusele. 48% koolijuhtidest väitis, et nende koolis on gümnaasiumi aste.

Vastanud õpetajatest 89% väitis, et kooliõppekavas on kehtestatud õpilasuurimuste ja praktilise tööde ettevalmistamise, juhendamise, vormistamise, hindamise, retsenseerimise, kaitsmise tingimused ning kord. Vastanud koolijuhtidest väitis 27%, et kooliõppekavas on kehtestatud õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamise, juhendamise ja vormistamise tingimused ja kord ning 22%, et on kehtestatud õpilasuurimuse ja praktilise töö hindamise, retsenseerimise ning kaitsmise tingimused ja kord.

Nii õpetajad kui koolijuhid vastasid küsimusele, et kui teie kool on gümnaasium, siis mis on/oli aluseks gümnaasiumis õpetatavate valikainete/-kursuste valikul? Koolijuhtidel oli üks valik (rahalised võimalused) ka rohkem kui õpetajatel.

Joonis 9. Õpetajate ja koolijuhtide arvamused gümnaasiumis õpetatavate valikainete/-kursuste valiku põhimõtetest

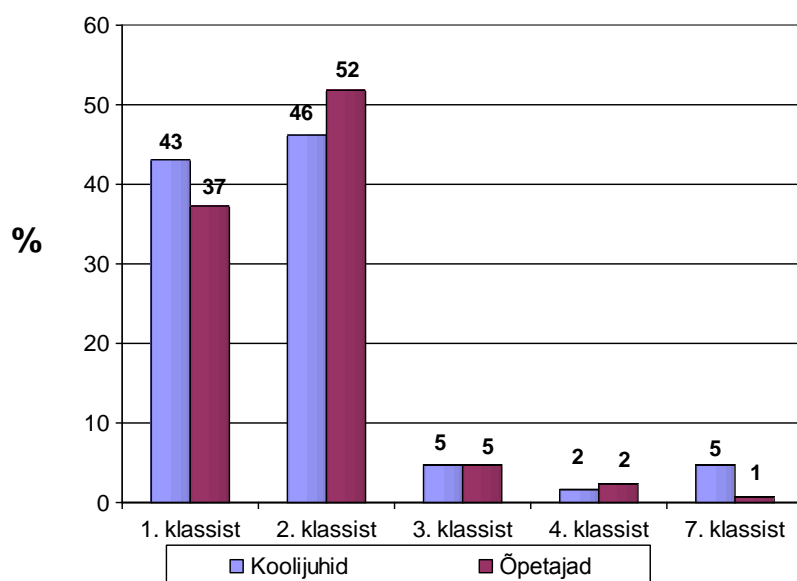
Selle küsimusel puhul ilmnes õpetajate ja koolijuhtide vastuste vahel suur erinevus. Millegipärast hindasid õpetajad kõiki valikkursuste valikute aluseid palju olulisemaks kui koolijuhid (joonis 9). Näiteks 94% vastanutest õpetajatest ja ainult 38% koolijuhtidest väitis, et gümnaasiumis õpetatavate valikainete/-kursuste valikul oli aluseks kooli õppesuund. 74% õpetajatest ja 43% koolijuhtidest väitis, et õpetatavate

valikainete/-kursuste valikul oli aluseks aineõpetajate ettepanekud, 66% õpetajatest ja 35% koolijuhtidest väitis, et õpilaste soovid.

4. Hindamise küsimused

Hindamise valdkonnas langesid õpetajate ja koolijuhtide veebiküsitluses kokku kolm küsimust.

Nii õpetajatelt kui ka koolijuhtidelt uuriti, et *millisest klassist alustatakse koolis numbrilist hindamist* ja paluti valida ainult üks valikutest.

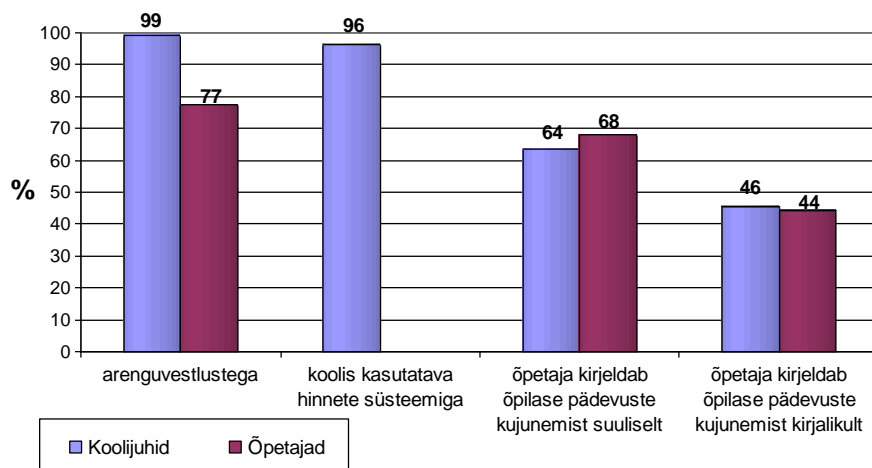

Joonis 10. Õpetajate ja koolijuhtide seisukoht, millisest klassist alustatakse koolis numbrilist hindamist

Jooniselt 10. ilmneb, et 37% õpetajate ja 43% koolide koolijuhtide väitel alustatakse numbrilist hindamist 1. klassis. 51% õpetajate ja 46% koolijuhtide väitel aga 2. klassist. 7. klassist alustatakse numbrilist hindamist 5% koolijuhtide ja ainult 1% õpetajate väidetel.

Järgnevalt uuriti: „*Kuidas kool annab tagasisidet õpilaste õpitulemuste/pädevuste saavutatusest?*“ ja paluti valida kõik sobivad valikud. Koolijuhtidele oli pakutud üks valik (*koolis kasutatava hinnete süsteemiga*) ka rohkem kui õpetajatele.

Õpetajate ja koolijuhtide seisukoht seisukohtade erinevus ilmneb just esimese valiku puhul (joonis 11). 99% koolijuhtide ja ainult 77% õpetajate väidetel antakse õpetulemuste saavutatusest õpilastele tagasisidet arenguveestlustega. Sarnased olid aga koolijuhtide ja õpetajate arvamused valikute puhul, kus väideti, et õpetajad kirjeldavad õpilase pädevuste kujunemist suuliselt või kirjalikult.

Joonis 11. Õpetajate ja koolijuhtide seisukoht, kuidas kool annab tagasisidet õpilaste õpitulemuste/ pädevuste saavutatusest

Mõlemale uuringugrupidle esitati sarnane lahtine küsimus, et *millised on kujundava hindamise peamised probleemid*. Antud küsimusele vastas 1839 õpetajast 1771 õpetajat ja 162-st koolijuhist 119 koolijuhti.

Üle 200 õpetaja märkis, et probleemid puuduvad, et nad on seda varemgi teinud. 50 õpetajat vastas, et ei tea või ei oska öelda. Üle 500 õpetaja kirjeldas, et kujundav hindamine on ajamahukas ja klassid on suured. Väga paljud rõhutasid õpetaja töökoormuse suurenemist. Õpetaja kommentaare oli erinevaid ja enamus õpetajaid mõistsid kujundava hindamise nüansse. Samas oli ka vastuseid, kus õpetajad tunnistasid vähest informeeritust või ei mõistnud kujundava hindamise olemust.

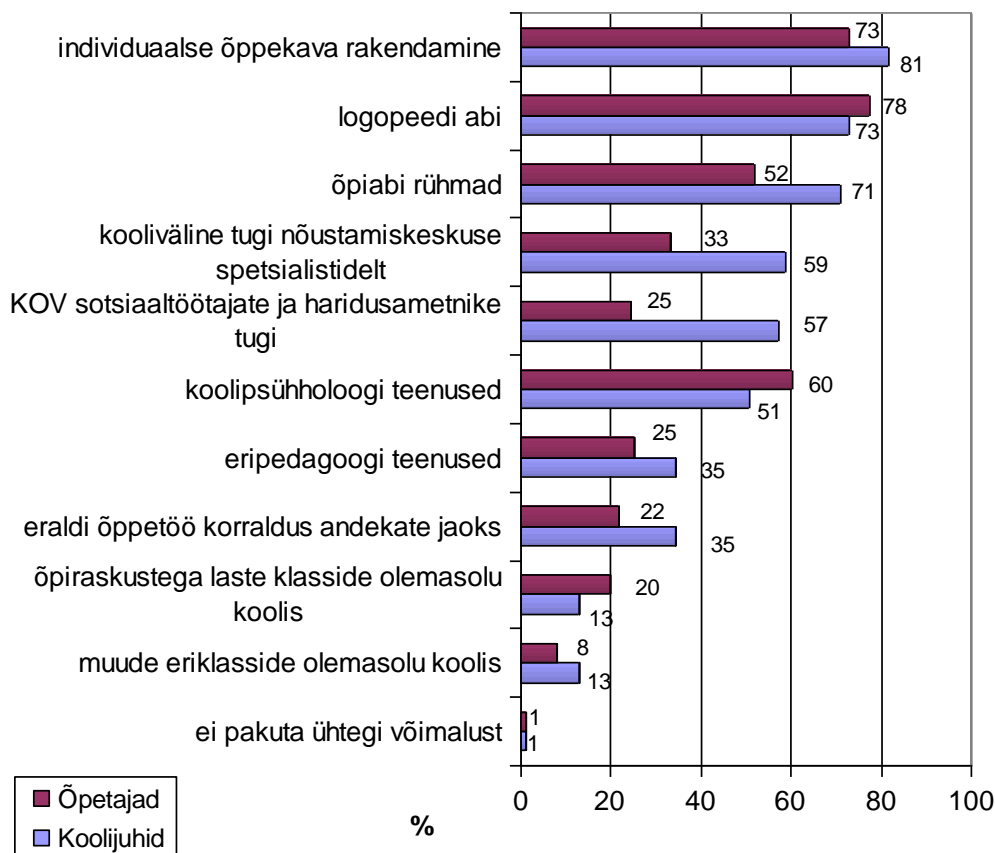
5 koolijuhti märkis, et probleemid puuduvad, et nad on seda varemgi teinud. Kõige enam viidati ajapuudusele ja töömahukusele, kokku 37 korral. Sageli leidis mainimise ka õpetajate eelarvamuslikkus, vähene teadlikkus ja konservatiivsus, kokku 27 korral. 20 korral leidis märkimist, et teema on veel uus ja sellest teatakse vähe. Välja toodi ka, et kujundav hindamine on võõras õpilastele ja lapsevanematele, pole ühtseid kriteeriume ning planeerimine on raske.

5. Õpetajate toetamine ja koostöö koolis

Järgnevalt uuriti, kas õpetajat toetab hariduslike erivajadustega ja õpiraskustega õpilaste õppekorralduse süsteem koolis.

Koolijuhid väidavad õpetajatest märkimisväärselt sagedamini (joonis 12), et koolis toetavad õpetajat hariduslike erivajadustega ja õpiraskustega õpilastega tegelemisel *õpiabi rühmad, kooliväline tugi nõustamiskeskuse spetsialistidelt ning KOV sotsiaaltöötajate ja haridusametnike tugi*. Koolijuhid väidavad õpetajatest oluliselt sagedamini ka, et õpetajat toetavad *muud eriklassid koolis; individuaalse õppekava rakendamine; eripedagoogi teenused; ja eraldi õppetöö korraldus andekate jaoks*. Õpetajad aga märgivad koolijuhtidest sagedamini, et hariduslike erivajadustega ja

õpiraskustega õpilastega tegelemisel koolis toetab neid *logopeed* ja *koolipsühholoog* ning õpiraskustega laste klasside olemasolu koolis.

Joonis 12. Õpetajat toetav hariduslike erivajadustega ja õpiraskustega õpilaste õppekorralduse süsteem koolis

Järgmise küsimusega uuriti, kuidas kooli juhtkond toetab õpetajat õppekasvatustegevuses? Õpetajatel ja koolijuhtidel paluti märkida, kui tihti tuli valikutena mainitud tegevusi ja käitumist ette eelmisel õppeaastal. Valik tuli teha neljasel skaalal: *mitte kunagi; harva; küllalt tihti; väga tihti*.

See küsimus oli kasutusel ka PISA 2009 uuringus, kus samu küsimusi küsiti kooli juhtkonnalt. PISA palus koolijuhtidel kirjeldada oma juhtimiskäitumiste sagedust (*mitte kunagi; harva; küllalt tihti; väga tihti*) järgmiste küsimuste abil: *ma veendun, et õpetajad täiendavad ennast, lähtudes kooli õppe-eesmärkidest; ma kindlustan, et õpetajate töö lähtub kooli kasvatusesmärkidest; ma jälgin õppetööd klassides; ma kasutan õpilaste õpitulemusi kooli kasvatusesmärkide arendamiseks; ma annan õpetajatele soovitusi, kuidas nad saaksid oma tööd õpetamisel parandada; ma jälgin õpilaste tööd; kui õpetajal on probleeme oma klassiga, siis näitan üles initsiatiivi, et olukorda arutada; informeerin õpetajaid võimalustest oma teadmisi ja oskusi täiendada; kontrollin, et tegevus tundides vastaks kooli kasvatusesmärkidele; arvestan õppekavaarendust mõjutavate otsuste puhul eksamitulemusega; tagan, et õppekava koordineerimisel on selge, kes vastutab; kui õpetaja räägib probleemist klassis, siis me lahendame selle probleemi ühiselt; pööran tähelepanu*

õpilaste häirivale käitumisele tundides; asendan tundi õpetaja ootamatu puudumise korral. (OECD, 2010: 99)

Nende küsimuste baasil moodustati *koolijuhtimise indeks*, mille keskmine oli null ja standardhälve OECD riikides üks. Kõrgemad väärtused näitasid tugevamat juhipositsiooni koolis. PISA riikide seas oli *koolijuhtimise indeks* üks kõrgeimaid Suurbritannias (1,13) ja Hong Kong (Hiinas) (1,13) (OECD, 2010: 99) ja madalaim Jaapanis (-1,29) (63. koht) ja Soomes (-0,61) (62. koht). Eesti oli selle indeksi väärtusega (-0,15) 48. kohal. (Henno, 2011)

Joonisel 13 on kujutatud PISA 2009 Eesti koolijuhtide, OECD keskmiste ja ka käesoleva uuringu õpetajate ning koolijuhtide hinnangute keskväärtused. Tulbad on joondatud OECD koolijuhtide hinnangute keskväärtuste vähenemise alusel. Õpetajate küsimustikust osad koolijuhtidele mõeldud valikud välja jäetud.

PISA 2009 uuringust ilmnes, et 86% OECD, 72% Eesti ja 77% Soomes õpilastest õppis koolides, kus koolijuht *küllalt tihti* või *väga tihti* tegi algatuse, et kui õpetajal oli probleeme klassiga, siis näidati üles initsiatiivi, et olukorda ühiselt arutada (Henno, 2011). Koolijuhtide uuringus vastas sellele küsimusele analoogiliselt 81% koolijuhtidest (joonis 13), aga õpetajate uuringus 70% õpetajatest.

94% OECD ja 83% Eesti koolijuhtidest väitis, et kui õpetaja räägib probleemist klassis, siis lahendatakse see probleem ühiselt. Koolijuhtide uuringus vastas analoogiliselt 94% koolijuhtidest (joonis 13), aga õpetajatest arvas sama moodi 78%.

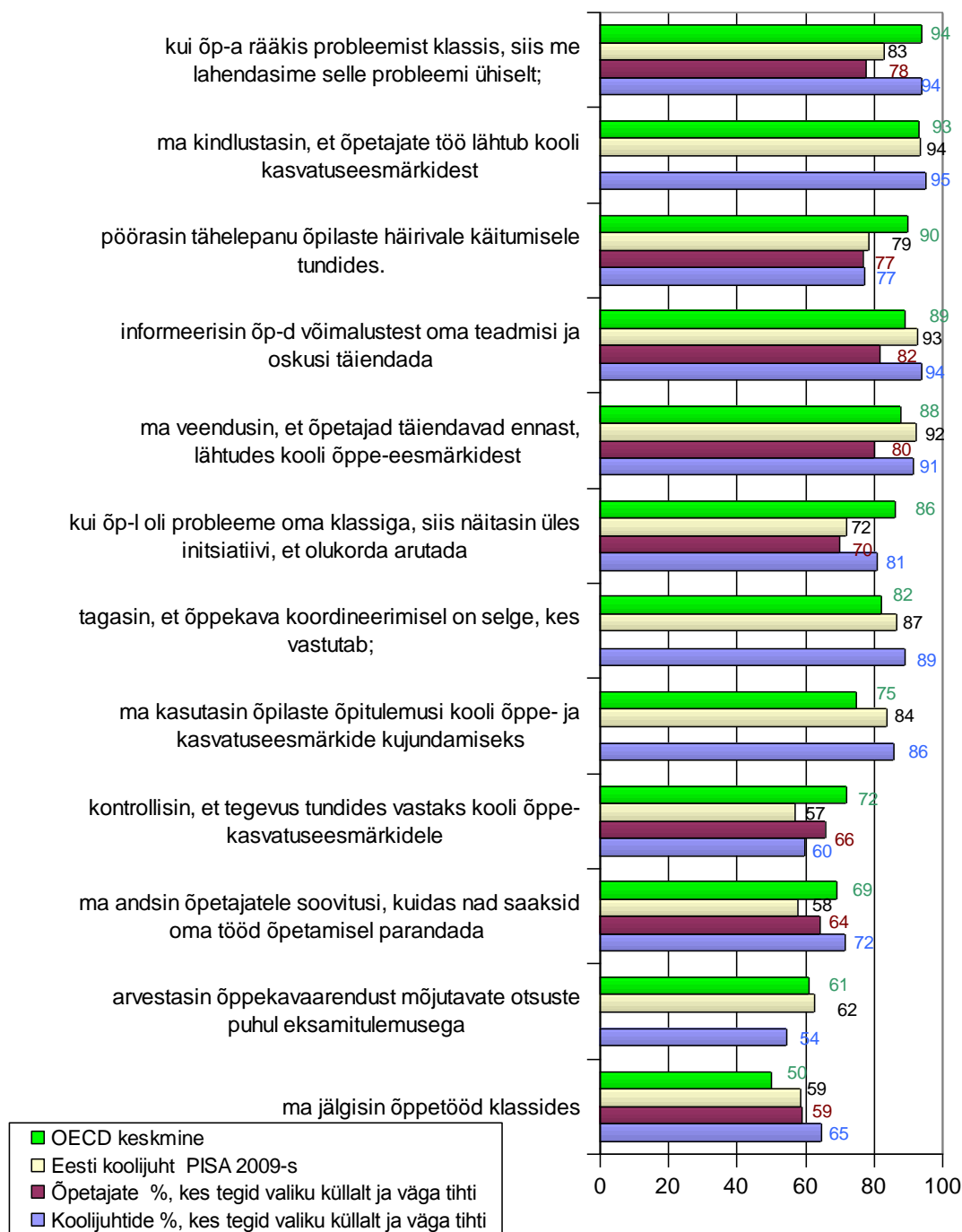
75% Eesti koolijuhtidest (OECD keskmine oli 66%) väitis PISA 2009 uuringus, et ta *küllalt* või *väga tihti* jälgib õppetööd klassides. Koolijuhtide uuringus vastas sellele küsimusele analoogiliselt 65% koolijuhtidest (joonis 13) ja õpetajatest 59%.

90% OECD riikide ja 79% Eesti õpilastest õppis koolides, kus koolijuhid teatasid, et nad *küllalt* või *väga tihti* pööravad tähelepanu õpilaste häirivale käitumisele tundides. Koolijuhtide uuringus vastas sellele küsimusele analoogiliselt koolijuhtidest 77% (joonis 13) ja sama palju ka õpetajatest.

69% OECD riikide ja 58% Eesti õpilastest õppis koolides, kus koolijuhid teatasid, et nad *küllalt tihti* või *väga tihti* annavad soovitusi, kuidas õpetajad saaksid oma tööd õpetamisel parandada. Koolijuhtide uuringus vastas sellele küsimusele analoogiliselt 72% koolijuhtidest (joonis 13), aga õpetajate uuringus arvas sarnaselt 64% õpetajatest.

89% OECD riikide ja 93% Eesti õpilastest õppis koolides, kus koolijuhid teatasid, et nad *küllalt tihti* või *väga tihti* informeerivad õpetajaid võimalustest oma teadmisi ja oskusi täiendada. Koolijuhtide uuringus vastas sellele küsimusele sarnaselt 94% koolijuhtidest (joonis 13) ja õpetajatest 82%.

88% OECD riikide ja 92% Eesti õpilastest õppis koolides, kus koolijuhid teatasid, et nad *küllalt tihti* või *väga tihti* jälgivad, et õpetajad täiendavad ennast, lähtudes kooli õppeeesmärkidest. Koolijuhtide uuringus vastas analoogiliselt 91% koolijuhtidest (joonis 13) ja õpetajateuuringus 80% õpetajatest.

Joonis 13. Õpetajate ja koolijuhtide seisukoht, kui tihti tuli loetletud õpetajaid toetavaid tegevusi ja käitumist ette eelmisel õppeaastal

PISA 2009 uuringust ilmnes ka, et 72% OECD riikide ja 57% Eesti õpilastest õppis koolides, kus koolijuhid teatasid, et nad kindlustavad *küllalt tihti* või *väga tihti*, et õpetajate tegevus tundides vastaks kooli õppe-kasvatuseesmärkidele. Koolijuhtide uuringus vastas analoogiliselt 60% koolijuhtidest (joonis 13), aga õpetajate uuringus 66% õpetajatest.

93% OECD riikide ja 94% Eesti õpilastest õppis koolides, kus koolijuhid teatasid, et nad kindlustavad *küllalt tihti* või *väga tihti*, et õpetajate töö lähtuks kooli

kasvatuseesmärkidest. Koolijuhtide uuringus vastas analoogiliselt 95% koolijuhtidest (joonis 13).

75% OECD riikide ja 84% Eesti õpilastest õppis koolides, kus koolijuhid teatasid, et nad kasutasid õpilaste õpitulemusi kooli õppe- ja kasvatuseesmärkide kujundamiseks. Koolijuhtide uuringus vastas sellele küsimusele analoogiliselt 86% koolijuhtidest (joonis 13).

61% OECD riikide ja 62% Eesti õpilastest õppis koolides, kus koolijuhid teatasid, et nad arvestasid õppekavaarendust mõjutavate otsuste puhul eksamitulemusega. Koolijuhtide uuringus vastas sellele küsimusele analoogiliselt 54% koolijuhtidest (joonis 13).

82% OECD riikide ja 87% Eesti õpilastest õppis koolides, kus koolijuhid teatasid, et nad tagasid, et õppekava koordineerimisel on selge, kes vastutab. Koolijuhtide uuringus vastas sellele küsimusele analoogiliselt 89% koolijuhtidest (joonis 13).

Ilmnes, et ühes küsimuses langevad õpetajate ja koolijuhtide veebiküsitluste arvamused kokku. See oli valik, kus koolijuhid teatasid, et nad pööravad tähelepanu õpilaste häirivale käitumisele tundides.

Üldistades eeltoodud ilmneb, et küsitluses osalenud õpetajad väidavad koolijuhtidest harvemini, et koolijuhtkond:

- kui õpetaja räägib probleemist klassis, siis lahendatakse see probleem ühiselt (erinevus 16%);
- informeeritakse õpetajaid võimalustest oma teadmisi ja oskusi täiendada (erinevus 12%);
- kui õpetaja rääkis probleemist klassis, siis me lahendasime selle probleemi ühiselt (erinevus 11%);
- kindlustatakse, et õpetajate töö lähtub kooli kasvatuseesmärkidest (erinevus 11%);
- kindlustatakse, et õpetajad täiendavad ennast, lähtudes kooli õppe-eesmärkidest (erinevus 11%);
- antakse õpetajatele soovitusi, kuidas nad saaksid oma tööd õpetamisel parandada (erinevus 8%);
- jälgitakse õppetööd klassides (erinevus 6%).

Õpetajad väidavad küsitluses osalenud koolijuhtidest sagedamini, et koolijuhid jälgivad, et tegevus tundides vastaks kooli õppe-kasvatuseesmärkidele.

Käesolevast uuringust ilmnes täiendavalt siis Eesti õpetajate ja koolijuhtide seisukohtade erinevus ja sarnasus, kusjuures see sarnasus oli sellistest tegevustes, mille sagedus oli OECD keskmisest madalam.

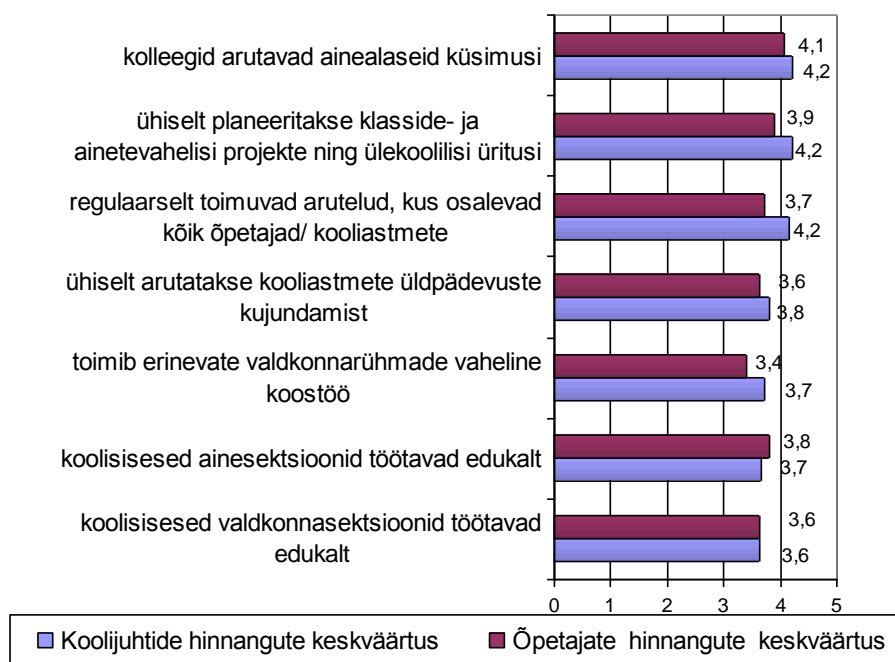
Õpetajatele ja koolijuhtidele esitati veel üks Likerti tüüpi küsimus: *Palun hinnake õpetajate koostööd koolis. Palun andke hinnang lähtudes, et 1 on madalaim ja 5 kõrgeim hinnang. Palun valige kõige sobivaim vastus skaalal 1-5.*

58% vastanutest koolijuhtidest väitsid, et eksisteerivad valdkonnasektsioonid, mis töötavad nende hinnangu järgi *hästi* ja *väga hästi*. Sarnaselt arvas 60% veebiküsitlusele

vastanud õpetajatest. Väite: *kolleegid arutavad ainealaseid küsimusi* puhul arvas üle 77% õpetajatest ja 57% koolijuhtidest, et ainealaselt suhtlevad kolleegid tihedalt või väga tihedalt.

77% vastanutest koolijuhtidest ja 61% õpetajatest väitsid, et regulaarselt toimuvad arutelud, kus osalevad kõik õpetajad/ kooliastmete õpetajad. 63% vastanutest koolijuhtidest ja 71% õpetajatest väidavad, et ainesektsioonid töötavad edukalt. 67% vastanutest koolijuhtidest ja samapalju õpetajatest väitsid, et aktiivselt osaletakse ühisaruteludes kooliastme üldpädevuste kujundamises. 81% vastanutest koolijuhtidest ja ligikaudu 70% õpetajatest väitsid, et ühiselt planeeritakse klasside- ja ainetevahelisi projekte ning ülekoolilisi üritusi. 60% vastanutest koolijuhtidest ja vaid 49% õpetajatest väitsid, et toimib erinevate valdkonnarühmade vaheline koostöö.

Nagu ülatoodud võrdlusest nähtub, kipuvad koolijuhid võrreldes õpetajatega andma kõrgema hinnangu üldisematele koostöö vormidele ja õpetajad just õpetajatevahelise ja ainealase koostööga seotud vormidele.

Joonis 14. Õpetajate ja koolijuhtide seisukoht õpetajate koostööst koolis

Jooniselt 14 ilmneb, et koolijuhtide hinnangute keskväärtused on üldjuhul jällegi suuremad. Kõige madalamalt on õpetajad hinnangute keskväärtus valikul: *toimib erinevate valdkonnarühmade vaheline koostöö*. Samas nii koolijuhid kui ka õpetajad hindavad madalalt ka valikut *koolisisesed valdkonnasektsioonid töötavad edukalt*.

Kui uue õppekava prioriteediks on lõiming ja valdkonnaeesmärkida saavutamine, siis iseenesest on murettekitav, et nii koolijuhid kui ka õpetajad annavad madalaima hinnangu väitele, et *koolisisesed valdkonnasektsioonid töötavad edukalt*. Need valikud osundavad otseselt sellele, et uues õppekavas sätestatud valdkondlike põhimõtete ja lõimingu rakendamiseks tuleb veel palju vaeva näha

Kokkuvõte aineõpetajate ja koolijuhtide veebiküsitluse võrdlusest

Õpetajate veebiküsimustikule vastas 350 kooli 1839 õpetajat ja koolijuhtide küsimustikule 162 koolijuhti, mis on esinduslik valim ja läbilõige Eesti õpetajaskonnast ning koolijuhtidest. Naisi oli vastanutest õpetajate hulgas 91% ja koolijuhte 73%.

Koolijuhtide väitel oli 162-st koolist alustanud kooliõppekava koostamisega 161. Enamuses koolides (~90%) on uue kooliõppekava üldosa ja ainekavade koostamise/õpetajate vormistuse aluseks riikliku õppekava struktuur. Ligi 3/4st koolidest koordineerib koolis kooliõppekava väljatöötamist ja arendust enamasti direktori asetäitja õppe- ja kasvatustöö alal ning pooltes koolides ka koolijuht ise. Koolijuhtide seisukoha järgi olid/on uue kooliõppekava üldosa väljatöötamisse üldjuhul kaasatud ka õpetajad (96%). Samas õpetajate vastustest ilmnes, et uue kooliõppekava üldosa väljatöötamisse oli kaasatud 79% õpetajatest. 72% koolijuhtide ja 80% õpetajate väitel moodustati koolides lõimingu saavutamiseks valdkondlikud õpetajate töögrupid.

Kas õpetajad koostasid/koostavad uued ainekavad üksinda või koos teistega vastuste võrdlemisel ilmnes, et koolijuhtide ja õpetajate arvamused langevad kokku sama aine õpetajatega koostöö küsimuses. Koolijuhid kipuvad aga väitma sagedamini kui õpetajad, et koostööd tehakse sama ja teiste valdkondade õpetajatega, õpetajad aga, et koostööd ei tehta ja ainekavad koostatakse üksinda.

Koolijuhtide ja õpetajate vastustes, kas nad koostasid uuest õppekavast lähtuvad ainekavad kõikidele klassidele korraga või järkjärgult suuri erinevusi ei olnud. Üle 2/3 vastanutest väitis, et uuest õppekavast lähtuvad ainekavad koostati järkjärgult.

79% koolijuhtide ja 72% õpetajate väitel on nende koolides läbivad teemad riiklike õppekavade läbivate teemadega võrreldes täpselt samad. Koolijuhtidest enam väitsid õpetajad, et koolis on teised läbivad teemad, mis hõlmavad RÕK-i läbivaid teemasid.

Läbivate teemade käsitlemise küsimuse üldistamisel selgus, et koolijuhid vastasid võrreldes õpetajatega märksa positiivsemalt. Kõige sagedamini väitsid koolijuhid ja õpetajad, et läbivaid teemasid käsitletakse koolis lõimitud aineõppe raames. Koolijuhid väitsid ligi kolmandiku võrra sagedamini kui õpetajad, et nende koolides rakendatakse läbivaid teemasid lõimituna loovtöösse, valikainetena, teemapäevadena, aineteüleste, ülekooliliste või klassidevaheliste projektidena ning ligi kahe kolmandiku võrra sagedamini kui õpetajad, et nende koolides rakendatakse läbivaid teemasid klassi- ja kooliväliste tegevuste/projektide raames. Õpetajate hinnangu keskväärtnus oli kõrgem küsimuses, et aineõpetajad rakendavad läbivaid teemasid iseseisvate tundide raames.

12% koolijuhtide ja 29% õpetajate väitel ei ole nende koolis kehtestatud loovtööde korraldamise ja läbiviimise põhimõtteid.

Õpetajatel ja koolijuhtidel paluti ka hinnata, mis muutused on planeeritud õppeprotsessis käesoleval ja järgmistel õppeaastatel. Koolijuhtide hinnangute keskvaartused olid enamuse väljapakutud valikute puhul kõrgemad kui õpetajate hinnangud. Koolijuhtide arvates pööravad õpetajad võrreldes varasemaga rohkem tähelepanu just õpilaste individuaalsuse ja erivajaduste arvestamisele. Seda ei arva nii õpetajad. Õpetajad peavad kõige olulisemaks muutuseks aineõppe seostamist igapäevaeluga. Koolijuhtide ja õpetajate hinnangud sarnanevad väärtushinnangute kujundamise küsimuses. Mõlemad tähtsustavad ka õpioskuste kujundamist. Kui koolijuhid usuvad, et võrreldes varasemaga pööratakse enam tähelepanu õpiraskustega õpilaste õpetamisele, siis õpetajad seda nii küll ei arva. Uues õppekavas on palju suurema rõhuasetusega ka kujundav hindamine, õuesõpe ja karjääriteadlikkuse kujundamine. Ometigi ei kipu ei õpetajad ega ka koolijuhid väitma, et nendele aspektidele pööratakse igapäeva koolielus võrreldes varasemaga rohkem tähelepanu.

58% vastanud õpetajast ja 48% koolijuhtidest väitis, et nende koolis on gümnaasiumi aste ning nendest õpetajatest 89% väitis, et kooliõppekavas on kehtestatud õpilasuurimuste ja praktilise tööde ettevalmistamise, juhendamise, vormistamise, hindamise, retsenseerimise, kaitsmise tingimused ning kord. 27% koolijuhtidest väitis, et kooliõppekavas on kehtestatud õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamise, juhendamise ja vormistamise tingimused ja kord ning 22%, et on kehtestatud õpilasuurimuse ja praktilise töö hindamise, retsenseerimise ning kaitsmise tingimused ja kord.

Küsimuses, mis on/oli aluseks gümnaasiumis õpetatavate valikainete/-kursuste valikul, ilmnisid õpetajate ja koolijuhtide vastuste vahel suuremad erinevused. 94% vastanud õpetajatest ja ainult 38% koolijuhtidest väitis, et gümnaasiumis õpetatavate valikainete/-kursuste valikul oli aluseks kooli õppesuund. 74% õpetajatest ja 43% koolijuhtidest väitis, et õpetatavate valikainete/-kursuste valikul oli aluseks aineõpetajate ettepanekud ning 66% õpetajatest ja 35% koolijuhtidest, et õpilaste soovid.

Hindamise valdkonnas 37% õpetajate ja 43% koolide koolijuhtide väitel alustatakse numbrilist hindamist 1. klassis, 51% õpetajate ja 46% koolijuhtide väitel aga 2. klassist ning 5% koolijuhtide ja ainult 1% õpetajate väidatel 7. klassist. 99% koolijuhtide ja ainult 77% õpetajate väidatel antakse õpetulemuste saavutatusest tagasisidet õpilastele arenguveestlustega. Sarnased olid aga koolijuhtide ja õpetajate arvamused valikute puhul, kus väideti, et õpetajad kirjeldavad õpilase pädevuste kujunemist suuliselt või kirjalikult.

Kujundava hindamise peamisteks probleemideks pidasid õpetajad ajamahukust ja suuri klasse ning töökoormuse suurenemist. Ka koolijuhid viitasid ajapuudusele ja töömahukusele, samuti õpetajate eelarvamuslikkusele, vähestele teadlikkusele ja konservatiivsusele. Välja toodi ka, et kujundav hindamine on võõras õpilastele ja lapsevanematele.

Järgnevalt uuriti, kas õpetajat toetab hariduslike erivajadustega ja õpiraskustega õpilaste õppekorralduse süsteem koolis.

Koolijuhid väitsid õpetajatest märkimisväärselt sagedamini, et koolis toetavad õpetajat hariduslike erivajadustega ja õpiraskustega õpilastega tegelemisel õpiabi rühmad, kooliväline tugi nõustamiskeskuse spetsialistidelt ning KOV sotsiaaltöötajate ja haridusametnike tugi, muud eriklassid koolis; individuaalse õppekava rakendamine, eripedagoogi teenused, ja eraldi õppetöö korraldus andekate jaoks. Õpetajad aga märkisid koolijuhtidest sagedamini, et koolis toetavad neid logopeed ja koolipsühholoog ning õpiraskustega laste klasside olemasolu koolis.

Õpetajatel ja koolijuhtidel paluti märkida, kuidas kooli juhtkond toetab õpetajat õppekasvatustegevuses. See küsimus oli kasutusel ka PISA 2009 uuringus. Ilmnes Eesti õpetajate ja koolijuhtide seisukohtade erinevus, kusjuures sarnasus oli sellistest tegevustes, mille sagedus oli niigi OECD keskmisest madalam. Ühes küsimuses (koolijuhid pööravad tähelepanu õpilaste häirivale käitumisele tundides) langesid õpetajate ja koolijuhtide arvamused kokku. Teistes küsimustes väitsid küsitluses osalenud õpetajad koolijuhtidest harvemini, et kui õpetaja räägib probleemist klassis, siis lahendatakse see probleem ühiselt; informeeritakse õpetajaid võimalustest oma teadmisi ja oskusi täiendada; kui õpetaja rääkis probleemist klassis, siis lahendati selle probleem ühiselt; kindlustati, et õpetajate töö lähtub kooli kasvatuseesmärkidest ja, et õpetajad täiendavad ennast, lähtudes kooli õppe-eesmärkidest; et antakse õpetajatele soovitusi, kuidas nad saaksid oma tööd õpetamisel parandada ning jälgitakse õppetööd klassides.

Kõige sagedamini väitsid koolijuhid ise, et informeerivat õpetajaid võimalustest oma teadmisi ja oskusi täiendada. Samas kippusid nad OECD keskmisest harvemini väitma, et toetavad õpetajat õppekasvatustegevustes - nagu näiteks et, kui õpetajal oli probleeme oma klassiga, siis näidatakse üles initsiatiivi, et olukorda arutada; pööratakse tähelepanu õpilaste häirivale käitumisele tundides; kontrollitakse, et tegevus tundides vastaks kooli õppekasvatuseesmärkidele.

Õpetajatel ja koolijuhtidel paluti hinnata ka õpetajate koostööd koolis. Koolijuhtide hinnangute keskväärtused on üldjuhul kõrgemad. Koolijuhid hindasid võrreldes õpetajatega kõrgemalt üldisemaid koostöö vorme ja õpetajad just õpetajatevahelisi ning ainealase koostööga seotud vorme. Kõige madalamalt hindasid õpetajad erinevate valdkonnarühmade vahelist koostööd ja mõlemad hindasid madalalt ka koolisiseste valdkonnasektsioonide töötamise edukust. Need tulemused osundavad sellele, et uues õppekavas sätestatud valdkondlike põhimõtete ja lõimingu rakendamiseks tuleb koolides veel palju vaeva näha.

KOKKUVÕTE

Seoses uue põhikooli riikliku õppekava ja gümnaasiumi riikliku õppekava vastuvõtmisega on tekkinud vajadus seirata kooliõppekavade arendamise ja rakendamise küsimusi. Seetõttu korraldas jaanuaris ja veebruaris 2012 HTM-i üldharidusosakond aineõpetajate ning koolijuhtide veebiküsitluse *“Uutest riiklikest õppekavadest lähtuv kooliõppekavade arendus ja rakendumine”*. Õpetajate veebiküsimustikule 41 küsimusele vastas 350 kooli 1839 õpetajat ja koolijuhtide küsimustiku 47-le küsimusele 162 koolijuhti, mis on esinduslik valim ja läbilõige Eesti õpetajaskonnast ning koolijuhtidest. Naisi oli vastanutest õpetajatest 91% ja koolijuhtidest 73%.

Koolijuhtide väitel oli 162-st koolist alustanud kooliõppekava koostamisega 161. Enamuses koolides (~90%) on uue kooliõppekava üldosa ja ainekavade koostamise/õpetajate vormistuse aluseks riikliku õppekava struktuur. Ligi 3/4ⁿ koolidest koordineerib koolis kooliõppekava väljatöötamist ja arendust enamasti direktori asetäitja õppe- ja kasvatustöö alal ning pooltes koolides ka koolijuht ise. Koolijuhtide seisukoha järgi olid/on uue kooliõppekava üldosa väljatöötamisse üldjuhul kaasatud ka õpetajad (96%). Samas õpetajate vastustest ilmnes, et uue kooliõppekava üldosa väljatöötamisse oli kaasatud 79% õpetajatest. 72% koolijuhtide ja 80% õpetajate väitel moodustati koolides lõimingu saavutamiseks valdkondlikud õpetajate töögrupid. Samas osales nende valdkondlike töögruppide töös ¾ õpetajatest.

Vastuste, kas õpetajad koostasid/koostavad uued ainekavad üksinda või koos teistega vastuste võrdlemisel ilmnes, et koolijuhtide ja õpetajate arvamused langevad kokku sama aine õpetajatega koostöö küsimuses. Koolijuhid kipuvad aga väitma sagedamini kui õpetajad, et koostööd tehakse sama ja teiste valdkondade õpetajatega, õpetajad aga, et koostööd ei tehta ja ainekavad koostatakse üksinda.

Üle 2/3 vastanutest väitis, et uued kooliõppekavad koostati järkjärgult. 79% koolijuhtide ja 72% õpetajate väitel on nende koolide läbivad teemad riiklike õppekavade läbivate teemadega võrreldes täpselt samad. Läbivate teemade käsitlemisest selgus, et koolijuhtide hinnangud olid kõrgemad. Kõige sagedamini väitsid koolijuhid ja õpetajad, et läbivaid teemasid käsitletakse koolis lõimitud aineõppe raames. Koolijuhid väitsid ligi kahe kolmandiku võrra sagedamini kui õpetajad, et nende koolides rakendavad läbivaid teemasid klassi- ja kooliväliste tegevuste/projektide raames ning ligi kolmandiku võrra sagedamini, et nende koolides rakendatakse läbivaid teemasid lõimituna loovtöösse, valikainetena, teemapäevadena, aineteüleste, ülekooliliste või klassidevaheliste projektidena. Enamuse aineõpetajate seisukohtade järgi käsitletakse läbivaid teemasid lõimitud aineõppe raames, 2/3 rakendab läbivaid teemasid klassi- ja kooliväliste tegevuste/projektide ning 1/4 aineõpetajatest iseseisvate tundide raames.

Ainult koolijuhtidele mõeldud küsimuste analüüsist selgus, et pooltes koolides on kooli õppekava üldosa kättesaadav veebist ja 3/4 koolides ka paberkandjal. Ligi viiendikes koolides on ainekavad kättesaadavad veebist ja 2/3 koolides paberkandjal.

3/4 koolijuhtide väitel on kooli õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted võrreldes riikliku õppekava põhimõtetega üldjoontes samad ja 3/5 väidetel on kooli koolistmete üldpädevuste põhimõtted võrreldes riikliku õppekava põhimõtetega üldjoontes samad.

Ligi 9/10 koolijuhtide seisukohtade järgi saavutatakse lõimingut koolisiseste projektide abil kaudu, 4/5 arvates õppeainete ühiste temaatiliste rõhuasetuste, õppeülesannete abil, 7/10 arvates erinevate ainevaldkondade õppeainete ühisosa järgimisena; 1/2 seisukohtade järgi läbivate teemade ühiste temaatiliste rõhuasetuste abil ning 2/5 koolijuhtide väitel määratledes erinevate õppeainete ühiseid probleeme ja mõistestikku.

Koolijuhtidel väidete järgi on kõige sagedamateks valikaineteks, mida koolide I kooliastmes peetakse vajalikuks pakkuda: arvutiõpetus, inglise keel ja matemaatika ning ka kehaline kasvatus ja loodusõpetus, II kooliastmes: arvutiõpetus, inglise keel ja matemaatika ning ka loodusõpetus ja III kooliastmes: arvutiõpetus, matemaatika, karjääriõpetus ja ettevõtlikkus ning sagedasti ka inglise ja eesti keel.

Koolijuhid loetlesid gümnaasiumide õppesuundi. Ilmes, et kõige sagedamateks õppesuundadeks, mida gümnaasiumides peetakse vajalikuks pakkuda on reaalsuund, loodussuund ja sotsiaalsuud. Sagedased on ka humanitaar, ettevõtlus- ja majandussuund.

Ligi pooled koolijuhid väitsid, et gümnaasiumi valikkursuste jaotuse kujundamisse oli kaasatud juhtkond, 2/5 väitsid, et õpetajate ainesektsioonid või valdkondlikud töörühmad ning õppenõukogu, 1/5, et õpilased ja kooli hoolekogu, 1/10, et arvestati ka lastevanemate ettepanekud.

78 koolijuhti nimetas kokku 523 planeeritavat gümnaasiumi astmevalikkursust, mis ei ole samad riiklikus õppekavas kirjeldatutega. Nende süstematiseerimisel ilmes, et kõige sagedamateks valikkursusteks, mida gümnaasiumides peetakse vajalikuks pakkuda on kunsti ja disainiga seotud kursused aga ka inglise keel ja meedia.

58% vastanud õpetajast ja 48% koolijuhtidest väitis, et nende koolis on gümnaasiumi aste. Neist õpetajatest omakorda väitis 89%, et kooliõppekavas on kehtestatud õpilasuurimuste ja praktilise tööde ettevalmistamise, juhendamise, vormistamise, hindamise, retsenseerimise, kaitsmise tingimused ning kord. Samas koolijuhtidest väitis ainult 27%, et kooliõppekavas on kehtestatud õpilasuurimuse ja praktilise töö ettevalmistamise, juhendamise ja vormistamise tingimused ja kord ning 22%, et on kehtestatud õpilasuurimuse ja praktilise töö hindamise, retsenseerimise ning kaitsmise tingimused ja kord.

Õpetajate ja koolijuhtide arvamused lahknesid aga küsimuses, mis on/oli aluseks gümnaasiumis õpetatavate valikainete/-kursuste valikul. 94% vastanud õpetajatest ja ainult 38% koolijuhtidest väitis, et gümnaasiumis õpetatavate valikainete/-kursuste valikul oli aluseks kooli õppesuund. 74% õpetajatest ja 43% koolijuhtidest väitis, et õpetatavate valikainete/-kursuste valikul oli aluseks aineõpetajate ettepanekud ning 66% õpetajatest ja 35% koolijuhtidest, et õpilaste soovid.

12% koolijuhtide ja 29% õpetajate väitel ei ole nende koolis kehtestatud loovtööde korraldamise ja läbiviimise põhimõtteid.

Õpetajatel ja koolijuhtide hinnangute puhul, milliseid muutuseid on planeeritud õppeprotsessis käesoleval ja järgmistel õppeaastatel olid koolijuhtide hinnangute keskvaartused kõrgemad. Koolijuhtide arvates pööravad õpetajad võrreldes varasemaga rohkem tähelepanu just õpilaste individuaalsuse ja erivajaduste arvestamisele. Seda ei arvanud niimoodi õpetajad. Õpetajad peavad kõige olulisemaks muutuseks just aineõppe seostamist igapäevaeluga. Koolijuhtide ja õpetajate hinnangud langevad kokku väärtushinnangute kujundamise küsimuses ja mõlemad tähtsustavad ka õpioskuste kujundamist. Samas, kui koolijuhid usuvad, et võrreldes varasemaga pööravad õpetajad enam tähelepanu õpiraskustega õpilaste õpetamisele, siis õpetajad seda nii ei arva. Kuigi uutes õppekavades on palju suurema rõhuasetusega ka kujundav hindamine, õuesõpe ja karjääriteadlikkuse kujundamine, ei kipu ei õpetajad ega ka koolijuhid väitma, et võrreldes varasemaga pööratakse nendele aspektidele igapäeva koolielus rohkem tähelepanu.

Hindamist puudutavate küsimuste analüüsil ilmnas, et ligi 40% õpetajate ja koolijuhtide väitel alustatakse numbrilist hindamist 1. klassis ning ligi 50% õpetajate ja koolijuhtide väitel aga 2. klassist ning 5% koolijuhtide ja ainult 1% õpetajate väidetel 7. klassist. 99% koolijuhtide aga ainult 77% õpetajate väidetel antakse õpetulemuste saavutatusel tagasisidet õpilastele arenguveestlustega.

Kujundava hindamise rakendamise suurimateks probleemideks pidas õpetajatest ligi kolmandik ajamahukust ja suuri klasse. Väga paljud rõhutasid õpetaja töökoormuse suurenemist. Osad tunnistasid ka mittepädevust. Ka koolijuhid viitasid ajapuudusele ja töömahukusele, samuti õpetajate eelarvamuslikkusele, vähesele teadlikkusele ja konservatiivsusele. Osundati, et kujundav hindamine on võõras õpilastele ja lapsevanematele.

2/3 koolide koolijuhtide väitel olid nende hindamise põhimõtted ja korraldus kirjeldatud kooli õppekava üldosas ja 1/3 koolijuhtide väitel, et eraldi koostatud korras. 9/10 koolijuhtide väitel sisaldas kooli hindamise korraldus käitumise hindamist, 4/5 väitel kujundava hindamise põhimõtteid ja hoolsuse hindamist, pooltel juhtudel loovtööde hindamise põhimõtteid ja 1/3 väitel uurimistööde ja praktiliste tööde hindamise põhimõtteid.

86% koolijuhtidest oli saanud kasutada eelmise kalendriaasta jooksul eraldatud riigieelarvelist koolitusraha täies mäh. 43% koolijuhtidest oli saanud kasutada eelmise kalendriaasta jooksul uute õppekavade rakendamisega seotud koolitustele vähem kui 50% riigieelarvelist koolitusraha ja 4% koolijuhtidest üle 90% rahast.

Ilmnas, et 67% koolijuhtidest väitel on nende õpetajad saanud osaleda *ESF-i rahastusega* koolitustel.

26% koolijuhtide väitel osales nende kool uute õppekavade rakendamist toetavas projektis. Enim osaleti kujundava hindamise koolitustel ja õpikogukondades ja gümnaasiumi lõpetamiseks vajaliku koolieksami ettevalmistamise pilootprojektis.

Ilmnes, et 90% koolijuhtide väitel olid nad saanud eelmise kalendriaasta jooksul eraldatud riigieelarvelist õppevahendite raha kasutada täies mahus. 1/2 koolijuhtidest väitis, et nad olid saanud kasutada riiklikult eraldatud õppevahendite raha peamiselt õpikute, töövihikute ja tööraamatute ja vähesel määral muude õppevahendite ostmiseks. 1/4 väitis, et nad olid saanud kasutada eraldatud õppevahendite raha võrdselt õpikute, töövihikute ja tööraamatute ning muude õppevahendite ostmiseks ning 1/5, et ainult uute õpikute, töövihikute ja tööraamatute ostmiseks.

Enim tunti puudust õppevahenditest ja eraldi toodi välja veel õpikute, töövihikute puudumist ja õpetajaraamatute, IKT vahendite ning muude õppevahendite ja tehnilise toe puudumist.

Uutes riiklikes õppekavades ei näinud häid külgi 7% õpetajatest. Üle kümnendiku õpetajatest väitis, et ei oska öelda või, et on vara veel üldistada. 3/4 õpetajatest loetlesid uute õppekavade häid aspekte. Õpetajate poolt toodi positiivsete külgedena välja suuremat õpilaskeskust, õpilaste iseärasuste arvestamist, valikuvõimalusi õpetajatele, lõimingut, õpilaste loovuse arendamist, kujundavat hindamist ja hindamist üldisemalt, uurimistööde, praktiliste tööde olemasolu, kaasaegsust ja seotust igapäevaeluga jne.

Uute **õppekavade** koostamisel ei näinud probleeme 1/5 õpetajatest. 1/10 õpetajatest tõi põhiprobleemina välja ajapuudust. Veel märkisid õpetajad, et kooliõppekava koostamise suurimaks probleemiks on õppevahendite, rahaliste ressursside ja õpikute puudumine, et see on mahukas töö ning suur lisakoormus õpetajatele. Rõhutati infopuudust ja õpetajate endi teadmiste ja oskuste puudumist.

Ainekavade arenduse- ja rakenduse küsimustele vastamisel lähtuti ainult ühest ainekavade koostamisel arvestasid õpetajad enamasti õppekava üldosas kirjeldatud eesmärke ja üldpädevusi; kooliastmete üldpädevusi; valdkondlikke eesmärke; lõimingut teiste õppeainetega; läbivate teemade käsitlemist; ainealaseid, ainetevahelisi, klassidevahelisi, ülekoolilisi projekte ning pikemaajalisi koolidevahelisi projekte. Õppekava arenduse rõhuasetustega ei ole kooskõlas, et valdkondlikke eesmärke ei pidanud vajalikuks arvestada 1/5, läbivate teemade käsitlemist ja lõimingut 1/10 õpetajatest.

Ainekavade koostamisel ei näinud probleeme 1/4 õpetajatest. Suurimaks probleemiks pidasid õpetajad õpikute puudust. Ainekavade koostamise olulisteks probleemideks pidasid õpetajad ka ajapuudust ja probleeme lõimingu sissekirjutamist. Õpetajad nimetasid, et ainekavade koostamist lisakoormuseks ja väga mahukas tööks. Pooled õpetajad olid ainekava koostamisel saanud abi, ligi 1/5 väitis, et nemad ei ole abi saanud. Ilmnes, et enamasti olid õpetajad abi saanud teistelt aineõpetajatelt ja kolleegidelt, koolitustelt ja õppepäevadelt. Ligikaudu 1/4 vastanud õpetajatest oli abi saanud kooli juhtkonnalt. Kümnendik nimetas ainelitute ja ainesektsioonide tuge või abi internetist ja www.oppekava.ee kodulehelt valdkonnaraamatute olulisust.

Ainete kaupa analüüsi küsimust: milliseid häid külgi näevad õpetajad oma aine uues ainekavas. Õppekava paremat struktureeritust ja paindlikkust rõhutasid enim tööõpetuse ja kehalise kasvatus õpetajad. Rohkem praktilisi tegevusi, aktiiv- ja muuseumiõpet tähtsustasid loodusainete, kunsti ja muusikaõpetajad. Sisu kaasaegsust rõhutasid teistest enam ühiskonnaõpetajad. Mahu vähenemist pidasid teistest enam

heaks küljeks matemaatika õpetajad. Õpilasekesksust nimetasid teistest enam kehalise kasvatuse, keemia ja prantsuse keele õpetajad. Et õppekava lahtikirjutus on varasemast parem, seda rõhutasid inimese-, ühiskonna- ja loodusõpetuse õpetajad. Kõige sagedamini *ei osanud veel* häid külgi välja tuua vene keel võõrkeelena õpetajad. Teistest õpetajatest enim väitsid, et õppekava on muutunud halvemaks, prantsuse keele, keemia ja füüsika õpetajad. Positiivseid ainespetsiifilisi aspekte on kõige enam nimetanud inimeseõpetuse ja kirjanduse õpetajad.

Ainekavas ei teeks muutusi teistest õpetajatest enam inimeseõpetuse ja saksa keele , inglise keele ja loodusõpetuse õpetajad. Tundide arvu suurendaksid teistest õpetajatest enam keemia ja geograafia õpetajad. Mahtu vähendaksid teistest õpetajatest rohkem muusika ja vene keel teise keelena, matemaatika ning ajaloo õpetajad. Õpetajale tahaksid suuremat valikuvabadust kirjanduse ja füüsika õpetajad. Rohkem praktilisi tegevusi eeldaks veel ühiskonna- ja loodusõpetuse õpetajad.

Uue õppekava kooliastmete õpitulemusi pidas küsitlusele vastanud 1839-st pedagoogist saavutatavaks 4/5. Loodusõpetuse õpetajatest arvas 90%, et õpitulemused on saavutatavad. Kõige pessimistlikumad õpitulemuste saavutamise asjus olid vene keel võõrkeelena ja saksa keele õpetajad

Uute õpikutega oli rahul ligi 1/3 ja ei olnud rahul kümnendik õpetajatest. Ülejäänud 3/5 õpetajatest ei ole olnud võimalust uute õpikutega töötada või nad ei õpetanud 1., 4., 7. või 10. klassis. Kõige rahulolevamad olid uute õpikutega geograafia, bioloogia ja muusikaõpetajad. Uute õpikutega olid vähim rahul kirjanduse, eesti keele ja prantsuse keele õpetajad.

3/4 õpetajatest kasutab õpikut koos töövihikuga. Eesti keele, inglise keele ja vene keel võõrkeelena õpetajad kasutavad õpikut ainult koos töövihikuga. Ainult õpikut kasutavad aga 3/4 prantsuse keele ja tööõpetuse ning pooled ühiskonnaõpetuse õpetajatest. Siin tõstatub küsimus, kas nendes ainetes siis töövihikuid ei ole või on siin mingid muud põhjused.

Õpetajate arvamus kohaselt toetavad uue õppekava järgi väljaantud õpikud kõige vähem lõimingu rakendamist (1/4 vastanutest) ja praktiliste tööde läbiviimist (1/5 vastanutest). Õpetajate hinnangute võrdlemisel võib väita, et küsimustes, kas õpik üksinda või õpik koos töövihikuga toetab riikliku õppekavaga ettenähtud rakendustingimusi, olulisi erinevusi ei täheldatud. Õpetajate arvamustele tuginedes võib tunduda, nagu ei annaks töövihik õpikule riikliku õppekavaga ettenähtud tingimuste toetamisel enam midagi oluliselt juurde, kuigi 3/4 õpetajatest kasutab uue õppekava ellurakendamiseks nii õpikuid kui ka töövihikuid. Samuti ei ole loogiline, et ainult 1/3 õpetajate arvates toetavad õppekomplektid ainealaste õpitulemuste kujundamist ja saavutamist, aga praktiliselt samas mahu ka üldpädevuste ja valdkonnapädevuste kujundamist. Tundub, et õpetajad ei süvenenud vastamisel eriti küsimuste sisusse.

Õpetajad andsid hinnangu, millised muutusi on nad planeerinud õppeprotsessis käesoleval ja järgmistel õppeaastate. Võrreldes teiste ainetega, pöörasid keeleainete õpetajad rohkem tähelepanu õpilaste aktiviseerimisele ainetunnis. Võõrkeele (v.a eesti keel II keelena) õpetajad pöörasid õpetajate keskmisest vähem tähelepanu õpilaste

individuaalsuse arvestamisele. Keeleõpetajad (v.a eesti keel ja eesti keel II keelena) pöörasid vabariigi keskmisest vähem tähelepanu ka õpilaste erivajaduste arvestamisele.

Võrreldes teiste ainetega, pöörasid matemaatika ja loodusainete õpetajad rohkem tähelepanu õpilaste analüüsi ja järeldusoskuste kujundamisele. Õpetajate keskmisest enam pöörasid matemaatika ja loodusainete õpetajad (v.a füüsika) tähelepanu ka aineõppe seostamisele igapäevaeluga. Keskmisest vähem pöörasid matemaatika ja loodusainete õpetajad (v.a loodusõpetuse õpetajad) tähelepanu: õpilaste motivatsiooni suurendamisele, õpilaste individuaalsuse arvestamisele, õpilaste erivajaduste arvestamisele, õpilaste õpioskuste kujundamisele, õpilaste arengu jälgimisele, õpilaste loovuse arendamisele, õpilaste enesehindamisoskuse arendamisele; õpiraskustega õpilastega tegelemisele (v.a. matemaatika), õpilaste karjääriteadlikkuse kujundamisele (v.a. keemia).

Võrreldes teiste ainetega, pöörasid sotsiaالainete õpetajad rohkem tähelepanu õpilaste sotsiaalsete oskuste ja väärtushinnangute kujundamisele, õpilaste enesehindamisoskuse ja kriitilise mõtlemisoskuse arendamisele ning analüüsi ja järeldusoskuste kujundamisele. Võrreldes teiste ainetega, pöörasid kunsti ja tööõpetuse õpetajad rohkem tähelepanu õpilaste loovuse ja väärtushinnangute kujundamisele. Vabariigi keskmisest vähem pöörasid ajaloo ja inimeseõpetuse õpetajad tähelepanu õpilaste motivatsiooni suurendamisele.

Koolijuhtide ja õpetajate arvamused lahknesid suuresti küsimuses, kas õpetajat toetab hariduslike erivajadustega ja õpiraskustega õpilaste õppekorralduse süsteem koolis.

Koolijuhid väitsid õpetajatest märksa sagedamini, et koolis toetavad õpetajat hariduslike erivajadustega ja õpiraskustega õpilastega tegelemisel õpiabi rühmad, kooliväline tugi nõustamiskeskuse spetsialistidelt ning KOV sotsiaaltöötajate ja haridusametnike tugi, muud eriklassid koolis; individuaalse õppekava rakendamine, eripedagoogi teenused, ja eraldi õppetöö korraldus andekate jaoks. Õpetajad aga märkisid koolijuhtidest sagedamini, et koolis toetavad neid logopeed ja koolipsühholoog ning õpiraskustega laste klasside olemasolu koolis.

Analoogiliselt PISA 2009 uuringule uuriti, kuidas kooli juhtkond toetab õpetajat õppekasvatustegevuses. Ilmnes Eesti õpetajate ja koolijuhtide seisukohtade erinevus ja sarnasus, kusjuures sarnasus oli sellistest tegevustes, mille sagedus oli niigi OECD keskmisest madalam. Küsitluses osalenud õpetajad väitsid koolijuhtidest harvemini, et kui õpetaja räägib probleemist klassis, siis lahendatakse see probleem ühiselt; informeeritakse õpetajaid võimalustest oma teadmisi ja oskusi täiendada, jälgitakse õppetööd klassides kindlustatakse, et õpetajate töö lähtub kooli kasvatusesmärgidest ja et õpetajad täiendavad ennast, lähtudes kooli õppe-eesmärgidest ning, et antakse õpetajatele soovitusi, kuidas nad saaksid oma tööd õpetamisel parandada. Kõige sagedamini väitsid koolijuhid ise, et nad informeerivad õpetajaid võimalustest oma teadmisi ja oskusi täiendada. Eesti koolijuhid kipuvad OECD keskmisest harvemini väitma, et toetavad õpetajat õppekasvatustegevustes - nagu näiteks, kui õpetajal oli probleeme oma klassiga, siis näidatakse üles initsiatiivi, et olukorda arutada, pööratakse

tähelepanu õpilaste häirivale käitumisele tundides, kontrollitakse, et tegevus tundides vastaks kooli õppe-kasvatuseesmärkidele.

Õpetajatel ja koolijuhtidel paluti hinnata ka õpetajate koostööd koolis. Koolijuhtide hinnangute keskväärtused olid üldjuhul kõrgemad. Koolijuhid hindasid võrreldes õpetajatega kõrgemalt üldisemaid koostöö vorme ja õpetajad õpetajatevahelisi ning ainealase koostööga seotud vorme. Kõige madalamalt hindasid õpetajad erinevate valdkonnarühmade vahelist koostööd ja mõlemad grupid hindasid madalalt ka koolisiseste valdkonnasektsioonide töötamise edukust. Need tulemused osundavad sellele, et uues õppekavas sätestatud valdkondlike põhimõtete ja lõimingu rakendamiseks tuleb koolides veel palju vaeva näha

LISA 1. Aineõpetajate põhjendustest, miks ei ole õpitulemused saavutatavad

Järgnevalt tuuakse näiteid aineti tähestikulises järjekorras õpetajate põhjendustest, miks ei ole õpitulemused saavutatavad. Samasisulisi põhjendusi püütakse mitte korrata.

Ajalugu

- *"6.klassi programm väga mahukas ja raske".*
- *"Arvan, et ajalooallikate usaldusväärsuse hindamine ja ajastu konteksti mõistmine ei ole arvestatavale osale õppuritest jõukohane".*
- *"Gümnaasiumi ajaloo I kursus on liiga mahukas ja seetõttu õpilasele raske omandada".*
- *"Oleneb, kuidas mõõdetakse saavutatavust. kui tasemetöös neist lähtutakse, siis jääb ebamääraseks, millise aineosa kohta neid (kõiki!?) saavutada eeldatakse. Iga asja üle ei saa diskuteerida, kui sügavale peaks võrdluse ja analüüsiga minema jmt".*

Bioloogia

- *"Pädevusi on palju ja kõiki täita ei jõua antud õppetundide arvuga".*
- *"Õpilasele, kes on orienteeritud õppima on asi jõukohane. Nendele kes koolis ainult oma aega veedavad on loomulikult raske".*
- *"Analüüsioskus on nõrk, selle harjutamiseks ei jää aega. Samuti pole piisavalt aega võrdlemiseks, dilemmade aruteluks ja uurimuslike ülesannete lahendamiseks".*
- *"7. klassi bioloogias toimub õppimine kõikide selgroogsete klasside üldistuste alusel - õpilasel on väga raske selliseid suuremahulisi üldistusi teha, kui puuduvad enne teadmised (lähtunud õpilaste arvamustest)"*
- *"Gümnaasiumi osa ma siiski kahtlen - kuidas kirjutada esseesid, mida ma isegi pole kunagi teinud. Minu kooliajal kirjutati kirjandeid".*
- *"Nimeta sisenõrenäärmed, nende ülesanded ja hormoonid". Kas Teie mäletate seda?*
- *"Praktiliste tööde tegemine takerdub vahendite puudumise juurde. Samuti ei ole koolis normaalselt toimivat arvutiklassi".*

Eesti keel

- *"Näiteks hääliku õigekirja jaoks on 7. klassi õpikus 3 tundi, kuid sellega paraku suudab vaid vana kinnistada, mitte uute võõrsõnade õigekirja selgeks õpetada".*
- *"Näiteks kõiki nõutud teoseid ei jõua tõenäoliselt õpilased läbi lugeda".*

Eesti keel teise keelena

- *"6.kl üks õpitulemustest: suhtleb eesti keelt emakeelena kõnelejatega igapäevastes suhtlusolukordades ning kasutab sobivaid õpitud keelendeid- ei ole saavutatav, sest meie õpilased üldjuhul ei suhtle väljapool kooli eesti keeles".*
- *"Põhikooli lõpuks ei suuda paljud õpilased omandada eesti keelt B2 tasemel, kui nad õpivad seda ainult eesti keele tundides ja kusagil mujal seda ei kasuta".*

- *"Õpilaste on emakeeleks vene keel, Narvas puudub eestikeelne õpikeskkond; kui on nt meedia, siis õpilased ei kasuta seda. Kaldun arvama, et vanemad ei toeta mitte ainult oma lapsi vaid ka kooli ettevõtmistest".*

Füüsika

- *"Lastel on hetkel probleeme kõigel lihtsamatest seostest arusaamisega, kuid uues õppekavas muule eriti ei rõhutatagi. Kahjuks ei ole enamik lapsi nii noorena võimelised kõiki saadud teadmisi analüüsima ega uudsetes olukordades kasutama".*
- *"Nii ei saa vastata, et õpitulemused pole saavutatavad, enamuse on, aga mõni pole nt üleslütkejõu valem rakendus. Õpitulemusi pole palju, kuid see on näiline. Palju õpitulemused sisaldavad endas mitut. Peale selle on olemas nn varjatud õpitulemused. Et saavutada nõutavaid õpitulemusi, on vaja omandada nendele eelnevaid, kuid kirjapanemata õpitulemusi".*
- *"Näiteks "Leiab tavaelus tõusetuvatele füüsikalistele probleemidele lahendusi" - ei nõuta, et teab, vaid oskab leida".*

Geograafia

- *"8. klassis: iseloomustab ja võrdleb temaatiliste kaartide ja kliimadiagrammide järgi etteantud kohtade kliimat ning selgitab erinevuste põhjusi; iseloomustab ja võrdleb teabeallikate põhjal etteantud piirkondi: geograafilist asendit, pinnamoodi, kliimat, veestikku, mullastikku, taimestikku, maakasutust, loodusvarasid, rahvastikku, asustust, teedevõrku ja majandust ning analüüsib nendevahelisi seoseid. Lisaks suurem osa õpitulemusi, mis eeldavad analüüsi oskusi. Analüüside tegemiseks ei ole tundides aega".*
- *"1 tunniga nädalas ei õpeta selgeks koordinaatide määramist, kliima spetsiifikat, jne".*
- *"Kõige keerulisem 7. klassis. Teemad keerulised. Tunde vähe. Puuduvad uued õppevahendid. Õpikud, töövihikud jne".*
- *"Kõik mitte. 7. klass Koordinaadid, asimuut, laamade liikumine on õpilastele sellise tundide arvuga võimatu selgeks teha, rääkimata praktilistest töödest õues, mis peaksid ju ka olema".*

Inglise keel

- *"Õpilased muutuvad aina laisemaks ja rumalamaks, kuid õppekava aina nõulikumaks".*
- *"12 klassis on ülesanded, mis võivad olla rasked ka emakeelastele, eriti nüüd kui 10 klassi lõpetajad peavad kõik 12 klassis eksami tegema, matemaatikas diferentseeritakse, aga keeles peavad kõik andekad olema, aga ei ole ju, on ka vastupidi".*
- *"Gümnaasiumiastmes ei ole võimalik kohustuslike kursuste arvuga saavutada oodatud taset. Reaalselt on keeruline õpilaste võõrkeelte sihttaseme valimine".*
- *"Jah ja ei. Ei gümnaasiumi astmes. Kui gümnaasiumi tuleb madala keeletasemega õpilane, siis nende väheste ainetundidega pole õpetaja küll parima tahtmise juures võimeline viima õpilast kõrgemale tasemele B2 ja C1. Õpilane peaks kusagil võtma lisatunde, et riigieksamit mis on kohustuslikuks tehtud, kõrgemal tasemel ära teha".*
- *"Jõukohane pole grammatikas orienteerumine, sest vastavad teemad on mõnikord emakeeles alles käsitlemata. Õpilastel pole omandatud emakeeles mõisted (näiteks ei tea nad veel käändeid ega tunne lauseliikmeid või sõnatüüpe (asesõna, omadussõna, tegusõna) kui neil kõnealused teadmisi läheks vaja võõrkeele paremaks omandamiseks".*

- *"Kui võõrkeele kohustuslik riigieksam loetakse sooritatuks 50% juures, pole võimalik RÕKis ette nähtud ainetundide arvu juures tagada, et umbes 10% õpilastest selle sooritavad. Ka võõrkeele eksam peaks olema kahel tasandil nagu matemaatika oma".*
- *" Näiteks: on ettevõtlik, usub iseendasse, kujundab oma ideaale, seab endale eesmärged ja tegutseb nende nimel, juhib ja korrigeerib oma käitumist ning võtab endale vastutuse oma tegude eest".*
- *"Uus ainekava on praktikas teostamatu, realselt tuleb ühte klassi õpilased, kelle tase 10. kl. vastab A1.2, A2.2, B1, B2 kui ka C1 tasemele. Õpetada neid kõiki koos? Puuduvad rakenduseks testid, mille järgi õpilasi nende oskuste järgi jagada".*
- *"Võõrkeelte õpitulemused pole kõikidele lastele jõukohased sellisel määral nagu Euroopa keeletaseme järgi uues õppekavas ette nähakse. Kõik ei ole võimekad ning õpetajal peab jääma mänguruumi ka nende õpilaste õpihimi ülevälhoidmiseks. Ka on ainult euroopa keeletasemest lähtumine liiga üldsõnaline. Vähemalt põhikooli osas peaks olema määratud ka grammatika jne valdkonnad, mida käsitleda (nagu vana õppekavas oli)".*
- *"III kooliastmes on saavutatavad, aga kooli ressursse arvestades jäävad osad õpitulemused küll kodu kanda. Õpetaja saab huvi tekitada - tunneb huvi õpitavat keelt kõnelevate maade kultuurielu vastu, loeb võõrkeelsest eakohast kirjandust, vaatab filme ja telesaateid ning kuulab raadiosaateid".*

Inimeseõpetus

- *"Õnneks on minu aine nii elulähedane".*
- *"Suhete ja seksuaalsuse õpitulemused näiteks, me ei saa vastutada õpilaste valikute eest, me võime kujundada hoiakuid".*

Keemia

- *"Kahe nädalatunniga keemias ei ole võimalik põhikooli õppekavas kirjeldatud õpitulemusi saavutada".*
- *"Need nõudmised on väiksed - on ju öeldud, et vastab hindele rahuldav. Kui tahad, et õpilane ka ülikooli keemiaga toime tuleb, siis peab rohkem õpetama ja siis jääb kinnistamiseks vähe aega".*
- *"9. klassi ülesanded reaktsioonivõrrandi koostamisega".*
- *"Keemiline side, redoksreaktsioonid. Keerukamad ülesanded".*
- *"Raske on kogu elektrokeemia peatükk, paljud loobuvad ilma sellesse süvenemata".*

Kehaline kasvatus

- *"Kaarsild ja tirelid valmistavad raskusi".*
- *"Orienteerumine on nii äkki üldse kuidagi väga spetsiifiliseks tehtud. Peaks kuidagi üldisemalt äkki õpitulemusi saavutama".*
- *"Suusatamine 10 km. Tantsib ja analüüsib Eesti pärimus-või autoritantse, standardid- ja ladinatantse ning teiste rahvaste seltskonnatantse".*
- *"Tantsib ja analüüsib Eesti pärimustantse. Teab mõisteid, võtteid, samme. Kasutab eneseväljenduseks erinevaid tantsutehnikaid. Kõige selle saavutamiseks on vaja eriväljaõppega tantsuõpetajat ja ajaliselt mitu kursust".*

Kunst

- "Gümnaasiumi kursusi kärbiti halastamatult kolmandiku võrra. Sisu aga on peaaegu sama. Kui tahetakse praktilisi töid, eri ajastute kunsti võrdlusi! jne, siis sellele peab eelnema ka baasteadmiste õppimine, kinnistamine, kontrollimine. Arvan, et praegu pole see saavutatav, mida ainekava tervikuna ette näeb".
- "Tulevikus küll, kuid üleminekuperioodil kipuvad asjad jääma segaseks. Samuti võib vaielda selliste õppetulemuste kirjeldamiseks antud märksõnade üle nagu: analüüsib, mõtestab lahti, pakub uusi loovaid lahendusi - mida need igas aines täpsemalt tähendavad?"
- "Õpilane ei suuda võrrelda erinevate ajastute kunsti. Selleks peab ta olema läbinud kunstiajaloo aga seda ei jõua põhikoolis ühe ainetunniga nädalas".
- "Õpilastel ei tohi olla tasulisi tunde, kuid kõik muuseumi külastused on tasulised, muuseumis ei käi ära 45 minutiga. see lisab oluliselt õpetajale(tasuta) ja ka õpilaste töökoormust".
- "Kõik oleks jõukohane, kui oleks vahendeid".

Loodusõpetus

- "Raske oli LAAMADE teema mõistmine, kuna IV klassi lapsel ei teki mingeid seoseid nende mõistetega".
- "Siiski leian, et see oleneb ka õpetajast ning õppemeetoditest. Kindlasti on loodusõpetust praegu lastel õppida pisut raske. Eriti linnalastel".

Matemaatika

- "Kui lähtuda uutest tööraamatutest, mis on 2011 välja antud just HEV lastele, siis neis on kõik jõukohane".
- "I kooliastmes ei olnud suurele osale õpilastest jõukohane pindala arvutamine (sisuline mõistmine jäi hoomamatuks vaatamata põhjalikule näitlikustamisele)".
- "VII klassi ainemaht on liiga suur, kardan, et kõike lihtsalt ei jõuta omandada (ka õpilaste vanus ei soosi õppetegevusele keskendumist); vähendatud ainetundide arv IX klassis ei võimalda õpilasi korralikult lõpueksamiks ette valmistada".
- "7. kl. õpilase isikliku eelarve koostamine. Ratsionaalarvude jaoks aega vähe, sest uue õppekava järgi eelmisel aastal nad tegid tehteid täisarvudega, kuid tegelikult ju ei teinud, sest õppekava rakendus alles sellel aastal. Raske teema on vigade käsitlemine".
- "7.kl astmed ja üksliikmed".
- "Murdvõrrand 3 astmes välja jätta".
- "Probleemülesanded ei pruugi olla jõukohased".
- "Protsentülesanded keerukama tekstiga, ruumilised kujundid".
- "Näiteks pole protsentülesanded (sh protsendipunkt) 7. klassis kõikidele jõukohased, tehted algebraliste murdudega pole kõikidele võimetekohased. Arutlusoskus, põhjendamine on väheste poolt saavutatav".
- "Algebraline murd, mõõtühikute teisendamine - kuskil 30% õpilastest ei tule toime".
- "Tõestamise teema ei ole 8 klassis jõukohane".
- "Gümnaasiumi astme kitsas matemaatika. Arvestades, et kõik õpilased peavad gümnaasiumi lõpus sooritama riikliku lõpueksami, ei saa piirduda paari näiteülesandega. Õpilasel on vaja ülesannete lahendusoskust ja selleks on vaja aega".
- "Kitsas matemaatika peaks minu arust olema veel lihtsam - sest minu arust peaks olema kitsas matemaatika just humanitaarkallakuga õppijale. Võin öelda, et

tekstülesanded murdvõrrandi koostamisega on rasked ka matemaatikat hästi oskavatele õppijatele - aga humanitaar peab selleks ikka väga - väga palju vaeva nägema ning sellisel juhul pole sellest loovusest kohe üldse juttu - kehtib vaid pähe õppimine!!!! See aga on ju uue õppekava korral just taunitav pool!"

- *"Nt gümnaasiumi kitsas kursuses võiksid olla väga lihtsad ratsionaalavaldised ja juuravaldisi üldse mitte".*
- *"Täht arvu tähisena on nõutud liiga vara nii waldorfkoolide kui ka Soome õppekava seisukohalt. Viimasele viitab juba Reino Seppälä hinnangus 1996.a õppekavale (Opetushallitus 1999)".*

Muusika

- *"Astmenimedelt tähtnimetustele üleminek on liiga kiire. Pusitakse alles astmenimedega, aga juba on vaja teada tähtnimetusi. See aga võib olla ka õpetaja oskamatus asju selgeks teha".*
- *"Harjutuste laulmine astmetega".*
- *"Kuna minu aines on alates 5.klassist vaid üks nädalatund, ei ole minu arust võimalik küll õpetada lastele heal tasemel nooditundmist ja pillimängu. See nõuab ikka põhjalikumaid tööd ja rohkem aega!"*
- *"Laps, kes ei pea viisi ei saa laulda astmetega. Halb koordinatsioon segab erinevate praktiliste tööde sooritamist".*
- *"Omalooming ja improvisatsioon on paljudele vastuvõetamatu, kuna kõik lapsed ei ole musikaalsed ja puudub esinemisjulgus".*
- *"Praktiline pilliõpe".*
- *"Väga raskesti saavutatavad ja minu arvates õppekavas mõttetud on näiteks 5. klassi õpilasele helistike moodustamine, nende laulmine, vahetegemine harmoonilise ja meloodilise molli vahel".*

Saksa keel

- *"Keele õppimine on muutunud vaatamata lahtistele piiridele õpilastele aina raskemaks, materjal ei kinnistu. Enamus õpilasi nt. ei suuda kirjutata nõuetekohaseid tekste. Just teksti loomisega on nii kirjutamisel kui ka kõnelemisel probleeme igas kooliastmes".*
- *"Keskkooli tulevatel õpilastel ei ole B1 keeluskustaset!"*
- *"Õpikud, mille järgi õpetame, on välja antud Saksamaal ja meie õpilastele rasked. Sõnavara omandamine üliiraske".*

Tööõpetus

- *"On jah, kui kooli omanik täidaks oma kohustused õpikeskkonna osas".*

Vene keel võõrkeelena

- *"Keeles nõutud taseme saavutamiseks on tundide arv ebapiisav, sest kokkupuuted vene keelega on väikeses maakoolis olematud. Puudub motivatsioon (olemasolev on kunstlik ja rõõmuks õpetajale)".*
- *"Vene keeles on vaja aega harjutamiseks. Õpitulemused on esitatud väga üldiselt ja laialt. Praegu arvan, et kirjutamisel ei ole päris saavutatavad".*

LISA 2. Milliseid materjale vajavad õpetajad veel õppeprotsessi ettevalmistamiseks

Ajalugu

Põhikoolide õpetajatest on küsimusele vastanud 29, gümnaasiumide õpetajatest 64, mõlemad töid välja valdavalt traditsioonilisi materjale (*olgu kasvõi õpik*), mida nad õpetamisel vajaksid. Põhikoolide õpetajatest 7 nimetasid vajalikuna õpetajaraamatut, sageduselt teisena (5 õpetajat) vajati kontrolltööde kogumikke, 4 õpetajat soovis tundides kasutada videomaterjale või filme. Veel nimetati õpikuid, töövihikuid, töölehti, kaarte, plakateid, ajakirjandust, ülesandeid erivajadustega õpilastele, projektorit, arvutit jt.

Gümnaasiumide õpetajate prioriteetseks vajaduseks olid samuti õpetajaraamatud (18 õpetajat), 15 korral nimetati õpikuid tööraamatuid, töövihikuid – st tegelikult puudus õpetajatel elementaarne, uue õppekavaga haakuv, tööks vajalik õppevara. Õpetajad olid häiritud sellest, et peavad kogu materjali ise otsima ja kokku panema, seda tajutakse ressursi raiskamisena ning tööjõu ebaefektiivse kasutamistena. 12 korral nimetati gümnaasiumide õpetajate poolt vajalikuna mitmesugust tunde rikastavat materjali (sh enamasti videomaterjali, filme, allikakogumikke). 9 õpetajat rõhutas kaasaegsete õppematerjalide mõõdapääsmatust – puudust tuntakse erinevatest arvuti- ja internetipõhistest materjalidest.

Võrreldes esitatud vastuseid REKK põhikooli valdkonnaraamatute uuringu „Põhikooli õpetajate küsitlus veebipõhiste (www.oppekava.ee) põhikooli valdkonnaraamatute kasutamise ja kasulikkuse kohta“, tuleb tõdeda, et mõlema küsitluse tulemused olid laias laastus kattuvad. Õpetajad vajavad näidistöökavasid, õpetajaraamatuid ja traditsioonilist õppevara, mis haakuks uute ainekavadega ning kus oleks juhised kuidas tagada ainesisu lõimumine teiste ainetega.

Bioloogia

Küsitluste vastuste analüüsil selgus, et õpetajate vajadused uue õppekava edukaks rakendamiseks ja õppeprotsessi ettevalmistamiseks jagunesid üldjoontes kaheks:

1. Metoodiline tugi- koolitused ja metoodilised materjalid erinevate õppemeetodite rakendamiseks

2. Õppevara

Kõige enam tundsid õpetajad vajadust õpetajaraamatu järele, mis sisaldaks tunni materjali erinevate metoodiliste soovitustega, praktilisi töid, soovituslikke viiteid veebilehekülgedele ja interaktiivsetele materjalidele, materjali õppetöö diferentseerimiseks. Konkreetselt õpetajaraamatut soovis vastanutest 21 %.

Kuna uues õppekavas on suur osa praktilistel töödel, siis on nende edukaks läbiviimiseks vajavad õpetajad kõige enam tööde juhendeid ja töölehti. Õppetööd mitmekesistava ja näitlikustamise eesmärgil vajatakse lühemad (u 3-10 min) õppefilme ja viiteid erinevatele materjalidele, mis aitavad seostada teemat igapäevaeluga ja aitaksid nii motiveerida õpilasi. Peetakse vajalikuks ka uue õppekavaga seatud eesmärkide täitmise kontrollimiseks sobivate kontrolltööde olemasolu.

Õpetajad osutasid oma vastustes suurt tähelepanu, kuidas õppevara oleks kõige paremini kättesaadav. Peeti oluliseks, et töövihikud, praktiliste tööde juhendid, kontrolltööd oleksid saadaval internetis tekstidokumentidena ja vabalt muudetavad. Oodatakse, et ka elektroonilist õpetajaraamatut, milles olevaid tööjuhendeid saab välja printida ja paljundada ja et uue õppekavaga sobivad õpikud oleksid e- raamatutena internetis saadaval.

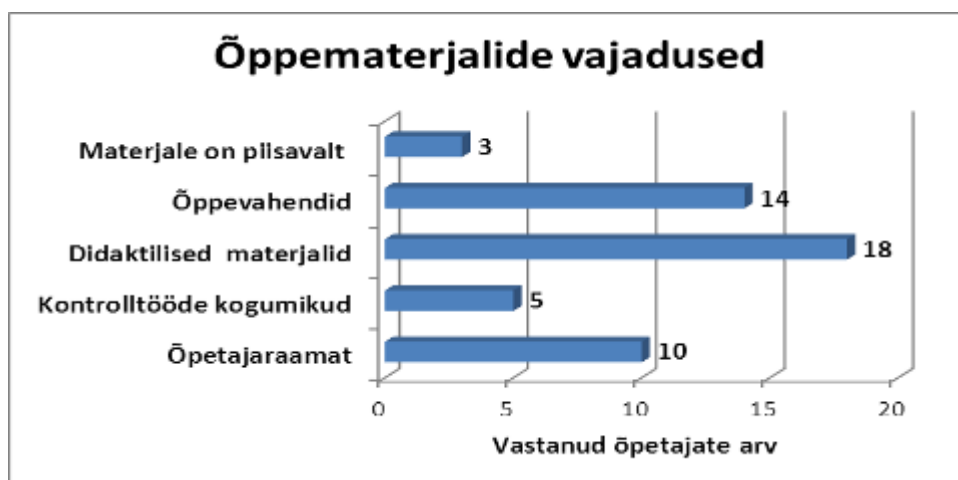
REKK-i põhikooli valdkonnaraamatute uuringu "Põhikooli õpetajate küsitlus veebipõhiste valdkonnaraamatute kasutamise ja kasulikkuse kohta" tulemuste võrdlemisel antud küsimustiku õpetajate vastustega selgusid mitmed kokkulangevused: vajadus praktiliste tööde tööjuhendite järele, soovitakse viiteid lisamaterjali leidmiseks internetist, materjale õppetöö diferentseerimiseks, linkide kogu IKT rakendamiseks. Mõlemast küsitlusest on selgunud, et on vajadus meetodiliste soovitude järele (eriti noortele õpetajatele) ja ka näitlik kalendaarne tunnijaotus. Viimane on abiks kindlasti ka kogenenutele õpetajatele, sest õppekava on uus, mille järgi õppeprotsessi kavandatakse. Valdkonnaraamatute uuringu küsitluses olid õpetajad märkinud lisaks eelnenule veel ka kujundava hindamise põhimõtete rakendamiseks vajaminevate abimaterjalide vajaduse.

Geograafia

Küsimusele vastas 37 õpetajat, 10 õpetajat jättis vastamata. Gümnaasiumiastmes puudusid küsitluse vastamise hetkel valdkonnaraamatud- seega ei saanud seda osa analüüsida Rühmitades õpetajate vastused, olid tulemused järgmised (vt. joonis 1): Kõige rohkem vajasis õpetajad erinevaid didaktilisi materjale. Näiteks kirjutavad õpetajad:

- ✓ Süsteemseid, terviklikke ja mitmekesiseid (nt esitlus, animatsioon, mäng, tööleht+...) ehk IKT vahendeid
- ✓ Aktiivõppe meetodeid teemade kaupa, et igas tunnis oleks võimalik midagi aktiivõppe meetodil õpetada ja eelnevalt valida õpetaja raamatust sobiv meetod konkreetse klassi jaoks
- ✓ Ideaalne oleks iga teeme kohta lingikogu õppematerjalide kohta võrgus;
- ✓ Õpetajaraamat, täidetud töövihikud

Õppevahenditest oli samuti puudus: atlased, ÕPPEFILMID, CD-d lühikeste looduse õppefilmidega, GPS seadmeid, ilmavaatluse mõõteriistu Vernieri vahendid jne.

Joonis 1. Milliseid õppematerjale vajavad geograafiaõpetajad õppeprotsessi ettevalmistamiseks

Keemia

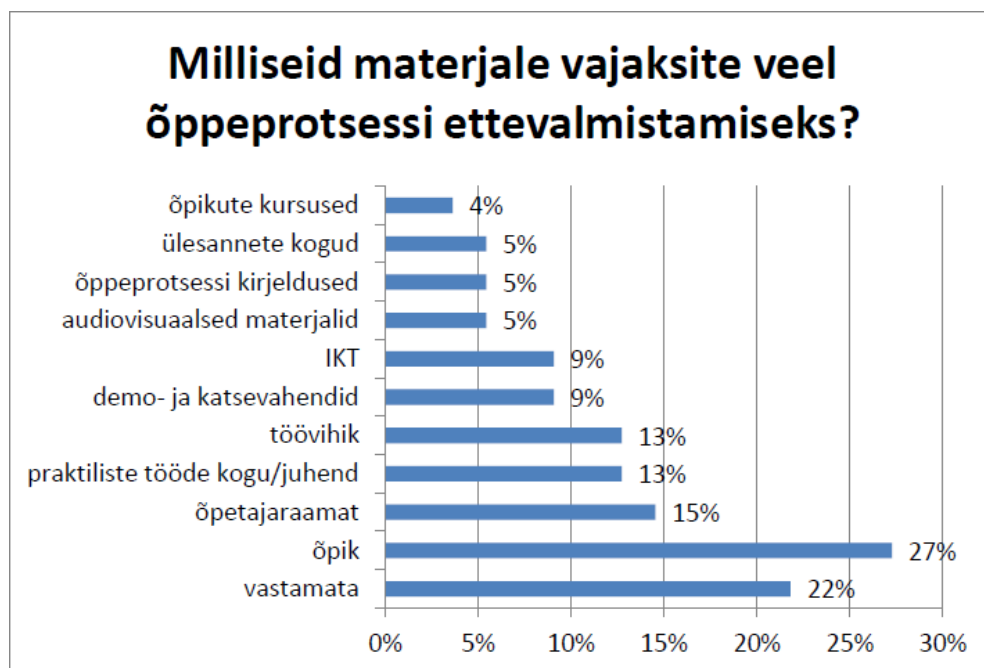
Sellele küsimusele oli enamasti vastatud mitme variandiga, seepärast iseloomustati antud vastuse osakaalu vastuste üldarvust. Kõige sagedamini nimetasid õpetajad (25% vastustest), et nad vajaksid uusi õpikuid ja töövihikuid, mis sisaldavad ka praktiliste tööde juhendeid. Oluline osa õpetajate arvamustest (19%) sisaldab informatsiooni, et puuduvad IKT, praktiliste tööde ja uurimusliku eksperimendi töölehed ja kogumikud. Õppeprotsessi ettevalmistamiseks pidas 7% õpetajatest vajalikuks põhjalikku õpetajaraamatut. 12% vastustes sisaldus soov leida internetist näidistöökavasid, PP esitlusi, teemadega seotud viiteid. Katsevahendite hankimise vajadus sisaldus 10% vastustes. Koolitusi pidas vajalikuks 2 küsimustele vastajat. 25% võimalikest vastustest ei sisaldanud informatsiooni sellele küsimusele.

Joonis 2. Milliseid õppematerjale vajavad keemiaõpetajad õppeprotsessi ettevalmistamiseks

Antud küsitluse tulemused oli kooskõlas 2011.a. läbiviidud põhikooli õpetajate küsitlusega veebipõhiste põhikooli valdkonnaraamatute kasutamise ja kasulikkuse kohta. Ühisosana mõlemast uuringust selgus, et õpetajad vajavad valmis näidistöökavasid, praktiliste tööde juhendeid (töölehti), viiteid simulatsioonide ja lisamaterjali leidmiseks.

Füüsika

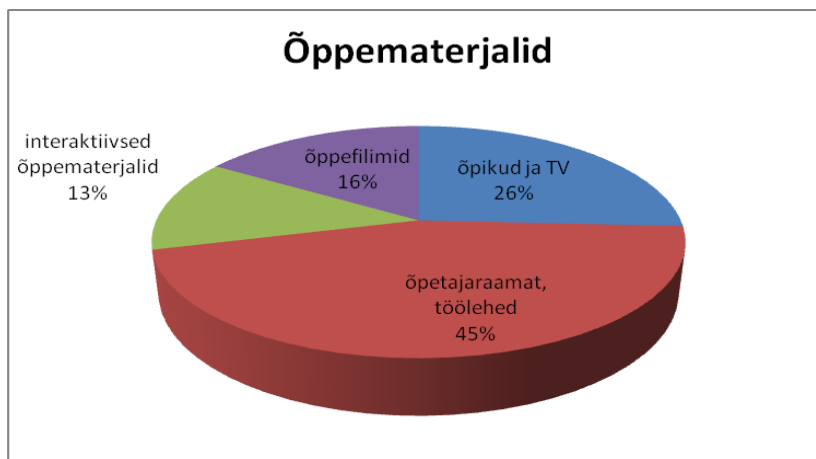
Joonis 3. Milliseid õppematerjale vajavad füüsikaõpetajad õppeprotsessi ettevalmistamiseks

Matemaatika

- kõik on olemas, ei vaja juurde midagi 7 korda (6,2%)
 - IKT vahendeid ja IT materjale 17 korda (15%)
 - uuendatud töövihikuid, töölehti, kontrolltöid, teste 38 korda (33,6%)
- Kuid vastatakse ka järgnevalt: veel vajaksin õpikut (vähemalt viiel koolil puuduvad uued õpikud) ja õpetajaraamatut igatseb kuus õpetajat.

Inimeseõpetus

- Ei ole küsimusele vastanud — 9 korda.
- Interaktiivseid õppevahendeid — 4 korda.
- Abimaterjale õpetajale, töölehti, õpetajaraamatuid, erinevaid mänge, probleemülesandeid, näitvahendeid, metoodilisi soovitusi. — 14 korda
- Uuendatud õpikud ja töövihikud — 8 korda.
- Õppefilme — 5 korda.
- Kõik olemas — 2 korda
- Perekonnaõpetuses võiks olla TV, õpikute valik olemas — 1 kord.

Joonis 4. Milliseid õppematerjale vajavad inimeseõpetuse õpetajad õppeprotsessi ettevalmistamiseks

Eesti keel teise keelena

Vastuseks küsimusele *Missuguseid materjale vajaksite veel õppeprotsessi ettevalmistamiseks?* märkisid õpetajad väga erinevaid materjale kuni veebiviidetenii välja:

- uuele õppekavale vastavaid õpikuid, mis oleksid omavahel seotud (kindel struktuur);
- töövihikuid, harjutuste ja kontrolltööde kogumikke, õpetajaraamatuid;
- erinevaid video- ja audiomaterjale (ka veebis);
- pilte, grammatikatabeleid, õppematerjalide CD-sid, DVD-sid eesti filmidega;
- hindamisalaseid abimaterjale;
- abimaterjale läbivate teemade käsitlemiseks;
- tekstide kogumikke, mis sisaldaksid nõutud keeletasemele vastavat sõnavara ja teemavaldkondi;
- veebiviiteid, kust mingi teema kohta lisamaterjali leida.

Analüüsides kõrvutavalt "Põhikooli õpetajate küsitlust veebipõhiste põhikooli valdkonnaraamatute kasutamise kohta", selgub, et õpetajad vajaksid metoodilist tuge eelkõige ainekavade koostamisel. Hindamisega seonduv probleemistik vajab samuti põhjalikku selgitamist. Välja on toodud lõimingu põhimõtete olulisus, läbivad teemad ning pädevused. Just neil teemadel vajavad õpetajad enam häid koolitusi.

Inglise keel

Tabel 1 annab ülevaate materjalidest, mida õpetajad veel õppeprotsessi ettevalmistamiseks vajaksid. Materjalide vajaduse osakaalu protsendid on leitud kogu küsitlute arvu alusel, et oleks selge üldine vajadus. 28% vastanuist ei olnud oma vajadusi märkinud ja 10% õpetajaist leidis, et neil on kõik vajalik olemas. Kõige enam vajaminevateks materjalideks peavad küsitlustele vastanud õpetajad näitvahendeid, DVDsid, CDsid (20%); kaasaegseid õppekavale vastavaid õpetajaraamatuga õppekomplekte (17%), lisamaterjale tublidele või ka aeglasematele õppijatele, tehnilisi vahendeid (7%), elektroonilisi õppematerjale (5%) ja kodulugemise raamatuid ning ajalehti (4%).

Tabel 1. Milliseid õppematerjale vajavad inglise keele õpetajad õppeprotsessi ettevalmistamiseks

Materjalid	%
Näitvahendid, videod, CDd	20
Õppekavale vastavad korralikud õppekomplektid	17
Lisamaterjalid, lisamaterjalid tublidele või aeglastele õppijatele	14
Tehnilised vahendid	7
Infotehnoloogilised õppematerjalid	5
Kodulugemise raamatuid, ajalehti	4

Mainitud oli veel vajadust eksami tüüpülesannete käsiraamatu, näidistöökavade, materjalide Eesti kohta põhikoolile, aja, erinevaid õpiprojekte algatavate õpiülesannete jm. järele.

Saksa keel

Saksa keele õpetajad vajavad uusi kaasaegseid õpikuid, töövihikuid, puudu on kuulamisülesannetest, veebipõhistest materjalidest, CD, DVD+ töölehed. Noor, äsja kooli tulnud õpetaja vajab metoodilist juhendit, pildimaterjali, mängu. Ka REKK-i küsitluses tuli esile õpikute puudumise probleem.

Õpetajate arvamused:

- Mul on vajalikud materjalid olemas. Ei vaja, internetist otsin või koostan ise. Ei vajagi, leian need internetist. Internetis on kõik vajalik olemas. Mina isiklikult ei vajagi, olen saanud Saksamaalt, mida vaja. Aga vaadake kaugemale! Noorele õpetajale on eeskätt vaja METOODILIST JUHENDIT. See kõik on meil olnud, küll eelmise riigikorra ajal. Õppevahendid (kaardid, pildid, mängud jms). Algajal on tühi plats. Koostan lisamaterjalid meeleldi ise.
 - Uuemaid õpikuid. Alustaks õpikutega ja siis lisa internetist.
 - Materjale olekski vaja üldpädevuste ja läbivate teemade käsitlemiseks. Materjalid Eestist
 - Kuulamise CD-d, samuti filmiklippe, mida saaks õpilastele vajadusel näidata ja nähtu alusel ka õpilasi rääkima julgustada. DVD-sid. Lühifilmid koos töölehtedega
 - Veebipõhised materjalid. Nii interaktiivsed materjalid kui ka lihtsalt veebilehed ja töölehed. On-line harjutused, töövihikud, sõnavaravihikud
 - Võõrkeeleeõpetajana on vajalikud enesetäiendusreisid õpitavat keelt kõnelevatesse maadesse
 - Saksamaa õpikud on täiuslikud, sest seal on kaasas ka metoodiliselt kõrgetasemel abimaterjal õpetajale.
 - Süsteemset keeleoskuse tasemetele vastavat materjali. Vajan testide näidiseid, uusi õpikuid ja töövihikuid uue õppekava alusel
 - Grammatikatabeleid, töölehti ja rohkem tekste
 - Metoodilisi paljundusmaterjale
- 5 õpetajat ei vaja mingeid uusi materjale
3 õpetajat otsib materjalid Internetist
2 õpetajat ei oska öelda.

Vene keel võõrkeelena

- Kõigepealt õpetajad ootavad sisukaid õpikuid, mille abil oleks võimalik kiiresti ja lihtsalt selgeks õpetada kõike viite keeleoskust: kuulamist, lugemist, keelestruktuuri, kirjutamist ja rääkimist.
- Peavad olema uued töövihikud. TV võiks täiendada, arendada ja anda uut infot ja teadmisi. Tihti ta dubleerib õpikut.
- Tasemetesti raamatud.
- Rohkem interaktiivseid meetodeid toetavaid õppematerjale: mängu, õppevideosid, professionaalselt tehtud kuulamismaterjali.
- Grammatikatabeleid
- Õpikud, tasemetestid, mis võiksid kättesaadavad olla Internetis
- Keskastme uurimistöö
- Multimeedia ja tehnoloogia

Muusika

14 juhul vajatakse abi audio-ja visuaalse materjali näol, ehk siis näitlik materjal DVD, CD ja videolindistustega. Samuti õppematerjale, kuidas IT lahendeid kasutada õppetöös (õppematerjalid, harjutused, illustratiivne materjal jm)

12 õpetajat märgib taas ära pillide vajalikkuse uue ainekava täitmisel

6 vastanut ootab uuele õppekavale põhinevaid õpikuid, mis sisaldaks ka uut lauluvara ja pilliõpetamise materjale.

Samuti on vajalikud eestikeelsed gümnaasiumiõpikud, illustratiivse materjalina heliloojate portreed.

Kunst

METOODILISED ÕPPEVAHENDID: (nuputamise, mõistete) töölehed, töövihikud, erinevate kunstitehnikate õpetajaraamatud, uus gümnaasiumi õpik, veebipõhised õppematerjalid, metoodilised soovitusel, videod, muusika, olulisemate kunstiteoste reprod (pildimaterjal), värviring, näidistunnid, ideedekogumik, näidistöökavad, ülesannete kogud,

- Töölehti teemade kinnistamiseks.
- Kunstiõpetuses võiksid olla ka töövihikud.
- Õpikuid, õpetajale metoodilisi soovitusi
- pildid, näidismaterjal, video
- Erinevate kunstitehnikate õpetajaraamatuid
- Veebipõhiseid
- võiks olla midagi kuulamiseks
- näitlike tundide vaatlust
- Kontrolllehti õpilaste teadmiste kontrollimiseks.
- Lisaülesannete kogu
- Põhimõisteid ja metoodilist materjali!
- Näitvahendeid
- Ideedekogumikke

- KÕIKE! eakohases annuses, mida erinevates põhikooliklassides tutvustada, ülesannete kogusid, mõistete vihikuid. mul ei ole millegagi isegi võrrelda, kas olen oma tundidega õigel teel.
- Reprosid maailmakuulsate kunstnike töödest. Materjale kaasaegse kunsti kohta.
- Uusi õpikuid gümnaasiumile, mis lähtuksid uuest õppekavast
- Uusi kunstiajaloo õpikuid uue õppekava õpetamiseks.
- Aastaid on räägitud kunstiõpetajate ringkondades kasvõi korraliku trükikvaliteediga värviringist, mida klassis kasutada. Õppekavas ette nähtud õppevahendite olemasolu klassis olematu
- Videofilme, õpetajaraamat koos vajaliku kirjandusega, töövihikuid/tööraamatud.
- CD või DVD
- Kunstiõpetuses võiks nn näidistöökavad (sarnaselt inimeseõpetusega)
- Ehk jõuab kunstiõpetus ka sinnani, et teooria esitlused oleksid riiklikul tasemel tehtud ja mingis interneti keskkonnas saadaval, siis ei oleks ju õpikut vaja. Seal võiksid olla ka nuputamise töölehed või mõisteid kontrollivad töölehed. Võiks ju ära tunda kunstniku ja mõne tema töö. Praegu olen seda ise teinud aga ei pea seda õigeks, sest õpetaja ei pea ennast hulluks töötama. Joonestamises teeme töögrupiga õpilase raamatu, õpetaja raamatu, esitlused, töölehed, ülesande kogu - miks nii ei oleks võinud olla ka kunstiõpetuses. Õpetaja ei pea kogu aeg tundma end ebamugavalt ja pidevalt jalad õhus. Oleks vähemalt midagi ette näidata nõudlikule lapsevanemale, kes väidab, et mida te ikka nõuate ja kus on kirjutatud, et mu laps midagi joonistama peab oskama. Ma ütlen veel kord, et sõna on mitmeti mõistetav aga kui ma näitan oskuste hulga ette pildi pealt, siis on see üheselt mõistetav.

TÖÖVAHENDID, ÕPIKESKKOND, TEHNIKA

- Koolis peaksid olema kvaliteetsed töövahendid (kunstitarbed), et kõigil oleks sama lähtepositsioon. Need kunstitarbed on aga piisavalt kallid.
- mööblit näit riuleid jm. kunstikabinetis kus on tühjad seinad ei saa kuskile pooleliolevaid töid panna, ka kunstitarbeid. Paar arvutikohta õpilastele kasutamiseks
- иметь учебники. материалы и принадлежности (бумага краски кисти итд)
- Vahendeid praktilisteks loovtöödeks
- Vaja on kunstikabinette koos kaasaegse sisustusega ja tööks vajalikke vahendeid.
- Nostalgiaa vaatan nõukaaegseid lindude topiseid, natüürmordi vahast jms materjalist kaalikaid, pirne jms, tabelleid, mida klassis selgituste ilmestamiseks ette tõsta jne. Sellised töövahendid ei ole vananenud töövahendid, vaid rikastavad õppeprotsessi läbiviimist. Samuti tunnen puudust elektroonilistest õppevahenditest, mida saaks tunnis kasutada nt kodukoha tuntud ausambad koos kujurite nimedega (elulookirjeldusega) jms. Kui ei ole võimalik kaasajastada olemasolevate koolide võimalusi õppeprotsessi läbiviimiseks (piisavas koguses projektoreid, skännereid, fotoaparaate jne mida uued ainekavad ettenäevad), kuidas saab siis plaanida toimiva süsteemi laialilammutamist kui pole ressursse? Vajaks neid materjale, mida lubati kunstitunni läbiviimiseks, seoses uue ainekava kasutuselevõttuga.

MUU

- Eesti kaarti
- ajakirjad, teemakohased raamatud
- Rohkem vajaksin praktilisi oskusi
- Lisamaterjalid on alati abiks, eriti projektitöö kogemuste kohta.

Tehnoloogia

Peamiselt rõhutati õppematerjalide puudust ning sooviti neid saada eelkõige digitaalsel kujul, mis võimaldaks materjale vastavalt vajadusele kohandada ning täiendada. Konkreetsete soovidenäidena toodi välja järgnevate õppematerjalide vajadust:

- valmis komplekte praktilise töö läbiviimiseks - näiteks elektroonika komponendid
- savi töötlemine
- elektroonika algtööd
- klaasi töötlemine
- suuremaid jooniseid
- õppeplakatid
- tööriistade ja -masinate juhendid õpilastele

Üldisemalt toodi mitmel korral välja vajadus kaasaegsete õpikute ja töövihikute järele. Eraldi nimetati sealjuures vajadust õppevara järele, mis toetaks lihtsustatud õppekava alusel õppijate õpetamist.

Tehnoloogiaõpetuse valdkonnaraamat on liiga üldsõnaline ja tehnoloogiaõpetuse õpetaja jaoks praktiliselt kasutu. Valdkonnaraamatus toodud näidistöökavad on täidetavad vaid paberil. Seda näitab ka valdavalt negatiivne tagasiside tehnoloogiaõpetuse õpetajatelt: „Põhikooli õpetajate küsitlus veebipõhiste põhikooli valdkonnaraamatute kasutamise ja kasulikkuse kohta” (www.oppekava.ee).

Käsitöö

Võrreldes erinevate küsitluste tulemusi, sai välja lugeda vastanud õpetajate ühiseid arvamusi. Õppeprotsessi ettevalmistamiseks vajavad õpetajad eelkõige õppekirjandust ja klassiti lahtikirjutatud ainekavasid.

1. Kõige mahukamaks punktiks võib lugeda õppematerjalidega varustatust. Siin toodi välja järgmist:

- Kaasaegset õppekirjandust tavakoolidesse ja erivajadustega õppekoolide jaoks. Liitklasside õpetajad vajavad samuti õppematerjale.
- Kodunduse õpikut
- Õppevideod : DVD-el, elektrooniliselt internetis, lingikogusid.
- Töö ja tunnikavade näidiseid klasside kaupa nimetati mitmetel kordadel mõlemas küsitluses.
- Erialast kirjandust ei ole võimalik osta, isegi õpikuid on koolides vähe, kuna aine ei kuulu põhiaainete hulka selgus aineõpetajate veebiküsitlusest.
- Kõik teemad võiks olla lahtikirjutatud klasside, mitte kooliastmete lõikes, näidisainekavad klassiti.
- konkreetsete tööplaanide näidiseid samuti kodunduse teemaid oleks tunniteemadeks jaotatud.
- Praktiliste ja mitmekülgsete näidetega ideedekogumik oleks abiks.

2. Suureks probleemiks peetakse töövahendite ja -materjalide hankimist, nende olemasolu. Puudub kindel kord kuidas teemat käsitleda ja leida rahalised ressursid. Kuskil pole kalkultatsioone, kui palju kulub tehnoloogia aines materjalideks vahendeid. Need teemad kerkisid üles aineõpetajate veebiküsitluses:

- Praktilisteks töödeks vajaminevaid vahendeid- näit kodunduses toitumise maksumuseks vajalik raha?

- Erinevaid tekstiili, puidujäätmeid, erinevaid voolimismaterjale - tööõpetus
 - Erinevaid materjale käsitöö- ja kodunduse tundide läbiviimiseks
3. Projektõpet märgitakse ära mõlemas küsitluses. Soovitakse konkreetseid näiteid, juhendeid õpilastele ja õpetajale. Kuidas projektõpet läbi viia, korraldada hindamine, teemade leidmine ja õpilaste juhendamine projektitöös.
- Valdkonnaraamatu küsitluses toodi välja ka õppeainete lõimumise osa, millest võib järeldada, et soovitakse klassiti lõimumise näiteid. Kuidas teemad õppeaineti reaalselt lõimuvad.